लुम्बिनी प्रदेशद्वारा सुरक्षित तथा पर्याप्त रगत आपूर्ति सुनिश्चित गर्ने रक्त बैंक स्थापना परियोजनालाई सहयोग पुऱ्याउने उद्देश्यले प्रदान गरिएको उक्त उपकरणले रगतमा

विकास बैंकले सुरक्षित, गुणस्तरीय तथा भरपर्दो रक्तसञ्चार सेवाको सुदृढीकरण एवं जनस्वास्थ्य सेवाको प्रवर्द्धनमा योगदान पुऱ्याउने विश्वास लिएको छ ।

माध्यमिक विद्यालय, हेटौंडा मकवानपुरमा रहेको श्री वंशगोपाल आधारभूत विद्यालय, गैडाकोट-०१, चितवनमा रहेको श्री नवदुर्गा आधारभूत विद्यालयमा अध्ययनरत छात्राहरूलाई सुरक्षित र सहज रूपमा

शक्तिपीठको रूपमा पाल्पा जिल्ला रिब्दिकोट गाउँपालिका वडा न. ०४ मा रहेको श्री भैरवनाथ मन्दिरमा फोहोरको प्रभावकारी व्यवस्थापन गर्नको लागि १० डस्टबिन हस्तान्तरण गरिएको छ ।

गुणस्तरीय वित्तीय सेवा प्रदान गर्दै आएको यस बैंकले हालै मात्र काठमाडौं जिल्ला का.म.न.पा वडा न. ३०, ज्ञानेश्वरमा कफी लाउञ्जसहितको डिजिटल हब सञ्चालनमा ल्याएको छ ।

नेपाल सरकार
कृषि वन तथा पर्यावरण मन्त्रालय
वागमती प्रदेश, काठमाडौं जिल्ला, काठमाडौं महानगरपालिका
वडा नं. ३, महारागन्जमा प्रस्तावित होटल कर्मको वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन (EIA) प्रतिवेदनमा राय-सुझावका लागि आह्वान गरिएको सार्वजनिक सूचना

पहिलो पटक प्रकाशित मितिः २०८३/०४/०१

श्री कर्म हस्पिटालिटी प्रा. लि., काठमाडौं प्रस्तावक रहेको काठमाडौं महानगरपालिका वडा नं. ३, महारजगन्जमा प्रस्ताव गरिएको होटल कर्मको वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन (EIA) प्रतिवेदनमा थप राय सुझाव संकलनका लागि यो सूचना प्रकाशित गरिएको छ ।

प्राप्त प्रतिवेदनअनुसार यो आयोजना हाल आफ्नै स्वामित्वको ३३४३.७७ वर्ग मिटर क्षेत्रफल निजी जग्गामा १६८ कोठामा २१६ शैयामा सञ्चालन हुने प्रस्ताव गरेको छ । यस होटलको भवन १३८० वर्ग मिटर क्षेत्रफलमा बन्नेछ भने भवनको तल्लाहरुको कुल क्षेत्रफल २०,९६९.१ वर्ग मिटर रहनेछ । होटलले ५८ मिटर उचाई भएको १ वटा भवन बनाउने प्रस्ताव गरेको छ । होटलले भवनसम्बन्धी प्रचलित मापदण्ड अनुसार खुला क्षेत्र, पार्किङ लगायतका मापदण्ड पूरा गर्नेछ । यस होटलमा अतिथि सेवा, किचन तथा रेष्टुरेन्ट, मिनि बार व्याङ्क्वेट हल, स्पा, हेल्थ क्लब, क्यासिनो, स्वीमिङ पुलजस्ता सेवाहरू रहनेछन् । साथै यस होटलमा प्रतिदिन करिब ४५,००० लिटर भूमिगत पानी उपयोग हुने प्रस्ताब गरेको छ। यस आयोजनाबाट वातावरणमा पर्ने प्रभावहरूको न्यूनीकरण/नियन्त्रणका उपायहरू मस्यौदा EIA प्रतिवेदनमा समावेश गरिएका छन्। वातावरण संरक्षण नियमावली, २०७७ को नियम ९ (६) बमोजिम यस प्रतिवेदनमा राय सुझाव दिनका लागि सर्वसाधारणले प्रतिवेदन अध्ययन वा उतार गर्न सकिने व्यवस्था रहेकोले यो प्रतिवेदन निम्न स्थानहरूमा तथा यस मन्त्रालयको वेबसाइट www.mofe.gov.np मा समेत सार्वजनिक गरिएको छ । प्रतिवेदनमा उपयुक्त राय सुझाव प्राप्त भएमा यस मन्त्रालयले उक्त प्रस्ताव कार्यान्वयनका लागि स्वीकृति दिने क्रममा त्यस्ता राय-सुझावलाई समेत ध्यानमा राखिनेछ । उक्त प्रतिवेदनका सम्बन्धमा सर्वसाधारण व्यक्ति वा संस्थाको कुनै राय सुझाव भएमा यो सूचना प्रथम पटक प्रकाशित भएको मितिले सात (७) दिनभित्र आफ्नो लिखित रूपमा राय सुझाव निम्न ठेगानामा पठाइदिनु हुन यसै सूचनाद्वारा आह्वान गरिन्छ ।

प्रतिवेदन अध्ययन वा उतार गर्न सकिने स्थानहरू:

श्री संस्कृति, पर्यटन तथा नागरिक उड्डयन मन्त्रालय, सिंहदरबार, काठमाडौं ।
श्री त्रिभुवन विश्वविद्यालय, केन्द्रीय पुस्तकालय, कीर्तिपुर, काठमाडौं ।
श्री संसद सचिवालय पुस्तकालय, सिंहदरबार, काठमाडौं ।
श्री जिल्ला समन्वय समिति, काठमाडौं ।
श्री काठमाडौं महानगरपालिका, नगर कार्यपालिकाको कार्यालय, वातावरण व्यवस्थापन विभाग, कमलादी ।
श्री काठमाडौं महानगरपालिका वडा नं. ०३ को कार्यालय ।

राय-सुझाव बुझाउने ठेगाना
कृषि, वन तथा पर्यावरण मन्त्रालय
वातावरणीय प्रभाव अध्ययन शाखा
सिंहदरबार, काठमाडौं
फोन नम्बरः ०१-४२११५६७, ०१-४२११९४६
फ्याक्स नं.: ०१-४२११८६८ इमेलः info@mofe.gov.np

वाणिज्य बैंक र कर्मचारी ...चय कोषबीच सम्झौता

राष्ट्रिय वाणिज्य बैंक लिमिटेडको तर्फबाट प्रमुख कार्यकारी अधिकृत देवेन्द्र रमण खनाल र कर्मचारी सञ्चय कोषको तर्फबाट निमित्त प्रशासक श्री जीवन कुमार कट्वालले हस्ताक्षर गरेका हुन् ।

समझदारी-पत्रमा उल्लेख भए अनुसार अब उप्रान्त राष्ट्रिय वाणिज्य बैंकका कर्मचारीको सञ्चय कोषलगायतका अवकाश कोषहरूको व्यवस्थापन कर्मचारी सञ्चय कोषले गर्नेछ । हाल राष्ट्रिय वाणिज्य बैंकमा दुई हजार नौ सय पचपन्न कर्मचारी कार्यरत छन् ।

विसं. २०२२ साल माघ १० गते पूर्ण सरकारी स्वामित्वमा स्थापना भएको राष्ट्रिय वाणिज्य बैंकले हाल सातवटै प्रदेशका ७७ जिल्ला सदरमुकामसहित दुर्गम क्षेत्रलाई समेत समेट्ने गरी तीन सय १६ शाखा कार्यालयहरूमार्फत ४८ लाख भन्दा बढी ग्राहकलाई कर्जा, निक्षेपसहित एटीएम, मोबाइल बैंकिङ लगायतका आधुनिक डिजिटल बैंकिङ सेवाहरू उपलब्ध गराइरहेको छ ।

वाणिज्य कर्मचारी अवकाश ...गर्नेसम्बन्धी ...क्षर भएको ...ी सञ्चय ...कार्यालयमा ...ार्फत सो ...क्षर भएको ...दारी-पत्रमा

...सुर मुद्दाका फरार प्रतिवादी पक्राउ

...दाका फरार प्रतिवादी काठमाडौं ...ालिका पासीकोट बस्ने रूकुम ...गाउँपालिका-८ घर भएका ४८ ...ल्ललाई बुधबार प्रहरीले पक्राउ

जिल्ला अदालत ललितपुरबाट उक्त मुद्दामा पक्राउ पूर्जी जारी भई फरार रहेका उनलाई काठमाडौं उपत्यका अपराध अनुसन्धान कार्यालय टेकुबाट खटिएको प्रहरीले बुढानीलकण्ठ नगरपालिका-९ एयरपोर्ट गोल्डेन गेटबाट पक्राउ गरेको हो । उनलाई आवश्यक अनुसन्धान तथा कारबाहीको लागि जिल्ला प्रहरी परिसर ललितपुर पठाइएको प्रहरीले जानकारी दिएको छ ।

होटल कर्म (२१६ शय्या) को
वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन प्रतिवेदन

काठमाडौं महानगरपालिका-३, महाराजगञ्ज, काठमाडौं, बागमती प्रदेश

प्रतिवेदन पेश गरिएको निकाय

नेपाल सरकार

वन तथा वातावरण मन्त्रालय

सिंहदरबार, काठमाडौं, नेपाल

मार्फत

नेपाल सरकार

संस्कृति, पर्यटन तथा नागरिक उड्डयन मन्त्रालय

सिंहदरबार, काठमाडौं, नेपाल

प्रस्तावक

कर्म हस्पिटालिटी प्रा.लि.

काठमाडौं महानगरपालिका-३, महाराजगञ्ज, काठमाडौं, बागमती प्रदेश

वैशाख, २०८३

प्रतिवेदनको कार्यकारी सारांश

प्रस्तावको परिचय

यस प्रस्तावको प्रस्तावक कर्म हस्पिटालिटी प्रा.लि. हो। प्रस्तावकले काठमाडौं महानगरपालिका वडा नं. ३, महाराजगञ्ज, काठमाडौं जिल्ला, बागमती प्रदेशमा होटल कर्मको निर्माण तथा सञ्चालन गर्न यस प्रस्ताव गरेको छ। प्रस्तावको विस्तृत ठेगाना निम्न अनुसार रहेको छ।

प्रस्तावकको ठेगाना

कर्म हस्पिटालिटी प्रा.लि.

काठमाडौं महानगरपालिका वडा नं. ३, महाराजगञ्ज, काठमाडौं जिल्ला, बागमती प्रदेश

सम्पर्क व्यक्तिको नामः सुशिल पराजुली

इमेलः finance.goodkarma@gmail.com

सम्पर्क नं. ९८०११९२०४१

प्रस्तावको विवरण

कर्म हस्पिटालिटी प्रा. लि. ले बागमती प्रदेश, काठमाडौं जिल्ला, काठमाडौं महानगरपालिका वडा नं. ३, महाराजगञ्जमा होटल कर्मको निर्माण तथा सञ्चालनको लागि यस प्रस्ताव पेश गरेको छ। कर्म हस्पिटालिटी प्रा. लि. वि.सं. २०८० माघ १४ गते कम्पनी दर्ता ऐन २०६३ को दफा ५ बमोजिम कम्पनी दर्ता भएको हो। यस कर्म हस्पिटालिटीको आफ्नै स्वामित्वमा रहेको ३३४३.७७ वर्ग मि. जग्गामा होटल निर्माण तथा सञ्चालन गर्न प्रस्ताव गरेको छ। प्रस्तावित होटलको लागि एउटा पक्की भवनमा जम्मा १६८ कोठा र २१६ शय्या क्षमताको होटल निर्माण तथा सञ्चालन गर्न यस प्रस्ताव पेश गरिएको हो।

होटलमा ट्राभल डेस्क, लबी, रेष्टुरेन्ट, बार, भान्सा कोठा, पाहुना कोठा, बाथरुम, स्टाफ रुम, जेनरेटर, स्टोर रुम, सरसफाइ कक्ष, एलसिडि टि.भि, वाइफाइ इन्टरनेट, सि.सि. क्यामरा, तातो र चिसो पानीको सुविधा, एयर कन्डिसनर (A.C), भऱ्याङ (Stair case), मिनी बार, स्विमिङ पुल, लिफ्ट, Service lift, Health club, स्पा कक्ष, सभा तथा बैठक हल, Banquet hall, क्यासिनो हल, आगो नियन्त्रक यन्त्र, इमर्जेन्सी बेल, आपतकालिन (Evacuation) ढोका, आपतकालिन भऱ्याङ, आगो तथा धुवाँ सूचक यन्त्र, हेयर ड्रायर, लगेज स्टोरेज, कफी क्याफे, आदि सेवा तथा सुविधाहरू रहने छन्।

वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनको औचित्य

वातावरण संरक्षण ऐन, २०७६ को दफा ३ को उपदफा (२) (क) अनुसार प्रचलित कानुन बमोजिम सङ्घको अधिकार क्षेत्रभित्र पर्ने विषयसँग सम्बन्धित विकास निर्माण सम्बन्धी कार्य वा

आयोजनाको वातावरणीय प्रभाव मुल्याङ्कन प्रतिवेदन संस्कृति, पर्यटन तथा नागरिक उड्डयन मन्त्रालय समक्ष पेश गरी नेपाल सरकार वन तथा वातावरण मन्त्रालयबाट स्वीकृत गराउनुपर्ने व्यवस्था रहेको छ।

यसका अतिरिक्त पर्यटन उद्योग सेवा प्रवाह निर्देशिका, २०७० परिच्छेद ८ को बुँदा ८१ को ९ अनुसार १०० शय्या भन्दा बढी क्षमताको होटलको सञ्चालन गर्ने प्रस्तावको वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन प्रतिवेदन स्वीकृतिको लागि संस्कृति, पर्यटन तथा नागरिक उड्डयन मन्त्रालय मार्फत वन तथा वातावरण मन्त्रालयमा स्वीकृतको लागि पेश गर्ने व्यवस्था रहेको छ।

वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनको औचित्य

क्र.स.	वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनको प्रावधान	क्षमता सीमा	प्रस्तावित क्षमता	कैफियत
१	होटल निर्माण, स्थापना तथा सञ्चालन	१०० शय्या भन्दा बढी माथि	२१६ शय्या	वातावरण संरक्षण नियमावली, २०७७ को नियम-३ अनुसूची-३(घ) पर्यटन क्षेत्र को (१)
२	दैनिक भूमिगत पानीको आवश्कता	२०,००० लि. भन्दा बढी दैनिक भूमिगत पानीको प्रयोग	४५,००० लि. प्रति दिन भूमिगत पानी प्रयोग	वातावरण संरक्षण नियमावली, २०७७ को नियम-३, अनुसूची-३, (ज) आवास, भवन तथा बस्ति विकास र शहरी विकास क्षेत्र को (६)
३	भवनको उचाई	४५ मिटर भन्दा बढी उचाई भएका भवन निर्माण गर्ने	५८ मिटर	वातावरण संरक्षण नियमावली, २०७७ को नियम-३, अनुसूची-३, (ज) आवास, भवन तथा बस्ति विकास र शहरी विकास क्षेत्र को (१)
४	भवनको Built up Area वा Floor Area	१०,००० वर्ग मि.क्षेत्रफलभन्दा बढीको Built up Area वा Floor Area भएको आवासीय	२०,९६९.१ वर्ग मिटर क्षेत्रफलको Floor Area	वातावरण संरक्षण नियमावली, २०७७ को नियम-३, अनुसूची-३, (ज) आवास, भवन तथा बस्ति विकास र शहरी विकास क्षेत्र को (२)

		व्यावसायिक वा आवासीय र व्यावसायिक दुवै प्रकृति भएको संयुक्त भवन निर्माण गर्ने		

अध्ययन विधि

आयोजनाको वातावरणीय प्रभाव मुल्याङ्कनको प्रतिवेदन वन तथा वातावरण मन्त्रालयबाट मिति २०८२/७/२ गते स्वीकृत भएको क्षेत्र निर्धारण र कार्यसूची प्रतिवेदन अनुरुप तयार गरिएको हो। सार्वजनिक सुनुवाईको लागि मिति २०८२/७/२१ गते प्रभाव दैनिकमा सूचना प्रकाशन गरिएको थियो। प्रतिवेदन तयारीको क्रममा स्थानीय समुदाय, स्थानीय तहका प्रतिनिधि र सम्बन्धित सरोकारवालाहरूको उपस्थितिमा सार्वजनिक सुनुवाई कार्यक्रम मिति २०८२/०७/२९ गते सम्पन्न भएको थियो। सार्वजनिक सुनुवाई भए पश्चात् स्थानीय पत्रिका "प्रभाव दैनिक "मा राय सुझावका लागि ७ दिने सार्वजनिक सूचना मिति २०८२/०८/०१ गते प्रकाशित गरिएको थियो र सार्वजनिक सूचना प्रकाशनको समय सीमा सकिएपछि काठमाडौं महानगरपालिका ३ नं. वडा कार्यालय, काठमाडौं महानगरपालिका, चिरायु नेशनल हस्पिटलबाट, शिवपुरी माध्यमिक विद्यालय, शहरी स्वास्थ्य प्रवर्द्धन केन्द्रबाट सिफारिस पत्र पनि सङ्कलन गरिएको थियो।

आयोजना क्षेत्रको भौतिक, जैविक, सामाजिक आर्थिक तथा सांस्कृतिक र रासायनिक वातावरणमा आयोजनाको कार्यान्वयनबाट पर्न जाने प्रभावहरूको पहिचान, विश्लेषण र मूल्याङ्कन गरिएको छ। आयोजना स्थलको विद्यमान अवस्थाहरूको जानकारी हासिल गर्न मुख्य जानकार व्यक्तिसँग अन्तर्वार्ता (KII), स्थलगत अवलोकन (Onsite Observation), घरधुरी प्रश्नावली सर्वेक्षण (Household Survey) गरिएको थियो। यसका साथै अध्ययनको क्रममा प्रथम र द्वितीय स्रोतहरूबाट आवश्यक तथ्याङ्कहरू सङ्कलन गरिएको थियो।

कानुनी प्रावधानहरू

आयोजनासँग सान्दर्भिक ऐन, नियम, नियमावली, नीति, रणनीति तथा कार्यनीतिको आधारमा यस अध्ययन गरिएको छ। प्रस्तावको कार्यान्वयन र सञ्चालन गर्दा उत्पन्न हुन सक्ने प्रभावहरूको पहिचान गर्ने उद्देश्यले प्रस्तावसँग सम्बन्धित नीति तथा नियम कानुनहरुको सूची बनाई यस प्रतिवेदनमा समिक्षा गरिएको छ।

विद्यमान वातावरणीय अवस्था

भौतिक वातावरण

प्रस्तावित आयोजना क्षेत्र बागमती प्रदेश, काठमाडौं जिल्ला, काठमाडौं महानगरपालिका वडा नं. ३, महाराजगञ्जमा रहेको छ। आयोजना क्षेत्र भौगोलिक रूपमा उत्तरी अक्षांश २७°४४'१८" र पूर्वी देशान्तर ८५°२०'२६" र समुद्र सतहबाट १३४० मिटरको उचाईमा रहेको छ। यस आयोजना क्षेत्रको हावापानी उपोष्ण प्रकारको रहेको छ। सन् १९९५-२०२४ को त्रिभुवन अन्तराष्ट्रिय विमानस्थलबाट मापन भएको तथ्याङ्क अनुसार यस क्षेत्रको औसत अधिकतम तापक्रम २५.८ डिग्री सेल्सियस र औसत न्यूनतम तापक्रम १२ डिग्री सेल्सियस रहेको छ। काठमाडौं उपत्यकाको औसत वार्षिक वर्षा १,५७१.३९ मि.मि रहेको छ।

प्रस्तावित आयोजना काठमाडौं उपत्यकाको समथल जमिनमा अवस्थित छ। भौगोलिक आधारमा आयोजना स्थलमा Fluvial non-calcareous parent soil (NARC) पाइन्छ। आयोजना स्थलको माटो परीक्षण प्रतिवेदन, २०८१ अनुसार आयोजना स्थलको ५० मिटर सम्मको गहिराईमा ६ स्थानको नमुना माटो सङ्कलन तथा परीक्षण गर्दा विभिन्न प्रकारको माटोहरुमा Sandy slit, Dark gray sandy clayey slit, Gray to white gravel mix coarse sand, Gray to white medium to Coarse sand पाइएको छ। माटो परिक्षणको क्रममा पाइएको विभिन्न जिवहरुमा गँडयौला (Earthworm), गाँडे (Milipede), Isopods, कमिला (Ant) आदि रहेका छन्। नेपालको राष्ट्रिय भवन संहितमा दिएको भूकम्पीय जोखिम विश्लेषण सहितको PGA नक्सा अनुसार आयोजना क्षेत्रको PGA ०.३५४ रहेको छ।

आयोजना क्षेत्रको वायुको गुणस्तर मापनको लागि २४ घण्टाको पि एम २.५ र पि एम १० को मान लिइएको थियो। आयोजना क्षेत्रको पि एम २.५ ३५ $\mu g/m^3$, पि एम १० ८२ $\mu g/m^3$ र वायु गुणस्तर सुचाङ्क (Air quality Index) ९९ मापन गरिएको छ जुन मध्यम स्तरमा पर्दछ। आयोजना स्थलमा ध्वनिको औसत (Leq) स्तर दिउँसोको समयमा ५६ डेसिवल र रातिको समयमा ५३ डेसिवल मापन गरिएको छ। आयोजना निर्माण तथा सञ्चालन हुने क्षेत्र व्यापारिक क्षेत्र अन्तर्गत रहेको छ। ध्वनि सम्बन्धी राष्ट्रिय मापदण्ड, २०६९ ले व्यापारिक क्षेत्रमा दिनको लागि ध्वनिको लागि औसत (Leq) स्तर ६५ र रातिको औसत (Leq) ५५ डेसिवल तोकेको छ। आयोजना स्थलमा ध्वनिको औसत (Leq) स्तर ध्वनि सम्बन्धी राष्ट्रिय मापदण्डको सिमा भित्रनै रहेको पाइएको छ। प्रस्तावित आयोजना स्थलमा बोरिङ गरिएको छैन तसर्थ खानेपानी गुणस्तरको लागि प्रस्तावित आयोजनाको प्रभावित क्षेत्रको दक्षिणमा रहेको घरको बोरिङ पानी प्रयोगशाला परीक्षण गरिएको थियो। प्रयोगशालाबाट प्राप्त नतिजा राष्ट्रिय खानेपानी गुणस्तर मापदण्ड, २०७९ भित्र रहेको छ। साथै आयोजनाको पश्चिमतर्फमा रहेको

सामाखुशी खोलाको पानीको नमुना सङ्कलन गरी प्रयोगशाला परीक्षण गरिएको छ। उक्त पानीको प्रयोगशाला परीक्षण गर्दा सरकारको जलचर संरक्षणका लगि तोकेको मापदण्ड भन्दा बढी भएको देखिन्छ।

जैविक वातावरण

प्रस्तावित आयोजना सहरी क्षेत्रमा पर्दछ र कुनै पनि राष्ट्रिय निकुञ्ज, वन्यजन्तु आरक्षण, संरक्षण क्षेत्र र अन्य वातावरणीय संवेदनशील क्षेत्रमा पर्दैन। आयोजना क्षेत्रमा केरा, आँप, काईयो फूल, धुपी, सिस्नो, ऐंसेलु, आँप, उखु, रबर प्लान्ट, खुर्सानी फूल, कर्कलो, तितेपाती, भेल्भेट बुस विलोल, नर्वे म्यापल र ह्वाइट रोस्टेड पियर फ्लावर लगायत वनस्पतिहरु रहेका छन। मिचाहा प्रजातिमा कालो कुरो, निलो गन्धे, गन्धे, थाकल, चित्लांगे र किर्नेकाँडा पाइन्छन्। जीव-जन्तुहरुमा कुकुर, बिरालो, मुसा, भ्यागुता, सर्प र चराचुरुङ्गीमा गौंथली, भङ्गेरा, काग, परेवा, धोविनी र डाँग्रे चराचुरुङ्गीहरु पाईन्छ।

सामाजिक-आर्थिक र सांस्कृतिक वातावरण

राष्ट्रिय जनगणना, २०७८ अनुसार काठमाडौं महानगरपालिकाको जम्मा घरधुरी २,३८,९६६ र जनसङ्ख्या ८,६२,४०० रहेको छ, जस मध्ये ४,३८,२५६ पुरुष र ४,२४,१४४ महिला रहेका छन्। त्यस्तै यस आयोजना प्रस्ताव गरेको क्षेत्र काठमाडौं महानगरपालिका वडा नं. ३ को जम्मा घरधुरी ९,५४५ र जनसङ्ख्या ३३,८०५ रहेको छ भने यस मध्य १६,७४२ पुरुष र १७,०६३ महिला रहेका छन्। आयोजनाको प्रत्यक्ष प्रभावित क्षेत्रमा हाल ४४ घरधुरी रहेको छ जसमा महिला ९३ र पुरुष १०९ गरी कुल जनसंख्या २०२ रहेको छ। यस क्षेत्रमा बाहुन, गुरुङ, मुसलिम, लामा, मगर, नेवार, लिम्बु र क्षेत्री गरी ८ जातजातिका मानिसहरु बसोबास गर्दछन्। प्रत्यक्ष प्रभावित क्षेत्रका बासिन्दाहरू व्यापार व्यवसाय, नोकरी, घरेलु उद्योग, योगा प्रशिक्षक अभिनय र सेवानिवृत पेशामा रहेका छन्। यस क्षेत्रका सबै घरहरूमा शौचालयको सुविधा रहेको छ र हाल खानेपानीको लागि सबै घरपरिवारले धाराको पानी तथा जारको पानी प्रयोग गरिरहेका छन्। साथै बत्तीका लागि नेपाल विद्युत प्राधिकरणद्वारा वितरित राष्ट्रिय प्रसारण लाइनको विद्युत सेवा रहेको छ भने खाना पकाउनका लागि एल.पी.ग्यास प्रयोग गर्दछन्।

विकल्प विश्लेषण

प्रस्ताव कार्यान्वयनका विकल्पहरुमा कार्य विकल्प अन्तर्गत प्रस्ताव कार्यान्वयन नगर्ने विकल्प र प्रस्ताव कार्यान्वयन गर्ने विकल्प रहेको छ। विकल्प विश्लेषण गर्दा प्रस्ताव कार्यान्वयन गर्ने विकल्प फाईदाजनक देखिएको छ। हालको प्रस्तावित स्थान काठमाडौं महानगरपालिका वडा

नं. ३, महाराजगञ्ज, भौगोलिक, सामाजिक, सांस्कृतिक र व्यावसायिक दृष्टिले उपयुक्त रहेको देखिन्छ। प्रस्तावित स्थानमा सडक पहुँच, सार्वजनिक सेवा र पर्यटकीय आकर्षण स्थलहरू नजिक भएकाले यो स्थान नै व्यवहारिक देखिन्छ। यसका साथै निर्माण सामग्रीको विकल्प, वैकल्पिक डिजाइन र प्रविधि विकल्प र सेवा तथा सुविधाको डिजाइन विकल्पको विश्लेषण गरिएको छ। प्रस्तावित आयोजनाको निर्माण कार्यको लागि आवश्यक सामग्रीहरु छनोट गर्दा प्राविधिक उपयुक्तता, उपलब्धता, लागत प्रभावकारीता तथा वातावरणीय पक्षलाई ध्यानमा राखिनेछ। सम्भव भएसम्म स्थानीय स्तरमा उपलब्ध सामग्रीहरुको प्रयोगलाई प्राथमिकता दिइनेछ, जसले ढुवानीबाट हुने वायु प्रदुषण, इन्धन खपत तथा लागत न्यूनिकरणमा सहयोग पुऱ्याउनेछ। आयोजना निर्माण तथा सञ्चालन चरणमा ४० माइक्रोनभन्दा पातलो प्लाष्टिकको प्रयोगमा प्रतिबन्ध लगाइनेछ। प्लाष्टिकको विकल्पको रुपमा कागज तथा कपडाका झोला, बाँसले बनेका विभिन्न सामाग्रीहरुको प्रयोग गर्न सकिन्छ। होटलमा आउने पाहुनाहरुलाई होटल प्रवेश गरेदेखि बाहिर निष्कदा सम्म उपलब्ध गराईने सेवा तथा सुविधा तथा कर्मचारीहरुसँग हुने अन्तर्क्रियालाई सहज र समय किफाइत गराईनेछ।

वातावरणीय प्रभावहरुको पहिचान

निर्माण चरण	**सञ्चालन चरण**
सकारात्मक प्रभावहरु	
• रोजगारीको अवसर सिर्जना • प्राविधिक सीप तथा क्षमता अभिवृद्धि • स्थानीय व्यवसायको प्रवर्द्धन	• रोजगारीको अवसर सिर्जना • सीप तथा क्षमता अभिवृद्धि • स्थानीय अर्थ व्यवसायमा परिवर्तन • राजश्व सङ्कलन तथा वृद्धि • पर्यटन विकासमा सहयोग • आयोजनाको सामाजिक उत्तरदायित्व अन्तर्गत स्थानीयका लागि गरिने सहयोग
नकारात्मक प्रभावहरु	
भौतिक वातावरण	
निर्माण चरण	**सञ्चालन चरण**
• फोहोर मैला व्यवस्थापनका समस्या • Muck उत्सर्जन तथा व्यवस्थापन • वायु प्रदूषण • ध्वनि प्रदूषण • जल प्रदुषण	• ठोस फोहोरमैला व्यवस्थापन • तरल फोहोर/ ढल निकास व्यवस्थापन • वायु प्रदुषण • ध्वनि प्रदुषण • भूमिगत पानीको प्रयोगबाट भूमिमा पर्ने प्रभाव

• निर्माण सामग्रीहरुको ढुवानी तथा व्यवस्थापन • भूमिगत पानीको निकासिबाट वरपरको पानी निकासिमा पर्ने प्रभाव • ढल निकास व्यवस्थापनका समस्या • उच्च ऊर्जाको खपत एंव मागमा वृद्धि • विद्यमान पूर्वाधारमा पर्न सक्ने प्रभाव	• ऊर्जा खपत सम्बन्धी सवाल • उच्च पानीको प्रयोग • विपद् जोखिम सम्बन्धि सवाल • ट्राफिक जाम सम्बन्धी सवाल • भवनले गर्दा घाम छेक्न सक्ने सवाल
जैविक वातावरण	
निर्माण चरण	**सञ्चालन चरण**
• आयोजना स्थानमा रहेको हरियालीमा पर्ने प्रभाव	• होटल परिसर भित्र हरियालीको संरक्षण तथा व्यवस्थापन
सामाजिक-आर्थिक तथा सांस्कृतिक वातावरण	
निर्माण चरण	**सञ्चालन चरण**
• विद्यमान सडकको पहुँचमा प्रभाव • व्यवसायजन्य स्वास्थ्य र सुरक्षा • स्थानीय र बाहिरी कामदारहरू बीच द्वन्द्व • गुनासो व्यवस्थापन • संक्रामक रोगबाट पर्न सक्ने प्रभाव • कार्यस्थलमा हुन सक्ने यौनजन्य दुर्व्यवहार • बाल श्रमको प्रयोग • लैङ्गिक विभेद (लैङ्गिक हिंसा र समान कामको असमान ज्याला)	• होटल भित्र र आसपास क्षेत्रको स्वास्थ्य तथा सरसफाई • व्यवसायजन्य सुरक्षा तथा स्वास्थ्यको जोखिम • आगन्तुकहरूको सुरक्षा • खाद्यान्न गुणस्तर • गुनासो व्यवस्थापन • होहल्ला तथा झैझगडा सम्बन्धी सवाल • पुरातात्विक तथा सांस्कृतिक महत्वमा प्रभाव • कार्यस्थलमा हुन सक्ने यौनजन्य दुर्व्यवहार

वातावरणीय प्रभाव बढोत्तरीकरण तथा न्यूनीकरणका उपायहरू

यस आयोजनाबाट प्रस्तावित क्षेत्रमा सकारात्मक तथा नकारात्मक दुवै किसिमका प्रभावहरू पर्ने देखिन्छ। सकारात्मक प्रभावलाई वृद्धि गर्ने र नकारात्मक प्रभावलाई न्यूनीकरण गर्ने उपायहरू अवलम्बन गरी सकारात्मक प्रभावलाई बढाउन र नकारात्मक प्रभावलाई न्यूनीकरण गर्न सकिन्छ।

सकारात्मक प्रभावहरुको अभिवृद्धिका उपायहरू

निर्माण चरण

- रोजगारीमा स्थानीय समुदायका व्यक्तिहरूलाई प्राथमिकता दिईनेछ।

- महिला, दलित, जनजाति तथा अन्य पिछडिएका वर्गहरूलाई रोजगारीमा विशेष प्राथमिकता दिइनेछ।
- स्थानीय र बाहिरबाट आएका कामदारहरूलाई आवश्यक प्राविधिक सीप र ज्ञान अभाव भएका क्षेत्रहरूमा उपयोगी तालिमको व्यवस्था गरिनेछ।
- निर्माण सामग्री खरिद गर्दा स्थानीय आपूर्तिकर्ता र सेवा प्रदायकलाई प्राथमिकता दिईनेछ।

सञ्चालन चरण

- होटल सञ्चालनको समयमा प्लम्बर, बिजुली प्राविधिक, प्लान्ट अपरेटर, व्यवस्थापन कर्मचारी, सुरक्षा गार्ड र सफाई कर्मचारी जस्ता विभिन्न आवश्यक पदहरूमा यथासम्भव स्थानीय जनतालाई प्राथमिकता दिइनेछ।
- नयाँ प्रविधि र सेवा सम्बन्धी ज्ञान प्रदान गर्दै, व्यवस्थापन र ग्राहक सेवा जस्ता क्षेत्रमा नेतृत्व विकास तालिम दिइनेछ।
- होटल सञ्चालनमा आवश्यक पर्ने सामग्रीहरू स्थानीय उत्पादन तथा स्रोतबाट खरिद गरिनेछ।
- होटल सञ्चालनको क्रममा नेपाल सरकार र स्थानीय तहले प्राप्त गर्ने राजस्वलाई थप अभिवृद्धि गर्न सबै कर, सेवा शुल्क र इजाजतपत्र शुल्क समयमै तिर्ने व्यवस्था सुनिश्चित गरिनेछ साथै होटलमा सञ्चालन हुने बैंक्वेट सेवा, रेस्टुराँ लगायतका सेवाहरूबाट उत्पन्न आम्दानीलाई कर प्रणालीमा समेटिनेछ।
- होटल सञ्चालनको क्रममा वातावरणमैत्री र उत्तरदायी पर्यटन अभ्यासलाई प्रवर्द्धन गरी नेपालको पर्यटन क्षेत्रलाई दीर्घकालीन रूपमा समृद्ध र दिगो बनाइनेछ।
- होटल सञ्चालनले गुणस्तरीय सेवा प्रदान गर्दै आन्तरिक तथा बाह्य पर्यटकहरूलाई आकर्षित गर्नेछ।
- होटलले सामाजिक उत्तरदायित्व अन्तर्गत स्थानीय समुदायका लागि आधारभूत कार्यक्रम र गतिविधिहरूमा सहभागी भई सहयोग गर्नेछ।
- होटलले स्वास्थ्य, शिक्षा, पानी आपूर्ति र सरसफाइ, धार्मिक तथा सांस्कृतिक सम्पदा संरक्षणमा सहयोग प्रदान गर्नेछ।

नकारात्मक प्रभावहरुको न्यूनीकरणका उपायहरू

भौतिक वातावरण- निर्माण चरण

- निर्माण चरणमा उत्पन्न हुने फोहोरलाई स्रोतमै वर्गीकरण गरी पुनः प्रयोग गर्न सकिने सामग्री (जस्तै काठ, फलाम, PVC आदि) छुट्याइनेछ भने अन्य फोहोरलाई स्थानीय पालिकासँग समन्वय गरेर सुरक्षित रूपमा व्यवस्थापन गरिनेछ।
- विषालु तथा रसायनजन्य फोहोरको छुट्टै व्यवस्थापन गरिनेछ र पेन्ट वा अन्य तरल पदार्थहरू नालीमा मिसिन नदिन सोकपोखरी वा फिल्ट्रेसन पिटको व्यवस्था गरिनेछ।
- निर्माण सामग्रीहरूलाई प्लास्टिक वा त्रिपालले छोपेर राखिनेछ।
- डिजेल जेनरेटर र सवारी साधनहरू प्रयोग गर्दा नेपाल सरकारले तोकेको वायु प्रदूषणसम्बन्धी मापदण्डको पालना गरिनेछ।
- हेभी मेशिनरीहरू जस्तै जेनरेटर, पम्प, रोलर आदिमा साइलेंसर वा ध्वनि अवरोधक उपकरण जडान गरी प्रयोग गरिनेछ।
- रातको समयमा जनजीवनमा असर नपरोस् भनि निर्माण कार्यहरू बिहान ७ बजे देखि साँझ ६ बजेभित्र सीमित गरिनेछ।
- दीर्घकालीन स्वास्थ्य असर नहोस् भनी कामदारहरूलाई कानमा लगाउने सुरक्षा उपकरण (जस्तैः ear plugs वा ear muffs) अनिवार्य व्यवस्था गरिनेछ।
- निर्माणस्थलमा प्रयोग हुने रासायनिक पदार्थ, इन्धन तथा तेलजन्य फोहोरहरू वर्षातको समयमा सतही जल स्रोतहरूमा बगेर मिसिन नदिन विशेष ध्यान दिइनेछ र अस्थायी ड्रेनेज (निकास) प्रणाली बनाइनेछ ।
- तेल, पेन्ट तथा सोल्भेन्ट जस्ता रसायनहरू सुरक्षित ठाउँमा राखी तिनको Seepage रोक्न उपयुक्त कन्टेनर र कभरको व्यवस्था गरिनेछ।
- सेप्टिक ट्याङ्क निर्माण गर्दा लिकेज नहोस् भनेर प्राविधिक मापदण्ड अनुसार सावधानी अपनाइनेछ।
- निर्माण कार्यमा प्रयोग हुने मेशिनरी तथा उपकरणहरूको चयन गर्दा ऊर्जा दक्षता भएका आधुनिक तथा कम इन्धन खपत गर्ने मोडेलहरू प्रयोग गरिनेछ।
- डीजेल इन्धनको प्रयोग न्यून गर्न निर्माण स्थलमा एलपीजी, बिजुली वा अन्य स्वच्छ ऊर्जा स्रोतको प्रयोगलाई प्रोत्साहन गरिनेछ।
- निर्माण सामग्रीको ढुवानी र भारी सवारीसाधनको आवागमनका लागि निर्धारित समय तालिका तयार गरिनेछ, जसले ट्राफिक जाम, सडक क्षति र दुर्घटनाको जोखिम न्यून गर्न सहयोग पुऱ्याउनेछ।

भौतिक वातावरण-सञ्चालन चरण

- होटल सञ्चालनबाट उत्पादन हुने फोहोरलाई स्रोतमै कुहिने र नकुहिने गरी वर्गीकृत गरिनेछ, र त्यसअनुसार छुट्टाछुट्टै डस्टबिन तथा सङ्कलन प्रणालीको व्यवस्था गरिनेछ।
- होटलले फोहोरको मात्रा घटाउन, पुनःप्रयोग गर्न र पुनःचक्र गर्न (3R सिद्धान्त) अवधारणामा जोड दिईनेछ।
- विशेष प्रकारका हानिकारक फोहोरहरू, जस्तै CFL/LED बल्ब, इलेक्ट्रोनिक उपकरण आदिको लागि सुरक्षित सङ्कलन गरी सबन्धित बिक्रेतालाई आपूर्ति गरिनेछ।
- तरल फोहोर जमिनमुनिको सेप्टिक ट्याङ्कीमा संकलन गरी र प्रशोधन गरेर मात्र महानगरपालिकाको ढलमा पठाउने व्यवस्था गरिने छ।
- तरल फोहोर व्यवस्थापन गर्न १२० घन मीटर प्रति दिन क्षमताको Sewage Treatment Plant (STP) को जडान गरिनेछ।
- फोहोर पानीको निकास गर्दा नेपाल सरकारले लागु गरेको सार्वजनिक ढलहरूमार्फत पठाउने उद्योगजन्य एफ्लुएन्ट मापदण्डअनुसार मात्र विसर्जन गरिन्छ र प्राकृतिक स्रोत वा खोला-नालामा विसर्जन गरिँदैन।
- स्विमिङ पुल हप्ताको दुई पटक नियमित रूपमा सफा गरिन्छ र यसको पानी वर्षको एक पटक सुक्खा मौसममा मात्र परिवर्तन गरिन्छ। उक्त फोहोर पानी प्रशोधन गरी बगैचामा प्रयोग गरिन्छ।
- किचेनमा उत्पन्न हुने ग्रीजयुक्त धुवाँ र गन्ध नियन्त्रण गर्न इक्जस्ट फ्यान र इलेक्ट्रोस्टयाटिक फिल्टर जडान गरिनेछ, जसले तेल र धुवाँका कणहरू समात्न मद्दत गर्छ।
- डीजेल जेनरेटर प्रयोग गर्दा नेपाल सरकारले तोकेको वायु गुणस्तर मापदण्ड अनुसारको उपकरण मात्र प्रयोग गरिनेछ, र तिनको नियमित मर्मत तथा परीक्षण गरिनेछ।
- जेनरेटर, पम्प र HVAC प्रणालीजस्ता यान्त्रिक उपकरणहरू नियमित मर्मत गरी अनावश्यक आवाज उत्सर्जन हुन नदिने व्यवस्था मिलाइनेछ।
- यान्त्रिक उपकरणहरू सञ्चालनको समय र विधिमा नेपाल सरकारद्वारा तोकिएको ध्वनि मापदण्ड पालन गरिनेछ।
- होटलका पाहुनाहरू र कर्मचारीहरूको गतिविधिबाट उत्पन्न हुने आवाजलाई नियन्त्रण गर्न सजगता र शिष्ट व्यवहारका लागि आचारसंहिता लागू गरिनेछ।

- वर्षा पानी संकलन (Rainwater Harvesting) प्रणाली स्थापना गरिनेछ, जसले भूमिगत जलस्रोतमा पर्ने दबाब कम गर्नेछ।
- बर्षातको पानीलाई Raw Water Tank मा संकलन गरेर प्रशोधन पश्चात होटलका विभिन्न प्रयोजनका लागि प्रयोग गरिने र अतिरिक्त पानीलाई पुनःभरणको लागि Ground Water Recharge Pit मा पठाइनेछ।
- प्रयोग भइसकेको पानी (Grey Water) लाई प्रशोधन गरी फ्लोर सफाइ, बगैंचा सिँचाइ जस्ता प्रयोजनमा पुनः प्रयोग गरिनेछ।
- HVAC, पम्प, लिफ्ट र अन्य विद्युतीय उपकरणहरू छनोट गर्दा ऊर्जा दक्ष (Energy-Efficient) मोडेलहरू प्रयोग गरिनेछ जसले कम विद्युत खपतमा बढी कार्यक्षमता प्रदान गर्छन्।
- होटलको छत वा अन्य उपयुक्त स्थानमा सौर्य ऊर्जा प्रणाली जडान गरी नवीकरणीय ऊर्जा स्रोतको प्रयोगलाई प्रवर्द्धन गरिनेछ।
- पानीको प्रयोगलाई दक्ष बनाउन लो-फ्लो उपकरणहरू (जस्तैः लो-फ्लो सावर, ट्याप, ट्वाइलेट फ्लस) को प्रयोग गरिनेछ।
- भूकम्पीय संरचनागत मापदण्ड अनुसार भवन निर्माण सुनिश्चित गरिनेछ।
- आगलागीको जोखिम न्यूनीकरणका लागि प्रत्येक तलामा फायर अलार्म, फायर एक्स्टिङ्गुइशर, स्मोक डिटेक्टर तथा स्प्रिंकलर सिस्टम जडान गरिनेछ।
- ग्याँस लिकेजको सम्भावनालाई ध्यानमा राखी ग्याँस सेन्सर, सुरक्षित पाइप प्रणाली र नियमित जाँच व्यवस्था गरिनेछ।
- विद्युत शर्ट सर्किट रोक्न गुणस्तरीय वायरिङ्ग, सर्किट ब्रेकर प्रयोग गरिनेछ।
- सवारी साधन पार्किङका लागि पर्याप्त ठाउँको व्यवस्था गरिनेछ।
- सवारी संकेतहरू जस्तै 'No Roadside Parking', 'Way to Hotel', र 'No Parking' आदि होटल वरपरको सडकहरूमा राखिनेछ।
- प्रस्तावित होटल वरपर स्ट्रिट लाइटको व्यवस्था गरिनेछ र होटल पुग्ने बाटोलाई मर्मत गरी सवारी आवागमन सहज र सुरक्षित बनाइनेछ।

जैविक वातावरण-निर्माण चरण

- आयोजना स्थलमा खुला ठाउँमा घाँस, फूलबारी, वा साना बोटबिरुवा लगाइनेछ।
- निर्माण सम्पन्न भएपछि हरियाली पुनःस्थापना कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ, जसअन्तर्गत छत र बार्दलीमा गमलामा बिरुवा राख्ने, बगैंचाहरू विकास गर्ने र हरित बार बनाउने जस्ता उपायहरू अपनाइनेछ।

जैविक वातावरण-सञ्चालन चरण

- पूर्वनिर्धारित हरित क्षेत्रको सौन्दर्य र पारिस्थितिक सन्तुलन कायम राख्नका लागि बोटबिरुवाहरुको नियमित सिँचाइ, मलजल र हेरचाह गरिनेछ।
- हरित क्षेत्रमा प्रयोग गरिने बिरुवाहरू स्थानीय प्रजातिका हुनेछन्।

सामाजिक आर्थिक र सांस्कृतिक वातावरण-निर्माण चरण

- निर्माण सामग्रीको ढुवानी, उपकरण स्थानान्तरण र कामदारहरूको ओसारपसार विशेष गरी ट्राफिक चाप न्यून हुने समय (जस्तैः बिहानको चाप भन्दा अगाडि वा दिउँसो) समयमा गराइनेछ।
- पैदलयात्रीहरूको सुरक्षाका लागि स्पष्ट संकेत सहितको पैदल मार्ग (Pedestrian Pathway) बनाइनेछ र आवश्यक ठाउँमा सवारी रोक्ने/घुमाउने क्षेत्र सुनिश्चित गरिनेछ।
- कामदारहरूलाई सुरक्षात्मक पोशाक (जस्तैः हेल्मेट, सुरक्षा जुत्ता, सुरक्षा बेल्ट, ग्लोभ्स, मास्क आदि) अनिवार्य रूपमा प्रयोग गराइनेछ।
- आवश्यकता अनुसार व्यक्तिगत सुरक्षाका उपकरणहरू (PPE) कामदाहरुलाई उपलब्ध गराइनेछ।
- निर्माण चरणमा खस्ने जोखिम कम गर्न, उचाइमा काम गर्दा सेफ्टी हार्नेस र नेटको व्यवस्था गरिनेछ।
- बिजुली सम्बन्धी काम गर्दा अनुभवी र प्रमाणित प्राविधिक मात्र परिचालन गरिनेछ र सबै उपकरणहरूको मर्मत तथा निरीक्षण नियमित रूपमा गरिनेछ।
- आयोजनाको Project Insurance, 3rd Party Insurance गरी निर्माण कार्य अघि बढाइनेछ।
- कामदारहरूबीच आपसी समझदारी र सहिष्णुता बढाउन नियमित रूपमा अन्तरक्रिया, समावेशी छलफल कार्यक्रम तथा सामूहिक गतिविधिहरू आयोजना गरिनेछ।
- आयोजनाले गुनासो टिपोट गर्न सकिने "गुनासो रजिष्ट्रेशन बक्स" निर्माणस्थलमा राख्नेछ र वैकल्पिक रूपमा फोन, इमेल वा स्थानीय प्रतिनिधिमार्फत गुनासो दिने व्यवस्था मिलाइनेछ।
- प्राप्त गुनासोहरूको द्रुत समीक्षा तथा समाधानका लागि परियोजनास्तरमा गुनासो समाधान समिति गठन गरिनेछ, जसमा स्थानीय समुदायका प्रतिनिधिको पनि सहभागिता हुने व्यवस्था गरिनेछ।
- सबै गुनासोहरूलाई निश्चित समयसीमा भित्र समाधान गर्न प्रतिबद्धता जनाइनेछ र समाधान प्रक्रिया पारदर्शी बनाइनेछ।
- सबै कामदारहरूलाई सुरक्षित र स्वच्छ खानेपानी उपलब्ध गराइनेछ।

- शौचालयमा साबुन र पानीको व्यवस्था गरिनेछ।
- कार्यस्थलमा मास्क तथा सेनिटाईजर अनिवार्य रुपमा प्रयोग गरिनेछ।
- सम्भावित संक्रमण फैलिन नदिन कामदारहरूको बसोबास क्षेत्रमा नियमित सरसफाइ गरिनेछ।
- कर्मचारीहरूलाई प्रत्यक्ष रूपमा यौन दुर्व्यवहार भए/नभएको सोधपुछ गर्ने गुनासो सुनुवाइका लागि जिम्मेवार अधिकारी तोकिन्छ र कार्यस्थलको अवलोकन तथा निरीक्षण गरिन्छ।
- गुनासो पेटिका, मौखिक गुनासो, फोन तथा इमेलमार्फत जानकारी दिन प्रोत्साहन गरिन्छ र प्राप्त गुनासोहरूको तत्काल सुनुवाइ गरिन्छ।
- ठेकदार तथा उपठेकदारहरूसँग गरिएको सम्झौतामा बाल श्रम निषेध सम्बन्धी प्रावधान स्पष्ट रूपमा उल्लेख गरिनेछ र त्यसको कडाईका साथ निगरानी गरिनेछ।
- महिला तथा पुरुष कामदारहरूलाई समान प्रकृतिको कामका लागि समान पारिश्रमिक दिइनेछ।
- प्राविधिक तथा जिम्मेवारीपूर्ण कार्यमा महिलालाई पनि बराबरी अवसर प्रदान गरिनेछ र उनीहरूको क्षमता अभिवृद्धिका लागि आवश्यक तालिमको व्यवस्था गरिनेछ।

सामाजिक आर्थिक र सांस्कृतिक वातावरण-सञ्चालन चरण

- होटलमा उत्पादन हुने कुहिने र नकुहिने फोहोरलाई स्रोतमै वर्गीकृत गरी छुट्टाछुट्टै डस्टबिनको प्रयोग गरिनेछ र समयमै सङ्कलन तथा व्यवस्थापन गरिनेछ।
- सबै कर्मचारीहरूलाई उनीहरूको कार्यक्षेत्र अनुसार व्यावसायिक सुरक्षा उपकरण (PPE) जस्तैः ग्लोभ्स, एप्रोन, एन्टी-स्लिप जुत्ता, कान र आँखा सुरक्षा उपकरण अनिवार्य रूपमा प्रयोग गर्न लगाइनेछ।
- धारिलो उपकरणको सुरक्षित प्रयोगबारे प्रशिक्षण दिइनेछ र तिनको सुरक्षित भण्डारण सुनिश्चित गरिनेछ।
- जेनरेटर, पम्प वा अन्य भारी उपकरण सञ्चालन गर्ने कर्मचारीहरूलाई ध्वनि न्यून गर्ने उपकरण तथा विद्युत सुरक्षाको तालिम दिइनेछ।
- फोहोरमैला व्यवस्थापनमा संलग्न कर्मचारीहरूलाई संक्रमणबाट जोगाउन मास्क, गमबुट, ह्यान्ड स्यानिटाइजर र फोहोर छुट्याउने तालिम दिइनेछ।
- नियमित रूपमा स्वास्थ्य परीक्षण, सुरक्षा अभ्यास तालिम र प्राथमिक उपचार सामग्रीहरू सँगसँगै उपलब्ध गरिनेछ साथै कामदारहरुको बिमा पनि गरिनेछ।

- पाहुनाहरुको व्यक्तिगत सम्पत्ति सुरक्षित राख्न प्रत्येक कोठामा सुरक्षित लक (digital/key lock) को व्यवस्था गरिनेछ।
- होटलको प्रवेश र निष्कासन क्षेत्र, लबी र सार्वजनिक स्थानहरूमा CC camera क्यामेरा जडान गरिनेछ र त्यसको निगरानी अनुभवी सुरक्षा कर्मचारीमार्फत २४ घन्टा गरिनेछ।
- आगन्तुक र कर्मचारीको गतिविधि नियन्त्रित गर्न ID कार्ड वा Access Control System को व्यवस्था गरिनेछ।
- होटलको रेस्टुराँ वा बार क्षेत्रमा मदिरा सेवन गर्ने पाहुनाहरूका लागि सजग सुरक्षा कर्मचारी राखिनेछ र सम्भावित विवाद रोक्न शिष्ट व्यवहार र सेवा नीति लागू गरिनेछ।
- साथै पाहुना र होटलको निजि सवारी साधनको पार्किङ्ग व्यवस्था होटल परिसर भित्रनै गरिनेछ।
- प्रयोग गरिने कच्चा पदार्थहरू नियमित रूपमा म्याद जाँच गरी मात्र प्रयोग गरिनेछ र म्याद समाप्त भइसकेका वा खराब अवस्थामा रहेका सामग्री तुरुन्त नष्ट गरिनेछन्।
- खाना पकाउने स्थान (भान्सा) सधैं स्वच्छ, हावाप्रवाहयुक्त र कीटमुक्त बनाइनेछ र खाना बनाउने सबै उपकरणहरू नियमित रूपमा सफा गरिनेछन्।
- होटलका सबै भान्साका कर्मचारीलाई खाद्य स्वच्छता, हातको सरसफाइ, सुरक्षित पकाउने तापक्रम र स्टोरेज प्रणाली सम्बन्धी तालिम दिइनेछ।
- होटल सञ्चालनको क्रममा आगन्तुकहरू, कर्मचारीहरू वा अन्य सरोकारवालाबाट आउने गुनासोलाई प्रभावकारी ढंगले व्यवस्थापन गर्न गुनासो व्यवस्थापन समिति (Grievance Redress Committee) गठन गरिनेछ।
- गुनासो संकलनका लागि मुख्य प्रवेशद्वार र लबीमा गुनासो पेटिका राखिनेछ। साथै, डिजिटल माध्यमहरू (जस्तै ईमेल वा वेबसाइट) मार्फत पनि गुनासो दिन सकिने सुविधा उपलब्ध गराइनेछ।
- स्थानीयहरुले होटलमा कार्यक्रमहरू सञ्चालन गर्दा वा ब्याङ्केट हल प्रयोग गर्दा स्थानीयहरुलाई विशेष छुटको व्यवस्था गरिनेछ।
- होहल्ला तथा झैझगडाको समस्यालाई नियन्त्रण गर्न होटलले आचारसंहिता लागू गर्नेछ जसमा पाहुनाहरू र कर्मचारीहरू दुबैको आचरण सम्बन्धी स्पष्ट निर्देशन दिइनेछ।
- पर्यटक तथा पाहुनाहरूलाई स्थानिय संस्कृतिको जानकारी दिन सक्ने किसिमको सामग्री र व्यवहारिक तालिम होटल कर्मचारीलाई दिइनेछ।
- श्रम ऐन, २०७४ अन्तर्गतका प्रावधानहरू अनुसार यौन दुर्व्यवहार नियन्त्रणका लागि स्पष्ट नीति र कार्य प्रणाली लागु गरिनेछ।

वातावरणीय व्यवस्थापन योजना

यस वातावरणीय प्रभाव मुल्याङ्कनको प्रतिवेदनमा प्रभावहरूको व्यवस्थापन योजना, अनुगमन योजना संलग्न गरी वातावरणीय व्यवस्थापन योजना तयार गरिएको छ। राष्ट्रिय वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन निर्देशिका, २०५० अनुसार प्रतिवेदनमा अनुकूल प्रभावहरूको बढावा गर्ने र प्रतिकूल प्रभावहरूलाई न्यूनीकरण गर्ने योजना तथा त्यी कार्यहरू कार्यान्वयन गरिने स्थान, समय, आवश्यक रकम र जिम्मेवार तहको बारेमा स्पष्ट रूपमा उल्लेख गरी प्रतिवेदनमा वातावरणीय अनुगमन योजना तयार पारिएको छ। जसमा अनुगमन गरिने विषयहरू, अनुगमनका सूचकहरू, विधि, समय र जिम्मेवार तहको बारेका स्पष्ट रूपमा प्रस्तुत गरिएको छ। यस अन्तर्गत सकारात्मक प्रभाव बढाउने उपायहरू तथा नकारात्मक प्रभाव न्यूनीकरण गर्ने उपायहरूका साथै यसको प्रभावकारी अनुगमनको लागि अनुमानित लागत प्रस्ताव गरिएको छ। सकारात्मक प्रभाव बढोत्तरीका लागि अनुमानित लागत रु ४,००,००० र नकारात्मक प्रभावहरू न्यूनीकरणका लागि अनुमानित लागत रु १६,३२,००० निर्धारण गरिएको छ। त्यस्तै, वातावरणीय अनुगमन लागि रु २०,२२,३०० लाग्ने अनुमान गरिएको छ।

निष्कर्ष

कर्म हस्पिटालिटी प्रा. लि द्वारा काठमाडौं महानगरपालिका वडा नं. ३, महाराजगञ्जमा प्रस्तावित होटल कर्म (२१६ शय्या) को निर्माण तथा सञ्चालनको लागि प्रस्ताव गरेको हो। प्रस्तावित होटलले ओगट्ने क्षेत्रफल १,३८० वर्ग मिटर र भवनको उचाई ५८ हुनेछ। वातावरणीय प्रभाव मुल्याङ्कन अध्ययन सिलसिलामा प्रस्तावित होटलको निर्माण तथा सञ्चालन बाट वातावरणमा दुवै सकारात्मक र नकारात्मक प्रभाव पर्ने अनुमान गरिएको छ। यस प्रतिवेदनमा वातावरण व्यवस्थापन योजना तयार गरिएको छ जसमा सकारात्मक प्रभावहरुको अभिवृद्धिका उपायहरु र नकारात्मक प्रभावहरुको न्यूनीकरणका उपायहरू सुझाव गरिएको छ। वातावरणीय अनुगमन कार्यले निर्माण र सञ्चालन चरणमा वातावरणीय क्षति कम गर्न सहयोग पुऱ्याउनेछ। वातावरणीय व्यवस्थापन तथा अनुगमनको लागि कुल अनुमानित लागत रु ४०,५४,३०० निर्धारण गरिएको छ। प्रस्तावित वातावरणीय व्यवस्थापन तथा अनुगमन योजना प्रभावकारी रूपमा कार्यान्वयन गरिएमा आयोजनाले न्यूनतम वातावरणीय असर पार्नेछ र दीर्घकालीन रूपमा पर्यटन तथा आर्थिक क्षेत्रको विकासमा योगदान पुऱ्याउनेछ। यस आयोजनाको लागि वातावरणीय प्रभाव मुल्याङ्कन पर्याप्त रहेको छ।

Executive Summary

Introduction of the proposed Project

The proponent of this proposed project is Karma Hospitality Pvt. Ltd. The proponent has submitted this report for the construction and operation of Hotel Karma in Kathmandu Metropolitan City Ward No. 3, Maharajgunj, Kathmandu District, Bagmati Province. The detailed address of the proposal is as follows.

Address of the proponent

Karma Hospitality Pvt. Ltd.

Kathmandu Metropolitan City, Ward No. 3, Maharajgunj, Kathmandu District, Bagmati Province

Contact Person: Sushil Parajuli

Email: finance.goodkarma@gmail.com

Contact No.: 9801192041

Project Description

Karma Hospitality Pvt. Ltd. has submitted this report for the construction and operation of Hotel Karma, located in Maharajgunj, Kathmandu Metropolitan City, Ward No. 3, Bagmati Province. The company was officially registered on Magh 14, 2080 BS, in accordance with Section 5 of the Company Act 2063. The hotel is proposed to be constructed on 3,343.77 square meters of land owned by Karma Hospitality Pvt. Ltd. The project plans to construct a concrete building with a total capacity of 168 rooms and 216 beds.

Hotel Karma will provide a variety of modern services and facilities, including a travel desk, lobby, restaurant, bar, kitchen, and coffee cafe. Guest rooms will be equipped with private bathrooms, LCD televisions, Wi-Fi internet, hot and cold water facilities, air conditioning (AC), mini-bars, and hair dryers. The hotel will also offer recreational and event spaces such as a swimming pool, health club, spa rooms, meeting and conference halls, a banquet hall, and a casino hall. For operational efficiency and guest safety, the facility will include staff rooms, generator power backup, storage and cleaning rooms, passenger and service lifts, and luggage storage, alongside comprehensive security measures like CCTV cameras, fire extinguishers, emergency bells, evacuation doors, emergency stairs, and fire and smoke detectors.

Relevancy of EIA

According to Section 3, Sub-section (2) (a) of the Environment Protection Act, 2076 (2019), the Environmental Impact Assessment (EIA) report of development and construction-related works or projects that fall under the jurisdiction of the federal government must be submitted to the Ministry of Culture, Tourism and Civil Aviation and approved by the Ministry of Forests and Environment, Government of Nepal, in accordance with prevailing laws. In addition, as per Clause 81(9) of Chapter 8 of the Tourism Industry Service Delivery Directive, 2070 (2013), proposals for the operation of hotels with a capacity of more than 100 beds must submit an Environmental Impact Assessment (EIA) report for approval to the Ministry of Forests and Environment through the Ministry of Culture, Tourism and Civil Aviation.

Relevancy of Environmental Impact Assessment

S.N.	Provision for Environmental Impact Assessment	Threshold Limit	Proposed Capacity	Remarks
1	Construction, establishment, and operation of a hotel	More than 100 beds	216 beds	As per Rule 3, Schedule 3 (d), Tourism Sector (1) of the Environment Protection Rules, 2077 (2020)
2	Daily groundwater requirement	Use of more than 20,000 liters of groundwater per day	45,000 liters per day groundwater usage	As per Rule 3, Schedule 3 (h), Housing, Building and Settlement Development and Urban Development Sector (6) of the Environment Protection Rules, 2077 (2020)
3	Building height	Construction of buildings taller than 45 meters	58 meters	As per Rule 3, Schedule 3 (h), Housing, Building and Settlement Development and Urban Development Sector (1) of the Environment Protection Rules, 2077 (2020)
4	Built-up Area or Floor Area	Construction of residential, commercial, or mixed-use buildings with built-up or	Floor area of 20,969.1 sq. m.	As per Rule 3, Schedule 3 (h), Housing, Building and Settlement Development and Urban Development Sector (2) of the Environment Protection Rules, 2077 (2020)

		floor area exceeding 10,000 sq. m.		

Methodology

The Environmental Impact Assessment (EIA) report of the project has been prepared in accordance with the approved scoping and Terms of Reference (ToR) report, which was approved by the Ministry of Forests and Environment on 2082/07/02 (B.S.). A public notice for the public hearing was published in the national daily newspaper “Prabhab Dainik” on 2082/07/21 (B.S.). A public hearing program was conducted on 2082/07/29 (B.S.) in the presence of local communities, representatives of local bodies, and other concerned stakeholders. Following the public hearing, a 7-day public notice was published in the local newspaper “Prabhab Dainik” on 2082/08/01 (B.S.) to collect opinions and suggestions. After the expiration of the notice period, recommendation letters were collected from Ward No. 3 Office of Kathmandu Metropolitan City, Kathmandu Metropolitan City Office, Chirayu National Hospital, Shivapuri Secondary School, and the Urban Health Promotion Center.

The potential impacts of the project implementation on the physical, biological, socio-economic and cultural environment of the project area have been identified, analyzed, and evaluated. To understand the existing conditions of the project site, Key Informant Interviews (KII), onsite observations, and household questionnaire surveys were conducted. In addition, necessary data were collected from both primary and secondary sources during the study.

Legal Provisions

The study was conducted in accordance with relevant acts, rules, policies, and strategies. Policies and laws related to the project were listed and reviewed to identify potential impacts during the project's construction and operation.

Existing Environmental Condition of the Project Area

Physical Environment

The proposed project area is located in Bagmati Province, Kathmandu District, Ward No. 3 of Kathmandu Metropolitan City, Maharajgunj. Geographically, the project site lies at latitude 27°44'18" North and longitude 85°20'26" East, at an elevation of 1,340 meters above sea level. The project area is in subtropical climatic zone. According to data

recorded at the Kathmandu Airport (TIA) station from 1995 to 2024, the average maximum temperature of the area is 25.8°C and the average minimum temperature is 12°C. The average annual rainfall of the Kathmandu Valley is 1,571.39 mm. The proposed project is situated on flat land in the Kathmandu Valley. Based on geographical characteristics, the soil type at the project site is classified as fluvial non-calcareous parent soil (NARC). According to the soil test report (2081 B.S.), soil samples were collected and tested from six locations up to a depth of 50 meters. The analysis identified various soil types, including sandy silt, dark gray sandy clayey silt, gray to white gravel mixed coarse sand, and gray to white medium to coarse sand. During soil testing, various organisms such as earthworms, millipedes, isopods, and ants were observed. According to the seismic hazard analysis and PGA map provided in the National Building Code of Nepal, the Peak Ground Acceleration (PGA) of the project area is 0.354.

To assess air quality in the project area, 24-hour average values of PM2.5 and PM10 were measured. The PM2.5 concentration was found to be 35 $\mu g/m^3$, PM10 was 82 $\mu g/m^3$, and the Air Quality Index (AQI) was recorded at 99, which falls within the moderate category. The average noise level (Leq) at the project site was measured at 56 dB during the daytime and 53 dB at night. The project area falls under commercial zone. According to the Nepal Ambient Sound Quality Standard (NASQS), 2012, the permissible average noise level (Leq) for commercial areas is 65 dB during the day and 55 dB at night. The measured noise levels at the project site are within the permissible limits. Water boring system has not been installed at the proposed site. Therefore, for drinking water quality assessment, groundwater from a nearby house located to the south of the project's affected area was tested in a laboratory. The results were found to be within the National Drinking Water Quality Standards, 2079 (2022). Additionally, a water sample was collected from the Samakhusi River located to the west of the project area and tested in a laboratory. The results indicated that the water quality exceeds the standards set by the government for aquatic life protection.

Biological Environment

The proposed project is in an urban area and does not lie within any national park, wildlife reserve, conservation area, or other environmentally sensitive zones. The project area contains various plant species such as Banana (*Musa acuminata*), Mango (*Mangifera indica*), Southern silky oak (*Grevillea robusta*), Dhupi (*Juniperus chinensis*), Nettle (sisnu) (*Urtica dioica*), Aiselu (wild raspberry) (*Rubus ellipticus*), Sugarcane (*Saccharum*

officinarum), Rubber plant (*Ficus elastica*), Hibiscus (*Malvaviscus arboreus*), Yam (*Colocasia* sp.), Titepati (mugwort) (*Artemisia* sp.), Velvet bush willow (*Combretum* sp.), Norway maple (*Acer* sp.), and White roasted pear flower (*Pyrus* sp.). Invasive species found in the area include Kalo kuro (*Bidens pilosa*), Nilo gandhe (*Ageratum houstonianum*), Gandhe jhar (*Ageratum conyzoides*), Thakal (*Argemone mexicana*), Chitlange (*Galinsoga quadriradiata*), and Kirne kanda (*Lantana camara*). The fauna in the area includes animals such as Dog (*Canis familiaris*), Cat (*Felis catus*), Rat (*Mus musculus*), Frog (*Rana tigrina*), and Snake (*Serpentes* sp.). Bird species found in the area include Sparrow (*Passer domesticus*), Crow (*Corvus splendens*), Pigeon (*Columba livia*), Magpie (*Copsychus saularis*), and Myna (*Acridotheres tristis*).

Socio-economic and Cultural Environment

According to the National Census 2078 (2021), Kathmandu Metropolitan City has a total of 238,966 households and a population of 862,400, of which 438,256 are male and 424,144 are female. Similarly, in Ward No. 3 of Kathmandu Metropolitan City, there are a total of 9,545 households and a population of 33,805, including 16,742 males and 17,063 females. In the directly affected area of the project, there are currently 44 households with a total population of 202, comprising 93 females and 109 males. People from eight different ethnic groups reside in this area, including Brahmin, Gurung, Muslim, Lama, Magar, Newar, Limbu, and Chhetri communities. Residents of the directly affected area are engaged in various occupations such as business, service jobs, cottage industries, yoga instruction, acting, and are also among retired professionals. All households in the area have access to toilet facilities. For drinking water, residents currently use tap water and jar water. Electricity is supplied through the national grid of the Nepal Electricity Authority, and liquefied petroleum gas (LPG) is used for cooking purposes.

Alternative Analysis

Under the alternatives for project implementation, two options were analyzed: the “no project” option and the “project implementation” option. Based on the analysis of alternatives, the implementation of the proposed project was found to be more beneficial. The proposed project location at Ward No. 3, Maharajgunj, Kathmandu Metropolitan City is considered suitable from geographical, social, cultural, and commercial perspectives. The site is practical due to its road accessibility, availability of public services, and proximity to tourist attractions. In addition, alternatives related to construction materials, design, technology, and service facilities have been analyzed. While selecting materials

for the construction of the proposed project, technical suitability, availability, cost-effectiveness, and environmental aspects will be taken into consideration. Priority will be given to locally available materials as much as possible, which will help to reduce air pollution, fuel consumption, and transportation costs. During both the construction and operation phases of the project, the use of plastic materials thinner than 40 microns will be prohibited. As alternatives to plastic, materials such as paper bags, cloth bags, and bamboo products can be used. Furthermore, the services and facilities provided to hotel guests (from entry to exit) along with interactions with staff, will be designed to be efficient, convenient, and time-saving.

Identification and Assessment of Impacts

Construction Phase	Operation Phase
Positive Impacts	
Socio-economic and Cultural Environment	
• Employment Opportunity • Technical skill and capacity enhancement • Promotion of local businesses	• Employment opportunity • Technical skill and capacity enhancement • Improvement of local economy • Increase in revenue collection • Tourism development • Support to local communities under the project's corporate social responsibility
Negative Impacts	
Physical Environment	
• Solid waste management • Muck generation and management • Air pollution • Noise pollution • Water pollution • Transportation and management of construction materials • Impacts due to groundwater extraction • Issues related to sewerage management • High energy consumption and increased demand • Pressure on existing infrastructure	• Solid waste management • Liquid waste/sewage management • Air pollution • Noise pollution • Impacts due to groundwater extraction • Energy consumption concerns • High water consumption • Disaster risk-related issues • Traffic congestion issues • Shading effect caused by buildings
Biological Environment	
• Impacts on greenery/vegetation in/around the project area	• Need for conservation and management of greenery within the hotel premises
Socio-economic and Cultural Environment	
• Impacts on existing road access	• Health and sanitation conditions within

• Occupational health and safety risks • Conflict between local and external workers • Grievance management • Risk of communicable diseases • Risk of sexual harassment at the workplace • Possibility of child labor • Gender discrimination (gender-based violence and unequal pay for equal work)	and around the hotel • Occupational health and safety risks • Safety of visitors • Food quality concerns • Grievance management • Issues related to noise and disturbances • Impacts on archaeological and cultural heritage • Risk of sexual harassment at the workplace

Positive Impact Enhancement and Negative Mitigation Measures

The proposed project is expected to have both positive and negative impacts in the project area. By adopting appropriate measures to enhance positive impacts and mitigate negative impacts, the overall benefits of the project can be maximized while minimizing adverse effects.

Measures to Enhance Positive Impacts

Construction Phase

- Local people will be prioritized in employment opportunities.
- Special priority will be given to women, Dalits, indigenous groups, and other marginalized communities.
- Necessary training will be provided to local and external workers to improve technical skills and knowledge.
- Priority will be given to local suppliers and service providers while procuring construction materials.

Operation Phase

- During hotel operation phase, priority will be given to local people for different positions such as plumbers, electricians, plant operators, management staff, security guards, and cleaning staff.
- Leadership development training will be provided in areas such as management and customer service along with knowledge of new technologies and services.
- Materials required for hotel operation will be procured from local sources and products as much as possible.
- Timely payment of all taxes, service charges, and license fees will be ensured to enhance revenue collection by the Government of Nepal and local authorities.

Income generated from banquet services, restaurants, and other services will also be included in the tax system.

- Environment-friendly and responsible tourism practices will be promoted to ensure long-term sustainability of Nepal's tourism sector.
- Hotel will attract both domestic and international tourists by providing quality services.
- Hotel will support local communities through corporate social responsibility (CSR) programs.
- Support will be provided in areas such as health, education, water supply, sanitation, and conservation of religious and cultural heritage.

Measures to Mitigate Negative Impacts

Physical Environment – Construction Phase

- Waste generated during construction phase will be segregated at source; reusable materials (wood, metal, PVC, etc.) will be separated, and other waste will be managed safely in coordination with local authorities.
- Hazardous and chemical wastes will be managed separately; soak pits or filtration pits will be constructed to prevent paints and liquids from entering drains.
- Construction materials will be covered with plastic sheets or tarpaulin.
- Diesel generators and vehicles will comply with national air quality standards.
- Heavy machinery will be fitted with silencers or noise control devices.
- Construction activities will be limited from 7 AM to 6 PM to avoid disturbance.
- Workers will be provided with protective equipment such as earplugs or earmuffs.
- Temporary drainage systems will be constructed to prevent contamination of surface water during rainfall.
- Chemicals, fuel, and oil will be stored safely to prevent leakage.
- Septic tanks will be constructed as per technical standards to avoid leakage.
- Energy-efficient machinery will be used.
- Cleaner energy sources such as LPG and electricity will be promoted to reduce diesel use.
- A schedule for transportation of materials will be prepared to reduce traffic congestion and accidents.

Physical Environment – Operation Phase

- Waste will be segregated into biodegradable and non-biodegradable at source with proper collection systems.
- The 3R principle (Reduce, Reuse, Recycle) will be followed.
- Hazardous waste (e.g., CFL/LED bulbs, electronic waste) will be safely collected and returned to suppliers.
- Wastewater will be treated in septic tanks and a Sewage Treatment Plant (STP) before discharge.
- A 120 m^3/day capacity STP will be installed.
- Effluent will meet national discharge standards and will not be released into natural water bodies.
- Swimming pool water will be cleaned regularly and reused for gardening after treatment.
- Kitchen emissions will be controlled using exhaust systems and filters.
- Generators and mechanical systems will be regularly maintained.
- Noise standards will be followed.
- Rainwater harvesting and groundwater recharge systems will be installed.
- Grey water will be reused for cleaning and irrigation.
- Energy-efficient systems (HVAC, pumps, lifts) will be used.
- Solar energy systems will be installed.
- Low-flow water fixtures will be used.
- Buildings will follow earthquake-resistant design standards.
- Fire safety systems (alarms, extinguishers, sprinklers) will be installed.
- Gas leakage detection and safe electrical systems will be ensured.
- Adequate parking and traffic management measures will be implemented.

Biological Environment-Construction Phase

- Plantation of grass, flowers, and small plants will be done in open spaces.
- Post-construction greening programs including gardens, potted plants, and green fencing.

Biological Environment-Operation Phase

- Regular maintenance, irrigation, and care of greenery.
- Use of local plant species in landscaping.

Socio-economic and Cultural Environment-Construction Phase

- Transportation activities will be scheduled during low-traffic hours.
- Pedestrian pathways and safety signage will be provided.
- Workers will be provided with PPE (helmet, gloves, boots, etc.) for safety.
- Safety measures for working at heights will be ensured.
- Only trained personnel will handle electrical work.
- Project insurance as well as third-party insurance will be arranged.
- Awareness programs will be conducted to reduce conflicts among workers.
- Grievance mechanisms (complaint box, phone, email) will be established.
- A grievance redress committee will be formed.
- Safe drinking water and sanitation facilities will be provided.
- Hygiene measures and disease prevention practices will be implemented.
- Measures to prevent sexual harassment will be enforced.
- Child labor will be strictly prohibited.
- Equal pay for equal work will be ensured.
- Women will be given equal opportunities and training.

Socio-economic and Cultural Environment-Operation Phase

- Proper waste segregation and management will be ensured.
- Employees will use appropriate PPE.
- Training on safety, hygiene, and equipment handling will be provided.
- Regular health check-ups and insurance will be arranged.
- Security systems (locks, CCTV, access control) will be implemented.
- Guest safety and conflict prevention measures will be enforced.
- Food quality and hygiene standards will be maintained.
- Grievance management committee will be established.
- Cultural awareness and responsible behavior will be promoted.
- Policies to prevent sexual harassment will be implemented as per the Labour Act 2074.

Environmental Management Plan (EMP)

An Environmental Management Plan (EMP) has been prepared in accordance with the National EIA Guidelines, 2050. The plan includes measures to enhance positive impacts

and mitigate adverse impacts, along with implementation locations, timelines, responsibilities, and required budget. The monitoring plan outlines parameters, indicators, methods, frequency, and responsible agencies. Under this plan, measures for enhancing positive impacts and mitigating negative impacts have been proposed, along with the estimated costs for effective monitoring. The estimated cost for enhancing positive impacts is NPR 400,000, while the cost for mitigating adverse impacts is NPR 1,632,000. Similarly, the estimated cost for environmental monitoring is NPR 2,022,300.

Conclusion

Karma Hospitality Pvt. Ltd. has proposed the construction and operation of Hotel Karma (216-bed capacity) at Ward No. 3, Maharajgunj, Kathmandu Metropolitan City. The proposed hotel will occupy an area of 1,380 square meters, and the building height will be 58 meters. During the Environmental Impact Assessment (EIA) study, it has been anticipated that both positive and negative environmental impacts will arise from the construction and operation of the proposed hotel. This report includes an Environmental Management Plan (EMP), which suggests measures to enhance positive impacts and mitigate adverse impacts. Environmental monitoring activities will help minimize environmental damage during both the construction and operation phases. The total estimated cost for environmental management and monitoring is NPR 4,054,300. If the proposed environmental management and monitoring plan is effectively implemented, the project will have minimal environmental impacts and will contribute to the long-term development of the tourism and economic sectors. Therefore, the Environmental Impact Assessment conducted for this project is considered adequate.

संक्षिप्त नाम

ई.सं	ईस्वी सम्वत
कि.मि.	किलोमिटर
के.भि.ए	किलोभोल्ट ऐम्पियर
ने. रु.	नेपाली रुपैयाँ
प्रा.लि.	प्राइभेट लिमिटेड
प्रा.वा.प.	प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण
मि.	मिटर
रा.त.का.	राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालय
लि.	लिटर
वा.प्र.मु.	वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन
वा.स.नि	वातावरण संरक्षण नियमावली
सि. न.	सिरियल नम्वर
AC	Air Conditioner
ADB	Asian Development Bank
AQI	Air Quality Index
CMD	Cubic Meter Per Day
CSR	Corporate Social Responsibility
EIA	Environmental Impact Assessment
FAR	Floor Area Ratio
FIRR	Financial Internal Rate of Return
GIS	Geographical Information System
GPS	Global Positioning System
HR	Human Resource
IEE	Initial Environmental Examination
NPV	Net Present Value
MBBR	Moving Bed Biofilm Reactor
PPE	Personal Protective Equipment
RCC	Reinforced Cement Concrete
RO	Reverse Osmosis

ROE	Return on Equity
STP	Sewage Treatment Plant
TOR	Terms of Reference

विषय सूची

प्रतिवेदनको कार्यकारी सारांश..क
Executive Summary ....त
संक्षिप्त नाम...य
विषय सूची..व
तालिका सूची..ह
चित्र सूची...त्र
परिच्छेद १ः प्रतिवेदन तयार गर्ने व्यक्ति वा संस्थाको नाम र ठेगाना १
१.१ प्रस्तावक... १
१.२ प्रतिवेदन तयार गर्ने परामर्शदाताको नाम र ठेगाना १
१.३ वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनको औचित्य... २
१.४ वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनको उद्देश्य ४
१.५ अध्ययनको सीमा तथा सम्बन्धित अन्य कुरा.. ४
परिच्छेद २ः प्रस्तावको परिचय.. ५
२.१ भूमिका.. ५
२.२ प्रस्तावको विवरण.. ७
२.२.१ आयोजनाको अवस्थिति र पहुँच..८
२.२.२ प्रस्तावको प्रकृति/ किसिम.. ११
२.२.३ प्रस्तावको संरचनाको जानकारी (Salient features) र अवयव (Component) ११
२.२.४ निर्माण तथा सञ्चालन चरणका क्रियाकलाप....................................... २०
२.२.५ आयोजनाको लागि आवश्यकता.. २६
२.२.६ अन्य थप विवरण.. ३०
२.३ प्रस्तावको उद्देश्य...३२
परिच्छेद ३ः प्रतिवेदन तयार गर्दा अपनाइएको विधि.. ३४
३.१ सम्बन्धित प्रकाशित वा अप्रकाशित सामग्री/पुनरावलोकन ३६
३.२ प्रस्तावको प्रभाव क्षेत्र निर्धारण/रेखाङ्कन (प्रत्यक्ष र अप्रत्यक्ष)................३७
३.२.१ प्रत्यक्ष प्रभावित क्षेत्र ३७
३.२.२ अप्रत्यक्ष प्रभावित क्षेत्र.. ३८
३.३ प्रस्ताव कार्यान्वयन हुने क्षेत्रको नक्साको अध्ययन तथा विश्लेषण ३८
३.४ चेकलिष्ट/ म्याक्ट्रिक्स तथा पश्नावली ३८

३.५ स्थलगत अध्ययन ३९
३.५.१ भौतिक वातावरणको तथ्याङ्क सङ्कलन गर्न अपनाइएका विधि ३९
३.५.२ जैविक वातावरणको तथ्याङ्क सङ्कलन गर्न अपनाइएका विधि ३९
३.५.३ सामाजिक, आर्थिक तथा सांस्कृतिक वातावरणमा अपनाइएको विधि ४०
३.६ सङ्कलित नमुनाको प्रयोगशाला विश्लेषण ४१
३.६.१ पानी ४१
३.६.२ माटो ४१
३.७ प्राप्त जानकारीको विश्लेषण ४१
३.८ प्रभाव पहिचान, आंकलन तथा उल्लेखनीय प्रभावको मूल्याङ्कन गर्दा अपनाइने विधि ४२
३.९ मस्यौदा प्रतिवेदनको तयारी ४२
३.१० सार्वजनिक परामर्श, छलफल, अन्तरक्रिया र सुनुवाई ४३
३.११ सार्वजनिक सूचना तथा सूचना सम्प्रेषण र सुझाव सङ्कलन ४५
३.१२ सुझाव समावेश गरी अन्तिम प्रतिवेदन तयारी ४६
परिच्छेद ४: नीति, ऐन, नियम, निर्देशिका तथा मापदण्डहरूको पुनरावलोकन ४७
४.१ नेपालको संविधान ४७
४.२ योजना ४७
४.३ नीति ४८
४.४ ऐन ५०
४.५ नियमावली ५३
४.६ मापदण्ड/ निर्देशिका/ कार्यविधि ५४
४.७ अन्तर्राष्ट्रिय सन्धि सम्झौता ५६
४.८ प्रदेश तथा स्थानीय तहको ऐन, नियम, निर्देशिका, मापदण्ड, कार्यविधि ५७
परिच्छेद ५: विद्यमान वातावरणीय अवस्था ६१
५.१ भौतिक वातावरण ६१
५.१.१ भौगोलिक अवस्थिति ६१
५.१.२ भू-गर्भ तथा माटो ६२
५.१.३ भूकम्पीय जोखिम ६५
५.१.४ जलविज्ञान (Hydrology) ६६
५.१.५ जलवायु, तापक्रम र वर्षा ६६

५.१.६ वायु, जल तथा ध्वनिको गुण ६८
५.१.७ हवाइ उडान मार्गमा अवरोध ७४
५.२ जैविक वातावरण ७४
५.२.१ वनस्पति ७४
५.२.२ जिवजन्तु तथा पन्छी ७७
५.३ सामाजिक-आर्थिक र सांस्कृतिक वातावरण ७८
५.३.१ घरधुरी र जनसङ्ख्या ७८
५.३.२ जातजाती ७८
५.३.३ खानेपानी र शौचालय सुविधा ७९
५.३.४ शैक्षिक अवस्था ८०
५.३.५ खानापकाउने ऊर्जाको स्रोत ८०
५.३.६ धार्मिक, साँस्कृति, पुरातात्त्विक स्थलहरू ८१
५.३.७ आयोजनाबाट प्रभावित क्षेत्र ८१
परिच्छेद ६: प्रस्तावको विकल्प विश्लेषण ८४
६.१ कार्य विकल्प ८४
६.१.१ आयोजना कार्यान्वयन नहुने विकल्प ८४
६.१.२ आयोजना कार्यान्वयन हुने विकल्प ८४
६.२ निर्माण सामाग्रीको विकल्प ८५
६.३ वैकल्पिक डिजाइन तथा प्रविधि विकल्प ८५
६.४ सेवा तथा सुविधाको डिजाईन (Service Design) विकल्प ८६
६.५ समय तालिका ८६
परिच्छेद ७: प्रस्ताव कार्यान्वयन गर्दा वातावरणमा पर्ने प्रभाव तथा संरक्षणका उपाय ८७
७.१ सकारात्मक प्रभाव ८७
७.१.१ निर्माण चरण ८७
७.१.२ सञ्चालन चरण ८८
७.२ नकारात्मक प्रभाव ८९
७.२.१ निर्माण चरण ८९
७.२.२ सञ्चालन चरण ९४
परिच्छेद ८: अनुकूल प्रभाव अधिकतम अभिवृद्धि गर्ने तथा प्रतिकूल प्रभाव न्यून गर्ने उपाय १०५

८.१ वातावारण प्रभाव पहिचान, विश्लेषण तथा न्यूनीकरण तथा अभिवृद्धिका उपाय. १०५
८.१.१ सकारात्मक प्रभावहरुको अभिवृद्धिका उपाय १०५
८.१.२ नकारात्मक प्रभावहरुको न्यूनीकरणका उपाय १०७
८.२ वातावरणीय व्यवस्थापन योजना.. १३२
८.३ प्रभाव न्यूनीकरण तथा बढोत्तरीका लागि अनुमानित लागत................ १५७
८.४ विपद् जोखिम न्यूनीकरण योजना १६०
८.५ आपत्कालीन समयका लागि तयारी योजना...................................... १६३
८.६ गुनासो सुनुवाइ संयन्त्र १६४
परिच्छेद ९: वातावरणीय अनुगमन योजना १६६
९.१ अनुगमनका प्रकार.. १६६
९.१.१ प्रारम्भिक अवस्थाको अनुगमन (Baseline Monitoring) १६६
९.१.२ प्रभाव अनुगमन (Impact Monitoring) १६६
९.१.३ नियमपालन अनुगमन (Compliance Monitoring).............................. १६७
९.२ वातावरणीय अनुगमनका सूचक (Indicators)................................ १६७
९.३ अनुगमनको विधि १६७
९.४ अनुगमनको लागि समय तालिका... १६७
९.५ अनुगमन गर्ने निकाय... १६७
९.६ अनुगमनका लागि अनुमानित लागत (Monitoring Cost) १८७
९.७ वातावरण व्यवस्थापन योजनाको लागत सारांश............................. १८९
परिच्छेद १०: वातावरणीय परीक्षण १९०
१०.१ वातावरणीय परीक्षण... १९०
१०.२ वातावरणीय परीक्षणमा सामान्यतया तीन पक्ष संलग्न हुने गर्दछन्: १९०
१०.३ वातावरणीय परीक्षणको प्रकार.. १९१
१०.४ वातावरणीय परीक्षण प्रतिवेदनको ढाँचा....................................... १९१
१०.५ वातावरणीय परीक्षणमा अनुगमन तथा मूल्याङ्कन गरिने आधार........... १९१
परिच्छेद ११: निष्कर्ष तथा प्रतिबद्धता १९७
११.१ निष्कर्ष १९७
११.२ प्रतिबद्धता.. १९७
सन्दर्भ सामग्री... १९८

अनुसूचीहरू..१९९
अनुसूची १: फिल्ड फोटोहरू
अनुसूची २: स्वीकृत कार्यसूची र पत्र
अनुसूची ३: सार्वजनिक सुनुवाईको सूचना, सूचना टाँसको जानकारी, सार्वजनिक सुनुवाईको माइन्यूट, ७ दिने सार्वजनिक सूचना, मुचुल्का तथा सिफारिसहरू
अनुसूची ४: कम्पनी रजिस्ट्रेसन र प्यान
अनुसूची ५: जग्गाधनी प्रमाणपत्र
अनुसूची ६: इन्जिनियरिङ डिजाईन नक्सा/ Rainwater Harvesting Plan/ Sewage Treatment Plan
अनुसूची ७: कम्पनी अद्यावधिक, शेयर लागत, प्रबन्धपत्र र नियमावली
अनुसूची ८: Financial Analysis (FIRR) Report
अनुसूची ९: प्रभाव पहिचानको चेकलिष्ट
अनुसूची १०: अध्ययन टोलीको स्वःघोषणा फारम र वायोडाटा
अनुसूची ११: सञ्चालकको नागरीकता/ Biodata
अनुसूची १२: पानीको गुणस्तर परीक्षण रिपोर्ट
अनुसूची १३: आयोजना स्थलको माटो परीक्षण रिपोर्ट
अनुसूची १४: घरधुरी पश्नावली सर्वेक्षणको नमुना
अनुसूची १५: Nepal National Building Code, NBC 208: 2003 अनुसार दैनिक पानी आवश्यकता
अनुसूची १६: आयोजना स्थलको हवाइ उडान मार्गको विश्लेषण

तालिका सूची

तालिका १: अध्ययन टोली..२
तालिका २: वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनको औचित्य ३
तालिका ३: आयोजना सम्मको अनुमानित दुरी र दिशा ८
तालिका ४: प्रस्तावको प्रमुख विशेषताहरू...१२
तालिका ५: भवनको तलाहरुको विवरण १४
तालिका ६ : Area Statement and FAR १९
तालिका ७: अन्य सुविधाहरुको विवरण...२१
तालिका ८: पाँच तारे स्तरको होटल सम्बन्धी मापदण्ड २४
तालिका ९: प्रस्तावको लागि आवश्यक जग्गाको विवरण...................................२६

तालिका १०: सञ्चालन चरणको लागि आवश्यक जनशक्ति २७
तालिका ११: भवन निर्माण कार्य र सञ्चालन चरणमा खपत हुने उर्जा तथा कार्बन उत्सर्जन.. २८
तालिका १२: निर्माण सामग्रीको विवरण २९
तालिका १३: आन्तरिक प्रतिफल दर (FIRR) र शुद्ध वर्तमान मूल्य (NPV) ३२
तालिका १४: क्षेत्र निर्धारण तथा कार्यसूचीमा उल्लेखित सर्तहरु ३४
तालिका १५: आयोजनासँग सम्बन्धित सन्दर्भ ग्रन्थ तथा स्रोतहरु ३६
तालिका १६: प्रस्ताव कार्यान्वयन हुने क्षेत्रको नक्साको स्रोत ३८
तालिका १७: भौतिक वातावरणको तथ्याङ्क सङ्कलनको विधि.. ३९
तालिका १८: जैविक वातावरणको तथ्याङ्क संकलनको विधि ४०
तालिका १९: सामाजिक, आर्थिक तथा सांस्कृतिक वातावरण सम्बन्धी तथ्याङ्क संकलनको विधि.. ४०
तालिका २०: प्रभावको तह आंकलन गर्ने आधार ४२
तालिका २१: सार्वजनिक सुनुवाईमा उपस्थिति ४३
तालिका २२: सार्वजनिक सुनुवाईका बेला प्राप्त राय/सुझावहरु ४३
तालिका २३: काठमाडौं महानगरपालिका ३ नं. वडा कार्यालयबाट प्राप्त राय सुझावहरु....... ४५
तालिका २४: प्रतिवेदन तयार गर्दा पुनरावलोकन गरिएका दफा/नियम/खण्ड र सम्बन्धित बुँदा.. ४७
तालिका २५: काठमाडौं महानगरपालिकाको भौगोलिक अवस्था...................................... ६१
तालिका २६: Generalize Soil Characteristic ६३
तालिका २७: Summary Of Bearing Capacity of Raft Foundation with Diffrerent Sizes and Depth ६४
तालिका २८: आयोजना प्रस्तावित स्थानमा वायु मान.. ६८
तालिका २९: आयोजना प्रस्तावित स्थानमा ध्वनिको स्तर ७०
तालिका ३०: ध्वनि सम्बन्धी राष्ट्रिय मापदण्ड.. ७०
तालिका ३१: आयोजना स्थल नजिकको घरको बोरिङको पानीको गुणस्तर (Sample-1) ७१
तालिका ३२: सामाखुसी खोलाको पानीको गुणस्तर (Sample-2) ७२
तालिका ३३: जलचर संरक्षणका लगि तोकेको मापदण्ड, २००८.................................. ७३
तालिका ३४:प्रस्तावित आयोजना वरपर पाइने वनस्पतिहरू, Garden Plants, Indoor Plants ७५
तालिका ३५: आयोजना क्षेत्र वरपर पाइने मिचाहा प्रजातिका वनस्पति ७६
तालिका ३६:आयोजना वरपर पाइने जीव जन्तुहरु ७७

तालिका ३७: प्रस्तावित महानगरपालिकाको जनसंख्या र घरधुरीको विवरण ७८
तालिका ३८: जातजाति अनुसार जनसङ्ख्या ७८
तालिका ३९: काठमाडौं महानगरपालिका वडा नं. ३ मा खानेपानीको स्रोत ७९
तालिका ४०: काठमाडौं महानगरपालिका वडा नं. ३ मा खाना पकाउने इन्धनको स्रोत....... ८०
तालिका ४१: काठमाडौं महानगरपालिका वडा नं. ३ मा बत्तिको स्रोत............................ ८१
तालिका ४२:प्रभावित क्षेत्रको घर परिवार, जाति तथा जनसङ्ख्या ८१
तालिका ४३: प्रभावित क्षेत्रका घर परिवारहरूको मुख्य पेशा ८२
तालिका ४४: वातावरणीय प्रभावका तह निर्धारण.. १००
तालिका ४५: वातावरणीय प्रभावका तह निर्धारण तथा अभिवृद्धि र न्यूनीकरणका उपाय...... ११६
तालिका ४६: वातावरणीय व्यवस्थापन योजना १३३
तालिका ४७: सकारात्मक प्रभावहरू बढोत्तरी र नकारात्मक प्रभावहरू न्यूनीकरणका उपायहरूका लागि लाग्ने जम्मा बजेटको संक्षेप.. १५७
तालिका ४८: विपद् जोखिम न्यूनीकरण पूर्वतयारी... १६१
तालिका ४९ : आपत्कालीन तयारी योजना १६३
तालिका ५०: वातावरणीय अनुगमन योजना १६९
तालिका ५१: उपकरण, प्रयोगशाला तथा अनुगमनका लागि व्यवस्थापन लागत १८७
तालिका ५२: अनुगमनका लागि आवश्यक कुल लागत १८८
तालिका ५३: आयोजनाको लागि अनुमानित वातावरणीय खर्चको विवरण १८९
तालिका ५४: वातावरणीय परीक्षण प्रतिवेदनको ढाँचा १९१
तालिका ५५: वातावरणीय परीक्षणको लागि चेकलिष्ट १९२

चित्र सूची

चित्र १: आयोजना स्थलको गुगल नक्सा...९
चित्र २: आयोजना स्थलको GIS नक्सा... १०
चित्र ३: प्रस्तावित आयोजना क्षेत्रको टोपो सीट (Topo Sheet) नक्सा ११
चित्र ४: भूकम्पिय जोखिम अनुमान गरिएको नक्सा.. ६६
चित्र ५: काठमाडौं उपत्यकाको तापक्रम (स्न १९९५-२०२४).. ६७
चित्र ६: काठमाडौं उपत्यकामा वार्षिक वर्षा (सन् १९९५-२०२४)................................ ६८
चित्र ७: वायु गुणस्तर सूचक चार्ट.. ६९

परिच्छेद १: प्रतिवेदन तयार गर्ने व्यक्ति वा संस्थाको नाम र ठेगाना

१.१ प्रस्तावक

यस प्रस्तावको प्रस्तावक कर्म हस्पिटालिटी प्रा. लि. हो। प्रस्तावकले काठमाडौं महानगरपालिका वडा नं. ३ महाराजगञ्ज काठमाडौं जिल्ला, बागमती प्रदेशमा होटल कर्मको निर्माण तथा सञ्चालन गर्न यस प्रस्ताव गरेको छ। प्रस्तावकको ठेगाना निम्न अनुसार रहेको छ।

प्रस्तावकको नाम र ठेगाना

कर्म हस्पिटालिटी प्रा.लि.

काठमाडौं महानगरपालिका वडा नं. ३, महाराजगञ्ज, काठमाडौं जिल्ला, बागमती प्रदेश

सम्पर्क व्यक्तिको नामः सुशिल पराजुली

इमेलः finance.goodkarma@gmail.com

सम्पर्क नं. ९८०११९२०४१

१.२ प्रतिवेदन तयार गर्ने परामर्शदाताको नाम र ठेगाना

कर्म हस्पिटालिटी प्रा.लि. द्वारा प्रस्तावित होटल कर्मको वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन प्रतिवेदन तयार गरेको परामर्शदाताको नाम र ठेगाना निम्न अनुसार रहेको छ।

परामर्शदाताको नाम र ठेगाना

जुनिपर इन्भाइरोमेण्टल एण्ड रिसर्च कन्सल्टेण्ट प्रा.लि.

तारकेश्वर, काठमाडौं

सम्पर्क नं.: ०-५९१४३५४/९८५११५८५१९

इमेल : info.jerc@gmail.com

यस वातावरणीय प्रभाव मुल्याङ्कन प्रतिवेदन तयार गर्ने क्रममा वातावरण संरक्षण नियमवाली, २०७७ को अनुसूची १३ बमोजिम निम्न अध्ययन टोली संलग्न गरिएको छ।

तालिका १: अध्ययन टोली

क्र. सं	नाम थर	पद / विज्ञता	शैक्षिक योग्यता	वातावरणीय अध्ययन प्रतिवेदन तयारीको अनुभव
१.	जित ब. अधिकारी	टिम लिडर (वातावरण विज्ञ)	वातावरण विज्ञानमा स्नातकोत्तर	१० भन्दा धेरै
२.	कृष्ण प्र. घिमिरे	सदस्य (सामाजिक अर्थ विज्ञ)	अर्थशास्त्रमा स्नातकोत्तर	५ भन्दा धेरै
३.	मदन महर्जन	सदस्य (इन्जिनियर)	सिभिल इन्जिनियरिङ्गमा स्नातक र ट्रान्सपोर्ट इन्जिनियरिङ्गमा स्नातकोत्तर	५ भन्दा धेरै
४.	सजित कार्की	सदस्य (विषय विज्ञ)	होटल व्यवस्थापनमा स्नातकोत्तर	३ भन्दा धेरै
५.	विजय महर्जन	सदस्य (GIS तथा वातावरण विज्ञ)	वनस्पति शास्त्रमा स्नातक तथा वातावरण विज्ञानमा स्नातकोत्तर	१० भन्दा धेरै
६.	प्रजिना बराल	सदस्य (वातावरण विज्ञ)	वातावरण विज्ञानमा स्नातकोत्तर	३ भन्दा धेरै

१.३ वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनको औचित्य

वातावरण संरक्षण ऐन, २०७६ को दफा ३ को उपदफा (२) (क) अनुसार प्रचलित कानुन बमोजिम सङ्कको अधिकार क्षेत्रभित्र पर्ने विषयसँग सम्बन्धित विकास निर्माण सम्बन्धी कार्य वा आयोजनाको वातावरणीय प्रभाव मुल्याङ्कन प्रतिवेदन संस्कृति, पर्यटन तथा नागरिक उड्डयन मन्त्रालय समक्ष पेश गरी नेपाल सरकार वन तथा वातावरण मन्त्रालयबाट स्वीकृत गराउनुपर्ने व्यवस्था रहेको छ।

यसका अतिरिक्त पर्यटन उद्योग सेवा प्रवाह निर्देशिका, २०७० परिच्छेद ८ को बुँदा ८१ को ९ अनुसार १०० शय्या भन्दा बढी क्षमताको होटलको सञ्चालन गर्ने प्रस्तावको वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन प्रतिवेदन स्वीकृतिको लागि संस्कृति, पर्यटन तथा नागरिक उड्डयन मन्त्रालय मार्फत वन तथा वातावरण मन्त्रालयमा स्वीकृतको लागि पेश गर्ने व्यवस्था गरिएको छ।

तालिका २: वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनको औचित्य

क्र.स.	वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन को प्रावधान	क्षमता सीमा	प्रस्तावित क्षमता	कैफियत
१	होटल निर्माण, स्थापना तथा सञ्चालन	१०० शय्या भन्दा बढी माथि	२१६ शय्या	वातावरण संरक्षण नियमावली, २०७७ को नियम-३ अनुसूची-३(घ) पर्यटन क्षेत्र को (१)
२	दैनिक भूमिगत पानीको आवश्कता	२०,००० लि. भन्दा बढी दैनिक भूमिगत पानीको प्रयोग	४५,००० लि. प्रति दिन भूमिगत पानी प्रयोग	वातावरण संरक्षण नियमावली, २०७७ को नियम-३, अनुसूची-३, (ज) आवास, भवन तथा बस्ति विकास र शहरी विकास क्षेत्र को (६)
३	भवनको उचाई	४५ मिटर भन्दा बढी उचाई भएका भवन निर्माण गर्ने	५८ मिटर	वातावरण संरक्षण नियमावली, २०७७ को नियम-३, अनुसूची-३, (ज) आवास, भवन तथा बस्ति विकास र शहरी विकास क्षेत्र को (१)
४	भवनको Built up Area वा Floor Area	१०,००० वर्ग मि. क्षेत्रफलभन्दा बढीको Built up Area वा Floor Area भएको आवासीय व्यावसायिक वा आवासीय र व्यावसायिक दुवै प्रकृति भएको संयुक्त भवन निर्माण गर्ने	२०,९६९.१ वर्ग मिटर क्षेत्रफलको Floor Area	वातावरण संरक्षण नियमावली, २०७७ को नियम-३, अनुसूची-३, (ज) आवास, भवन तथा बस्ति विकास र शहरी विकास क्षेत्र को (२)

१.४ वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनको उद्देश्य

वातावरण संरक्षण ऐन, २०७६ र वातावरण संरक्षण नियमावली, २०७७ बमोजिम यस वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनको मुख्य उद्देश्य होटल निर्माण तथा सञ्चालनको अवधिमा आयोजनाको प्रभावको बारेमा सम्बन्धित सरोकारवाला र निकायलाई जानकारी दिएर वातावरणमा पर्ने नकारात्मक प्रभाव न्यूनीकरणद्वारा वातावरण संरक्षण गर्ने हो। यस बाहेक अन्य विशिष्ट उद्देश्यहरू निम्न अनुसार रहेका छन्।

- आयोजना क्षेत्रको विद्यमान वातावरणीय अवस्थाबारे तथ्याङ्क सङ्कलन गर्ने,
- आयोजनाले वातावरणका विविध पक्षहरूः भौतिक, जैविक र सामाजिक तथा आर्थिक पक्षमा पार्ने सकारात्मक तथा नकारात्मक प्रभावहरूको पहिचान र मूल्याङ्कन गर्ने,
- आयोजनाको सकारात्मक प्रभाव बढोत्तरी तथा नकारात्मक प्रभाव न्यूनीकरणका उपायहरू पहिचान गरी अनुगमन लागत सहितको वातावरणीय व्यवस्थापन योजना निर्माण गर्ने,
- सार्वजनिक सुनुवाइको बैठकमा प्रस्ताव विकास क्षेत्रका सम्बन्धित सरोकारवालाहरुलाई प्रतिवेदन निष्कर्षहरु प्रस्तुत गर्ने र प्रस्ताव विकासकव सम्बन्धमा उनीहरुका सल्लाह र सुझावहरु लिने।

१.५ अध्ययनको सीमा तथा सम्बन्धित अन्य कुरा

वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन अध्ययन कार्य गर्दा प्रस्तावित आयोजनाको सिमानाबाट ५० मिटर सम्मको क्षेत्रलाई प्रत्यक्ष प्रभावित क्षेत्र तथा प्रत्यक्ष प्रभावित क्षेत्रबाट ५० मिटर सम्मको क्षेत्रलाई अप्रत्यक्ष प्रभाव क्षेत्रको रुपमा लिइएको छ। यस वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन अध्ययनले काठमाडौं महानगरपालिका वडा नं. ३ लाई मात्र समेट्छ। अध्ययनको क्रममा वायु, ध्वनि र पानीको गुणस्तरको लागि एकपटक मात्र नमुना सङ्कलन गरी विश्लेषण गरिएको छ। प्रस्तावित आयोजनाले भौतिक र रासायनिक, जैविक, सामाजिक-आर्थिक तथा सांस्कृतिक वातावरणमा पर्ने सक्ने नकारात्मक असरलाई वातावरण संरक्षण नियमावली, २०७७ को आधारमा प्रभावको स्थान, परिमाण, सीमा, अवधिको आधारमा मूल्याङ्कन गरी आवश्यक रोकथाम तथा न्यूनीकरणका उपायहरु विज्ञको व्यक्तिगत दृष्टिकोण र अनुभवको आधारमा सुझाव दिइएको हुँदा निष्कर्षहरुमा विषयगतता हुन सक्छ।

परिच्छेद २: प्रस्तावको परिचय

२.१ भूमिका

नेपालको अद्वितीय धरातलीय बनोट, प्राकृतिक र सांस्कृतिक सम्पदाहरुले विश्वभरका पर्यटकहरुलाई आकर्षित गरिरहेका छन्। यहाँको अद्वितीय सांस्कृतिक विविधता र ऐतिहासिक स्थलहरू साथै साहसिक खेलकुद, हिमाल आरोहण, ट्रेकिङ, प्याराग्लाइडिङ र इको-टुरिजम्महरुले गर्दा पनि नेपाल पर्यटकहरूको लागि एक लोकप्रिय गन्तव्य बनिरहेको छ (न्यौपाने, २०१९)। यिनै विविध प्राकृतिक र सांस्कृतिक सम्पदाको कारण नेपालमा बर्षेनी थुप्रै पर्यटकहरू भ्रमण गर्ने गर्दछन्। यहाँको मनोरम हिमाली परिवेश, विविध वन्यजन्तु, चराचुरुङ्गी तथा वनस्पति, सुन्दर झरना, धरातलीय स्वरुप र आफ्नै पहिचानयुक्त सांस्कृतिक र जातिय विविधताको आनन्द लिन बर्षेनी लाखौंको संख्यामा पर्यटक नेपाल भ्रमण गर्छन। सन् २०२२ मा ६,१४,८६९, सन् २०२३ मा १०,१४,८८२, सन् २०२४ मा ११,४७,५४८ र सन् २०२५ मा ११,५८,४५९ जना पर्यटकहरु विभिन्न देशबाट नेपाल भर्मण गरेको देखिन्छ (पर्यटन तथ्याङ्क २०८२)। नेपाल पर्यटक तथ्याङ्क, २०८० अनुसार सन् २०२३ मा सबैभन्दा धेरै (६२.५%) छुट्टिको आनन्द लिने उद्देश्यले त्यस्तै १५.२% पदयात्रा र पर्वतारोहणको लागि, १३.१ % पर्यटकहरु तीर्थयात्राका लागि, १३.१% पर्यटकहरु साहासिक पर्वतारोहणका लागि र बाँकी ९.२ % पर्यटकहरु अन्य उद्देश्यका नेपाल भित्रिएको देखिन्छ। पर्यटन क्षेत्रले सन् २०२०/२१, २०२१/२२ र २०२२/२३ मा नेपालको कुल ग्राहस्थ उत्पादनको क्रमश ०.२%, ०.७ % १.१% योगदान दिएको छ (नेपाल पर्यटन तथ्याङ्क, २०८०)। यस अनुसार नेपालको कुल ग्राहस्थ उत्पादनमा पर्यटन क्षेत्रले बढ्दो क्रममा योगदान पुऱ्याईरहेको छ। वर्तमान समयमा पर्यटन उद्योगले विश्वव्यापी रूपमा नै महत्वपूर्ण औद्योगिक क्षेत्रको रूपमा विकास गर्दैछ, जसले गर्दा वैदेशिक आम्दानी, जीडीपी वृद्धि र देशको आर्थिक विकासमा महत्वपूर्ण भूमिका खेलिरहेको छ यसका साथै धेरै मानिसहरूलाई रोजगारीको अवसर प्रदान गरिरहेको छ। त्यस्तै गरी स्थानीय खाद्यान्न र सामाग्रिहरुको व्यापार व्यवसायलाई प्रवर्धन गर्दै विश्वसामु नेपाललाई चिनाउने भएकाले यस क्षेत्रको विकास र प्रवर्द्धन गर्नु आवश्यक रहेको छ (परराष्ट्र मन्त्रालय, २०८१)।

काठमाडौं जिल्ला नेपालको बागमती प्रदेशमा अवस्थित देशको राजधानी हुनुका साथै एक ऐतिहासिक र सांस्कृतिक नगर पनि हो, जसले धार्मिक तथा पर्यटकीय दृष्टिकोणले ठूलो महत्व राख्छ। यहाँको वसन्तपुर क्षेत्र, पशुपतिनाथ क्षेत्र, बौद्धनाथ स्तुपा, स्वयंभूनाथ स्तुपा क्षेत्रका सांस्कृतिक, ऐतिहासिक संरचना स्वदेशी तथा विदेशी पाहुनाहरुले रुचाएका महत्पूर्ण

ऐतिहासिक तथा धार्मिक स्थलहरुमा रहेका छन्। धार्मिक सहिष्णुता र उच्च सामाजिक मानव सम्बन्ध रहेको यस शहरको इतिहास लगभग २,००० वर्ष पुरानो रहेको मानिन्छ। बौद्ध र हिन्दु धर्मावलम्बीहरुको आस्थाको केन्द्रको रुपमा रहेको यो उपत्यका धेरै थरीका चाड पर्व, जातजाती, रीतिरिवाज र चालचलनको विविधता भित्र एकता रहेको छ भने, नेपालीहरु मध्यकै एक प्रमुख समुदाय नेवार समुदायको कला र संस्कृतीको खानीकै रुपमा समेत रहेको छ। कला, संस्कृतीको जीवन्त इतिहास तथा प्राचिन विशिष्ट शैलीको अनुपम निर्माणका कारण विश्वकै दर्शनीय स्थलहरु मध्येको एक शहरका रुपमा रहेको यस शहरमा स्वयंभु, बौद्ध, पशुपतिनाथ, हनुमानढोका क्षेत्र लगायतका विश्व सम्पदा सूचीमा अंकित अनेकौं स्थलका कारण नेपाल भित्रने पर्यटहरुको प्रमुख गन्तव्यस्थलका रुपमा पनि यस महानगर रहेको छ। ईतिहास देखि नै सम्पन्न र समृद्ध यस महानगर मुलुककै अर्थतन्त्रको केन्द्रविन्दुको रुपमा रही आएको छ र सारा नेपालीको आकर्षणको केन्द्र पनि बनिरहेको छ (का. म. न. पा. वेवसाइट, २०२४)। काठमाडौं महागरपलिकाको आ.व २०८१/८२ मंसिर महिनाको आम्दानीको प्रगति विवरणमा उल्लेख गरे अनुसार पर्यटन शुल्क बाट मात्रै रु.१,६६,०३,००० राजस्व संकलन गरेको र प्रगति ९.२०% रहेको छ। यसले पनि स्थानीयको राजस्व संकलनमा पर्यटनको महत्व दर्शाउछ (काठमाडौं महानगरपालिकाको वेबसाइट, २०२४)।

यस आयोजनाबाट नजिक रहेका केही धार्मिक स्थलहरु बुढानिलकण्ठ, पशुपतिनाथ, स्वयम्भुनाथ, बौद्धनाथ, हनुमानढोका रहेको छ साथै बाईसधारा, स्वप्न बगैंचा, फन पार्क र अन्य रमणीय स्थलमा मनोरञ्जनात्मक क्रियाकलापक गर्न पर्यटकहरु आउने गर्छन्। तसर्थ पर्यटन क्षेत्रको विकास गर्न होटल र रिसोर्टहरुको विषेश भूमिका रहेको पाइन्छ। होटललाई वातावारण मैत्री, आकर्षक र सुबिधासम्पन्न बनाउन सके यसले दीर्घकालीन रूपमा स्थानीय समुदायहरूको जीवनस्तर सुधार गर्न मद्दत गर्नेछ। नेपालको पर्यटन क्षेत्रको समृद्धि, आर्थिक र स्थायी विकासमा योगदान गर्नको लागि होटलहरु एक महत्त्वपूर्ण आधार बन्ने र यसको लागि संघ, प्रदेश सरकार, स्थानीय तह, समुदायको सहकार्यमा निजी क्षेत्रको लगानीकर्ताहरूको सहयोग आवश्यक पर्ने देखिन्छ। यस सन्दर्भमा आयोजना क्षेत्र नजिक रहेका धार्मिक तथा पर्यटकिय स्थलहरु घुमफिर गर्न आउने पर्यटकलाई आनन्दको अनुभूति गराउने र थकाई लागेको समयमा आरामदायी सेवा प्रदान गर्ने उद्देश्यले प्रस्तावकले आवासको व्यवस्था गर्न यो प्रस्ताव अगाडि सारेको छ। होटल कर्म आधुनिक प्रविधि सहित मौलिक नेपाली कला, संस्कृति झल्किने गरी सञ्चालन गरिनेछ।

२.२ प्रस्तावको विवरण

विविध प्राकृतिक र सांस्कृतिक सम्पदाको कारण नेपालमा पर्यटन क्षेत्रको विकासको ठूलो सम्भावना रहेको छ। नेपालको धरातलीय स्वरूप हिमाल, पहाड, तराई तथा यहाँका प्राकृतिक स्रोत, नदी, नाला, ताल तलैया, वन, जङ्गल, वन्यजन्तुहरूको विविधता, सुन्दर हिमालका परिदृश्य र अद्वितीय संस्कृति प्रमुख पर्यटक आकर्षणका स्रोतहरू हुन। अथाहा प्रकृतिक सुन्दरता तथा पौराणीक संस्कृतिको धनी देश नेपालमा भ्रमण गर्ने पर्यटकहरूको संख्या दिनानुदिन बढ्दै गहिरहेको छ (नेपाल पर्यटन तथाङ्क, २०७९)। नेपालमा पर्यटन व्यवसायले ठूलो मात्रामा रोजगारीको अवसरहरू प्रदान गरिरहेको छ भने व्यापार व्यवसायमा प्रवर्धन गर्दै राष्ट्रिय आयमा वृद्धि र राष्ट्रको कूल ग्राहस्थ उत्पादनमा पनि प्रत्यक्ष योगदान पुऱ्याउँदै आएको छ। यहाँको प्राकृतिक स्रोत तथा भौगोलिक विविधतासँगै पृथक् मानवीय रहनसहन, संस्कार, भाषा, संस्कृतिलाई संरक्षण, प्रवर्धन र विविधीकरणद्वारा पर्यटन व्यवसायलाई अझै फराकिलो पार्दै विश्व पर्यटन बजारलाई आकर्षित गरी लाभान्वित हुने क्षमताको विकास गर्न सकिन्छ। यसरी पर्यटन व्यवसायको विकास र विस्तारद्वारा राष्ट्रिय उन्नति र जनताहरूको जीवन स्तरमा सुधार गर्न सकिने हुँदा यस क्षेत्रको विकास देश र जनताको निम्ति महत्त्वपूर्ण देखिन्छ।

पर्यटकको लागि होटल एक प्राथमिक आवास स्थानको रुपमा रहेको छ। यस परिदृश्यमा प्रस्तावक कर्म हस्पिटालिटी प्रा.लि. वि.सं. २०८० माघ १४ मा कम्पनी दर्ता ऐन २०६३ को दफा ५ बमोजिम कम्पनी दर्ता भएको हो। कर्म हस्पिटालिटी प्रा.लि. ले बागमती प्रदेश, काठमाडौं जिल्ला, काठमाडौं महानगरपालिका वडा नं. ३ महाराजगञ्जमा होटल कर्मको निर्माण तथा सञ्चालन गर्नको लागि यस प्रस्ताव पेश गरेको हो। प्रस्तावित होटलको लागि एउटा भवन निर्माण गर्ने प्रस्ताव गरेको छ। प्रस्तावित होटल भवन निर्माणको लागि प्रस्तावकको आफ्नै स्वामित्वमा रहेको जग्गाको कित्ता नं. १२५, ३१४, ३१६, ३१८ ,३१९, ३५०, ३५१, २५९, १४८, २७२, २७३, ३०८, ३०९, ३२९, २४१, २४३, २४४, २२६ रहेको छ। उक्त होटल रहने जग्गाको कुल क्षेत्रफल ३३४३.७७ वर्ग मि. रहेको छ।

प्रस्तावित आयोजना क्षेत्र वरपर केहि संख्यामा होटल रहेका छन् जसमध्ये आयोजना क्षेत्र वरपर होटल ओदान, होटल साम्बाला, मण्डला नोर्लिंग लोड्र्स प्राइम, निर्वना होम होटल एण्ड सुइट्स, मेरो स्टे १३५ न्यु होटल (Merostay New Hotel ATH), मकाच हाउस होटलहरु रहेका छन्। यस आयोजना क्षेत्र वरपर रहेका निजि संरचनाहरुमा Elim Kids Academy, ईको हिमाल नेपाल, काठमाडौं भेटेरीनरी क्लिनिक, NMB बैंक, राष्ट्रिय वाणिज्य बैंक र सार्वजनिक संरचनाहरुमा Beth Shalom Church, Ace Mccloud Park आदि रहेको छ। यस आयोजना क्षेत्र

आसपास पाँच तारे स्तरका होटलहरु तुलनात्मक रुपमा कम रहेका छन्। प्रस्तावित होटल कर्म अन्य होटलहरु भन्दा पृथक बनाउनुका लागि विशिष्ट सेवा सुविधा, उत्कृष्ट थिम, गुणस्तरिय खानपानका साथै होटलको हस्पिटालिटीमा विशेष ध्यान दिइनेछ। प्रस्तावित होटलको भित्रि सजावटमा मौलिक नेपाली कला, संस्कृति झल्किने गरी गरिनेछ।

प्रस्तावित होटलमा ट्राभल डेस्क, लबी, रेष्टुरेन्ट, बार, भान्सा कोठा, पाहुना कोठा, बाथरुम, स्टाफ रुम, जेनरेटर, स्टोर रुम, सरसफाइ कक्ष, एलसिडि टि.भि, वाइफाइ इन्टरनेट, सि.सि. क्यामरा, तातो र चिसो पानीको सुविधा, एयर कन्डिसनर (A.C), भऱ्याङ्ग (Stair case), मिनी बार, स्विमिङ पुल, लिफ्ट, Service lift, Health club, स्पा कक्ष, सभा तथा बैठक हल, Banquet hall, क्यासिनो हल, आगो नियन्त्रक यन्त्र, इमर्जेन्सी बेल, आपतकालीन (Evacuation) ढोका, आपतकालीन भऱ्याङ्ग, आगो तथा धुवाँ सूचक यन्त्र, हेयर ड्रायर, लगेज स्टोरेज, कफी क्याफे, आदि सेवा तथा सुविधाहरू रहने छन्। नेपाल सरकार वन तथा वातावरण मन्त्रालयबाट वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन प्रतिवेदन स्वीकृत भए पश्चात मात्र होटलको निर्माण कार्य प्रारम्भ गरिने योजना रहेको छ।

२.२.१ आयोजनाको अवस्थिति र पहुँच

होटल कर्म काठमाडौं जिल्ला, काठमाडौं महानगरपालिका वडा नं. ३, महाराजगञ्जमा निर्माण तथा सञ्चालन गरिने छ। यो क्षेत्र भौगोलिक रूपमा उत्तरी अक्षांश २७° ४४' १८" र पूर्वि देशान्तर ८५° २०' २६" र समुद्र सतहबाट १३४० मि. को उचाईमा रहेको छ। आयोजना क्षेत्र रत्नपार्क चोकबाट कान्ति पथ मार्ग हुदै ४.६ कि.मी. उत्तर, टिचिंग अस्पतालबाट १ कि.मी. उत्तर र नारायण गोपाल चोकबाट १८० मी. पश्चिममा पर्दछ। त्यस्तै यस आयोजनाको स्थान चक्रपथ सडक खण्डसँग जोडिएको हुँदा चक्रपथ सडक खण्डबाट सर्भिस लेन हुँदै १०० मिटर पश्चिममा पर्दछ। केही स्थानहरुबाट आयोजना सम्मको दुरी यस प्रकार रहेको छ।

तालिका ३: आयोजना सम्मको अनुमानित दुरी र दिशा

क्र. स.	विवरण	दुरी र दिशा
१	रत्नपार्क चोकबाट कान्तिपथ मार्ग हुदैं	४.६ कि. मि उत्तर तर्फ
२	नारायण गोपाल चोक	१८० मि. पश्चिम तर्फ
३	बसुन्धारा चोक	३०० मि. पूर्व तर्फ
४	नेसनल कार्डियक सेन्टर	४६५ मि. पूर्व तर्फ
५	चिरायु राष्ट्रिय अस्पताल तथा चिकित्सा संस्थान	१६० मि. पूर्व तर्फ

६	अमेरिकी राजदूतावास	४१० मि. उत्तर तर्फ
७	त्रि. वि. शिक्षण अस्पताल	१ कि.मि. उत्तर तर्फ

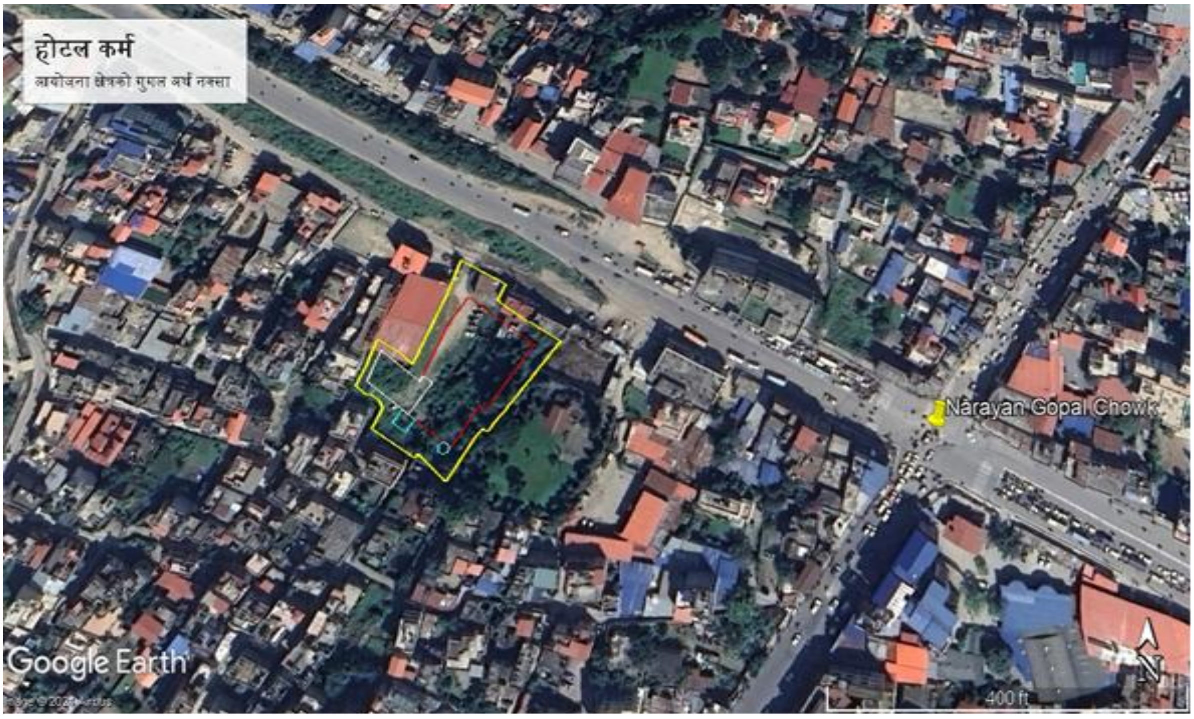

चित्र १: आयोजना स्थलको गुगल नक्सा

(स्रोत : Google Earth image)

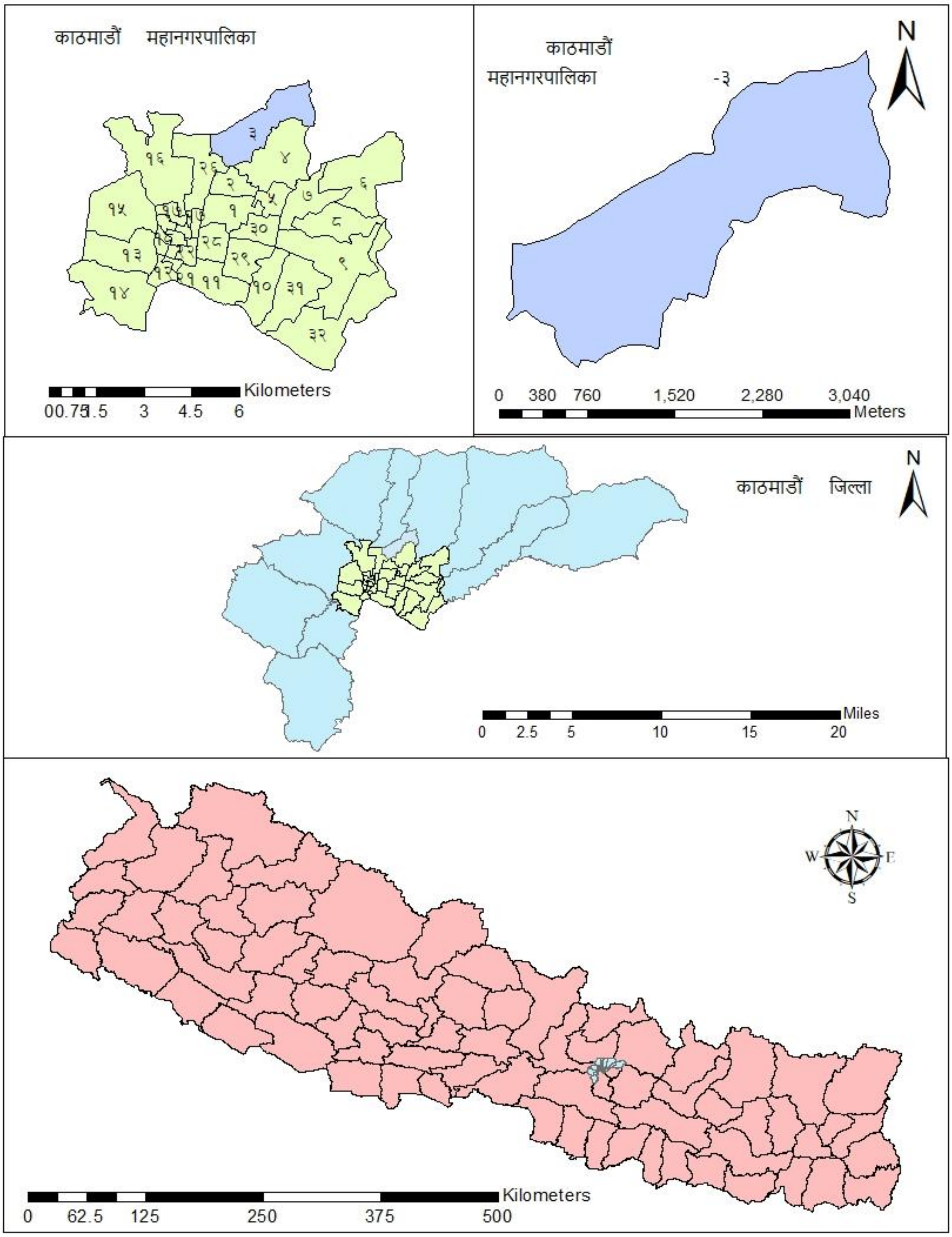

चित्र २: आयोजना स्थलको GIS नक्सा

(स्रोत: GIS 10.5 Shape file)

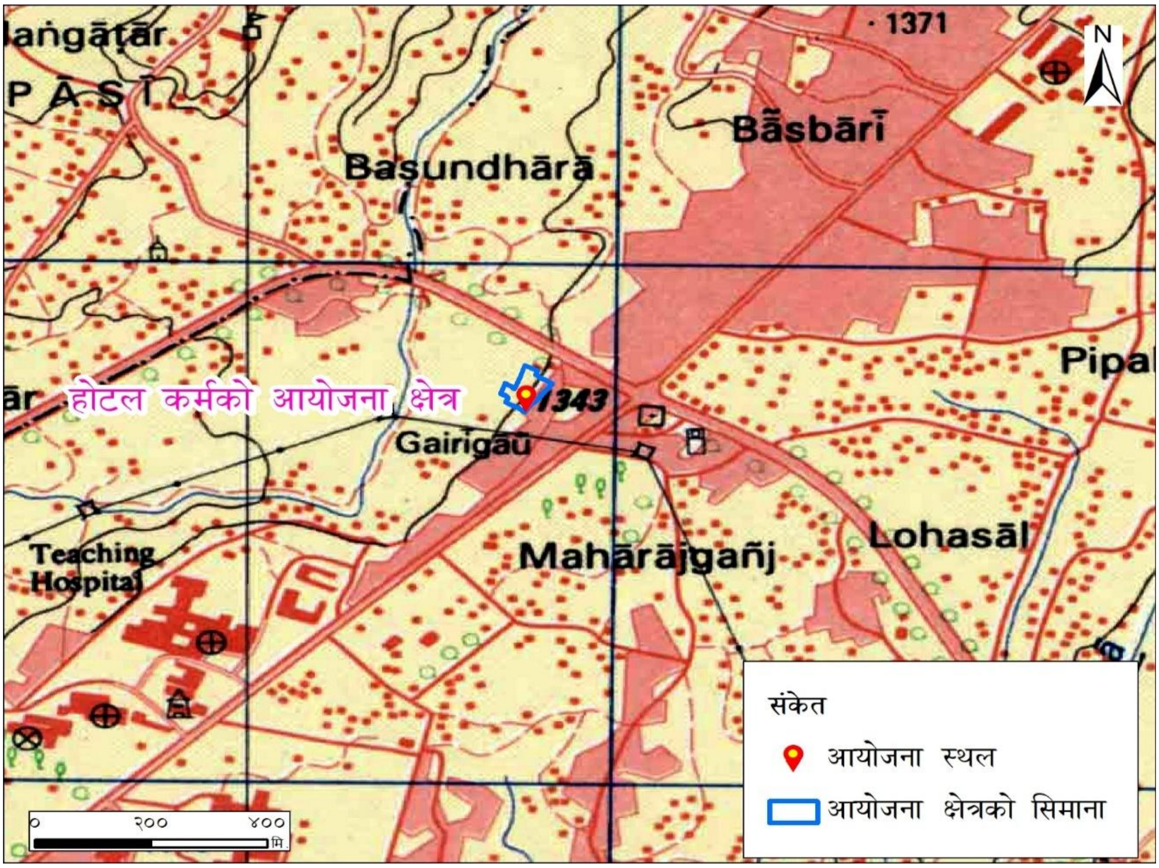

चित्र ३: प्रस्तावित आयोजना क्षेत्रको टोपो सीट (Topo Sheet) नक्सा

(स्रोतः नापी विभाग, टोपोसिट नक्सा 2785 06A Kathmandu)

२.२.२ प्रस्तावको प्रकृति/ किसिम

यस आयोजनाले कुल २१६ शय्या क्षमताको होटल प्रस्ताव गरेको छ। प्रस्तावित आयोजना निर्माण तथा सञ्चालन गरी स्वदेशी तथा विदेशी पाहुनाहरुलाई गुणस्तरीय खाना, आरामदायी आवासको सुविधा प्रदान गर्ने उदेश्य भएको पर्यटन सेवा प्रवाहसँग सम्बन्धित आयोजना हो।

२.२.३ प्रस्तावको संरचनाको जानकारी (Salient features) र अवयव (Component)

प्रस्तावित आयोजना काठमाडौं महानगरपालिका वडा नं. ३ महाराजगञ्ज, काठमाडौं जिल्ला, बागमती प्रदेशमा रहेको छ। होटलले आधुनिक सेवा सुविधाका साथ पाहुनाहरूलाई शान्त तथा रमणीय वातावरणमा गुणस्तरीय खाने र बस्ने सुविधाको व्यवस्था गर्ने लक्ष्य राखेको छ। होटलको प्रमुख विशेषताहरू यस प्रकार रहेका छन्।

तालिका ४: प्रस्तावको प्रमुख विशेषताहरू

संकेत	**विवरण**	
प्रस्तावको नाम	होटल कर्म	
प्रस्तावकको नाम	कर्म हस्पिटालिटी प्रा. लि	
ठेगाना	काठमाडौं महानगरपालिका-३, महाराजगञ्ज, काठमाडौं जिल्ला, बागमती प्रदेश	
आयोजना रहने जग्गाको कूल क्षेत्रफल	कूलः ३,३४३.७७ वर्ग मि. (६-५-९-०.४८)	
GPS Coordinate	अक्षांश: २७° ४४' १८" देशान्तर: ८५° २०' २६"	
कित्ता नं.	१२५,३१४,३१६३१८,३१९,३५०,३५१,२५९,१४८, २७२, २७३,३०८,३०९,३२९, २४१,२४३, २४४, २२६	
जग्गाको स्वामित्व	प्रस्तावकको स्वामित्वमा रहेको	
होटल भवनले ओगट्ने क्षेत्रफल (Total Ground Coverage of Building)	कूलः १,३८० वर्ग मि. (४१%)	
खुल्ला क्षेत्र	१,९६३.७७ वर्ग मि. (५९%)	
आयोजना निर्माण हुने जग्गाको लम्बाई र चौडाई	लम्बाईः १७१ मि. चौडाईः ६१ मि.	
होटल भवनको तल्लाहरुको कुल क्षेत्रफल (Total Floor Area)	२०,९६९.१ वर्ग मि.	
भवन संख्या	१ वटा	
पाहुना कोठा संख्या	कूल १६८ कोठा	
शय्या संख्या	कूल २१६ शय्या	
भवनको लम्बाई	५२.२ मि.	
भवनको चौडाई	२६.१२ मि.	
भवनको उचाई	भवनको जम्मा उचाईः ५८ मि.	
फ्लोर एरिया रेसियो (FAR)	Actual FAR	Premissible FAR
	३.५ मि.	३.५ मि.
सेट ब्याक (Set Back)	६ मिटर	

कूल लागत ने. रु.	रू.३,५०,००,००,००० (रू. तीन अर्ब पचास करोड मात्र)
लगानीको स्रोत	निजी सम्पती तथा बैंक/वित्तिय संस्थाबाट ऋण (कुल लागानी को २५ प्रतिशत निजि र ७५ प्रतिशत ऋण हुनेछ)
Payback period	१० वर्ष

(स्रोत: आयोजना विवरण २०८१ तथा प्रस्तावकसँगको छलफल)

२.२.३.१ प्रस्तावको भवनको विवरण

प्रस्तावित होटलको लागि एउटा भवन प्रस्ताव गरिएको छ जसको विस्तृत विवरण तलको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ।

तालिका ५: भवनको तलाहरुको विवरण

क्र.सं	तला	भवन प्रकार	तलाको विवरण	पाहुना कोठा संख्या	शय्या संख्या	क्षेत्रफल वर्ग मिटर
	क. भवन (Building) - १ वटा					
१	तल्लो भूमिगत तला (Lower Basement floor)	पक्की (RCC)	Water treatment plant, Chiller plant , raw water tank, Treated water tank स्टोर, Ramp, Staircase, fire tank सर्भिस लिफ्ट Engineering department and workshop	-	-	२३७४.७०
२	माथिल्लो भूमिगत तला (Upper Basement floor)	पक्की (RCC)	सर्भिस लिफ्ट, Ramp, Staircase, Parking for Car /Motorcycle	-		२३७४.७०
३ (क)	तल्लो भुँइ तला (Lower Ground Floor) (होटल तथा क्यासिनो क्षेत्र)	पक्की (RCC) Floor ht. 6.68 m	सर्भिस लिफ्ट, लिफ्ट, Ramp, Staircase, Dry garbage and Storing, Garbage cooler, Office spaces, वैंकेट स्टोर व्यङ्केट प्रवेश क्षेत्र, बेकरी तयारी क्षेत्र, स्टाफ क्यान्टिन, सेक्युरेटि तथा सि. सि. टिभि सर्भिलेन्स कक्ष, Butcher तथा तरकारी कक्ष, F and B store, Liquor store' Transformer and HT	-	-	(१२९० + १३३.५) १४२३.५

			pannel, लौन्डि कक्ष, Chemical and detergent store, पुरुष तथा महिला लकर, चेन्जिङ रुम, महिला पुरुष शौचालय/ बाथरुम, Guest suppliers store, Doctor's Room, Uniform/Linen Exchange and finished garments			
३ (ख)	भुँई जमिन तला Ground floor (होटल तथा क्यासिनो क्षेत्र)		सर्भिस लिफ्ट, लिफ्ट, Ramp, Staircase, रिसेप्सन तथा लवि, Front office desk ,वैंकेट हल , मेन किचन तथा वैंकेट किचन, Buffet counters महिला पुरुष शौचालय/ बाथरुम, Lounge and Bar, Bar space, Casino parking and casino area	-		(१२८८ + १३३.५) १४२१.५०
३ (ग)	जमिन भाग तला (Ground part floor)		सर्भिस लिफ्ट, लिफ्ट, Ramp, भऱ्याङ्ग, बैठक कक्ष, Outdoor banqueting space ,casino area, All day dining bar, महिला पुरुष शौचालय/ बाथरुम, Housekeeping Store and staff toilet	-	-	६२४.१८

३ (घ)	मेज्वाईन तला (Ground floor Mezzanine)		सर्भिस लिफ्ट, लिफ्ट, भऱ्याङ्ग, Outdoor banqueting space, casino area	-	-	७०२
४	पहिलो तला (होटल तथा क्यासिनो क्षेत्र)	पक्की (RCC) Floor ht. 7.15 m	सर्भिस लिफ्ट, लिफ्ट, भऱ्याङ्ग, बैठक कक्ष, Outdoor banqueting space, Casino Area, महिला पुरुष शौचालय/ बाथरुम, Swimming Pool ,Kids pool, Pool store, Changing Room, जिम तथा स्पा कक्षहरु, Store/ pantry area	-	-	(८५१ + १३३.५) ९८४.५
४ (क)	Service floor		सर्भिस लिफ्ट, लिफ्ट, भऱ्याङ्ग, Services	-	-	८५१
५	दोस्रो तला Guest floor	पक्की (RCC) Floor ht. 3.2 m	सर्भिस लिफ्ट, लिफ्ट, भऱ्याङ्ग, पाहुना कोठा, शौचालय,Club lounge, Housekeeping and service	१० कोठा	१२ बेड (८ सिङ्गल, २ ट्विन्स बेड)	८५१
६	तेस्रो तला Guest floor	पक्की (RCC) Floor ht. 3.2 m	सर्भिस लिफ्ट, लिफ्ट, भऱ्याङ्ग, पाहुना कोठा, शौचालय, Housekeeping and service	१५ कोठा	१८ बेड (१२ सिङ्गल, ३ ट्विन्स बेड)	८५१
७	चौथो तला Guest floor	पक्की (RCC) Floor ht. 3.2 m	सर्भिस लिफ्ट, लिफ्ट, भऱ्याङ्ग, पाहुना कोठा, शौचालय, Housekeeping and service	१५ कोठा	२० बेड (१० सिङ्गल, ५ ट्विन्स बेड)	८५१

८	पाचौं तला Guest floor	पक्की (RCC) Floor ht. 3.2 m	सर्भिस लिफ्ट, लिफ्ट, भऱ्याङ्ग, Housekeeping and service, पाहुना कोठा, शौचालय	१५ कोठा	२० बेड (१० सिङ्गल, ५ ट्विन्स बेड)	८५१
९	छैटौं तला Guest floor	पक्की (RCC) Floor ht. 3.2 m	सर्भिस लिफ्ट, लिफ्ट, भऱ्याङ्ग, पाहुना कोठा, शौचालय	१५ कोठा	२० बेड (१० सिङ्गल, ५ ट्विन्स बेड)	८५१
१०	सातौं तला Guest floor	पक्की (RCC) Floor ht. 3.2 m	सर्भिस लिफ्ट, लिफ्ट, भऱ्याङ्ग, पाहुना कोठा, शौचालय	१४ कोठा	१८ बेड (१० सिङ्गल, ४ ट्विन्स बेड)	८५१
११	आठौं तला Guest floor	पक्की (RCC) Floor ht. 3.2 m	सर्भिस लिफ्ट, लिफ्ट, भऱ्याङ्ग, पाहुना कोठा, शौचालय	१४ कोठा	१८ बेड (१० सिङ्गल, ४ ट्विन्स बेड)	८५१
१२	नवौं तला Guest floor	पक्की (RCC) Floor ht. 3.2 m	सर्भिस लिफ्ट, लिफ्ट, भऱ्याङ्ग, पाहुना कोठा, शौचालय	१४ कोठा	१८ बेड (१० सिङ्गल, ४ ट्विन्स बेड)	८५१
१३	दशौं तला Guest floor	पक्की (RCC) Floor ht. 3.2 m	सर्भिस लिफ्ट, लिफ्ट, भऱ्याङ्ग, पाहुना कोठा, शौचालय	१४ कोठा	१८ बेड (१० सिङ्गल, ४ ट्विन्स बेड)	८५१
१४	एघारौं तला Guest floor	पक्की (RCC) Floor ht. 3.2 m	सर्भिस लिफ्ट, लिफ्ट, भऱ्याङ्ग, पाहुना कोठा, शौचालय	१४ कोठा	१८ बेड (१० सिङ्गल, ४ ट्विन्स बेड)	८५१
१५	बाह्रौं तला Guest floor	पक्की (RCC) Floor ht. 3.2 m	सर्भिस लिफ्ट, लिफ्ट, भऱ्याङ्ग, पाहुना कोठा, शौचालय	१४ कोठा	१८ बेड (१० सिङ्गल, ४ ट्विन्स बेड)	८५१

१६	तेह्रौं तला Guest floor	पक्की (RCC) Floor ht. 3.2 m and floor cover height 2.57	सर्भिस लिफ्ट, लिफ्ट, भऱ्याङ्, पाहुना कोठा, शौचालय	१४ कोठा	१८ बेड (१० सिङ्गल, ४ ट्विन्स बेड)	८५१
	भवनको जम्मा कोठा, शय्या तथा क्षेत्रफल			**१६८ कोठा**	**२१६ शय्या**	**२०,९६९.१वर्ग मिटर**
Room Type:	Standard Room- 116, Executive Room:43, Suit Room: 7 ADA Suit Room-2					
Ground Coverage: 41% भवनको Storey : Ground + 14 (excluding basement) FAR : 3.5, Permissible FAR:3.5 Height: 58 m						

(स्रोत: आयोजना विवरण, २०८१)

तालिका ६ : Area Statement and FAR

TOTAL PLOT AREA(SQ.M) =		3450.00		
GROUND COVERAGE =		41%		
		PERMISSIBLE	**ACTUAL**	
		1380	1386	
FAR		3.5		
NO. PARKING PROVIDED =		7 surface car parking for casino / 77 double stack basement parking for hotel		
NO. OF FLOORS =		G + 13 with lower ground & 2 basements		
HT. OF THE BUILDING(M) =		58 m		
SR.NO.	**FLOOR**	**BUILT UP**	**DEDUCTION**	**NET AREA**
1	LOWER BASEMENT	2374.70	-	-
2	UPPER BASEMENT	2374.70	-	-
3a	LOWER GROUND - HOTEL	1290.00	-	-
3b	LOWER GROUND - CASINO	133.50	-	133.50
4a	GROUND FLOOR - HOTEL	1288.00	42.9	1245.1
4b	GROUND FLOOR - CASINO	133.50	-	133.5
5	GROUND PART FLOOR	624.18	32.2	592.0
6	MEZZANINE FLOOR	702.00		-
7a	FIRST FLOOR - POOL +GYM+SPA	851.00	83.0	768.0
7b	FIRST FLOOR - CASINO	133.50	-	133.5
8a	SECOND FLOOR	851.00	68.9	782.1
9	SERVICE FLOOR	851.00	-	-
10	TYPICAL GUEST FLOOR (11 FLOORS)	9361.00	951.4	8409.6
		1.00		
	TOTAL	**20969.1**	**1178.4**	**12197.31**
			Permissible BUA	**12075.00**
			Balance	**-122.31**
	DEDUCTIONS			
1	**COMMON DEDUCTIONS**			
	OPEN STAIRCASE	20.79		
	TOTAL	**20.79**		
2	**GROUND FLOOR - HOTEL**			
	DUCTS AND SHAFTS	22.10		
	TOTAL	**22.10**		
3	**GROUND PART FLOOR - HOTEL**			
	DUCTS AND SHAFTS	58.38		

	TOTAL	**58.38**		
4	**FIRST FLOOR - HOTEL**			
	SHAFT	62.25		
	TOTAL	**62.25**		
4	**SECOND FLOOR - HOTEL**			
	SHAFT	48.10		
	TOTAL	**48.10**		
5	**TYPICAL GUEST FLOOR**			
	DUCTS AND SHAFTS	65.70		
	TOTAL	**65.70**		

२.२.४ निर्माण तथा सञ्चालन चरणका क्रियाकलाप

क. निर्माण अघिको चरण

प्रस्तावित आयोजनाको निर्माण कार्य गर्नु पूर्व ईन्जिनियरिङ ड्रईङ तथा निर्माण योजना तयार गरिन्छ र आयोजनाको भवन नक्सा सम्बन्धित निकायबाट स्वीकृत गरिन्छ। यसै क्रममा वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन अध्ययन पनि गरिन्छ। निर्माण कार्य गर्नु अघि निर्माण क्षेत्रको सिमानामा Boundary Wall को निर्माण गरिनेछ।

ख. निर्माण चरण

निर्माण चरणको सुरुवाति क्रममा Foundation को लागि उत्खनन कार्य गरिन्छ। उत्खनित माटोको व्यवस्थापनको लागि ठेक्का सम्झौता गरिनेछ र ठेकेदारले स्वीकृत योजना अनुसार माटो सङ्कलन, ढुवानी र व्यवस्थापन कार्य गर्नेछ। त्यसपछि आवश्यता अनुसार Protection Pile लगाएर Basement को निर्माण कार्य साथै Civil Structures को निर्माण कार्य गरिन्छ। त्यसपछि Plastering and Internal Finishing गरिन्छ र ढोका तथा झ्याल तथा External Finishing को काम गरिन्छ। भौतिक संरचना सम्बन्धी सम्पूर्ण कार्यहरु सम्मन्न भएपछि विद्युतीय फिटिङ, प्लम्बिङ्ग जडान हुनेछ।

ग. सञ्चालन चरण

प्रस्ताकद्वारा प्रस्तावित होटललाई पाँच तारे होटलको रुपमा सञ्चालन गर्ने उद्देश्य लिइएको छ। होटलहरुको वर्गीकरण सम्बन्धी सूचना, २०७७ मा उल्लेख भएका पाँचतारे स्तरको होटलमा आवश्यक हुने सम्पुर्ण सेवा सुविधाहरु होटलमा हुनेछ। होटलमा रहेका सुविधाहरुको विवरण तथा पाँच तारे होटल वर्गीकरण सम्बन्धी मापदण्ड तल तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ।

तालिका ७: अन्य सुविधाहरुको विवरण

कोठाको प्रकार	Standard Room	Executive Room	Suite Room
Room size	३३ वर्ग मि.	३६वर्ग मि. ,४४ वर्ग मि.	६७.२३ वर्ग मि.
स्विट कोठा (Suit Room)	९ वटा		
Banquet hall capacity	३०५ वर्ग मि. (६०० जनाको क्षमता)		
Meeting Hall Capacity	५० वर्ग मि. (३० जनाको क्षमता)		
GYM/ Fitness Hall	११२ वर्ग मि.		
भऱ्याङको चौडाई	१.५-१.८ वर्ग मि.		
Passage width	१.५-२.० वर्ग मि.		
कोठा तताउने /चिस्याउने माध्यम	रूम एयर कन्डिसनर (A.C)		
पानी तताउने माध्यम	इलेक्ट्रिक हिट पम्प, इलेक्ट्रिक वाटर हिटर, सोलार		
दैनिक पानी आपूर्ती	भूमिगत पानी : ४५,००० लिटर महानगरपालिकाको खानेपानी :८,००० लिटर ट्याङकर सप्लाई तथा आकाशे पानी संकलन प्रणालीबाट ७,००० लिटर को १० वटा गाडि बाट करिव ७०,००० जार तथा मिनिरल बोतल १९,००० लिटर (८५५ जारको पानी १७,१०० लि. र बोतलको पानी १,९०० लि.)		
दैनिक पानीको आवश्यकता (अनुमान)	अधिकतमः १,४१,९०० लि. प्रति दिन (१५० लिटर प्रति व्यक्ति, अनुमानित अधिकतम क्षमताः ९४६ व्यक्ति प्रति दिन (२१६ गेष्ट, ६०० ब्याङक्वेट गेष्ट तथा १३० होटल कर्मचारी) औसतः ३६,४५० लि. प्रति दिन (१०० लिटर प्रति व्यक्ति*२१६ गेष्ट+१५ लिटर प्रति व्यक्ति*६०० ब्याङक्वेट गेष्ट+४५ लिटर प्रति व्यक्ति*१३० होटल कर्मचारी) (NBC 208:2003) (अनुसूची १५)		
पानीको स्रोत	भूमिगत पानी (उत्खनन् गर्ने योजना रहेको छ जसका लागि काठमाडौं खानेपानी व्यवस्थापन वोर्ड बाट अनुमति लिइने छ र दैनिक रुपमा अनुमति प्राप्त परिमाण अनुसार निकालिने छ)। महानगरपालिकामा वितरित खानेपानी, नपुगेको बेलामा ट्याङकरको पानी प्रयोग गरिनेछ,		

	आकाशे पानी सङ्कलन प्रणालीबाट, मिनरल वाटर वोतल तथा जारको प्रशोधित पानी खपतबाट गरिनेछ।	
पानी भण्डारण क्षमता		Under ground
	Raw water tank -३ वटा	१,०८,००० लि.
	Treated water tank-२ वटा	८२,००० लि.
	Fire Storage tank -२ वटा	२,००००० लि.
पानी प्रशोधन प्रणाली	स्यान्ड फिल्ट्रेसन प्रणाली ,एक्टिभेटेड कार्बन फिल्ट्रेसन प्रणाली, Reverse Osmosis (RO) plant (७००० लि. प्रति घण्टा क्षमतामा पानी प्रशोधन प्रणाली राखिने) (क्षेत्रफल:३६१.१४ वर्ग मि.)	
स्वमिङ्ग पुलको आकार	१७ मि.*५.१५ मि.	
वर्षातको पानी सङ्कलन तथा व्यवस्थापन	बर्षातको पानीलाई Raw water tank मा सङ्कलन गरी Silt Chamber मा पठाइनेछ जसले पानीलाई प्रशोधन गर्दछ। प्रशोधित पानी Silt Chamber बाट Ground Water Recharge Pit मा पठाइने छ।	
Recharge pit संख्या र डाइमेन्सन	१ वटा Siltation chamber -१.५ मि.*१.५ मि.*१.७५ मि(D) २ वटा Recharge pit - २ मि.*२ मि.*२ मि.(D) Recharge pit को Master plan अनुसूची-६ मा राखिएको छ।	
अनुमानित दैनिक ठोस फोहोरको उत्पादन र व्यवस्थापन	**अधिकतम ठोस फोहोर उत्पादन** १६० के.जी. प्रति दिन ०.१७० के. जी. प्रति व्यक्ति प्रति दिन, अनुमानित ९४६ व्यक्ति (ADB, 2013, Solid Waste Management in Nepal: Current Status and Policy Recommendation) **औसत ठोस फोहोर उत्पादन** ४० के.जी. प्रति दिन ०.१७० के. जी. प्रति व्यक्ति प्रति दिन, अनुमानित २३८ व्यक्ति (ADB, 2013, Solid Waste Management in Nepal: Current Status and Policy Recommendation) कुहिने र नकुहिने फोहोरलाई छुट्टाछुट्टै सङ्कलन गर्ने, प्लाष्टिक बोतलहरु, प्लास्टिकका बट्टाहरु, प्लास्टिक पाइपहरु, धातुका डिब्बा, ग्लासका बोतलहरु, फोहोर कागजहरु स्कार्प डिलरहरुसँग	

	समन्वयन गरी व्यवस्थापन गरिने छ। साथै आयोजना क्षेत्रमा प्लास्टिकजन्य सामाग्री प्रयोगमा प्रतिबन्ध लगाइनेछ। अन्य बाकिँ रहेको ठोस फोहोरलाई महानगरपालिकाको फोहोरमैला व्यवस्थापन प्रणालीमा पठाउने।
तरल फोहोर उत्सर्जन तथा व्यवस्थापन योजना (Sewers, sewage disposal plan)	तरल फोहोर उत्पादनः १,१३,६०० लि. (पानी उपभोगको औसत ८० % फोहोर पानीको रुपमा निष्कासन हुने अनुमान गरिएको छ)। अधिकतम तरल फोहोर प्रशोधन क्षमता १,२०,००० लि. रहने छ। तरल फोहोर जमिनमुनिको सेप्टिक ट्याङ्कीमा सङ्कलन गरिनेछ र प्रशोधन गर्नको लागि MBBR (Moving Bed Biofilm Reactor) tank मा पठाईनेछ। त्यसपछि मात्र महानगरपालिकाको ढलमा पठाउने व्यवस्था गरिने छ। तरल फोहोर व्यवस्थापनको लागि STP प्रणाली प्रयोग गरिने छ जसको Plan अनुसूची-६ मा राखिएको छ।
तरल फोहोर व्यवस्थापन क्षमता	१२० CMD क्षमताको Sewage Treatment Plant (STP) जडान गरिने।
Chiller plant	२४५.८६ वर्ग मि.
ऊर्जा खपत	नेपाल विद्युत प्राधिकरणको प्रसारण लाइन, दुई वटा ७५० के.भि.ए क्षमता भएको जेनरेटर वैकल्पिक स्रोतको रुपमा
आपतकालीन तयारी र विपद् व्यवस्थापन योजना (Emergency Exist Plan and Disaster Management Plan)	आगो निभाउने उपकरण फायर हाईड्रेन्ट, फायर एक्सटिङग्युसर, इमर्जेन्सी बेल, आगो तथा धुवाँ सूचक यन्त्र, Fire Hydrant, पानी फोहोरा प्रविध (Water Sprinkler System), होटलको बाहिरपट्टी माथिल्लो तलाबाट जमिन तला सम्म फलामको आपतकालीन भऱ्याङ राखिने छ। भवन संहिता २०८२ को प्रावधान अनुसार भूकम्प प्रतिरोधक भवन निर्माण गरिने।
हरियाली व्यवस्थापन योजना	आयोजना क्षेत्रको सौन्दर्य कायम गर्न ३४३.४ वर्ग मि. क्षेत्रमा Greenery योजना बनाई हरियाली बगैंचाको निर्माण गरिनेछ। होटल भित्रको सजवटका लागि Indoor plants हरुको प्रशस्त मात्रामा व्यवस्था गरिने छ।
गुनासो व्यवस्थापन योजना	Grievance Redress Committee, गुनासो सुन्ने अधिकारी, मुख्य प्रवेशद्वार तथा लबीमा गुनासो पेटिकाको व्यवस्था गरिनेछ साथै विद्युतीय माध्यम जस्तै ईमेल वेबसाइट माध्यमबाट पनि गुनासो सङ्कलन गरिनेछ।

आवश्यक मानव जनशक्ति संख्या	निर्माण चरण	दक्ष कामदार ४० र अर्धदक्ष कामदार ७०	जम्मा ११०
	सञ्चालन चरण	६० महिला, ७० पुरुष	जम्मा १३०
पहुँच बाटो	पक्की सडक		
अपाङ्गमैत्री कोठा	१ वटा		
लबीको क्षमता	८० जनाको क्षमता		
झण्डा	३० वटाको लागि पोल		
पार्किङ्ग क्षमता (7 surface car parking and ६५ double stack basement Parking)	२,३७४.७० वर्ग मि.	चार पाङ्ग्रे १३७ वटा	
		दुई पाङ्ग्रे १२० वटा	
कामदारहरुको जोखिम न्यूनीकरण	कामदारहरलाई कामको प्रकृति अनुसारको PPE व्यवस्था गरिने जस्तै माक्स, पञ्जा, हेलमेट, टोपी, हारनेस वेल्ट, Ear muffs , स्वास्थ्य विमा, प्राथमिक उपचार किट (First Aid Kit) , Sick Room को व्यवस्था गरिने।		
Lift प्रणाली	Service lift: 3 Guest lift: 2 Banquet lift: 2		

तालिका ८: पाँच तारे स्तरको होटल सम्बन्धी मापदण्ड

क्र.स	**भौतिक सुविधा र सेवा**	**मापदण्ड**	**प्रस्तावित**
१	पार्किङ क्षमता	२५ वटा चार पाङ्ग्रे सवारी साधन।	१३७ वटा चार पाङ्ग्रे सवारी साधन।
२	झण्डा	कम्तीमा ३० वटा देशको झण्डा राख्नको लागि पोलहरुको व्यवस्था।	३० वटा देशको झण्डा राख्नको लागि पोलहरुको व्यवस्था गरिने।
३	आकाशे पानी भण्डारण	आकाशे पानी भण्डारण गर्ने प्रविधि जडान गरी पानी भण्डारण र प्रयोग गर्ने व्यवस्था हुनु पर्ने।	आकाशे पानी भण्डारण गर्ने प्रविधि जडान गरी पानी भण्डारण र प्रयोग गर्ने व्यवस्था गरिने।

४	लबीको क्षमता	६० जनाको क्षमता हुनुपर्ने	८० जनाको क्षमता हुनेछ।
५	अपाङ्गमैत्री शौचालय	अपाङ्गमैत्री शौचालयको व्यवस्था हुनुपर्ने।	अपाङ्गमैत्री शौचालयको व्यवस्था गरिने।
६	भऱ्याङ र करिडोर	मुख्य भऱ्याङ र मुख्य करिडोरको चौडाइ कम्तीमा १.५ मिटर हुनुपर्ने।	मुख्य भऱ्याङ र मुख्य करिडोरको चौडाइ १.५-२.० मिटर सम्मको हुने।
७	फाएर सेफ्टी	प्रत्येक तलामा फाएर सेफ्टी उपकरण जडान भएको हुनु पर्ने।	प्रत्येक तलामा फाएर सेफ्टी उपकरण जडान गरिने।
८	सुत्ने कोठा संख्या	१०० वटा	१६८ वटा
९	कोठाको क्षेत्रफल	सिङ्गल बेडरुम २२५ वर्ग फिट र डबल बेडरुम २५० वर्ग फिट	सिङ्गल बेडरुम ३५५ वर्ग फिट र डबल बेडरुम ३८७ वर्ग फिट
१०	अपाङ्गमैत्री कोठा	कम्तीमा एउटा अपाङ्गमैत्री कोठा	एउटा अपाङ्गमैत्री कोठा
११	स्विट रुम	कुल कोठा संख्याको कम्तीमा ५ प्रतिशत स्विट रुम हुनुपर्ने।	५.४ प्रतिशत हुने।
१२	स्नान कक्ष	एटयाच्ड बाथरुमको व्यवस्था हुनुपर्ने।	एटयाच्ड बाथरुमको व्यवस्था गरिने।
१३	रुम सर्भिस र कफी सप	चौबिसै घण्टा सेवा उपलब्ध भएको हुनुपर्ने।	चौबिसै घण्टा सेवा उपलब्ध गरिने।
१४	स्वीमिङ पुल	चार मिटर चौडाइ र बाह्र मिटर लम्बाइ भएको पौडी पोखरी हुनुपर्ने।	पाँच मिटर चौडाइ र सत्र मिटर लम्बाइ भएको पौडी पोखरीको व्यवस्था गरिने।
१५	वैङ्केट हल	होटलमा सभा कक्षका	३०५ वर्ग मिटरको वैङ्केट

		साथै वैङ्केट हल भएको हुनुपर्ने।	हलको व्यवस्था गरिने।

२.२.५ आयोजनाको लागि आवश्यकता

२.२.५.१ आवश्यक जग्गाको क्षेत्रफल र प्रकार

प्रस्तावित होटलको जग्गा प्रस्तावकको स्वामित्वमा रहेको निजी जग्गा हो। प्रस्तावकको कित्ता नं. १२५, ३१४, ३१६, ३१८, ३१९, ३५०, ३५१, २५९, १४८, २७२, २७३, ३०८, ३०९, ३२९, २४१, २४३, २४४ र २२६ को जग्गामा आयोजना निर्माण तथा सञ्चालन गरिनेछ। आयोजना रहेको जग्गाको कुल क्षेत्रफल ३३४३.७७ वर्ग मि. (६-५-९-०.४८) रहेको छ।

प्रस्तावको लागि आवश्यक जग्गाको विवरण यस प्रकार रहेको छ।

तालिका ९: प्रस्तावको लागि आवश्यक जग्गाको विवरण

क्र.सं	**विवरण**	**क्षेत्रफल**
१	Buildup area	१,३८० वर्ग. मि
२	पार्किङ	२३७४.७० वर्ग. मि
३	कामदार शिविर	६२० वर्ग. मि
४	निर्माण सामाग्री भण्डारण	९०० वर्ग. मि

(स्रोत: आयोजना विवरण २०८१ तथा प्रस्तावकसँगको छलफल)

२.२.५.२ आवश्यक जनशक्ति

आयोजनाको निर्माण कार्यका लागि दैनिक रुपमा ४० दक्ष र ७० अर्धदक्ष गरी जम्मा ११० जनशक्तिलाई रोजगार प्रदान गर्नेछ। निर्माण कार्य पूर्ण रूपमा बालश्रम मुक्त रहनेछ। १८ वर्ष भन्दा मुनिका बालबालिकालाई होटलको कुनै पनि निर्माण तथा सञ्चालन चरणमा श्रम गर्न लगाइने छैन। स्थानीय जनतालाई कुनै पनि सामाजिक र जातीय विभेद बिना होटलको कार्यमा आवश्यकता अनुसार रोजगारीमा प्राथमिकता दिइनेछ।

आयोजना सञ्चालनको शुरुवातमा ६० महिला र ७० पुरूष गरी जम्मा १३० जनशक्तिलाई रोजगारी प्रदान गर्नेछ भने थप जनशक्ति पदपूर्ति गर्दा सीप र क्षमताको आधारमा आवश्यकता अनुसार थप गरिनेछ। होटलमा सञ्चालन चरणको लागि आवश्यक जनशक्तिको विवरण निम्नानुसार रहेको छ।

तालिका १०: सञ्चालन चरणको लागि आवश्यक जनशक्ति

क्र. स.	विवरण	जनशक्ति संख्या
१.	प्रशासन तथा व्यवस्थापन	१४
२.	हाउसकिपिङ तथा सरसफाई	४०
३.	फुड एण्ड विभरेज उत्पादन तथा सर्भिस	४६
४.	फ्रन्ट अफिस	८
५.	प्राविधिक तथा ईन्जिनियरिङ	१०
६.	सेक्युरिटी गार्ड	८
७.	ड्राइभर	४
जम्मा		१३०

(स्रोतः प्रस्तावक सँग छलफल,२०८२)

२.२.५.३ प्रयोग हुने ऊर्जाको खपत किसिम, स्रोत, खपत हुने परिमाण तथा कार्वन उत्सर्जन

होटलमा प्रमुख ऊर्जाको स्रोतका रूपमा नेपाल सरकारद्धारा वितरित विद्युत प्रयोग गरिनेछ छ। पावर कटको बखत ऊर्जाका लागि डिजेल जेनरेटर र सोलार प्रयोग गरिने छ। होटलमा ७५० के.भि.ए क्षमताका २ वटा डिजेल जेनरेटर व्याकअपको लागि राखिनेछ। सुविधा सम्पन्न तारे होटलमा औसतमा १०० जना पाहुनाको लागि प्रति दिन २५ के.जी बराबरको एल पी ग्यास आवश्यक पर्ने देखिन्छ (पर्यटन व्यवसायहरुको अनुभवको आधारमा)। यस अनुसार होटलमा प्रति दिन औसत २७ के.जी एल पी ग्यास खपत हुने अनुमान गरिएको हुदाँ होटलमा वार्षिक ९८५५ के.जी (६९४ वटा एल पी ग्यास) खपत हुने देखिन्छ।

हालको अवस्थामा घोसित लोडसेडिङ नभएतापनी विद्युत प्रशारण लाईनको प्राविधिक समस्या तथा मर्मत सम्भारको कारण मासिक औसतमा २ घण्टा विद्युत कटौती हुने अनुमान गरिएको छ। यस समयमा वैकल्पिक स्रोतको रुपमा ७५० के.भि.ए को डिजेल जेनरेटर प्रयोग गरिनेछ जसले प्रति घण्टा १०० लि. डिजेल खपत हुनेछ। यस अनुसार वार्षिक २,४०० लि. डिजेल प्रयोग हुने अनुमान गरिएको छ।

निर्माण कार्यमा प्रयोग हुने विभिन्न उपकरणहरु सञ्चालन गर्नका लागि विद्युतको प्रयोग गरिनेछ। कामदारहरुलाई खाना पकाउनको लागि एल पी ग्यासको प्रयोग गरिनेछ। भवन निर्माण पश्चात होटल सञ्चालन क्रममा प्रयोग हुने उपकरणहरु जस्तै Air Conditioner (AC), Television, Bulb, CCTV Camera, Lift, Water Pump आदिको लागि उर्जाको प्रमुख स्रोतको रुपमा विद्युत प्रयोग गरिनेछ। होटलले लोडसेडिङ भएको अवस्थामा मात्र डिजेल जेनरेटरको

प्रयोग गरिनेछ। होटलमा खाना पकाउनको लागि प्रयोग गरिने मुख्य उर्जाको रुपमा एल पि ग्यासको प्रयोग गरिनेछ। होटलको निर्माण कार्य गर्दा र सञ्चालन चरणमा खपत हुने उर्जा र परिमाण निम्न तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ।

तालिका ११: भवन निर्माण कार्य र सञ्चालन चरणमा खपत हुने उर्जा तथा कार्बन उत्सर्जन

<table>
<tr><td colspan="7">निर्माण चरण</td></tr>
<tr><td>क्रसं.</td><td colspan="2">उर्जाको किसिम</td><td>खपत हुने परिमाण</td><td>प्रयोग अवधि</td><td>कैफियत</td><td>IPCC, २००६ अनुसार कार्वन उत्सर्जन आँकलन (मेट्रिक टन)</td></tr>
<tr><td>१</td><td colspan="2">विद्युत</td><td>८९,८३० kWh</td><td>३६ महिना</td><td>३ kWh per Meter Square</td><td></td></tr>
<tr><td>२</td><td colspan="2">डिजेल</td><td>२१,००० लिटर</td><td>३६ महिना</td><td></td><td>५३.३४</td></tr>
<tr><td>३</td><td colspan="2">एल पी ग्यास</td><td>७५० वटा</td><td>३६ महिना</td><td>(११० जना कामदारको लागि १० के.जी प्रति दिन)</td><td>३१.८४</td></tr>
<tr><td colspan="6" align="right">जम्मा</td><td>८५.१८</td></tr>
<tr><td colspan="7">सञ्चालन चरण</td></tr>
<tr><td>१</td><td colspan="2">विद्युत</td><td>2,46,514 kWh/year</td><td>बार्षिक</td><td>स्रोत :Building Energy Efficiency in Nepal, 2024</td><td></td></tr>
<tr><td rowspan="2">२</td><td rowspan="2">डिजेल</td><td>जेनरेटर</td><td>२,४०० लिटर</td><td>वार्षिक</td><td>मासिक औसत दुई घण्टा</td><td>६.१४</td></tr>
<tr><td>गाडी</td><td>५,००० लिटर</td><td>वार्षिक</td><td></td><td>१२.६</td></tr>
<tr><td>३</td><td colspan="2">एल पी ग्यास</td><td>६९४ वटा</td><td>वार्षिक</td><td>१०० जना व्यक्ति को लागि २५ के. जी प्रति दिन</td><td>२९.८८</td></tr>
</table>

जम्मा	४८.६२

IPCC, २००६ कार्वन उत्सर्जन आंकलन अनुसार आयोजना निर्माण अवधिको अनुमानित समय ३६ महिनाको अन्तरालमा ८५.१८ मेट्रिक टन कार्बन उत्सर्जन हुने र सञ्चालनको चरणमा ४८.६२ मेट्रिक टन कार्बान उत्सर्जन हुने आँकलन गरिएको छ।

२.२.५.४ निर्माण योजना, कामदार शिविर तथा निर्माण सामग्री

प्रस्तावित आयोजनाको भवन रिइन्फोर्स सिमेन्ट कङ्क्रिट (RCC) संरचनामा आधारित हुनेछ। यस आयोजनालाई भूकम्प प्रतिरोधात्मक बनाउनको लागि NBC १०५:२०२५ Seismic Design of Buildings in Nepal को पालना गर्नेछ। आयोजना राष्ट्रिय भवन संहिताहरू जस्तै NBC२०६:२०१५ Architectural design requirements, NBC २०७:२००३ Electrical design requirements, NBC २०८:२००३ Sanitary and Plumbing design requirements लगायतका मापदण्डहरूको पालना गरी निर्माण गरिनेछ। यस आयोजनाको निर्माण कार्य ३६ महिनामा सक्ने लक्ष्य रहेको छ।

२.२.५.४.१ कामदार शिविर

निर्माणका बेला कामदारहरूको लागि खाने र बस्ने व्यवस्था आयोजनाको परिसर कक्षमै गरिनेछ। आयोजनाले आफ्नै खुल्ला क्षेत्रमा कामदार शिविरको व्यवस्थापन गरी उक्त शिविरबाट उत्पन्न फोहोरमैलालाई उचित व्यवस्थापन गर्नेछ। निर्माण सामाग्रीको भण्डारण आयोजनाको जग्गामै सिमित गरिनेछ। करिब ३५ जनाको लागि अस्थायी शिविर आयोजना स्थलको पुर्वी भागको Setback खाली भागमा निर्माण गरिने छ। उक्त शिविरमा महिला र पुरूषको लागि छुट्टाछुट्टै शिविर र शौचालयको व्यवस्था समेत गरिनेछ।

२.२.५.४.२ निर्माण सामग्री तथा परिमाण

होटलको लागि एउटा भवन निर्माण गरिनेछ। भवन निर्माण कार्यका लागि आवश्यक पर्ने सामग्रीहरू जस्तैः बालुवा, ईट्टा, सिमेन्ट, डन्डी, रङ्ग (Paint) आदि निर्माण सामग्रीहरु सम्भव भएसम्म स्थानीय बजारबाट आपूर्ती गरिनेछ। निर्माण सामग्रीहरूको स्रोत ढुवानी गर्दा छोपेर, जथाभावी खेरा नजाने तरिकाबाट गरिनेछ। निर्माण सामाग्रीको भण्डारण आयोजनाको जग्गामै सिमित गरिनेछ। निर्माण सामग्रीको विस्तृत विवरण निम्न तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ।

तालिका १२: निर्माण सामग्रीको विवरण

S.N	Description		Quantity	Unit
1	Excavation		**10,635**	**cum**
2	Concrete	M30	22,250	cum

		M35	65	
		M40	65	
3	Reinforcement		2500	MT
4	Formwork		1,85,000	sqm
5	Steel		1000	sqm
6	AAC		12,500	Sqm
7	Plaster	Inner	5000	sqm
		Outer	4000	
8	Paint	Inner	6000	sqm
		Outer	5350	

(स्रोतः प्रस्तावकसँग छलफल, २०८२)

२.२.६ अन्य थप विवरण

२.२.६.१ पानीको आवश्यकता

आयोजनाको निर्माण कार्य गर्दा स्थानीय स्तरमा वितरित धाराको पानी तथा डिप बोरिङ गरिएको पानी प्रयोग गरिनेछ। डिप बोरिङको पानीको लागि काठमाडौं खानेपानी व्यवस्थापन वोर्ड बाट स्वीकृति लिइनेछ। निर्माण कार्यका लागि दैनिक २५,००० लि. पानी आवश्यक पर्ने अनुमान गरिएको छ भने उक्त पानीको आवश्यकता पूरा गर्न ४०,००० लि. क्षमताको पानी ट्याङ्कीहरू राखिनेछ।

अधिकतम क्षमतामा सञ्चालन हुँदा दैनिक १,४२,००० लि. पानी आवश्यक पर्ने अनुमानित गरिएको छ भने उक्त पानीको आवश्यकता पूरा गर्न १,९०,००० लि. क्षमतामा भूमिगत भण्डारणको व्यवस्था गरिनेछ। त्यस्तै आकस्मिक प्रयोजनको लागि २,००,००० लि. क्षमतामा फायर ट्याङ्कको रुपमा पानीको भण्डारण गरिनेछ। होटलमा सरसफाई, भान्सा लगायत दैनिक पानीको आवश्यकता पूरा गर्नका लागि भूमिगत पानी, महानगरपालिकामा वितरित खानेपानी तथा ट्याङकरको पानीबाट आपूर्ती गरिनेछ। आयोजना स्थलमा आकाशे पानी संकलन प्रणाली (Rainwater Harvesting System) जडान गरी Raw Water Tank मा जम्मा हुने व्यवस्था गरिनेछ र उक्त पानीलाई शुद्धिकरण पश्चात मात्र अन्य प्रयोजनको लागि प्रयोग गरिनेछ। होटलमा पानी शुद्धिकरणको लागि ७ घन मि. प्रति घण्टा क्षमताको Water Treatment Plant समेत जडान गरिनेछ। यसका साथै होटलमा खानेपानीको लागि मिनरल बोतलको पानी तथा जारको पानी आपूर्ती गरी प्रयोग गरिनेछ।

२.२.६.२ आपतकालीन तयारी

आकस्मिक आगलागीको जोखिमबाट बच्न होटलमा हरेक तल्लामा आगो निभाउने उपकरण फायर हाईड्रेन्ट तथा फायर एक्सटिङग्युसर राखिनेछ। यसका साथै होटलको हरेक तला तथा

कोठाहरुमा अटोमेटिक आगो निभाउने उपकरण वाटर स्प्रिङ्कल प्रविधि (Water Sprinkle System) जडान गरिनेछ। दुर्घटनाको जोखिम घटाउन र यसबाट बच्न आवश्यक सुरक्षाको विधिहरू अपनाइनेछ। होटलमा Fire Hydrant, इमर्जेन्सी बेल, आगो तथा धुवाँ सूचक प्रविधि, Evacuation Plan, आपतकालीन ढोकाहरू, आपतकालीन भऱ्याङ्गको व्यवस्था गरिनेछ।

२.२.६.३ सामाजिक उत्तदायित्व (CSR) अन्तर्गत गतिविधि

नेपाल सरकारको प्रचलित कानून बमोजिम सामाजिक विकास र उन्नतिका लागि कार्यक्रम गर्ने प्रस्तावित आयोजनाको प्रतिबद्धता रहेको छ। होटलले सामाजिक उत्तदायित्व (CSR) अन्तर्गतका गतिविधिहरूमा जैविक विविधता (Biodiversity) कायम गर्ने उद्देश्यले नजिकैका सार्वजनिक खाली ठाँउहरुमा स्थानीय तहसंग समन्वय गरी वृक्षारोपण गर्नेछ। यसका साथै ढल व्यवस्थापन, बाटोमा बिजुली/सोलार बत्ती, शिवपुरी माध्यमिक विद्यालयका विद्यार्थीका लागि शिक्षा तथा खेलकुदका सामाग्रीहरुमा पहुँच आदिमा स्थानीय तहसँग समन्वयन गरी आवश्यक सहयोग गरिनेछ। त्यस्तै Research and Educational Activity अन्तर्गत होटल सम्बन्धी अध्ययनरत विद्यार्थीहरुलाई Internship, Scholarship प्रदान गरिनेछ।

२.२.६.४ सेवा सुविधा

प्रस्तावित आयोजनाको लागि एउटा पक्कि भवन संरचना निर्माण गर्ने र उक्त भवनमा विभिन्न सुविधाहरु जस्तै पाहुना कोठा, पार्किङ्ग सुविधा, आपतकालीन (Evacuation Plan), स्पा कक्ष, सभा तथा बैठक हल, Banquet Hall, स्विमिङ पुल, Casino Hall, Gym Hall, योगा कक्ष, कफी क्याफे, अपाङमैत्री पाहुना कोठा, अपाङमैत्री शौचालय आदि सेवा सुविधाहरू निर्माण गर्ने योजना रहेको छ।

२.२.६.५ कोठा अकुपेन्सी (Room Occupancy)

नेपालमा पर्यटन व्यवसायमा पर्यटकहरुको आगमन सिजन अनुसार फरक फरक हुने गरेको छ। विषेश गरी अनुकुल समय (March-May and September-November for 6 month) मा औसतमा ६५ प्रतिशत र प्रतिकूल समय (December-Feburary and June-August for 6 month) मा ३५ प्रतिशत Occupancy हुने गरेको कुरा HAN का पदाधिकारहरूको भनाई रहेको छ (स्रोतः New Business Age , Hotel Occupancy Rise, 2016, September 16)। यस अनुसार वार्षिक औसत होटल Occupancy ५० प्रतिशत हुने अनुमान गर्न सकिन्छ। यस अनुसार कर्म होटलमा प्रति दिन औसत १०८ जना पर्यटकको बसाई हुने देखिन्छ।

२.२.६.६ आयोजनाको लागत तथा आन्तरिक प्रतिफल दर (EIRR) र शुद्ध वर्तमान मूल्य (NPV)

प्रास्तावित आयोजनाको लागि कूल लागत ने. रू.३,५०,००,००,००० (रू. तीन अर्ब पचास करोड) लाग्ने अनुमान गरिएको छ। आयोजनाको आन्तरिक प्रतिफल दरको विश्लेषण गर्दा प्रतिवेदन अनुसार नियमित नगद प्रभाव अनुसार आयोजना प्रारम्भ भएको ८.३४ वर्षमा लगानी फिर्ता हुने देखिन्छ। Discount Rate र Discount factor र अन्य विविध आर्थिक पक्षलाई आधार मान्दा EIRR १७.९९ % लगानी फिर्ता हुने समय १३.१५ वर्ष रहेको छ। यस आयोजना होटल र अतिथि शत्कारसँग सम्बन्धित भएको हुनाले यसको प्रतिफल पाउने समय अन्य उद्योगको तुलनामा लामो समय लाग्ने देखिन्छ।

तालिका १३: आन्तरिक प्रतिफल दर (FIRR) र शुद्ध वर्तमान मूल्य (NPV)

Year	Profit/Loss	ROE
Year 1	-	-
Year 2		
Year 3	-	-
Year 4	17,016.19	0.49
Year 5	75,651.40	2.16
Year 6	176,786.35	5.05
Year 7	283,228.05	8.09
Year 8	345,018.74	9.86
Year 9	415,273.49	11.86
Year 10	464,535.72	13.27
Year 11	525,696.04	15.02
Year 12	588,596.75	16.82
Year 13	654,192.74	18.69
Year 14	703,802.24	20.11
Year 15	5,848,748.21	167.11
15 Average ROI	-	19.17

Profit of year 2037-038 is the amount derived by Vo= E/K

(स्रोतः प्रस्तावकसँगको छलफल, २०८२)

२.३ प्रस्तावको उद्देश्य

होटलको मुख्य उद्देश्य काठमाडौं महानगरपालिका वडा नं. ३ महाराजगञ्जमा सुविधा सम्पन्न तथा नेपालको मौलिकता झल्कने गरी एक सुन्दर र आकर्षक होटलको स्थापना गरी पर्यटकहरुलाई गुणस्तरीय खाना र बस्नको सुविधा प्रदान गर्नु हो। तारे होटलको सञ्चालनबाट देशकै राजधानी काठमाडौंमा स्वदेशी तथा विदेशी पर्यटकहरूलाई आकर्षित गरी उक्त क्षेत्रको पर्यटन विकासमा टेवा पुऱ्याउनु पनि रहेको छ। पर्यावरणलाई मध्यनजर गरेर दिगो विकास र आर्थिक लाभको लागि होटल कर्म काठमाडौं जिल्लाको, काठमाडौं महानगरपालिका-३ मा

पर्यटकहरुलाई सुविधायुक्त साथै आरामदायी आवासको व्यवस्था गर्न यस प्रस्ताव आवश्यक रहेको छ। यस आयोजनाले आन्तरिक तथा बाह्य पर्यटकहरुलाई वातावरण मैत्री र स्वस्थकर जीवनशैलीमा आरामदायी सुविधा प्रदान गर्ने हिसाबले उक्त प्रस्ताव कार्यान्वयन गर्न लागिएको हो।

पर्यटन विकासलाई अघि बढाउनको लागि आवश्यक पर्ने भौतिक पूर्वधार मध्ये एक सुविधा सम्पन्न आधुनिक होटलहरुको स्थापनाबाट उक्त क्षेत्रमा पर्यटकलाई सुरक्षित, प्राकृतिक र आधुनिक सेवासुविधाहरु प्रदान गर्न सके देशको आर्थिक वृद्धिमा योगदान पुग्दछ। प्राकृतिक स्रोत सम्पदाले रमणीय रहेको नेपाल हाल विदेशी पर्यटकहरुको लागि एक आकर्षक पर्यटकीय गन्तव्यको रुपमा विकास हुदैं गएको र होटलको सेवा सुविधाबाट धेरै पर्यटकहरूलाई आकर्षित गर्न सके होटलको आय-आर्जनमा वृद्दि गर्नुका साथै राष्ट्रको पर्यटन विकासमा समेत टेवा पुऱ्याउन सक्ने देखिन्छ।

परिच्छेद ३: प्रतिवेदन तयार गर्दा अपनाइएको विधि

होटल कर्मको वातावरणीय प्रभाव मुल्याङ्कनको प्रतिवेदन वन तथा वातावरण मन्त्रालयबाट मिति २०८२/७/२ गते स्वीकृत भएको क्षेत्र निर्धारण र कार्यसूची प्रतिवेदन अनुरुप तयार गरिएको हो। सार्वजनिक सुनुवाईको लागि मिति २०८२/७/२१ गते प्रभाव दैनिकमा सूचना प्रकाशन गरिएको थियो। प्रतिवेदन तयारीको क्रममा स्थानीय समुदाय, स्थानीय तह, सम्बन्धित सरोकारवालाहरूको उपस्थितिमा सार्वजनिक सुनुवाई कार्यक्रम मिति २०८२/०७/२९ गते सम्पन्न भएको थियो। सार्वजनिक सुनुवाई भए पश्चात् स्थानीय पत्रिका "प्रभाव दैनिक" मा राय सुझावका लागि ७ दिने सार्वजनिक सूचना मिति २०८२/०८/०१ गते प्रकाशित गरिएको थियो र सार्वजनिक सूचना प्रकाशनको समय सीमा सकिएपछि सम्बन्धित सरोकारवालाबाट सिफारिस पत्र पनि सङ्कलन गरिएको थियो। वातावरणीय प्रभाव मुल्याङ्कनको प्रतिवेदन वातावरण संरक्षण नियमावली, २०७७ अनुसूची-१२ मा दिइएको ढाँचामा स्थानीय व्यक्तिले दिएको सुझावहरू र स्थानीय तहद्वारा दिएको लिखित सुझावहरू र वन तथा वातावरण मन्त्रालयबाट स्वीकृत क्षेत्र निर्धारण तथा कार्यसूचीको पत्रमा उल्लेख भएको सर्तहरु समावेश गर्दै तयार गरिएको हो। क्षेत्र निर्धारण तथा कार्यसूचीको स्वीकृत पत्रमा उल्लेख भएको सर्तहरु निम्नुसार रहेको छ।

तालिका १४: क्षेत्र निर्धारण तथा कार्यसूचीमा उल्लेखित सर्तहरु

क्र.सं.	क्षेत्र निर्धारण प्रतिवेदन तथा कार्यसूचीमा उल्लेखित शर्तहरू	प्रतिवेदनमा समावेश गरिएको खण्ड
१.	स्वीकृत क्षेत्र निर्धारण (SD) तथा कार्यसूची (TOR) को आधारमा वातावरण संरक्षण नियमावली, २०७७ को नियम ८ (११) बमोजिम दुईवर्ष भित्र नियमावलीको अनुसूची-१२ बमोजिमको ढाँचामा वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन (EIA) प्रतिवेदन तयार गरी पेस गर्नुपर्नेछ ।	दुई वर्ष भित्र नियमावलीको अनुसूची-१२ बमोजिमको ढाँचामा वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन (EIA) प्रतिवेदन तयार गरी पेस गरिएको।
२.	वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन अध्ययनको क्रममा नियम ९ को उपनियम (१६) को परिधिभित्र रही आयोजनाको क्षमता स्थान लगायतका विषयहरु सामान्यरुपमा थपघट भएमा वा थप नयाँ वातावरणीय सवाल तथा प्रभावहरू पहिचान भएमा तिनलाई समेत	EIA प्रतिवेदनमा समावेश गरिएको।

	EIA प्रतिवेदनमा समावेश गर्नुपर्नेछ।	
३.	वातावरणीय प्रभाव अध्ययनको क्रममा प्रभावित क्षेत्रको भौतिक एवं रासायनिक, जैविक, सामाजिक, आर्थिक तथा संस्कृति सम्बन्धी प्राथमिक तथ्याङ्क तथा विवरण स्ट्याण्डर्ड विधि, मापदण्ड बमोजिम सङ्कलन गर्नुपर्नेछ । सो अनुरुप सङ्लन गर्न नसकिने तथ्याङ्क तथा विवरण आधिकारीक द्वितीयक स्रोतहरुबाट समेत सङ्कलन गर्न सकिनेछ ।	प्राथमिक र द्वितीय दुवै स्रोतबाट तथ्याङ्क सङ्कलन गरिएको छ।
४.	EIA अध्ययनका क्रममा सार्वजनिक सुनुवाइ गर्दा प्रत्यक्षरुपमा प्रभावित हुने बासिन्दा, व्यक्ति तथा सार्वजनिक संस्था एवं अन्य सरोकारवालाहरुसँग छलफल परामर्श गरी राय सुझाव लिनुपर्नेछ। साथै सार्वजनिक सुनुवाईका क्रममा आयोजना सम्बन्धमा सार्वजनिक गरिएको जानकारी, उपस्थित सहभागीहरूको विवरण, उठेका सवाल तथा राय सुझावहरुलाई सम्बोधन गरिएको तालिका सहित EIA प्रतिवेदनमा समावेश गर्नुपर्नेछ।	सार्वजनिक सुनुवाईका क्रममा उठेका सवाल तथा राय सुझाव EIA प्रतिवेदनको तालिका-२१ मा समावेश गरिएको छ।
५.	सम्बन्धित स्थानीय तह तथा विषयगत कार्यालयको सिफारिस लिनुपूर्व नियम ७ को उपनियम (२) बमोजिम सार्वजनिक स्थानमा सूचना टाँस गरेको मुचुल्का EIA प्रतिवेदनमा अनिवार्यरुपमा समावेश गर्नुपर्नेछ।	सार्वजनिक स्थानमा सूचना टाँस गरेको मुचुल्का EIA प्रतिवेदनको अनुसूची-३ मा समावेश गरिएको छ।
६.	क्षेत्र निर्धारण प्रतिवेदन (SD) तथा कार्यसूची (TOR) स्वीकृत भएकै आधारमा प्रस्तावकले प्रचलित कानून बमोजिमको दायित्वबाट उन्मुक्ति पाउने छैन।	स्वीकृत क्षेत्र निर्धारण तथा कार्यसूची अनुरुप वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन प्रतिवेदन तयार गरिएको।
७.	EIA प्रतिवेदनमा आवश्यकता अनुसार ठोस र तरल फोहरमैला व्यवस्थापन योजना, पेशागत स्वास्थ्य सुरक्षा व्यवस्थापन योजना, विपद् व्यवस्थापन योजना	ठोस र तरल फोहरमैला व्यवस्थापन योजना- खण्ड

	तथा गुनासो सुनुवाइ व्यवस्थापन योजना समावेश गर्नुपर्नेछ ।	८.१.२.२.१ को क र ख पेशागत स्वास्थ्य सुरक्षा व्यवस्थापन योजना- खण्ड ७.२.२.३ को ख विपद् व्यवस्थापन योजना- खण्ड ८.४ गुनासो सुनुवाइ व्यवस्थापन- खण्ड ८.६
८.	EIA प्रतिवेदनमा पहिचान गरिएका वातावरणीय प्रभावहरूको प्रभावकारी व्यवस्थापन सुनिश्चित गर्न आवश्यक देखिएमा आयोजनाका पूर्व निर्धारित भौतिक संरचना (सङ्ख्या, आकार, क्षमता वा डिजाईन) मा यस मन्त्रालयले समायोजन गराउन सक्ने नै हुँदा यस विषयलाई विशेष महत्व दिई EIA प्रतिवेदन तयार गर्नुपर्नेछ ।	आयोजनाका पूर्व निर्धारित भौतिक संरचना (सङ्ख्या, आकार, क्षमता वा डिजाईन) को आधारमा नै EIA प्रतिवेदन तयार गरिएको छ।

३.१ सम्बन्धित प्रकाशित वा अप्रकाशित सामग्री/पुनरावलोकन

वातावरण संरक्षण ऐन २०७६, वातावरण संरक्षण नियमावली २०७७, राष्ट्रिय वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन निर्देशिका २०५० लगायत विद्यमान नीति, योजना, ऐन, नियम, रणनीति, निर्देशिका, मापदण्ड आदि पुनरावलोकन तथा समिक्षा गरिएको छ। यसका अतिरिक्त टोपोसिट नक्सा, गुगल नक्सा, राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालयको प्रतिवेदन लगायत अन्य विभिन्न प्रकाशित तथा अप्रकाशित सामग्रीको पुनरावलोकन गरी आयोजना क्षेत्रको वर्तमान अवस्थाको विवरण तथा तथ्याङ्क सङ्कलन गरियो।

तालिका १५: आयोजनासँग सम्बन्धित सन्दर्भ ग्रन्थ तथा स्रोतहरु

क्र.स.	सूचक	स्रोतहरु
१. भौतिक वातावरण		
१	भौगोलिक अवस्था	नापी विभागबाट प्रकाशित भएको टोपोग्राफि नक्सा अध्ययन।
२	मौसम, जलवायु	जल तथा मौसम विज्ञान विभागबाट प्रकाशित तापक्रम

	तापक्रम र वर्षा	र वर्षा को ३० वर्षको तथ्याङ्क विश्लेषण।
३	भू-गर्भ	खानी तथा भूगर्भ विभागद्वारा प्रकाशित Geological Map, नापी विभागबाट प्रकाशित भएको टोपोग्राफि नक्सा अध्ययन गरिएको।
४	भूकम्पीय जोखिम वर्गीकरण	राष्ट्रिय भूक्मप मापन तथा अनुसन्धान केन्द्र बाट प्रकाशित Seismic Hazard Map of Nepal, Peak Ground Acceleration (PGA) नक्सा विश्लेषण।
५	माटो	Final Report on Soil Investigation Work of Proposed Building Complex at Maharajgunj, Kathmandu, 2024 (Karma Hospitality Pvt Ltd).
समाजिक-आर्थिक तथा सांस्कृतिक वातावरण		
१	जनसंख्या, जाति, साक्षरता स्थिति, खानेपानीको स्रोत, शौचालय सुविधा, ऊर्जाको स्रोत	राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालय, २०७९ काठमाडौं महानगरपालिका प्रोफाइल
२	सांस्कृतिक वातावरण	काठमाडौं महानगरपालिका प्रोफाइल

३.२ प्रस्तावको प्रभाव क्षेत्र निर्धारण/रेखाङ्कन (प्रत्यक्ष र अप्रत्यक्ष)

प्रभाव क्षेत्र निर्धारण गर्दा आयोजना निर्माण तथा सञ्चालन गतिविधिहरुले यस क्षेत्रको भौतिक, जैविक, सामाजिक, आर्थिक तथा सांस्कृतिक वातावरणमा पर्न सक्ने प्रभावका आधारमा प्रत्यक्ष र अप्रत्यक्ष प्रभावित क्षेत्र यकिन गरिएको छ। आयोजना निर्माण र सञ्चालनबाट काठमाडौं महानगरपालिका-३ महाराजगञ्जमा प्रत्यक्ष र अप्रत्यक्ष रुपमा प्रभाव पर्ने देखिन्छ ।

३.२.१ प्रत्यक्ष प्रभावित क्षेत्र

आयोजनाको निर्माण कार्य तथा सञ्चालन गतिविधिहरूबाट भौतिक, जैविक, सामाजिक, आर्थिक तथा सांस्कृतिक वातावरणमा प्रत्यक्ष रूपमा प्रभाव पर्ने क्षेत्रलाई प्रत्यक्ष प्रभाव क्षेत्र मानिएको छ। यस प्रत्यक्ष प्रभाव क्षेत्रमा आयोजना निर्माण तथा सञ्चालन चरणमा हुने विभिन्न क्रियाकलापले गर्दा उत्सर्जन हुने ध्वनि, वायु, ठोस तथा तरल फोहर र संरचना निर्माणका कारण हुने जोखिम र सम्भावनालाई प्रमुख आधार मानिएको छ। प्रस्तावित आयोजना स्थलबाट करिब ५० मिटर सम्मको (बुढानिलकण्ठ हेरिटेज होटलको वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन प्रतिवेदन, २०८०) दुरीभित्र रहेको काठमाडौं महानगरपालिका-३ महाराजगञ्जमा यस

आयोजनाले प्रत्यक्ष प्रभाव पार्ने देखिएकोले सो क्षेत्रलाई प्रत्यक्ष प्रभावित क्षेत्रको रुपमा लिएइको थियो।

३.२.२ अप्रत्यक्ष प्रभावित क्षेत्र

आयोजनाको निर्माण कार्य तथा सञ्चालन गतिविधिहरूबाट भौतिक, जैविक, सामाजिक, आर्थिक तथा सांस्कृतिक वातावरणमा अप्रत्यक्ष रूपमा प्रभाव पर्ने क्षेत्रलाई अप्रत्यक्ष प्रभाव क्षेत्र मानिएको छ। काठमाडौं महानगरपालिका वडा नं. ३ भित्रको र प्रत्यक्ष प्रभाव क्षेत्र बाहिरको क्षेत्रलाई अप्रत्यक्ष प्रभाव क्षेत्रको रुपमा लिइएको थियो।

३.३ प्रस्ताव कार्यान्वयन हुने क्षेत्रको नक्साको अध्ययन तथा विश्लेषण

आयोजना कार्यान्वयन हुने क्षेत्रको GIS नक्सा Arc GIS बाट तयार गरिएको छ। नापी विभागद्वारा प्रकाशित टोपोग्राफी नक्सा, नेपालको Seismic Zoning नक्सा, खानी तथा भूगर्भ विभाग द्वारा प्रकाशित Geological Map को अध्ययन तथा विश्लेषण गरिएको थियो।

तालिका १६: प्रस्ताव कार्यान्वयन हुने क्षेत्रको नक्साको स्रोत

क्र.सं	सूचक	स्रोत
१	भौगोलिक अवस्था, भू-उपयोग	नापी विभागद्वारा प्रकाशित टोपोग्राफी नक्सा 2785 06A Kathmandu
२	भूकम्पीय वर्गीकरण	नेपाल राष्ट्रिय भवन संहिता अन्तर्गत एन.बि.सी. १०५:२०८२ नेपाल भूकम्प प्रगतरोधी भवन निर्माण ढाँचा (डिजाइन) मा समावेश गरिएको नेपालको Seismic Zoning नक्सा
३	भूगर्भ तथा माटो	खानी तथा भूगर्भ विभाग द्वारा प्रकाशित नक्सा

३.४ चेकलिष्ट/ म्याक्ट्रिक्स तथा पश्नावली

आयोजना निर्माण तथा सञ्चालन हुने क्षेत्रको भौतिक वातावरण, जैविक वातावरण, सामाजिक-आर्थिक तथा सांस्कृतिक वातावरणको तथ्याङ्क सङ्कलन गर्नको लागि चेकलिष्ट/पश्नावली तयार गरिएको छ। स्थलगत अध्ययनका क्रममा प्रयोग गरिएको चेकलिष्ट अनसूची-९ मा समावेश गरिएको छ। यसका साथै प्रत्यक्ष प्रभावित घरधुरीको सामाजिक, आर्थिक र सांस्कृतिक तथ्याङ्क सङ्कलन गर्नको लागि घरधुरी पश्नावली सर्वेक्षण गरिएको छ जसको नमुना अनुसूची-१४ मा समावेश गरिएको छ।

३.५ स्थलगत अध्ययन

प्रस्तावित क्षेत्रको भौतिक, जैविक, सामाजिक-आर्थिक र सांस्कृति वातावरणको जानकारी सङ्कलन गर्न विज्ञ टोलीद्वारा स्थलगत अध्ययन गरिएको थियो। स्थलगत अध्ययनबाट जानकारी प्राप्त गर्न निम्न विधि अपनाइएको थियो।

३.५.१ भौतिक वातावरणको तथ्याङ्क सङ्कलन गर्न अपनाइएका विधि

क) स्थलगत अवलोकन (Onsite Observation)

ख) वायुको गुणस्तर मापन

ग) ध्वनिको स्तर मापन

घ) पानीको गुणस्तर मापन

ङ) भू-बनोट विश्लेषण

तालिका १७: भौतिक वातावरणको तथ्याङ्क सङ्कलनको विधि

क्र. स.	विषय	विधि
१	भौगोलिक अवस्था/ भू-बनोट	आयोजना प्रत्यक्ष प्रभावित क्षेत्रको भौगोलिक अवस्था र भू-उपयोग सम्बन्धी जानकारी स्थलगत अध्ययनबाट सङ्कलन गरिएको।
२	ध्वनिको स्तर मापन	Lutran Sound Pressure Meter प्रयोग गरी २४ घण्टाको ध्वनि मापन गरी औसत मान राखिएको।
३	वायु स्तर मापन	High Volume Sampler बाट २४ घण्टाको तथ्याङ्क सङ्कलन गरी औसत मान राखिएको।
४	पानीको गुणस्तर	आयोजना स्थल नजिकै रहेको डिप बोरिङको र सामाखुसी खोलाबाट गरी दुईवटा नमुना सङ्कलन गरी प्रयोगशालामा पानीको गुणस्तर जाँच गरिएको थियो। पानीको गुणस्तर जाँचको रिपोर्ट अनुसूची-१२ मा समावेश गरिएको छ।

३.५.२ जैविक वातावरणको तथ्याङ्क सङ्कलन गर्न अपनाइएका विधि

क) स्थलगत अवलोकन (Onsite Observation)

ख) मुख्य जानकार व्यक्तिसँग अन्तर्वार्ता (Key Informant Interview)

तालिका १८: जैविक वातावरणको तथ्याङ्क संकलनको विधि

क. स.	विषय	विधि
१	आयोजना वरपर पाइने वनस्पति, जिवजन्तु तथा पन्छी को जैविक विविधता	• स्थलगत अवलोकन (On-site Observation) • मुख्य जानकार व्यक्तिसँग अन्तर्वार्ता। • आयोजना स्थलमा भएको वनस्पति, वरपर पाइने जिवजन्तु तथा पन्छीहरुको सूची तयार गरिएको छ।

३.५.३ सामाजिक, आर्थिक तथा सांस्कृतिक वातावरणमा अपनाइएको विधि

क) स्थलगत अवलोकन (Onsite Observation)

ख) स्थानीय सरोकारवालासँग छलफल

ग) मुख्य जानकार व्यक्तिसँग अन्तर्वार्ता (KII)

घ) घरधुरी सर्वेक्षण (Household Survey)

तालिका १९: सामाजिक, आर्थिक तथा सांस्कृतिक वातावरण सम्बन्धी तथ्याङ्क संकलनको विधि

क. स.	विषय	विधि
१	सामाजिक आर्थिक अवस्था	**स्थलगत अवलोकन (Onsite Observation):** आयोजना क्षेत्रको बस्ती, जातिय संरचनाको अवलोकन तथा अध्ययन गरियो। आयोजना क्षेत्रमा धार्मिक, सांस्कृतिक र ऐतिहासिक महत्त्व बोकेको स्थानहरूको भ्रमण गरियो। आयोजना क्षेत्र वरिपरिको अवलोकन र स्थानीय व्यक्तिहरूसँगको छलफलको आधारमा त्यँहाको धार्मिक, सांस्कृतिक र सामाजिक मूल्यमान्यताहरु अध्ययन गरियो । **घरधुरी सर्वेक्षण (Household Survey):** सामाजिक, आर्थिक जनसंख्या, घरधुरी, मुख्य जातजाती, भाषा, साक्षरता, खानेपानीको स्रोत तथा सरसफाइ, ऊर्जा आपूर्ती , पेशा आदि विषयहरुको जानकारीको लागि प्रत्यक्ष प्रभावित घरधूरी सर्वेक्षण गरिएको छ। आयोजनाको सिमानाबाट बाहिरको ५० मिटर भित्र रहेको ४४ घरधुरीको प्रश्नावली सर्वेक्षण गरिएको छ।

		मुख्य जानकार व्यक्तिसँग अन्तर्वार्ता (KII): मुख्य जानकार व्यक्तिबाट जानकारी सङ्कलन गर्नको लागि काठमाडौं महानगरपालिका ३ नं. वडा कार्यालयका वडा सदस्य, शिवपुरी माध्यमिक विद्यालयको सह प्रधानाध्यापक, चिरायु नेशनल हस्पिटलका वातावरण तथा स्वास्थ्य विज्ञसँग अन्तर्वार्ता लिइएको थियो।
२	सांस्कृतिक वातावरण	वरपरको धार्मिक तथा सांस्कृतिक सम्पदाहरुको बारे जानकारी सङ्कलन गरिएको थियो ।

३.६ सङ्कलित नमुनाको प्रयोगशाला विश्लेषण

३.६.१ पानी

आयोजना स्थल नजिकै रहेको डिप बोरिङ र सामाखुसि खोलाबाट पानीको नमुना सङ्कलन गरिएको थियो। सो नमुनाको परीक्षण Nepal Environmental and Scientific Services (NESS) बाट गरिएको थियो। डिप बोरिङको पानीको गुणस्तर राष्ट्रिय खानेपानी गुणस्तर मापदण्ड, २०७९ बमोजिम र सामाखुसी खोलाको पानीको गुणस्तर Nepal Water Quality Guidelines for the Protection of Aquatic Ecosystem बमोजिम भए/नभएको जाँच गरिएको छ।

३.६.२ माटो

प्रस्तावकद्वारा आयोजना निर्माण हुने स्थलको ५० मिटर सम्मको गहिराईमा ६ स्थानको नमुना माटो सङ्कलन गरी Multilab Pvt Ltd मा परीक्षण गरिएको थियो। यस परीक्षणको क्रममा माटोको विभिन्न Parameter जस्तै Grain Size Analysis (Sieve), Bulk Density, Direct Shear Test, Specific Gravity and Natural Water Content परीक्षण गरिएको थियो।

३.७ प्राप्त जानकारीको विश्लेषण

भौतिक, जैविक, सामाजिक-आर्थिक तथा सांस्कृतिक जानकारी सङ्कलन गर्नको लागि सन्दर्भ साम्रग्री पुनावलोकन तथा स्थलगत अध्ययन गरिएको थियो। यस क्रममा सङ्कलन गरिएको जानकारी तथा तथ्याङ्कलाई MS Word, MS Excel र GIS (Arc map version 10.5) को प्रयोगबाट विश्लेषण गरिएको छ। Arc GIS बाट आयोजना स्थलको अवस्थिति नक्सा तयार गरिएको छ भने MS Excel मा Data Entry, Data Analysis गरी विभिन्न ग्राफ र तालिका मार्फत प्रस्तुत गरिएको छ। भौतिक वातावरण अन्तर्गत वायु, ध्वनि र पानीको तथ्याङ्कको विश्लेषण गरी तालिका वनाई प्रस्तुत गरिएको छ। जैविक वातावरण अन्तर्गत विभिन्न वनस्पति,

जिवजन्तु तथा पन्छीको विवरणको तालिका बनाइएको छ। त्यसैगरी आयोजनबाट प्रत्यक्ष प्रभावित घरधुरीको पश्नावली सर्वेक्षणबाट सामाजिक-आर्थिक तथा सांस्कृतिक जानकारी सङ्कलन गरी विश्लेषण गरिएको छ।

३.८ प्रभाव पहिचान, आंकलन तथा उल्लेखनीय प्रभावको मूल्याङ्कन गर्दा अपनाइने विधि

आयोजनाको प्रकृति अनुसार निर्माण तथा सञ्चालन स्थलमा गरिने विभिन्न क्रियाकलाप तथा सम्वेदनशिल सामाजिक, आर्थिक, सांस्कृतिक, भौतिक तथा जैविक वातावरणमा आधारित रहेर सम्भावित वातावरणीय प्रभावहरू पहिचान गरियो। पहिचान गरिएका प्रभावहरूलाई प्रभाशवको परिमाण, सीमा र समयावधिको आधारमा प्रभावको स्तर वर्गीकरण एंव आंकलन गरियो। राष्ट्रिय वातावरण प्रभाव मूल्याङ्कन निर्देशिका, २०५० बमोजिम प्रभावलाई प्रकृति, परिमाण, सीमा र समयावधिका आधारमा वर्गीकरण गरियो। प्रभावको प्रकृतिलाई प्रत्यक्ष र अप्रत्यक्ष, त्यसै गरी परिमाणलाई उच्च, मध्यम र निम्न, सीमालाई क्षेत्रीय, स्थानीय र स्थलगत तथा अवधिलाई दीर्घकालीन, मध्यमकालीन र अल्पकालीन गरी ३ भागमा वर्गीकरण गरी विश्लेषण गरियो। पहिचान गरिएका प्रभावहरूको प्रभाव स्तर-तह आंकलन निम्न तालिका अनुसार गरियो।

तालिका २०: प्रभावको तह आंकलन गर्ने आधार

परिमाण		सीमा		समयावधि	
स्तर	अङ्क भार	स्तर	अङ्क भार	स्तर	अङ्क भार
उच्च	६०	क्षेत्रीय	६०	दीर्घकालीन	२०
मध्यम	२०	स्थानीय	२०	मध्यकालीन	१०
निम्न	१०	स्थलगत	१०	अल्पकालीन	५

(स्रोतः राष्ट्रिय वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन निर्देशिका, २०५०)

३.९ मस्यौदा प्रतिवेदनको तयारी

प्रस्तावित आयोजनाबाट स्थानीय वातावरणमा पर्न सक्ने नकारात्मक वातावरणीय प्रभावहरुको विज्ञहरुद्धारा गरिएको विश्लेषणबाट प्रभाव न्यूनीकरणका उपायहरु पहिचान गरी वातावरणीय अध्ययन प्रतिवेदनमा समावेश गरिएको छ। प्रस्ताव कार्यान्वयनबाट पर्ने सकारात्मक प्रभावहरलाई बढोत्तरी गर्ने र नकारात्मक प्रभावहरुलाई न्यूनिकरण गर्ने विषयलाई समेत प्रतिवेदनमा उल्लेख गरिएको छ। वातावरणीय व्यवस्थापन योजना, अनुगमन योजना तयार गरी वातावरण संरक्षण नियमावली, २०७७ को अनुसूची १२ को ढाँचामा वातावरणीय प्रभाव

मुल्याङ्कन प्रतिवेदन तयार पारिएको छ। सार्वजनिक सुनुवाई कार्यक्रममा वातावरणीय प्रभाव मुल्याङ्कन प्रतिवेदनको मस्यौदा प्रतिवेदन माथि छलफल गरिएको थियो भने स्थानीय तथा सरोकारवालाहरुको राय सुझावहरु सङ्कलन गरिएको थियो।

३.१०सार्वजनिक परामर्श, छलफल, अन्तरक्रिया र सुनुवाई

होटल कर्मको क्षेत्र निर्धारण र कार्यसूची वन तथा वातावरण मन्त्रालयबाट मिति २०८२/७/२ गते स्वीकृत भएको थियो। कार्यसूची स्वीकृत भएपश्चात मिति २०८२/७/२१ गते प्रभाव दैनिकमा सार्वजनिक सुनुवाईको सूचना प्रकाशन गरी सार्वजनिक सुनुवाईमा उपस्थितिको लागि स्थानीय निकायका जनप्रतिनिधि, स्थानीय संघ संस्था तथा सरोकारवाला र छिमेकिहरुलाई आव्हान गरिएको थियो। सार्वजनिक सुनुवाईको सूचना काठमाडौं महानगरपालिका ३ नं. वडा कार्यालय, चिरायु नेशनल हस्पिटल, शहरी स्वास्थ्य प्रवर्द्धन केन्द्र र शिवपुरी माध्यमिक विद्यालयमा टाँस गरिएको थियो। सार्वजनिक सुनुवाई कार्यक्रम मिति २०८२/०७/२९ गते प्रस्तावित आयोजना क्षेत्रमा वडाका प्रतिनिधि, छरछिमेकी तथा सरोकारवालाहरुको उपस्थितिमा सम्पन्न भएको थियो। सार्वजनिक सुनुवाई कार्यक्रममा ५ महिला र २२ पुरुष गरी जम्मा २७ जनाको उपस्थिति रहेको थियो।

तालिका २१ः सार्वजनिक सुनुवाईमा उपस्थिति

मिति	ठेगाना	कुल उपस्थिति	पुरुष	प्रतिशत	महिला	प्रतिशत
२०८२/०७/२९	आयोजना प्रस्तावित स्थल	२७	२२	८१	५	१९

तालिका २२: सार्वजनिक सुनुवाईका बेला प्राप्त राय/सुझावहरु

क्र.सं	सार्वजनिक सुनुवाईका बेला प्राप्त सुझावहरु	प्रतिवेदनमा समावेश गरिएको खण्ड
१.	निमार्णका क्रममा कामदारहरुलाई आवश्यक व्यक्तिगत सुरक्षाका उपकरणहरू (PPE) लगाएर मात्र गर्नुपर्ने ।	अध्याय ८ को ८.१.२.१.३ (ख)
२.	आयोजना निर्माण तथा सञ्चालनबाट वरपरका छिमेकीहरुमा पार्किङ्ग बाट असर वरपर नपर्ने गर्नुपर्ने ।	अध्याय ८ को ८.१.२.१.३ (क) र ८.१.२.२.३ को (ग)
३.	निर्माणका क्रममा भूमिगत पानीको लागि बोरिङ्ग गर्दा	अध्याय ८ को

	वरपर नसुकने गरी गरीयोस ।	८.१.२.१.१ को (च)
४.	आयोजना निर्माण गर्दा वरपरका छिमेकीहरुलाई असर नपर्ने गरी निमार्णमा विषेश ध्यानदिई गर्नुपर्ने।	अध्याय ८ को ८.१.२.१.३ को (क),(ग) र (घ)
५.	आयोजनाको Basement निर्माण गर्दा Protection Pile.. आयोजनाले लगाएर गरियोस ।	अध्याय २ को २.२.४ को (ख)
६.	होटलको निर्माण तथा सञ्चालनमा उत्पन्न हुने फोहोरमैला लाई उचित तरीकाबाट व्यवस्थापन गरियोस ।	अध्याय ८ को ८.१.२.१.१ को (क) र ८.१.२.२.१ को (क) र (ख)
७.	रातीमा सकभर निमार्णका कार्य नगर्ने यदि गर्नुपरेमा ध्वानि प्रदुषण नहुने गरी निर्माण कार्य गरियोस ।	अध्याय ८ को ८.१.२.१.१ को (ग)
८.	अयोजना निमार्णका क्रममा उत्पन्न हुने धुलो, मैलो, हिलो लाई व्यवस्थापन गरियोस ।	अध्याय ८ को ८.१.२.१.१ को (ङ)
९.	निमार्ण कार्य गर्दा आवश्यक तार/जालीले छोपेर/ढाकेर गरिनुपर्ने	अध्याय ८ को ८.१.२.१.१ को (ङ)
१०	आयोजना निमार्ण तथा सञ्चालन क्रममा स्थानीय बासिन्दालाई योग्यता अनुसार सथानीयलाई प्राथमिकता दिइयोस।	अध्याय ८ को ८.१.१.१ (क) र ८.१.१.२ (क)
११	स्थानीयहरुले होटलमा कुने कार्यक्रमहरू गर्दा, ब्याङ्केट हल प्रयोग गर्दा स्थानीयहरुलाई विशेष छुट दिईनुपर्ने	अध्याय ८ को ८.१.२.२.३ को (ङ)
१२	आयोजनको बिमा (Project Insurance) तथा कामदारहरुको बिमा गरी निर्माण तथा सञ्चालन गरियोस ।	अध्याय ८ को ८.१.२.१.३ को (ख) र ८.१.२.२.३ को (ख)
१३	आयोजनाको 3rd Party Insurance गरीनुपर्ने।	अध्याय ८ को ८.१.२.१.३ को (ख)

(स्रोतः सार्वजनिक सुनुवाई कार्यक्रम, २०८२)

३.११ सार्वजनिक सूचना तथा सूचना सम्प्रेषण र सुझाव सङ्कलन

सार्वजनिक सुनुवाई भए पश्चात् स्थानीय पत्रिका "प्रभाव दैनिक" मा राय सुझावका लागि ७ दिने सार्वजनिक सूचना मिति २०८२/०८/०१ गते प्रकाशित गरिएको थियो ।स्थानीयवासी, संघ-संस्था तथा छरछिमेकीलाई होटलको निर्माण तथा सञ्चालनबाट पर्न सक्ने प्रभावको बारेमा राय, सुझावका लागि काठमाडौं महानगरपालिका ३ नं. वडा कार्यालय, चिरायु नेशनल हस्पिटल, शिवपुरी माध्यमिक विद्यालय, शहरी स्वास्थ्य प्रवर्द्धन केन्द्र मा सार्वजनिक सूचना टाँस गरी मुचुल्का लिइयो।

आयोजना निर्माण तथा सञ्चालनबाट सो क्षेत्र र वरपरका जैविक विविधता, शिक्षा, स्वास्थ्य, सुरक्षा, स्थानीय पूर्वाधार, धार्मिक स्थल आदिमा पर्न सक्ने प्रभावबारे उल्लेख गरी वातावरण संरक्षण नियमावली, २०७७ को नियम ८ को उपनियम (८) बमोजिम स्थानीय तहबाट सिफारिस पत्र सङ्कलन गरियो। काठमाडौं महानगरपालिका ३ नं. वडा कार्यालयबाट प्राप्त राय तथा सुझावहरु निम्न रहेका छन्।

तालिका २३: काठमाडौं महानगरपालिका ३ नं. वडा कार्यालयबाट प्राप्त राय सुझावहरु

क्र.सं	राय सुझावहरु	प्रतिवेदनमा समावेश गरिएको खण्ड
सकारात्मक राय सुझावहरु		
१.	स्थानीय क्षेत्रमा रोजगारीको अवसर प्राप्त हुने	अध्याय ८ को ८.१.१.१ (क) र ८.१.१.२ (क)
२.	स्थानिय राजश्व संकलनमा सहयोग पुग्ने	अध्याय ८ को ८.१.१.२ (घ)
३.	आवश्यक सरसामाग्री खरिदले स्थानीय अर्थ व्यवस्थामा सहयोग हुने	अध्याय ८ को ८.१.१.१ (ग) र ८.१.१.२ (ग)
४.	पाँच तारे होटलको निर्माणबाट राष्ट्रको पर्यटन विकासमा टेवा पुग्ने	अध्याय ८ को ८.१.१.२ (ङ)
५	पर्यटकलाई गुणस्तरीय खाना तथा बस्नको सेवा सुविधा उपलब्ध हुने।	अध्याय ८ को ८.१.१.२ (ङ)
नकारात्मक राय सुझावहरु		
१.	निर्माण सामग्रीहरु आयोजना परिसर भित्र	अध्याय ८ को ८.१.२.१.१

	भण्डारण गरिनुपर्ने	(ङ)
२.	ठोस तथा तरल फोहोरमैलाको व्यवस्थापनमा ध्यान दिनु पर्ने	अध्याय ८ को ८.१.२.१.१ को (क) र ८.१.२.२.१ (क)
३.	व्यवसायजन्य स्वास्थ्य सुरक्षा तथा हरियाली प्रवर्धनमा ध्यान दिनुपर्ने	अध्याय ८ को ८.१.२.१.३ को (ख), ८.१.२.१.२ को (क), ८.१.२.२.२ को (क) र ८.१.२.२.३ को (ख)

३.१२ सुझाव समावेश गरी अन्तिम प्रतिवेदन तयारी

वातावरण संरक्षण नियमावली, २०७७ को अनुसूची-१२ को ढाँचा अनुरूप सार्वजनिक सुनुवाई, अन्तरक्रिया विधिहरूबाट प्राप्त भएका सल्लाह र सुझावहरूलाई समावेश गरी तयार गरिएको वातावरणीय प्रभाव मुल्याङ्कन प्रतिवेदन श्री संस्कृति पर्यटन तथा नागरिक उड्डयन मन्त्रालय मार्फत श्री वन तथा वतावरण मन्त्रालयमा स्वीकृतिको लागि पेश गरिएको छ।

परिच्छेद ४: नीति, ऐन, नियम, निर्देशिका तथा मापदण्डहरूको पुनरावलोकन

यस आयोजनाको वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन प्रतिवेदन अध्ययनको क्रममा आकर्षित हुने र आयोजना कार्यान्वयन गर्दा पालाना गर्ने प्रतिबद्धता जनाइएका कानुनी तथा नीतिगत व्यवस्थाहरु यस प्रकार रहेका छन्।

तालिका २४: प्रतिवेदन तयार गर्दा पुनरावलोकन गरिएका दफा/नियम/खण्ड र सम्बन्धित बुँदा

विवरण	प्रतिवेदन तयार गर्दा पुनरावलोकन गरिएका दफा/नियम/खण्ड आदि र सम्बन्धित बुँदा	
	बुँदा/दफा/ उपदफा	सम्बन्धित विवरण
४.१ नेपालको संविधान	धारा ३०, २७ तथा ५१	धारा ३० (मौलिक हक र कर्तव्य अन्तर्गत) अनुसार प्रत्येक नागरिकलाई स्वच्छ र स्वस्थ वातावरणमा बाँच्न पाउने अधिकार छ। साथै प्रदूषणबाट हुने क्षतिबापत पीडितलाई प्रदूषकबाट कानून बमोजिम क्षतिपूर्तिको व्यवस्था रहेको छ।
४.२ योजना		
सोह्रौं योजना (आ.व. २०८१/८२ देखि २०८५/८६)	परिच्छेद २ को खण्ड २.५ को उपखण्ड (१२)	नेपाललाई सुरक्षित, गुणस्तरीय र पर्यटनमैत्री बनाई आकर्षक पर्यटन केन्द्रको रूपमा विकास गरिनेछ।
	परिच्छेद ३ को खण्ड ३.५ को उपखण्ड (२२)	पर्यटन प्रबर्धन गरी पर्यटकहरुको संख्यामा वृद्धि गरी नेपाल बसाइको अवधि लम्ब्याउने कार्यक्रम गरिने र स्थानीय तहसँगको समन्वयमा ग्रामीण पर्यटन विस्तार गरिनेछ।
नेपालको राष्ट्रिय पर्यटन रणनीतिक योजना, सन् २०१६-२०२५	परिच्छेद ३	गुणस्तर, आवास, बसाइ, खाना, सुरक्षा र सार्वजनिक क्षेत्रका सेवाहरूमा सुधार ल्याई नेपालको पर्यटन अनुभवलाई फराकिलो पार्ने पर्यटन गुणस्तर सुधारका लक्ष्यहरू लिएको छ। प्रदूषिण रहित पर्यटनको विकास गरी पर्यटनको वातावरणीय प्रभाव न्यूनीकरण गर्न

विवरण	प्रतिवेदन तयार गर्दा पुनरावलोकन गरिएका दफा/नियम/खण्ड आदि र सम्बन्धित बुँदा	
	बुँदा/दफा/ उपदफा	सम्बन्धित विवरण
		उपयुक्त रणनीति तय, योजना तर्जुमा तथा कार्यान्वयन गरेर पर्यावरण अनुकूल पर्यटन र यस सम्बन्धी असल अभ्यासहरूलाई प्रवर्द्धन गर्ने प्राकृतिक वातावरण संरक्षणसम्बन्धी लक्ष्यहरू लिएको छ।
४.३ नीति		
पर्यटन नीति, २०८२	परिच्छेद २ खण्ड २.५	नेपालको भौगोलिक, प्राकृतिक, सामाजिक तथा सांस्कृतिक विविधतालाई उपयोग गर्दै उदीयमान एवं विद्यमान पर्यटकीय वस्तु तथा गन्तव्यको पहिचान, विकास, विस्तार र विविधीकरण गरिनेछ। उपयुक्त प्रविधि र माध्यमको प्रयोग गरी पर्यटकीय वस्तुहरुको प्रचारप्रसारका साथै प्रवर्धनात्मक गतिविधि सञ्चालन गरिनेछ। पर्यटकीय गतिविधिहरुलाई वातावरणमैत्री, समतामुलक, जिम्मेवार बनाउदै पर्यापर्यटनको विकास तथा प्रवर्धन गरिनेछ। पर्यटन व्यवसायबाट रोजगारी तथा स्वरोजगारीका अवसर सिर्जना गर्दै पर्यटन क्षेत्रको उत्पादन र उत्पादकत्व अभिवृद्धि गरिनेछ।
राष्ट्रिय वन नीति, २०७५	खण्ड ८ उपखण्ड ८.४	जैविक विविधता संरक्षण, दुर्लभ, लोपोन्मुख र संरक्षित लगायतका वन्यजन्तु तथा वनस्पतिको स्थानीय र परस्थानीय संरक्षण र व्यवस्थापन गरिने व्यवस्था छ।
राष्ट्रिय जलवायु परिवर्तन नीति,	खण्ड ८ उपखण्ड ८.६	यस नीति अन्तर्गत विकास कार्यलाई जलवायुमैत्री बनाउँदै प्राकृतिक, साँस्कृतिक र

विवरण	प्रतिवेदन तयार गर्दा पुनरावलोकन गरिएका दफा/नियम/खण्ड आदि र सम्बन्धित बुँदा	
	बुँदा/दफा/ उपदफा	सम्बन्धित विवरण
२०७६		सामाजिक सम्पदाहरूको संरक्षण र विकास गर्ने व्यवस्था छ।
राष्ट्रिय भूमि नीति, २०७५	खण्ड ८	यस नीतिले कृषि योग्य जमिनलाई अखण्ड राख्ने नीति लिएको छ।
राष्ट्रिय शहरी नीति, २०६४	खण्ड ३ र खण्ड ४	जीवनस्तर सुधार्न सक्ने पूर्वाधार सेवा, सुविधाहरूको योजनाबद्ध प्रावधानको माध्यमबाट स्वस्थ, बाँच्न सक्ने, सुरक्षित र आर्थिक दृष्टिले जीवन्त शहरी वातावरण प्रबर्द्धन गर्ने व्यवस्था छ। काठमाडौं उपत्यकालाई प्राकृतिक, सांस्कृतिक, पर्यटकीय र राजनीतिक राजधानी शहरको रुपमा संरक्षण र विकास गर्ने।
नेपाल वातावरण नीति तथा कार्ययोजना, २०५०		संरक्षित क्षेत्रको व्यवस्थापनमा स्थानीय उपभोक्ताहरूलाई सहभागी गराउने, लोपोन्मुख तथा रैथाने प्रजातिहरूको संरक्षण तथा व्यवस्थापन गर्ने, जैविक विविधता संरक्षणमा निजी तथा गैरसरकारी संस्थाहरूलाई सहभागी बनाउने जस्ता रणनीतिहरू अवलम्बन गरेको छ।
राष्ट्रिय वातावरण नीति, २०७६	खण्ड ८	प्रदुषण रोकथाम, नियन्त्रण र न्यूनीकरणको नीति अन्तर्गत सबै प्रकारका प्रदुषण रोकथाम, नियन्त्रण, न्यूनीकरणका लागि प्रभावकारी प्रणाली स्थापना गर्ने नीति तयार पार्दै, जल, वायु, माटो, ध्वनि, विद्युत-चुम्बकीय तरङ्ग, रेडियोधर्मी विकिरण, जोखिमपूर्ण रसायनिक प्रदुषण रोकथाम सम्बन्धी राष्ट्रिय मापदण्ड तयार गरी कार्यान्वयन गरिने रणनीति तथा कार्यनीतिको व्यवस्था छ।

विवरण	प्रतिवेदन तयार गर्दा पुनरावलोकन गरिएका दफा/नियम/खण्ड आदि र सम्बन्धित बुँदा	
	बुँदा/दफा/ उपदफा	सम्बन्धित विवरण
४.४ ऐन		
वातावरण संरक्षण ऐन, २०७६	दफा ३	विकास कार्य, भौतिक क्रियाकलाप वा भू-उपयोगको परिवर्तन गर्ने कुनै योजना, आयोजना वा कार्यक्रम सञ्चालन गर्नु पूर्व वातावरणीय अध्ययन प्रतिवेदन तयार गर्नु पर्ने प्रावधान रहेको छ।
फोहोरमैला व्यवस्थापन ऐन, २०६८	दफा ३ र दफा ४	फोहोरमैला व्यवस्थापनका लागि स्थानीय तहलाई दायित्व प्रदान गरेको छ। यसका साथै कुनै व्यक्ति, संस्था वा निकायले कुनै काम कारोबार गर्दा उत्पन्न हुने फोहोरमैला यथाशक्य कम गर्नु पर्ने छ।
भू-तथा जलाधार संरक्षण ऐन, २०३९	दफा (३), दफा (४), दफा (५), दफा (६)	भू-तथा जलाधार संरक्षण ऐन अनुसार जलाधार संरक्षण क्षेत्रको जग्गालाई वर्गिकरण गरी तोकिएको भूमिमा तोकिएको भू-उपयोग प्रणाली अपनाई कार्य गर्न गराउन सक्ने, यसरी खेतीपाती गर्नका लागि प्राविधिक सेवा उपलब्ध गराउने, भू-व्यवस्था गर्नका लागि भू-उपयोगिता प्रणाली अपनाई कुनै कार्य गर्न लगाएको कारणबाट कुनै जग्गाबाट मोही निस्कासित हुने भएमा त्यस्तो मोहिलाई मुआब्जा दिने व्यवस्था समेत गरेको छ।
श्रम ऐन, २०७४	दफा (३) को उपदफा (२)	यस ऐनमा श्रमिक सम्बन्धी आधारभूत व्यवस्था, रोजगारी सम्बन्धी व्यवस्था, तालिम तथा प्रशिक्षार्थी सम्बन्धी व्यवस्था, आंशिक समय काम गर्ने श्रमिक सम्बन्धी व्यवस्था, श्रम इजाजत सम्बन्धी व्यवस्था, काम गर्ने समय सम्बन्धी व्यवस्था, पारिश्रमिक सम्बन्धी व्यवस्था, व्यवसायजन्य सुरक्षा र स्वास्थ्य

विवरण	प्रतिवेदन तयार गर्दा पुनरावलोकन गरिएका दफा/नियम/खण्ड आदि र सम्बन्धित बुँदा	
	बुँदा/दफा/ उपदफा	सम्बन्धित विवरण
		सम्बन्धी व्यवस्था, उल्लेख छ।
जलस्रोत ऐन, २०४९	दफा (३), दफा (४) को उपदफा (२)	नेपाल भित्रको जलस्रोत (भू-सतहमा वा भूमिगत अन्य जुनसुकै अवस्थामा रहेको पानी) स्वामित्व नेपाल सरकारमा निहित रहने छ। नेपाल सरकारबाट अनुमतिपत्र हाँसिल गरिसकेपछि जलस्रोत प्रयोग गर्न सकिने उल्लेख छ।
भूमि सम्बन्धी ऐन, २०२१		कृषि योग्य भूमिको न्यायोचित वितरण र कृषि सम्बन्धी आवश्यक ज्ञान र साधन सुलभ गराई भूमिमा आश्रित वास्तविक किसानहरूको जीवनस्तरमा सुधार ल्याउने प्रावधान उल्लेख छ।
प्राचीन स्मारक संरक्षण ऐन, २०१३	दफा (३) को उपदफा (१), दफा (३क), (३ख) र (३ग	नेपाल सरकारले कुनै प्राचीन स्मारक वा क्षेत्रलाई संरक्षित स्मारक क्षेत्र घोषित गर्नु परेमा चार किल्ला खोली सो को सूचना स्मारक रहेको ठाउँ र नजिकैको सार्वजनिक स्थलमा एक एक प्रति सूचना टाँस गर्न सक्ने व्यवस्था रहेको छ।
बाल श्रम (निषेध र नियमित गर्ने) ऐन, २०५६	दफा ३ को उपदफा (२) सँग समबन्धित (अनुसूची)	१४ वर्ष मुनिका बालबालिकालाई श्रमिकको रुपमा लगाउन नहुने व्यवस्था रहेको छ। ऐनको अनुसूचीमा उल्लेखित जोखिमपूर्ण व्यवसाय वा कामहरुमा बालबालिकालाई लगाउन नहुने।
बालबालिका सम्बन्धी ऐन, २०७५	दफा ७ को उपदफा (९)	१८ वर्ष उमेर पूरा नगरेकालाई बालबालिका रूपमा परिभाषित गरिएको छ।
स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन,	दफा (११) को उपदफा (२)	स्थानीय स्तरमा हुने विकास आयोजना तथा आयोजना सम्बन्धी स्थानीय गाउँपालिका तथा नगरपालिकाको काम, कर्तव्य र अधिकारहरू

विवरण	प्रतिवेदन तयार गर्दा पुनरावलोकन गरिएका दफा/नियम/खण्ड आदि र सम्बन्धित बुँदा	
	बुँदा/दफा/ उपदफा	सम्बन्धित विवरण
२०७४		उल्लेख छन्।
पर्यटन ऐन, २०३५	दफा (१०) को उपदफा (१)	पर्यटक स्तरको होटल, लज, रेष्टुराँ, रिजर्ट वा बार सम्बन्धी व्यवस्था अन्तर्गत कुनै व्यक्तिले होटल, लज, रेष्टुराँ, रिजर्ट वा बारलाई पर्यटक स्तरमा दर्ता गराउन चाहेमा नेपाल सरकार समक्ष तोकिएबमोजिम दरखास्त तिर्नु पर्नेछ।
नेपाल पर्यटन बोर्ड ऐन, २०५३	दफा (३) को उपदफा (१)	अन्तर्राष्ट्रिय जगतमा नेपाललाई एक आकर्षक पर्यटन स्थलको रूपमा स्थापित गरी पर्यटन व्यवसायको विकास, विस्तार तथा प्रवर्द्धन गर्नको लागि नेपाल पर्यटन बोर्डको नामबाट एउटा बोर्डको स्थापना गरिएको छ।
भवन निर्माण ऐन, २०५५	दफा (१०)	कुनै व्यक्ति, संस्था वा सरकारी निकायले भवन निर्माण गर्दा भवन संहितामा तोकिएको स्तर अनुरुप बनाउनु पर्नेछ। त्यसरी भवन निर्माण गर्दा सो भवनको नक्सा र डिजाइन जुन स्तरको डिजाइनकर्ता, इञ्जिनियर वा आर्किटेक्टबाट प्रमाणित गराइएको हो कम्तीमा सोही स्तरको डिजाइनकर्ता वा निजको प्रतिनिधि, इञ्जिनियर वा आर्किटेक्टको रेखदेखमा निर्माण गर्ने।
होटल व्यवस्था तथा मदिराको बिक्री वितरण (नियन्त्रण) ऐन, २०२३	दफा (१०) को उपदफा (२) र उपदफा (२) र (३)	दफा ४ को बर्खिलाप काम गर्ने होटल मालिकलाई तोकिएको अधिकारीले एक लाख रुपैयाँ सम्म जरिवाना गर्न सक्नेछ र सो दफाको बर्खिलाप होटलमा भैरहेको वा हुने भएको मनोरञ्जन वा नाच गान बन्द गराउनेछ। दफा ८ वा ९ को उल्लंघन गर्ने होटल वा पसलको मालिक वा अन्य कुनै

विवरण	प्रतिवेदन तयार गर्दा पुनरावलोकन गरिएका दफा/नियम/खण्ड आदि र सम्बन्धित बुँदा	
	बुँदा/दफा/ उपदफा	सम्बन्धित विवरण
		व्यक्तिलाई तोकिएको अधिकारीको आदेशले बढीमा ३ महिना सम्म कैद वा पच्चीस हजार रुपैयाँ सम्म जरिवाना वा दुवै सजाय हुन सक्नेछ।
४.५ नियमावली		
वातावरण संरक्षण नियमावली, २०७७	दफा ३	उपदफा (१) को प्रयोजनको लागि प्रस्तावकले अनुसूची १ मा उल्लिखित प्रस्तावको हकमा संक्षिप्त वातावरणीय अध्ययन, अनुसूची २ मा उल्लिखित प्रस्तावको हकमा प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण र अनुसूची ३ मा उल्लिखित प्रस्तावको हकमा वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन गर्नु पर्नेछ।
फोहोरमैला व्यवस्थापन नियमावली, २०७०	नियम ३, उपनियम (१) उपनियम (२)	कम्तीमा जैविक र अजैविक लगायतका फोहोरमैलालाई स्रोतमै छुट्याउने गरी हानिकारक वा रासायनिक फोहोरमैलालाई छुट्टाछुट्टै प्राथमिकरण तथा व्यवस्थापन गर्नुपर्ने उल्लेख गरिएको छ। छुट्याएको रासायनिक वा हानिकारक फोहोरमैला व्यवस्थापन गर्ने दायित्व सम्बन्धित उत्पादककै हुने व्यवस्था रहेको छ।
श्रम नियमावली, २०७५	नियम ४	रोजगार सम्झौता गर्दा विवरण खुलाउनु पर्ने, उल्लेख गरिएका विषयका अतिरिक्त देहायका विवरण समेत खुलाउनु पर्ने व्यवस्था छ।
खानेपानी तथा सरसफाइ नियमावली,	परिच्छेद-३ नियम ३३	सेवा प्रदायकले नियम (३२) मा उल्लिखित आधारको अधीनमा रही उपभोक्तालाई क)घरेलु उपयोग, ख)स्वास्थ चौकी, विद्यालय, छात्राबास, अनाथालय, बृद्धाश्रम ग)सरकारी, अर्ध-सरकारी

विवरण	प्रतिवेदन तयार गर्दा पुनरावलोकन गरिएका दफा/नियम/खण्ड आदि र सम्बन्धित बुँदा	
	बुँदा/दफा/ उपदफा	सम्बन्धित विवरण
२०८१		वा गैर-सरकारी संस्था घ)अत्यन्त जरुरी सार्वजनिक महत्वको निर्माण कार्य ङ) व्यवसायिक प्रयोजन र च) औद्योगिक प्रयोजनका लागि खानेपानी सेवा उपलब्ध गराउन प्राथमिकता दिने व्यवस्था रहेको छ।
	परिच्छेद-७ नियम (६	सेवाप्रदायकबाट खानेपानी सेवा उपयोग गर्न चाहने व्यक्ति, संस्था वा निकायले अनुसूची-८ बमोजिमको ढाँचामा समक्ष निवेदन दिनुपर्नेछ।
	परिच्छेद-८ नियम ६१ को उपनियम (३)	औद्योगिक तथा व्यापारिक क्षेत्रबाट उत्सर्जित फोहोरपानी नेपाल सरकारले तोकेको मापदण्ड पालना हुने गरी प्रशोधन गरेर मात्र ढल निकास प्रणालीमा जडान गर्नु पर्नेछ।
विद्युत नियमावली, २०५०	परिच्छेद-३ र नियम २७	विद्युतको वितरक तथा ग्राहकहरूले पालन गर्नु पर्ने कुराहरू उल्लेख गरिएका छन्। विद्युत लाइन जडान गर्न दरखास्त दिनु पर्ने व्यवस्था छ।
होटल, लज, रेष्टुराँ तथा रिजर्ट, बार तथा पथ प्रदर्शक नियमावली, २०३८	परिच्छेद-२	नियम ३ बमोजिम दर्ता गरिने होटललाई त्यसमा रहेको सुविधाको आधारमा विभागले पर्यटक स्तरको साधारण होटल वा पर्यटक आवास (टुरिष्ट रिजर्ट) वा एक तारादेखि पाँच तारासम्मको कुनै एक वर्गीकरणमा तोक्नेछ।पाँच तारे होटल (डिलक्स)को दर्ता दस्तुर रु. साठी हजार रहेको छ।
४.६ मापदण्ड/ निर्देशिका/ कार्यविधि		
राष्ट्रिय वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन मार्गदर्शन, २०५०		वातावरणीय अध्ययनको सिलसिलामा तयार पारिने कार्यसूची तथ क्षेत्र निर्धाणका लागि समेत विधि तथा प्रक्रियाको व्यवस्था छ।

विवरण	प्रतिवेदन तयार गर्दा पुनरावलोकन गरिएका दफा/नियम/खण्ड आदि र सम्बन्धित बुँदा	
	बुँदा/दफा/ उपदफा	सम्बन्धित विवरण
वायुको गुणस्तर सम्बन्धी राष्ट्रिय मापदण्ड, २०६९		वायुमण्डलमा टि.एस.पि., पि.एम १०, सलफरदाइअक्साइड, नाइट्रोजना अक्साइड, कार्वन मोनोअक्साइड, लिड, तथा बेन्जिन जस्ता तत्वहरूको न्यूनतम मापदण्ड तय गरिएको छ।
ध्वनि गुणस्तर सम्बन्धी राष्ट्रिय मापदण्ड, २०६९		शहरी क्षेत्रमा दिवा र रात्रि समयका लागि ध्वनिका सीमा ५५ र ५० डेसिबल क्रमशः रहेका छन्। त्यस्तै व्यापारिक क्षेत्रमा दिवा र रात्रि समयका लागि ध्वनिका सीमा ६५ र ५५ डेसिबल क्रमशः रहेका छन्
नेपाल सवारी साधन प्रदूषण मापदण्ड, २०८२	बुँदा (४)	दुई पाङ्ग्रे, तीन पाङ्ग्रे र चार पाङ्ग्रे लघु सवारी साधनको हकमा युरो-५ र कम्तीमा चार पाङ्ग्रा भएका सवारी साधनको हकमा युरो-६ मापदण्ड बमोजिमको प्रदुषण परीक्षण विधि मान्य हुनेछ।
पर्यटन उद्योग सेवा प्रवाह निर्देशिका, २०७०		यस निर्देशिकाले नेपालमा हुने विभिन्न पर्यटन र ती पर्यटनका लागि आवश्यक विभिन्न सेवाहरू सञ्चालनका लागि दिइने अनुमति सम्बन्धी उल्लेख रहेको छ।
नेपालको खानेपानी गुणस्तर मापदण्ड, २०७९		नेपाल खानेपानी गुणस्तर मापदण्ड, २०७९ अनुसार खानेपानीमा विभिन्न भौतिक, रासायनिक तथा जैविक गुणहरूको अधिकतम तथा न्यूनतम सीमा निर्धारण गरिएको छ।
होटल मापदण्ड, २०७०	बुँदा (२)	एकतारे देखि पाँचतारे डिलक्ससम्मका होटलहरूको वर्गीकरण अनुसूची ज्ञ देखि अनुसूची ६ मा उल्लिखित सुविधाको आधारमा

विवरण	प्रतिवेदन तयार गर्दा पुनरावलोकन गरिएका दफा/नियम/खण्ड आदि र सम्बन्धित बुँदा	
	बुँदा/दफा/ उपदफा	सम्बन्धित विवरण
		गरिने छ।
व्यवसायिक सामाजिक जिम्मेवारी कार्यान्वयन कार्यविधि, २०८२	बुँदा (३)	रकम छुट्याउन पर्नेः औद्योगिक व्यवसाय ऐन, २०७६ को दफा (५४) को उपदफा (१) बमोजिम मझौला, ठूला उद्योग वा वार्षिक पन्ध्र करोड रुपैंयाभन्दा बढी कारोबार हुने घरेलु वा साना उद्योगले व्यवसायिक सामाजिक जिम्मेवारी बहनका क्रममा खर्च गर्न प्रयोजनका लागि आर्थिक वर्षमा खुद मुनाफाको कम्तीमा एक प्रतिशत रकम छुट्याउनु पर्नेछ।
४.७ अन्तर्राष्ट्रिय सन्धि सम्झौता		
आदिवासी र जनजाति सम्बन्धी महासन्धि, १९८९		धारा ७ मा विकासको प्रक्रियामा आदिवासी र जनजाति जनताले आफ्नो आवश्यकता अनुसार छनौट गर्न पाउने अधिकार प्रदान गरेको छ। धारा १२, १३, १४ र १५ अनुसार परम्परागतरूपले भोगचलन गर्दै आएको प्राकृतिक स्रोतको प्रयोग र सुरक्षा गर्ने पहिलो अधिकार उक्त स्रोतसँग जोडिएका आदिवासी जनजाति हुने कुरा उल्लेख रहेको छ।
जलवायु परिवर्तन सम्बन्धी संयुक्त राष्ट्र संघीय सम्मेलन/संयुक्त राष्ट्र संघीय जलवायु परिवर्तन प्रारूप महासन्धि,		सदस्य राष्ट्र भइसकेपछि विश्व तापमान वृद्धिलाई २ डिग्री सेल्सियसबाट १.५ डिग्री सेल्सियसमा सीमित राख्ने प्रयासहरूको अनुसरण र समर्थन गर्दै जोखिम र प्रतिकूल प्रभाव कम गर्ने उपायहरूको कार्यान्वयन गर्ने प्रतिबद्धता नेपालको रहेको छ।

विवरण	प्रतिवेदन तयार गर्दा पुनरावलोकन गरिएका दफा/नियम/खण्ड आदि र सम्बन्धित बुँदा	
	बुँदा/दफा/ उपदफा	सम्बन्धित विवरण
१९९२		
४.८ प्रदेश तथा स्थानीय तहको ऐन, नियम, निर्देशिका, मापदण्ड, कार्यविधि		
बागमती प्रदेश वातावरण संरक्षण ऐन, २०७७	दफा ३ को उपदफा (१)	प्रस्तावकले कुनै आयोजना सञ्चालन गर्नु अघि प्ररम्भिक वातावरणीय परीक्षण गरी अनुसुचि ५ बमोजिमको ढाँचामा प्रतिवेदन तयार गर्नुपर्नेछ।
	दफा ६ को उपदफा (२)	प्रस्ताव कार्यन्वयन हुने स्थानिय तह तथा त्यस क्षेत्रको संस्था तथा सरोकारवाला व्यक्तिलाई कार्यन्वयनबाट वातावरणमा पर्न सक्ने प्रभावको सम्बन्धमा पन्ध्र दिनभित्र लिखित सुझावको दिनको लागि अनुसुचि ११ मा तोके बमोजिमको सूचना टासँ गरी मुचुल्का तयार गर्नु पर्नेछ र • सोही बमोजिमको सूचना राष्ट्रियस्तरको कुनै एक दैनिक पत्रिकामा प्रकाशन गर्नुपर्नेछ।
काठमाडौं महानगरपालिकाको वातावारण तथा प्राकृतिक स्रोत संरक्षण ऐन, २०७७	दफा १० को उपदफा (१)	• वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन हुने प्रस्ताव सम्बन्धी कार्यविधि प्रचलित सङ्घीय तथा प्रदेश कानुनबमोजिम हुने छ।
	दफा १० को उपदफा (२)	• सङ्घीय तथा प्रदेश कानुनबमोजिम वातावरणीय परीक्षण वा वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन सम्बन्धमा सम्बन्धित सङ्घीय तथा प्रदेश सम्बद्ध निकायसँग समन्वय गर्ने जिम्मेवारी विभागको हुने छ।
काठमाडौं महानगरपालिकाको विपद् जोखिम न्यूनीकरण ऐन,	दफा ५	• बुँदा नं. (छ) बमोजिम विपद् व्यवस्थापनका सम्बन्धमा सङ्घीय तथा प्रदेश कानुनको अधिनमा रही सार्वजनिक, निजी, गैरसरकारी लगायत सबै निकाय तथा संस्थाले निर्वाह गर्नुपर्ने भूमिका निर्धारण गर्ने

विवरण	प्रतिवेदन तयार गर्दा पुनरावलोकन गरिएका दफा/नियम/खण्ड आदि र सम्बन्धित बुँदा	
	बुँदा/दफा/ उपदफा	सम्बन्धित विवरण
२०७५		तथा त्यस्ता संस्था वा निकायलाई आफ्नो नीति, योजना र कार्यक्रममा विपद् व्यवस्थापनसम्बन्धी विषय समावेश गर्न लगाउने • बुँदा नं. (झ) बमोजिम सरकारी, निजी एवम् गैरसरकारी संस्था, स्थानीय स्वयंसेवक, सामाजिक परिचालक लगायत सम्बन्धित सबै पक्षको समन्वय र संलग्नतामा विपद् व्यवस्थापनसम्बन्धी कार्य गर्ने/गराउने, • बुँदा नं. (त) बमोजिम विपद् प्रतिकार्यका लागि नमूना अभ्यास गर्ने/गराउने, • बुँदा नं. (ह) बमोजिम महानगरपालिका क्षेत्रभित्रका सार्वजनिक संस्था, व्यवसायिक प्रतिष्ठान, गैरसरकारी संस्था समेतले आफ्नो संस्थागत विपद् व्यवस्थापन योजना तथा प्रतिकार्य योजनाका लागि प्रयोग हुने स्रोत साधन, आकस्मिक परिचालन रणनीति समेतको विस्तृत विवरण प्राप्त गरी अभिलेख दुरुस्त राख्ने र राख्न लगाउने।
काठमाडौं महानगरपालिकाको भवन निर्माण कार्यविधि, २०८०	परिच्छेद २ को दफा ३ उपदफा (१)	महानगरपालिका क्षेत्रभित्र निर्माण हुने सम्पूर्ण भवन eBPS मार्फत नक्सापास गरी भवन निर्माण कार्य गर्नुपर्नेछ।
	परिच्छेद २ को दफा ५ उपदफा (१)	भवन निर्माण गर्न नक्सा पेस गर्दा भवन निर्माण स्थलसम्म आवतजावत गर्ने बाटो अनिवार्य हुनुपर्नेछ।
	परिच्छेद ३ को दफा ८ उपदफा	विभागमा भवन निर्माणको अनुमति भन्दा फरक प्रयोजनको लागि भवन प्रयोग गर्न निवेदन परेमा प्राविधिकबाट उक्त भवन परिवर्तन हुने

विवरण	प्रतिवेदन तयार गर्दा पुनरावलोकन गरिएका दफा/नियम/खण्ड आदि र सम्बन्धित बुँदा	
	बुँदा/दफा/ उपदफा	सम्बन्धित विवरण
	(१)	प्रयोजनको लागि भवन मापदण्ड र भवन संहिता अनुकूल रहे-नरहेको यकिन गरी स्पष्ट रायसहितको स्थलगत निरीक्षण प्रतिवेदन पेस गर्नुपर्नेछ।
काठमाडौं महानगरपालिकाको फोहोर मैला सङ्कलन र ढुवानीसम्बन्धी कार्यविधि, २०८१	परिच्छेद २ को दफा ३ उपदफा (१)	फोहोरमैलाको सङ्कलन गर्नुपूर्व फोहोरलाई स्रोतमा वर्गीकरण गर्नुपर्नेछ।
	परिच्छेद २ को दफा ३ उपदफा (२)	उपदफा (१) बमोजिम फोहोरको वर्गीकरण देहायबमोजिम हुनेछ : (क) कुहिने फोहोर (ख) नकुहिने फोहोर (ग) स्यानिटरी फोहोर (घ) हानिकारक फोहोर (ङ) पटके फोहोर
	परिच्छेद २ को दफा ३ उपदफा (३)	उपदफा (२) बमोजिमको फोहोरलाई स्रोतमै वर्गीकरण गर्नु प्रत्येक फोहोर उत्पादकको दायित्व हुनेछ।
	परिच्छेद २ को दफा ३ उपदफा (४)	उपदफा (२) बमोजिम वर्गीकरण गरिएको फोहोर अलग अलग स्वरूपमै सेवाप्रदायकलाई उपलब्ध गराउनु फोहोर उत्पादकको दायित्व हुनेछ।
	दफा ३ उपदफा (१७)	फोहोर उत्पादकको दायित्वः फोहोरमैला सङ्कलन तथा ढुवानी कार्यमा फोहोर उत्पादकको दायित्व देहायबमोजिम हुनेछः (क) आफूले उत्पादन गरेको फोहोर आफ्नो घर परिसर भित्र वर्गीकरण गरी अरुलाई असर नगर्ने गरी छुट्टाछुट्टै राखे, (ख) विभागले तोकेको स्थान र समयमा आफूले उत्पादन गरेको वर्गीकृत फोहोर, फोहोर

विवरण	प्रतिवेदन तयार गर्दा पुनरावलोकन गरिएका दफा/नियम/खण्ड आदि र सम्बन्धित बुँदा	
	बुँदा/दफा/ उपदफा	सम्बन्धित विवरण
		सङ्कलन गर्ने सवारी साधनमा जम्मा गर्ने, (ग) सम्भव भएसम्म फोहोरको उत्पादन घटाउने र कुहिने फोहोरलाई मल बनाई बगैंचा, गमला, करेसाबारी, कौसी खेती, खेतबारी समेतमा प्रयोग गर्ने, (घ) महानगरपलिकाले तोकेबमोजिमको फोहोरमैला व्यवस्थापन शुल्क बुझाउने, (ङ) परम्परादेखि प्रयोगमा रहेको सागाःको प्रयोगाधिकार भएका फोहोर उत्पादकहरूले आपसी समन्वयमा आफ्नो
काठमाडौं महानगरपालिकाका भवन निर्माण मापदण्ड, २०८०	परिच्छेद २ को बुँदा ३ खण्ड (क)	बेसमेन्ट सहितको नक्साको हकमा पुरानो सहरी क्षेत्रमा जमिनमुनि एक तला मात्र र अन्य क्षेत्रमो हकमा जमिनमुनि दुई तल्ला सम्म बेसमेन्ट निर्माण गर्न पाइने
	परिच्छेद २ को बुँदा ४ खण्ड (झ)	आवासीय प्रयोजन बाहेक अन्य प्रयोजनमा रहेका भवनका (शैक्षिक, संस्थागत, स्वास्थ्य, व्यापारिक, होटल इत्यादि भवनका लागि निर्माण हुने प्लिन्थ लेभलभन्दा माथि १७ मिटरसम्म (अधिकतम पाँच तल्ला) उचाइ (भर्याङ्ग, लिफ्ट बाहेक) भएका भवनको वरिपरीको खुल्ला भाग (सेटब्याक) ३.० मिटर हुनुपर्ने।
	परिच्छेद २ को बुँदा ८ खण्ड (ख)	जुनसुकै क्षेत्रमा जुनसुकै प्रयोजनको लागि निर्माण हुने (अधिकतम पाँच तल्लासम्म) भन्दा अग्ला वा जम्मा क्षेत्रफल दश हजार वर्ग फिटभन्दा माथि भएका भवनको अनिवार्य Geotechnical Investigation गर्नुपर्नेछ।

परिच्छेद ५: विद्यमान वातावरणीय अवस्था

५.१ भौतिक वातावरण

५.१.१ भौगोलिक अवस्थिति

प्रस्तावित आयोजना काठमाडौं महानगरपालिका वडा नं. ३ महाराजगञ्ज, काठमाडौं जिल्ला, बागमती प्रदेशमा रहेको छ। आयोजना क्षेत्र भौगोलिक रूपमा उत्तरी अक्षांश २७°४४'१८" र पूर्वी देशान्तर ८५° २०'२६" र समुद्र सतहबाट १३४० मिटरको उचाईमा रहेको छ। प्रस्तावित आयोजनाको उत्तरमा सार्वजनिक बाटो (चक्रपथ सडक) पूर्व, पश्चिम र दक्षिणमा निजि घर रहेक छ। काठमाडौं उपत्यका शिवपुरी, नागार्जुन, फूलचोकी र चन्द्रागिरी गरी चार ठुला पहाडहरूले घेरिएको छ। काठमाडौं उपत्यका उपोष्ण जलवायु पाइन्छ। काठमाडौं जिल्लाको पूर्वमा भक्तपुर र काभ्रेपलान्चोक जिल्ला, पश्चिममा धादिङ र नुवाकोट जिल्ला, उत्तरमा नुवाकोट र सिन्धुपाल्चोक जिल्ला र दक्षिणमा ललितपुर र मकवानपुर जिल्ला रहेको छ। होटल प्रस्तावित स्थान महाराजगञ्ज चक्रपथ खण्डमा पर्दछ र नारायणगोपाल चोकबाट करिब १८० मिटर पश्चिममा र त्रिभुवन अन्तर्राष्ट्रिय विमानस्थलबाट ५.९ किलोमिटरको दूरीमा अवस्थित छ।

तालिका २५: काठमाडौं महानगरपालिकाको भौगोलिक अवस्था

अवयव	आवश्यक विवरण	प्रस्ताव क्षेत्र
भौगोलिक अवस्था, धरातलीय अवस्था, भू-उपयोग	अवस्थिति	काठमाडौं जिल्ला, काठमाडौं महानगरपालिका वडा नं. ३, महाराजगञ्ज, बागमती प्रदेश
	भौगोलिक क्षेत्र	उत्तरी अक्षांश २७° ४४' १८" पूर्वी देशान्तर ८५° २०' २६"
	धरातल	समतल जमिन
	भू-उपयोगिता	बस्ती क्षेत्र
	उचाई	१३४० मि.
जलवायू	वार्षिक वर्षा	१५७१.३९ मि.मि (जल तथा मौसम विज्ञान विभाग, काठमाडौं विमानस्थल स्टेशन सन् १९९५ देखि २०२४ वर्षा तथ्याङ्क)

अवयव	आवश्यक विवरण	प्रस्ताव क्षेत्र
	औसत तापक्रम	१९.३ °C (जल तथा मौसम विज्ञान विभाग, काठमाडौं विमानस्थल स्टेशन सन् १९९५ देखि २०२४ तापक्रम तथ्याङ्क)
	जलवायु क्षेत्र	उपोष्ण
जल तथा जलाधार क्षेत्र	नदी तथा खोलाको वहाव ढाँचा	करीब २०० मि. पश्चिमतर्फ सामखुसी खोला र १,४०० मि. पश्चिमतर्फ विष्णुमती खोला बगेको छ
भू- गर्भ	चट्टान र माटो किसिम	Fluvial non-calcareous parent soil
	भुकम्पिय जोखिम	उच्च

५.१.२ भू-गर्भ तथा माटो

५.१.२.१ क्षेत्रीय

प्रस्तावित आयोजना काठमाडौं उपत्यकाको समथल जमिनमा अवस्थित छ। भौगोलिक आधारमा आयोजना स्थलमा Fluvial non-calcareous parent soil (NARC) पाइन्छ। काठमाडौं उपत्यकाको भौगोलिक धरातल चुनढुङ्गा, डोलोमाइट, क्वारजाइट, सिस्ट, स्लेट, स्यान्डस्टोन, मेटा- स्यान्डस्टोन, सेल्स, सिलिकेट, फिलाइट जस्ता चट्टानले निर्माण भएको छ।

५.१.२.२ आयोजना स्थलको माटो परीक्षण

सन् २०१४ मा त्रि-चन्द्र कलेजको भूगर्भ विभागले नेपाल विज्ञान तथा प्रविधि प्रज्ञा-प्रतिष्ठान र अमेरिकाको गैरनाफामूलक संघ यूनाभ्कोसँग मिलेर उपत्यकाका विभिन्न ठाँउमा ग्लोबल पोजिसनिङ सिस्टम जडान गरी भू-सतहको अध्ययन गरेको थियो जस अनुसार काठमाडौंको लाजिम्पाटमा १६ सेन्टिमिटर जमीन धसिएको पाइएको छ (हिमालखवर, २०७६)। सो घटनालाई मध्यनजर गर्दै आयोजनाले निर्माण कार्य हुनु अगावै आयोजना स्थलको माटो परीक्षण गरिएको छ। आयोजना स्थलको माटो परीक्षण प्रतिवेदन, २०८१ अनुसार आयोजना स्थलको ५० मिटर सम्मको गहिराईमा ६ स्थानको नमुना माटो सङ्कलन तथा परीक्षण गर्दा विभिन्न प्रकारको माटोहरुमा Sandy slit, Dark gray sandy clayey slit, Gray to white gravel mix coarse sand, Gray to white medium to Coarse sand आदि रहेको पाईयो। माटो

परीक्षणको क्रममा पाइएको विभिन्न जिवहरुमा गँडयौला (Earthworm), गाँडे (Milipede), Isopods, कमिला (Ant) आदि रहेको छ। आयोजना स्थलको माटोको विवरण तल तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ। साथै माटो परीक्षणको प्रतिवेदन अनुसूची-१३ मा समावेश गरिएको छ।

तालिका २६: Generalize Soil Characteristic

Borehole Identity	Generalize depth, m	Generalize Soil Characteristic
BH#1	0.00-2.50	Fillings Materials including sandy slit with bricks and gravels
	2.50-4.50	Dark gray sandy clayey slit of low plasticity
	4.50-6.50	Gray to white gravel mix coarse sand
	6.0-15.00	Gray to white medium to Coarse sand
	15.00-25.00	Gray to white medium to Coarse sand
	25.00-35.00	Gray to white medium to Coarse sand
BH#2	0.00-2.00	Fillings Materials including sandy slit with gravels and bricks
	2.00-3.50	Gray sandy clayey slit of low plasticity with traces of gravels
	3.50-10.00	Gray to white medium to coarse sand
	10.00-25.00	Gray to white medium to coarse sand
	25.00-35.00	Gray to white medium to coarse sand
BH#3	0.00-1.50	Fillings Materials including silty sand with bricks and gravels
	1.50-9.00	Gray to white gravel mix coarse sand
	9.00-20.00	Gray to white medium to coarse sand
	20.00-33.50	Gray to white medium to coarse sand
	33.50-45.00	Gray to white medium to coarse sand
BH#4	0.00-1.50	Fillings Materials including sandy slit with bricks and gravels
	1.50-3.50	Gray sandy clayey slit of low plasticity
	3.50-8.50	Gray to white medium to coarse sand

	8.50-18.00	Gray to white medium to coarse sand
	18.00-32.00	Gray to white medium to coarse sand
	32.00-45.00	Gray to white medium to coarse sand
BH#5	0.00-0.50	Top soil
	0.50-2.50	Gray sandy clayey slit of low plasticity
	2.50-8.50	Gray to white medium to coarse sand
	8.50-20.00	Gray to white medium to coarse sand
	20.00-33.00	Gray to white medium to coarse sand
	33.00-45.00	Gray to white medium to coarse sand
BH#6	0.00-2.00	Fillings Materials including slity sand with Gravels and concrete
	2.00-7.50	Gray to white gravel mix coarse sand
	7.50-20.00	Gray to white medium to coarse sand
	20.00-34.50	Gray to white medium to coarse sand
	34.50-50.00	Gray to white medium to coarse sand

Summary of Bearing Capacity Analysis

तालिका २७: Summary Of Bearing Capacity of Raft Foundation with Diffrerent Sizes and Depth

Foundation type	Depth(m)	Soil Type	Foundation Size(B×L)	Unit Wt(Y) (kN/m^2)	Angle of internal Friction(Φ)	Cohension C	Safe bearing Capacity		Allowable Bearing Capacity (kN/m^3)	Modulus ofsubgrade reaction (MN/m^3)
							Shear(kN/m^2)	Settlement (kN/m^2)		
Raft	6.6	Granular	42.0 x 60.00	18.17	32	0.00	1140	171	170	5

(स्रोत: आयोजना स्थलको माटो परीक्षण प्रतिवेदन, २०८१)

उक्त माटो परीक्षणबाट Allowable bearing capacity १७० kN/m^3 रहेको छ। प्रस्तावित आयोजनाको लागि Raft Foundation ६.६ मिटर गहिराईमा डबल बेसमेन्ट सहित हुनुपर्ने देखिन्छ। अतः यस आयोजनामा ४० Mpa Beam/Slab र Load distribution को लागि Piled - Raft Foundation डिजाइन गरिएको छ।

निर्माण चरणमा Proper Protection Measures तथा आवश्यक Safety Factor अवलम्बन गरी निर्माण कार्य गरिनेछ, जसबाट आसपासका क्षेत्र, छिमेकी भवन तथा अन्य पूर्वाधारमा कुनै किसिमको क्षति नपुग्ने सुनिश्चित गरिनेछ। विशेषगरी, खन्ने (excavation) कार्यका क्रममा जमिन धसिने जोखिमलाई न्यूनीकरण गर्न शोरिङ (shoring) तथा आवश्यक परे पाइलिङ (piling) जस्ता प्रविधिहरू अपनाइनेछ। साथै, नियमित प्राविधिक अनुगमनमार्फत निर्माण कार्य सुरक्षित र व्यवस्थित रूपमा सञ्चालन गरिनेछ।

५.१.३ भूकम्पीय जोखिम

नेपालको उच्च भूकम्पीय जोखिम चलायमान टेक्टोनिक प्लेट (Movement of Tectonic Plate) का कारण हुने गरेको छ जसका कारण पूर्व पश्चिम फैलिएको हिमालयका विभिन्न स्थानमा सक्रिय फल्टहरू (Active Faults) को निर्माण भएका छन्। मेन सेन्ट्रल थस्ट (Main Central Thrust), मेन बाउण्ड्री थ्रस्ट (Main Boundary Thrust) र हिमालयन फ्रण्टल थ्रस्ट (Himalayan Frontal Thrust) को उपस्थितिले भूकम्पीय जोखिमलाई थप बढाएको छ।

वि.स. १९९० र २०७२ सालको ठूला भूकम्प र त्यस्तो क्षतिको इतिहासको आधारमा पनि काठमाडौं उपत्यका र आयोजना स्थललाई उच्च भूकम्पीय जोखिम क्षेत्रमा रहेको देखिन्छ। नेपालको राष्ट्रिय भवन संहितमा दिएको भूकम्पीय जोखिम विश्लेषण सहितको PGA नक्सा अनुसार ०.३५४ रहेको छ ।

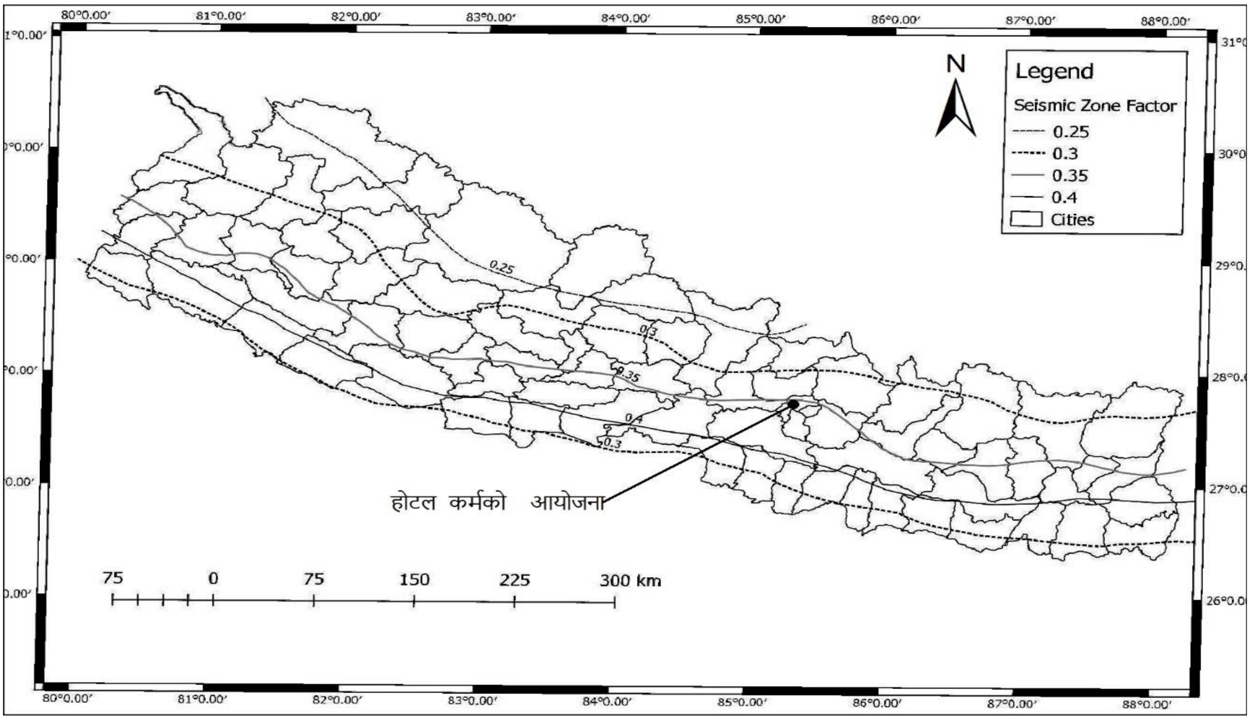

चित्र ४: भूकम्पिय जोखिम अनुमान गरिएको नक्सा

५.१.४ जलविज्ञान (Hydrology)

काठमाडौं उपत्यकाको मूल निकासी प्रणाली बागमती र यससँग सम्बन्धित नदीहरू हुन्। आयोजना नजिकै कुनै ठूला नदीहरू छैनन्। आयोजना स्थलबाट करीव २०० मि. पश्चिमतर्फ सामाखुसी खोला र १४०० मि. पश्चिमतर्फ विष्णुमती खोला बगेको छ। महानगरपालिकाको निकासी प्रणाली यस आयोजना स्थल र वरपर राम्रो विकास भएको छ। सन् १९८७ देखि २०१७ सम्म गरेको अध्ययन अनुसार माहाराजगञ्ज क्षेत्र Deep Confined Aquifer मा पर्दछ र त्सस क्षेत्रमा जमिन मुनिको पानीको तह २ मि. देखि ३ मि. सम्म घटबढ भएको पाईन्छ (पाण्डे लगायत, २०२३)।

५.१.५ जलवायु, तापक्रम र वर्षा

५.१.५.१ तापक्रम

काठमाण्डौं उपत्यकामा उपोष्ण हावापानी पाईन्छ जहाँ गर्मी मौसम न्यानो र वर्षा हुन्छ (जुन-अगस्ट) र चिसो मौसमा सुखा र जाडो (डिसेम्बर-फेब्रुअरी) हुन्छ। सन् १९९५-२०२४ को काडमाण्डौं विमानस्थलबाट मापन भएको तथ्याङ्क लाई विश्लेषण गर्दा औसत अधिकतम तापक्रम २५.८°C र औसत न्यूनतम तापक्रम १२°C रुहेको छ। काठमाडौंको औसत तापक्रम सन् १९५५-२०२४ सम्मको विश्लेषण गर्दा १९.३°C रहेको देखिन्छ।

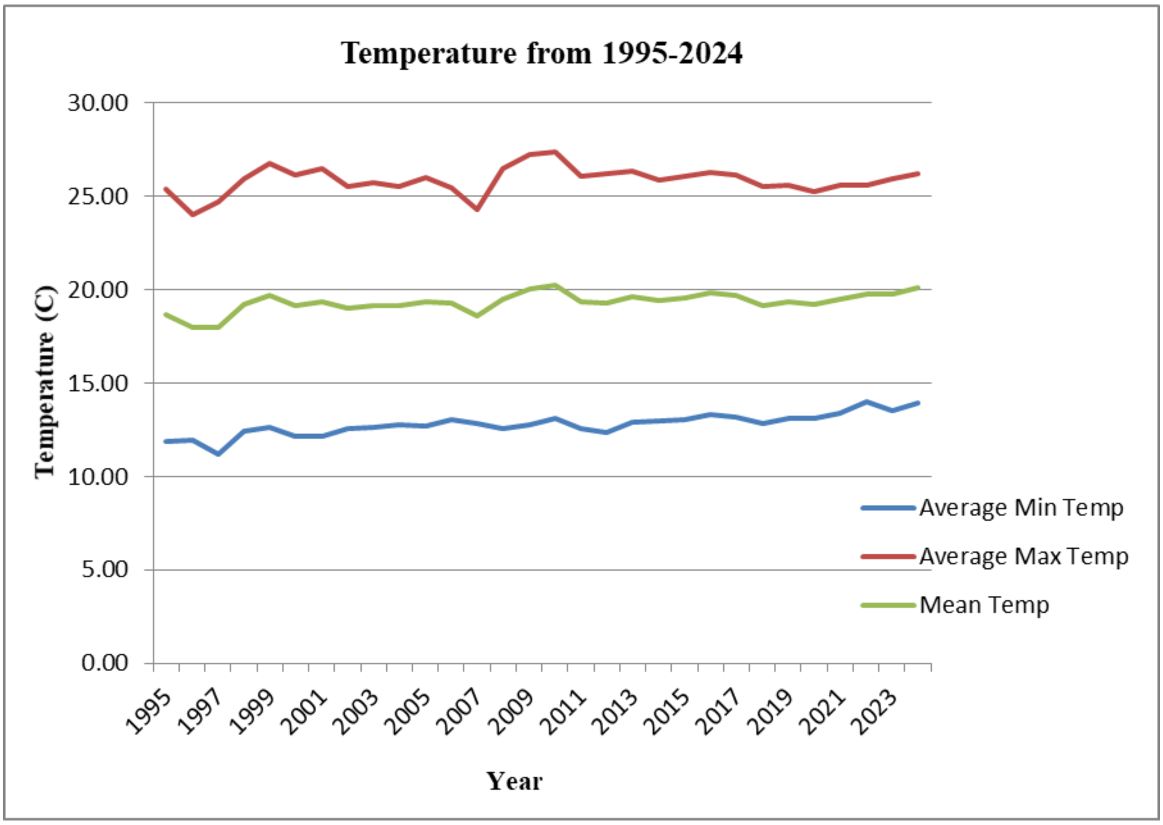

चित्र ५: काठमाडौं उपत्यकाको तापक्रम (सन् १९९५-२०२४)

(स्रोतः जल तथा मौसम विज्ञान विभाग, काठमाडौं विमानस्थल स्टेशन)

५.१.५.२ वर्षा

काठमाडौंमा अधिकांश वर्षा गर्मीयाममा जुन देखि अगस्ट मा हुन्छ भने जाडो महिनामा वर्षा कम हुन्छ र प्राय सुख्खा हुन्छ। वार्षिक वर्षाको लागि काठमाण्डौं विमानस्थल स्टेशनबाट मापन भएको ३० वर्ष (सन् १९९५-२०२४) को तथ्याङ्क विश्लेषण गरिएको छ। उक्त अवधिको तथ्याङ्क विश्लेषण अनुसार सन् २००२ मा अधिकतम वर्षा (२,२२८ मि.मि) भएको देखिन्छ भने सन् २०१० मा न्यूनतम वर्षा (२११ मि.मि) मात्र भएको देखिएको छ। काठमाडौं उपत्यकाको औसत वर्षा १,५७१.३९ मि. मि रहेको छ।

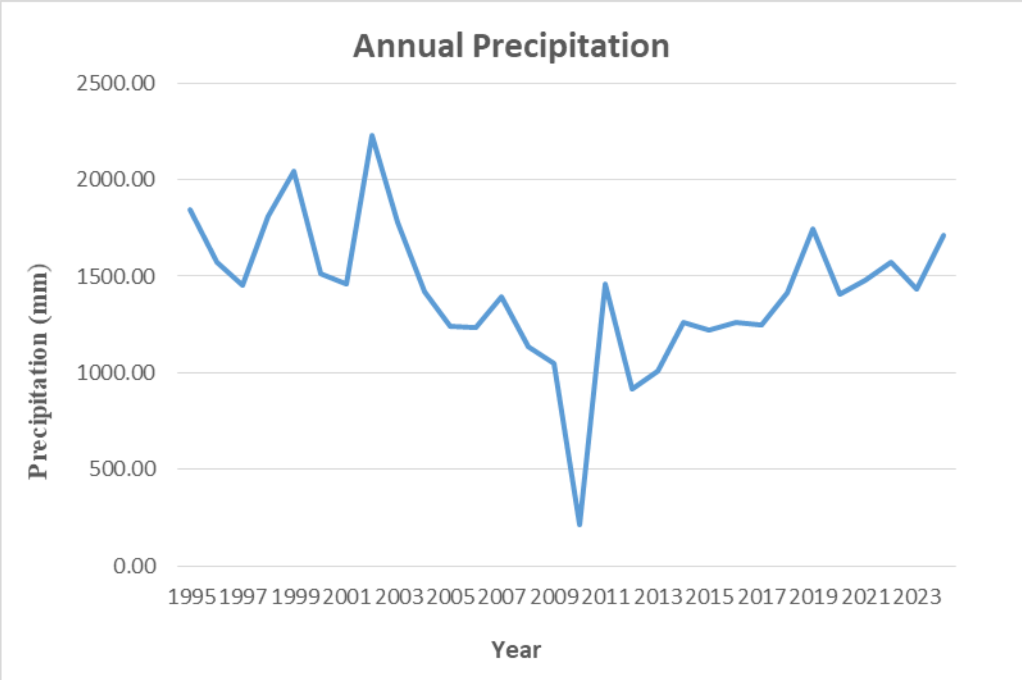

चित्र ६: काठमाडौं उपत्यकामा वार्षिक वर्षा (सन् १९९५-२०२४)

(स्रोत: जल तथा मौसम विज्ञान विभाग, काठमाडौं विमानस्थल स्टेशन)

५.१.६ वायु, जल तथा ध्वनिको गुण

५.१.६.१ वायु प्रदूषणको अवस्था

वायुको गुणस्तरले आयोजना क्षेत्रको स्थिरताका लागि उल्लेखनीय भूमिका खेल्न सक्छ। वायुको स्तर मापनको लागि मिति २०८२/०७/१० गते २४ घण्टाको पि एम २.५, पि एम १० मान लिइएको थियो। यस प्रस्तावित आयोजना क्षेत्रको वायुको गुणस्तर सुचाङ्क (Air quality Index) ९९ रहेको छ जुन मध्यम स्तरमा पर्दछ। आयोजना स्थलमा मापन गरिएका PM2.5, PM10 को विवरण निम्न तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ।

तालिका २८: आयोजना प्रस्तावित स्थानमा वायु मान

सूचक	आधारभूत मान	अवस्था	वायुको गुणस्तर सम्बन्धी राष्ट्रिय मापदण्ड, २०६९
वायु गुणस्तर सुचाङक	९९	मध्यम	
पि एम २.५	३५ μg/m^3		४० μg/m^3
पि एम १०	८२ μg/m^3	राम्रो	१२० μg/m^3
Co_2	४१५ ppm	राम्रो	
Relative Humidity	५० %	Comfort	
Temperature	२२ °C	Normal	

(स्रोत: स्थलगत अध्ययन, २०८२)

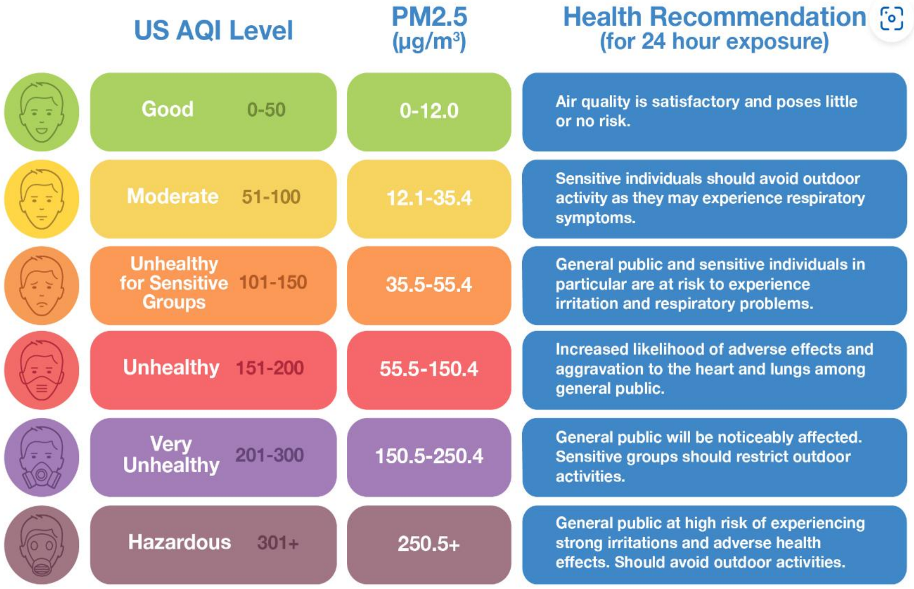

(Source: US Air quality index level, US EPA Standard)

चित्र ७: वायु गुणस्तर सूचक चार्ट

५.१.६.२ ध्वनिको स्तर मापन

यस आयोजना क्षेत्रको ध्वनिको विद्यमान स्तरका निम्ति मिति २०८२/०७/१० गते तिन-तिन घण्टाको अन्तरालमा ध्वनि मापक यन्त्र मार्फत मापन २४ घण्टाको मापन गरिएको थियो। आयोजना स्थलमा ध्वनिको औसत (Leq) स्तर दिउँसोको समयमा ५६ डेसिबल र रातिको समयमा ५३ डेसिबल मापन गरिएको छ। आयोजना निर्माण तथा सञ्चालन हुने क्षेत्र व्यापारिक क्षेत्र अन्तर्गत रहेको छ। ध्वनि सम्बन्धी राष्ट्रिय मापदण्ड, २०६९ ले व्यापारिक क्षेत्रमा दिनको लागि ध्वनिको लागि औसत (Leq) स्तर ६५ र रातिको औसत (Leq) ५५ डेसिबल तोकेको छ। आयोजना स्थलमा ध्वनिको औसत (Leq) स्तर ध्वनि सम्बन्धी राष्ट्रिय मापदण्डको सिमा भित्रनै रहेको पाइएको छ। ध्वनि मापन गर्दाको समयमा आयोजना स्थानमा ध्वनिका मुख्य स्रोतहरूमा मोटरसाइकल/गाडी गुड्दा निस्केको ध्वनि र मानव सिर्जित ध्वनि आदि रहेको छ। ध्वनि मापनको नतिजालाई निम्न तालिका मा प्रस्तुत गरिएको छ।

तालिका २९: आयोजना प्रस्तावित स्थानमा ध्वनिको स्तर

ध्वनिको स्तर	दिउँसोको समय	दिउँसोको ध्वनिको औसत सिमा (व्यापारिक क्षेत्र)	रातिको समय	रातिको ध्वनिको औसत सिमा (व्यापारिक क्षेत्र)
अधिकतम (L_{max})	७१ डेसिवल	६५ डेसिवल	५८ डेसिवल	५५ डेसिवल
न्यूनतम (L_{min})	४५ डेसिवल		३० डेसिवल	
औसत (L_{eq})	५६ डेसिवल		५३ डेसिवल	

(स्रोतः स्थलगत अध्ययन, २०८२)

तालिका ३०: ध्वनि सम्बन्धी राष्ट्रिय मापदण्ड

क्षेत्र	ध्वनिको स्तर (डेसिवल) दिउँसोको समय	ध्वनिको स्तर (डेसिवल) रातिको समय
औद्योगिक क्षेत्र	७५ डेसिवल	७० डेसिवल
व्यापारिक क्षेत्र	६५ डेसिवल	५५ डेसिवल
ग्रामीण क्षेत्र	४५ डेसिवल	४० डेसिवल
शहरी क्षेत्र	५५ डेसिवल	५० डेसिवल
मिश्रित आवाश	६३ डेसिवल	५५ डेसिवल
शान्त क्षेत्रमा	५० डेसिवल	४० डेसिवल

(ध्वनि सम्बन्धी राष्ट्रिय मापदण्ड, २०६९)

५.१.६.३ पानीको गुणस्तर मापन

प्रस्तावित आयोजना स्थलमा बोरिङ गरिएको छैन तसर्थ खानेपानी गुणस्तरको लागि प्रस्तावित आयोजनाको प्रभावित क्षेत्रको दक्षिणमा रहेको घरको बोरिङको पानीको प्रयोगशाला परीक्षण गरिएको थियो। पानीको गुणस्तर राष्ट्रिय खानेपानी गुणस्तर मापदण्ड, २०७९ बमोजिम भए/नभएको जाँच गर्न प्रयोगशालामा परीक्षण गरिएको थियो। प्रयोगशाला परीक्षणबाट प्राप्त नतिजालाई हेर्दा मापदण्डले तोकेको सबै मानहरु तोकिएको सिमाभित्र रहेको पाईयो। बोरिङको पानीको गुणस्तर परीक्षण नतिजा निम्न तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ। साथै पानी परीक्षणको रिपोर्ट अनुसूची-११ मा समावेश गरिएको छ।

तालिका ३१: आयोजना स्थल नजिकको घरको बोरिङको पानीको गुणस्तर (Sample-1)

क.स	पानी को गुणस्तर	विधि	नतिजा (Observed Values)	रिफरेन्स (NDWQS,Nepal)
१.	PH at 21°C	इलेक्ट्रोमेट्रिक , 4500-H^+B,: APHA,	6.8	6.5-8.5
२.	इलेक्ट्रिकल कन्डक्टिविटी (µS/cm)	कन्डक्टिविटी मिटर, 2510B,APHA	493	1500
३.	टर्बिडिटी,(NTU)	नेफेलोमेट्रिक 2130 B,APHA	1.6	5
४.	टोटल हार्डनेस as $CaCO_3$(mg/L)	EDTA टाइट्रिमेट्रिक, 2340 C, APHA	171.36	500
५.	टोटल अल्कलाइनिटी as $CACO_3$(mg/L)	टाइट्रिमेट्रिक,2320,B,APHA	86.02	-
६.	क्लोराइड,(mg/L)	आर्जेन्टोमेट्रिक टाइट्रेशन,4500-Cl^-B,APHA	34.26	250
७.	एमोनिया,(mg/L)	डाइरेक्ट नेस्लराइजेशन,4500-NH_3C APHA	0.59	1.5
८.	नाइट्रेट, (mg/L)	UV स्पेक्ट्रोफोटोमेट्रिक स्क्रिनिङ मेथड,4500-NO_3^-B, APHA	2.81	50
९.	नाइट्राइट,(mg/L)	NEDA, कलरिमेट्रिक 4500-NO_3^- B, AHPA	0.17	3
१०.	क्याल्सियम,(mg/L)	EDTA टाइट्रिमेट्रिक ,3500-Ca B & 3500-Mg B APHA	47.42	200
११.	म्याग्नेसियम,(Mg/L)		12.89	-
१२.	आइरन ,(mg/L)	डाइरेक्ट एयर-एसिटिलिन AAS,3111B,APHA	0.12	0.3
१३.	म्यान्गानेज (mg/L)		0.24	0.2
१४.	E. coil काउन्ट,(CFU /100mL)	मेम्ब्रेन फिल्टर,9222D,APHA	Nil	Nil

(स्रोत: Nepal Environmental and Scientific Services, २०८२)

आयोजनाको पश्चिमतर्फमा रहेको सामाखुशी खोलाको पानीको नमुना पनि सङ्कलन गरी प्रयोगशाला परीक्षण गरिएको थियो। सो परीक्षणबाट आएको नतिजा विश्लेषण गर्दा सामाखुसी खोलाको गुणस्तर जलचर संरक्षणका लागि तोकिएको मापदण्ड भन्दा बढी भएको देखिन्छ। सामाखुसी खोलाको पानीको गुणस्तर परीक्षण नतिजा तथा जलचर संरक्षणका लागि तोकिएको मापदण्ड निम्न तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ।

तालिका ३२: सामाखुसी खोलाको पानीको गुणस्तर (Sample-2)

क्र.स	**पानी को गुणस्तर**	**विधि**	**नतिजा (Observed Values)**
१.	PH at 21°C	इलेक्ट्रोमेट्रिक , 4500-H^+B,: APHA,	7.7
२.	इलेक्ट्रिकल कन्डक्टिविटी (µS/cm)	कन्डक्टिविटी मिटर, 2510B,APHA	514
३.	टर्बिडिटी,(NTU)	नेफेलोमेट्रिक 2130 B,APHA	275
४.	टोटल हार्डनेस as $CaCO_3$(mg/L)	EDTA टाइट्रिमेट्रिक, 2340 C, APHA	65.28
५.	टोटल अल्कलाइनिटी as $CACO_3$(mg/L)	टाइट्रिमेट्रिक,2320,B,APHA	141.68
६.	क्लोराइड,(mg/L)	आर्जेन्टोमेट्रिक टाइट्रेशन,4500-Cl^- B,APHA	50.90
७.	एमोनिया,(mg/L)	डाइरेक्ट नेस्लराइजेशन,4500-NH_3C APHA	9.85
८.	नाइट्रेट, (mg/L)	UV स्पेक्ट्रोफोटोमेट्रिक स्क्रिनिङ मेथड,4500-NO_3^-B, APHA	3.74
९.	नाइट्राइट,(mg/L)	NEDA, कलरिमेट्रिक 4500-NO_3^- B, AHPA	0.15
१०.	बायोलोजिकल अक्सिजन डिमान्ड (mg/L),(mg/L)	विङ्क्लर एज़ाइड Modification (डाइल्युसन र सिडिङ), 5210 B, APHA, ISO 5815-1989	116.40
११.	रासायनिक अक्सिजन डिमान्ड,(mg/L)	पोटासियम डाइक्रोमेट रिफ्लक्स 5220 B, APHA	349.02
१२.	टोटल फस्फोरस (mg/L) (mg/L)	एस्कोरबिक एसिड ,4500-P E,APHA	2.78
१३.	टोटल नाइट्रोजन,(mg/L)	म्याक्रो क्जेल्डाल 4500 NH3 E APHA; UV स्पेक्ट्रोफोटोमेट्रिक स्क्रिनिङ, 4500 -NO3 B, APHA; NEDA, Colorimetric,	28.97

		4500 - NO2 A,	
१४.	क्याल्सियम,(mg/L)	EDTA टाइट्रिमेट्रिक ,3500-Ca B & 3500-Mg B APHA	19.62
१५.	म्याग्नेसियम,(Mg/L)		3.97
१६.	आइरन ,(mg/L)	डाइरेक्ट एयर-एसिटिलिन AAS,3111B,APHA	1.01
१७.	म्यान्गानेज (mg/L)		0.10
१८.	Fecal Coliform as E.coli Count,(CFU/100 mL)	मेम्ब्रेन फिल्टर,9222D,APHA	>200

(स्रोत: Nepal Environmental and Scientific Services, २०८२)

तालिका ३३: जलचर संरक्षणका लगि तोकेको मापदण्ड, २००८

S.N	Parameter Name	Target water Quality Range	Chronic Effect Value	Acute Effect value
1.	Aluminium (mg/L)	At pH 6.5:5	10	100
		At pH <6.5:10	20	150
2.	Ammonia (µg/L)	<7	<15	<100
3.	Arsenic (µg/L)	<10	<20	<130
4.	Atrazine (µg/L)	<10	<19	<100
5.	Cadmium			
	Soft water (60 mg/L CaCO3)	<0.15	0.3	3
	Medium water(60–119 mg/L)	<0.25	0.5	6
	Hard water(120–180 mg/L	<0.35	0.7	10
	Very Hard (>180 mg/L)	<0.40	0.8	13
6.	Chlorine (Residual) µg/L	<0.2	0.35	5
7.	Chromium (VI) µg/L	7	10	200
8.	Chromium (III) µg/L	<12	24	340
9.	Copper µg/L			
	Soft water (60 mg/L CaCO3)	<0.3	0.53	1.6
	Medium water (60–119 mg/L)	<0.8	1.5	4.6

	Hard water (120–180 mg/L)	<1.2	2.4	7.5
	Very Hard (180 mg/L)	<1.40	2.8	12
10.	Cyanide µg/L	1	4	110
11.	Dissolved Oxygen (% saturation)	80–120	>60	>40
12.	Endosulphan (µg/L)	<0.01	0.02	0.2
13.	Fluoride (µg/L)	<750	1500	2540
14.	Iron	Iron concentration should not be allowed to vary by more than 10% of the background dissolved iron concentration for a particular size of catch, at a specific time.		
15.	Lead µg/L			

५.१.७ हवाइ उडान मार्गमा अवरोध

रियलपाथ इन्जिनियरिङ्ग कन्सल्टेन्सी प्रा.लि.द्वारा गरिएको Absolute coordinate को निर्धारण (Determination of Absolute coordinate of the land located at Maharajgunj, Kathmandu) अध्ययन अनुसार त्रिभुवन अन्तर्राष्ट्रिय विमानस्थल (TIA) को Runway Threshold 02 को अवस्थिति अनुसार गरिएको मापनका आधारमा, प्रस्तावित संरचना/वस्तुको अधिकतम उचाइ (प्लटको प्रवेशद्वारबाट मापन गर्दा) ५८ मिटरभन्दा बढी हुनु हुँदैन। उक्त उचाइ TIA को Obstacle Limitation Surface अन्तर्गत पर्ने Conical Surface भित्र पर्दछ (अनुसूची १६)। प्रस्तावित आयोजनाको उचाई ५८ मि. रहेको हुँदा हवाइ उडान मार्गमा कुनै अवरोध हुँदैन।

५.२ जैविक वातावरण

प्रस्तावित आयोजना सहरी क्षेत्रमा पर्दछ भने कुनै पनि राष्ट्रिय निकुञ्ज, वन्यजन्तु आरक्षण, संरक्षण क्षेत्र र अन्य वातावरणीय संवेदनशील क्षेत्र बाहिर पर्दछ। आयोजना क्षेत्रमा केरा, आँप, काईयो फूल, धुपी, सिस्नो, ऐंसेलु, उखु, रबर प्लान्ट, खुर्सानी फूल लगायतका वनस्पतिहरु र भङ्गेरा, काग, परेवा, धोविनी, डाँग्रे आदि चराचुरुङ्गीहरु पाईन्छ। यस आयोजना वरपर पाइने वनस्पति र जीवजन्तुहरूको विवरण निम्न तालिकाहरुमा प्रस्तुत गरिएको छ।

५.२.१ वनस्पति

यस आयोजनामा पाइने विभिन्न प्रजातिका वोटविरूवाहरू यस प्रकार रहेका छन्।

तालिका ३४: प्रस्तावित आयोजना वरपर पाइने वनस्पतिहरू, Garden Plants, Indoor Plants

क्र. स.	स्थानीय नाम	वैज्ञानिक नाम	परिवार	CITES	IUCN	नेपाल सरकार
१	केरा	*Musa acuminata*	Musaceae	-	-	-
२	काईयो फूल	*Grevillea robusta*	Proteaceae	-	-	-
३	धुपी	*Juniperus chinensis*	Cupressaceae	-	-	-
४	सिस्नो	*Urtica dioica*	Ueticaceae	-	-	-
५	ऐंसेलु	*Rubus ellipticus*	Rosaceae	-	-	-
६	आँप	*Mangifera indica*	Anacardiaceae	-	-	-
७	उखु	*Saccharum officinarum*	Poaceae	-	-	-
८	रबर प्लान्ट	*Ficus elastica*	Moraceae	-	-	-
९	खुर्सानी फूल	*Malvaviscus arboreus*	Malvaceae	-	-	-
१०	कर्कलो	*Colocasia* sp.	Araceae	-	-	-
११	तितेपाती	*Artemisia* sp.	Asteraceae	-	-	-
१२	भेल्भेट बुस विलोल (Velvet Bush Willow)	*Combretum* sp.	Combretaceae	-	-	-
१३	नर्वे म्यापल (Norway Maple)	*Acer* sp.	Sapindaceae	-	-	-
१४	व्हाइट रोस्टेड पियर फ्लावर (White Roasted	*Pyrus* sp.	Rosaceae	-	-	-

	pear Flower)					

(स्रोत: स्थलगत अध्ययन, २०८२)

तालिका ३५: आयोजना क्षेत्र वरपर पाइने मिचाहा प्रजातिका वनस्पति (Invasive Species)

क्र. स.	स्थानीय नाम	वैज्ञानिक नाम
१.	कालो कुरो	*Bidens pilosa*
२.	निलो गन्धे	*Ageratum houstonianum*
३.	गन्धे	*Ageratum conyzoides*
४.	थाकल	*Argemone mexicana*
५.	चित्लांगे	*Galinsoga quadriradiata*
६.	किर्नेकाँडा	*Lantana camara*

(स्रोत: स्थलगत अध्ययन, २०८१)

तालिका ३६: आयोजनामा Ornamental Plants मा प्रयोग हुने वनस्पतिहरु

क्र. स.	स्थानीय नाम	वैज्ञानिक नाम
	Indoor Plants	
१.	Snake Plant (Sansevieria)	*Dracaena trifasciata*
२.	Money Plant	*Epipremnum aureum*
३.	Spider Plant	*Chlorophytum comosum*
४.	Peace Lily	*Spathiphyllum sp.*
५.	Aroids	*Philodendron sp.*
६.	Swiss Cheese Plant	*Monstera deliciosa*
७.	Areca Palm	*Dypsis lutescens*
८.	Dragon Tree	*Dracaena marginata*
	Outdoor Plants	
१.	धुपी	*Juniperus chinensis*
२.	खुर्सानी फूल	*Malvaviscus arboreus*
३.	भेल्भेट बुस विलोल (Velvet Bush Willow)	*Combretum* sp.

४.	नर्वे म्यापल (Norway Maple)	*Acer* sp.
५.	ह्वाइट रोस्टेड पियर फ्लावर (White Roasted pear Flower)	*Pyrus* sp.
६.	गुलाब	*Rosa sp.*
७.	सयपत्री	*Tagetes erecta*

५.२.२ जिवजन्तु तथा पन्छी

यस आयोजना वरपर विभिन्न प्रकारका जीव जन्तु पाइन्छ जसको विवरण निम्न तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ।

तालिका ३७:आयोजना वरपर पाइने जीव जन्तुहरु

क्र. स.	स्थानीय नाम	वैज्ञानिक नाम	परिवार	CITES	IUCN	नेपाल सरकार
स्तनधारी						
१	कुकुर	*Canis familiaris*	Canidae	-	LC	-
२	बिरालो	*Felis catus*	Felidae	-	LC	-
३	मुसा	*Mus musculus*	Muridae	-	LC	-
चराचुरुङ्गी						
१	गौंथली	*Hirundo rustica*	Hirundinidae	-	LC	-
२	भङ्गेरा	*Passer domesticus*	Passeridae	-	LC	-
३	काग	*Corvus brachyrhynchos*	Corvidae	-	LC	-
४	परेवा	*Columba palumbus*	Columbidae	-	LC	-
५	धोविनी	*Copsychus saularis*	Muscicapidae	-	LC	-
६	डाँग्रे	*Acridotheres tristis*	Sturnidae	-	LC	-
सरीसृप						
१	भ्यागुता	*Rana tigrina*	Ranidae	-		-
२	सर्प	*Serpentes* sp.		-		

(स्रोत: स्थलगत अध्ययन, २०८२)

५.३ सामाजिक-आर्थिक र सांस्कृतिक वातावरण

५.३.१ घरधुरी र जनसङ्ख्या

राष्ट्रिय जनगणना, २०७८ अनुसार, काठमाडौं महानगरपालिकाको जम्मा घरधुरी २,३८,९६६ र जनसङ्ख्या ८,६२,४०० रहेको छ। यस मध्ये ४,३८,२५६ पुरुष र ४,२४,१४४ महिला रहेका छन् र परिवारको औसत आकार ३.६ रहेको छ। त्यस्तै यस आयोजना रहेको काठमाडौं महानगरपालिकाको वडा नं. ३ को जम्मा घरधुरी ९,५४५ र जनसङ्ख्या ३३,८०५ रहेको छ भने यस मध्ये १६,७४२ पुरुष र १७,०६३ महिला रहेका छन्। जनसंख्या र घरधुरीका बारेमा विवरण निम्न बमोजिमको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ।

तालिका ३८: प्रस्तावित महानगरपालिकाको जनसंख्या र घरधुरीको विवरण

प्रस्ताव कार्यान्वयन क्षेत्र	घरधूरी	जनसंख्या			परिवारको औसत आकार	लैङ्गिक अनुपात
		कूल	पुरुष	महिला		
काठमाडौं महानगरपालिका	२,३८,९६६	८,६२,४००	४,३८,२५६	४,२४,१४४	३.६१	१०३.३३
काठमाडौं महानगरपालिका वडा नं.३	९,५४५	३३,८०५	१६,७४२	१७,०६३	३.५४	९८.१२

(स्रोतः राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालय, २०७९)

५.३.२ जातजाती

काठमाडौं महानगरपालिकामा विभिन्न जात जातीका मानिसहरु बसोवास गर्छन। अधिकांश व्यक्तिहरु नेवार (२५%) पछि ब्राम्हण-पहाड (२२%), क्षेत्री (१९%) जातिका छन् ।

तालिका ३९: जातजाति अनुसार जनसङ्ख्या

जातीय संरचना	पुरूष	महिला	जम्मा	प्रतिशत (%)
नेवार	२,१२,०८९	१,०३,५३१	१,०८,५५८	२५%
ब्राम्हण-पहाड	१,८६,५१६	९४,९३०	९१,५८६	२२%
क्षेत्री	१,६०,९२९	८०,७११	८०,२१८	१९%
तामाङ	६६,८२६	३२,३००	३४,५२६	८%
अन्य	२,३६,०४०	१,२६,७८४	१,०९,२५६	२७%
जम्मा	८,६२,४००	४,३८,२५६	४,२४,१४४	१००%

(स्रोतः राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालय, २०७९)

५.३.३ खानेपानी र शौचालय सुविधा

राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालयको अनुसार २०७८ सालको जनगणनाको तथ्याङ्कको आधारमा आयोजना निर्माण हुने काठमाडौ महानगरपालिका भित्र ४८ प्रतिशत घरधुरीले खानेपानीको वितरण पाइप र ४० प्रतिशत घरधुरी जार र बोतलको पानी प्रयोग भएको देखिन्छ। साथै ट्यूबवेलको पानी प्रयोग गर्ने घरधुरी ७ प्रतिशत रहेको देखिन्छ।

काठमाडौं महानगरपालिका वडा नं. ३ मा ६०.६ प्रतिशतले खानेपानी वितरण पाइप र २६.३ प्रतिशतले जार र बोतलको पानी र ३.१ प्रतिशतले इनारको पानी प्रयोग गर्ने रहेको छ। काठमाडौं महानगरपालिका वडा नं. ३ मा घरपरिवारले प्रयोग गर्ने खानेपानीको स्रोत निम्न तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ।

तालिका ४०: काठमाडौं महानगरपालिका वडा नं. ३ मा खानेपानीको स्रोत

क्र.स.	विवरण	घरपरिवार	घरपरिवार प्रतिशत
१	धारा तथा पाइप (कम्पाउन्ड भित्र)	५,७८७	६०.६%
२	धारा तथा पाइप (कम्पाउन्ड बाहिर)	६४४	६.७४%
३	ढाकिएको इनार	२४२	२.०५३%
४	नढाकिएको इनार	१०९	१.१४%
५	इसपाउट वाटर	१३०	१.३६%
७	ट्यूव वेल	९३	०.०९७%
८	खोला तथा नदी	०	०%
९	जार तथा वोतल	२,५१८	२६.३%
१०	अन्य	२२	०.२३%

राष्ट्रिय तथ्याङ्क २०७९ को आधारमा आयोजना प्रभावित काठमाडौं महानगरपालिका र वडा नं. ३ मा ९९.९% घरधुरीमा शौचालयको सुविधा रहेको छ। वि.स. २०७६ असोज १३ गते नेपाल सरकारले नेपाललाई खुल्ला दिसामुक्त क्षेत्र घोषणा गरेको थियो।

५.३.४ शैक्षिक अवस्था

राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालयको अनुसार २०७८ सालको जनगणनाको तथ्याङ्कको आधारमा ५ वर्ष र माथिका जनसंख्याको साक्षरता दर ९०.५% छ। आयोजना प्रभावित महानगरपालिकामा पुरुषको साक्षरता दर (९५%) महिला (८६%) को भन्दा बढी छ।

५.३.५ खानापकाउने ऊर्जाको स्रोत

काठमाडौं महानगरपालिका वडा नं. ३ का घरपरिवारहरू खाना पकाउनका लागि अधिकांश घरपरिवारमा एल.पी. ग्यास प्रयोग गर्दछन्। यस क्षेत्रका धेरै घरपरिवारहरूमा बत्तीका लागि नेपाल विद्युत प्राधिकरणद्वारा वितरित राष्ट्रिय प्रसारण लाइनको विद्युत सेवा रहेको छ।

क) खाना पकाउने इन्धन

काठमाडौं महानगरपालिका वडा नं. ३ मा अधिकतम मानिसहरु अर्थात ९८.७७% मानिसहरुले खाना पकाउन एल पी ग्यास प्रयोग गर्दछन्। यस क्षेत्रको घरपरिवारले प्रयोग गर्ने इन्धन निम्न तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ।

तालिका ४१: काठमाडौं महानगरपालिका वडा नं. ३ मा खाना पकाउने इन्धनको स्रोत

क्र.स.	इन्धन	घरपरिवार	घरपरिवार प्रतिशत
१	एलपी ग्यास	९४३२	९८.७७ %
२	मटितेल	३	०.०३%
३	बायो ग्यास	०	० %
४	बिजुली	१०२	१.०२%
५	दाउरा	१०	०.१०%
६	गुइठा	०	०%
७	अन्य	७	०.०३%

(स्रोत: राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालय, २०७९)

ख) बिजुली

राष्ट्रिय जनागणना, २०७८ को जनगणना अनुसार काठमाडौं महानगरपालिका वडा नं ३ .मा ९९.९९ % घरपरिवारले घरयासी बत्ति बाल्न बिजुली प्रयोग गर्छन। घरयासी मात्र नभई उद्योग जस्तै धातु उद्योग, फर्निचर उद्योग, इट्टा भट्टा बिजुलीमा निर्भर भई सञ्चालनमा रहेको छन्। यस महानगरपालिकाको घरपरिवारले प्रयोग गर्ने बत्तिको स्रोत निम्न तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ।

तालिका ४२: काठमाडौं महानगरपालिका वडा नं. ३ मा बत्तिको स्रोत

क्र.स.	बत्तिको स्रोत	घरपरिवार	प्रतिशत
१	बिजुली	९,५३७	९९.९%
२	मट्टितेल	०	०%
३	बायो ग्यास	०	०%
४	सौर्य	४	०.०४%
५	अन्य	४	०.०४%

(स्रोत: राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालय, २०७९)

५.३.६ धार्मिक, साँस्कृति, पुरातात्त्विक स्थलहरू

प्रभावित क्षेत्रमा सीमित धार्मिक, साँस्कृतिक, पुरातात्विक र मनोरञ्जन स्थलहरु रहेका छन्। आयोजना स्थलबाट नजिक रहेका प्रसिद्ध मन्दिरहरू पशुपतिनाथ, रानीदेवी मन्दिर, चुनदेवी, बुद्धानिलकण्ठ रहेको छ। आयोजना स्थल तथा प्रत्यक्ष प्रभावित क्षेत्रमा कुनै पनि प्राचिन सम्पदा जस्तै राजकुलो, इनार आदी रहेको छैन।

५.३.७ आयोजनाबाट प्रभावित क्षेत्र

आयोजनाले काठमाडौं महानगरपालिका वडा नं. ३ मा प्रत्यक्ष र अप्रत्यक्ष असर पुऱ्याउने देखिन्छ। आयोजनाको सिमानाबाट ५० मिटर भित्र रहेको क्षेत्रलाई प्रत्यक्ष प्रभावित क्षेत्र मानिएको छ भने काठमाडौं महानगरपालिका वडा नं. ३ को क्षेत्रलाई अप्रत्यक्ष प्रभावित क्षेत्र मानिएको छ।

५.३.७.१ घर परिवार, जाति तथा जनसङ्ख्या

प्रस्तावित होटलको प्रत्यक्ष प्रभावित क्षेत्रमा हाल ४४ घरधुरी रहेका छन् जसमा ९३ महिला र १०९ पुरुष गरी जम्मा २०२ जना मानिसहरु बसोबास गर्दछन। यस क्षेत्रमा ८ जातजातिका मानिसहरु बसोबास गर्दछन जसमा बाहुन जातिको बाहूल्यता रहेको छ भने त्ससपछि क्षेत्री र नेवार समुदायको उपस्थिति रहेको छ।

तालिका ४३: प्रभावित क्षेत्रको घर परिवार, जाति तथा जनसङ्ख्या

क्र.सं.	जातजाति	घर संख्या	महिला	पुरुष	जम्मा
१	बाहुन	२२	४५	५३	९८
२	गुरुङ	४	१२	८	२०
३	मुसलिम	१		४	४

४	लामा	१	१	१	२
५	मगर	१	१	१	२
६	नेवार	१	१	१	२
७	लिम्बु	१	१	१	२
८	क्षेत्री	१३	३५	३७	७२
जम्मा		४४	९६	१०६	२०२

(स्रोतः घरधुरी सर्वेक्षण, २०८२)

५.३.७.२ मुख्य पेशा

प्रत्यक्ष प्रभावित क्षेत्रका बासिन्दाहरू व्यापार व्यवसाय, नोकरी, घरेलु उद्योग, योगा प्रशिक्षक अभिनय र सेवानिवृत रहेका छन्। प्रभावित क्षेत्रका ६१.३ प्रतिशत मानिहरु नोकरी पेशामा छन भने २७.३ प्रतिशत मानिहरु व्यापार व्यवसाय गर्छन। प्रभावित क्षेत्रका घर परिवारहरूको मुख्य पेशा तल प्रस्तुत गरिएको छ।

तालिका ४४: प्रभावित क्षेत्रका घर परिवारहरूको मुख्य पेशा

क्र.स.	मुख्य पेशा	प्रत्यक्ष प्रभावित क्षेत्र	
		घरपरिवार	प्रतिशत
१	व्यापार	१२	२७.३
२	नोकरी	२७	६१.३
३	घरेलु उद्योग सञ्चालन	२	४.५
४	अभिनय	१	२.३
५	सेवानिवृत	१	२.३
६	योगा प्रशिक्षक	१	२.३
	जम्मा	४४	

(स्रोतः घरधुरी सर्वेक्षण, २०८२)

५.३.७.३ खानेपानी र शौचालय सुविधा

प्रभावित क्षेत्रका सबै घरहरूमा शौचालयको सुविधा रहेको छ। हाल खानेपानीको लागि सबै घरपरिवारले धाराको पानी प्रयोग गरिरहेका छन्।

५.३.७.४ प्रभावित क्षेत्रमा ऊर्जाको स्रोत

प्रभावित क्षेत्रका सबै घरपरिवारले खाना पकाउनका लागि एल. पी. ग्यास प्रयोग गर्दछन्। आयोजना प्रभावित क्षेत्रका सबै घरपरिवारहरूमा बत्तीका लागि नेपाल विद्युत प्राधिकरणद्वारा वितरित राष्ट्रिय प्रसारण लाइनको विद्युत सेवा रहेको छ।

परिच्छेद ६: प्रस्तावको विकल्प विश्लेषण

प्रस्तावित आयोजना निर्माण एवं सञ्चालन गर्नु पूर्व वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन अध्ययनमा विकल्पहरूको विश्लेषण एउटा अभिन्न अङ्ग हो। विकल्पहरू विश्लेषणको क्रममा प्राविधिक सम्भाव्यता, आर्थिक मितव्ययिता तथा वातावरणीय दिगोपनलाई विशेष ध्यानमा राखिने छ। यस आयोजना निर्माण तथा सञ्चालनले वातावरणमा पार्न सक्ने नकारात्मक प्रभाव न्यूनीकरण तथा सकारात्मक प्रभाव बढावा गर्न आयोजनासँग सम्बन्धित आयोजनाको वैकल्पिक स्थानको विकल्प, वैकल्पिक डिजाइन र प्रविधि, आयोजना कार्यान्वयन नहुने अवस्थाको विकल्प आदि विषयसँग सम्बन्धित विकल्पहरू विश्लेषण वाञ्छनीय हुन्छ। विकल्पहरूको विश्लेषण गर्दा निम्न विधिहरू अवलम्बन गरिने छन्।

६.१ कार्य विकल्प

प्रस्तावित आयोजनाको कार्य विकल्प अन्तर्गत आयोजना कार्यान्वयन नगर्ने विकल्प र आयोजना कार्यान्वयन गर्ने विकल्पहरुको मूल्याङ्कन गरिएको छ।

६.१.१ आयोजना कार्यान्वयन नहुने विकल्प

आयोजना कार्यान्वयन नहुने विकल्प भन्नाले प्रस्तावित होटल कर्म आयोजना कार्यान्वयन नगर्ने अवस्थालाई जनाउँछ। यदि आयोजना निर्माण नगर्ने विकल्प लिइयो भने काठमाडौं महानगरपालिकामा उच्च स्तरीय तारे होटलको अभाव कायमै रहनेछ, जसले पर्यटकको बसोबासको आवश्यकतालाई पुरा गर्न सक्दैन। यसले स्वदेशी तथा विदेशी पर्यटकलाई गुणस्तरीय सेवा प्रदान गर्न सक्ने सम्भावनालाई घटाउनेछ र आर्थिक तथा पर्यटन क्षेत्रको सम्भावित वृद्धिलाई अवरुद्ध गर्नेछ। साथै, रोजगारी सिर्जना, स्थानीय आपूर्ती प्रणाली र सेवा क्षेत्रमा नकारात्मक असर पर्न सक्छ। त्यसैले आयोजना कार्यान्वयन नहुने विकल्प उपयुक्त मानिंदैन।

६.१.२ आयोजना कार्यान्वयन हुने विकल्प

आयोजना कार्यान्वयन गर्ने विकल्प अन्तर्गत प्रस्तावित होटलको निर्माण तथा सञ्चालन गरिनेछ। यस विकल्पले पर्यटन पूर्वाधारको विकास, रोजगारी सिर्जना, स्थानीय तथा राष्ट्रिय अर्थतन्त्रमा योगदान पुऱ्याउने अपेक्षा गरिएको छ। हालको प्रस्तावित स्थान काठमाडौं महानगरपालिका वडा नं. ३, महाराजगञ्ज, भौगोलिक, सामाजिक, सांस्कृतिक र व्यावसायिक दृष्टिले उपयुक्त रहेको देखिन्छ। वैकल्पिक स्थानहरू (जस्तैः उपत्यका बाहिर, परिधीय क्षेत्र) मा आवश्यक पूर्वाधारको अभाव, पहुँचको कठिनाइ र पर्यटकहरूको प्राथमिक गन्तव्य

स्थलबाट टाढा हुने जस्ता चुनौतीहरू छन्। प्रस्तावित स्थानमा सडक पहुँच, सार्वजनिक सेवा र पर्यटकीय आकर्षणका स्थलहरू नजिक भएकाले यो स्थान नै व्यवहारिक देखिन्छ।

६.२ निर्माण सामाग्रीको विकल्प

प्रस्तावित आयोजनाको निर्माण कार्यको लागि आवश्यक सामग्रीहरु छनोट गर्दा प्राविधिक उपयुक्तता, उपलब्धता, लागत प्रभावकारीता तथा वातावरणीय पक्षलाई ध्यानमा राखिनेछ। निर्माणकार्यका लागि सिमेन्ट, बालुवा, गिट्टि, डन्डि, स्टिल, इँटा, पाइप जस्ता सामग्रीहरुको प्रयोग गरिनेछ। सम्भव भएसम्म स्थानीय स्तरमा उपलब्ध सामग्रीहरुको प्रयोगलाई प्राथमिकता दिइनेछ, जसले ढुवानीबाट हुने वायु प्रदुषण, इन्धन खपत तथा लागत न्यूनिकरणमा सहयोग पुऱ्याउनेछ। वातावरण मैत्री ब्लकहरू र सामानहरू प्रयोगमा ल्याउन सकिन्छ जसले हरितगृह ग्यास उत्सर्जन न्यूनीकरण गर्न मद्दत गर्दछ। सकेसम्म प्लास्टिकका सामग्रीहरूको कम प्रयोग गर्ने र नकुहिने फोहोरलाई पुनःचक्रणमा पठाउने गर्नु पर्दछ।

६.३ वैकल्पिक डिजाइन तथा प्रविधि विकल्प

वातावरणीय प्रभाव न्यूनीकरण गर्न सकिने विभिन्न डिजाइन तथा प्रविधिको विकल्पहरूमा पनि विचार गरिएको छ, जसमा हरित प्रविधि (Green Technology) लाई विशेष महत्व दिइनेछ। । वातावरणमैत्री भवन डिजाइन, ऊर्जा दक्ष उपकरणको प्रयोग, सौर्य ऊर्जाजस्ता नवीकरणीय ऊर्जाको उपयोग, अपशिष्ट व्यवस्थापनमा आधुनिक प्रणाली, पानीको पुनःप्रयोग तथा वर्षा पानी सङ्कलन, फोहोर व्यवस्थापनका लागि 3R (Reduce, Reuse, Recycle) सिद्धान्तको अवलम्बन, जस्ता उपायहरू समावेश गरिएका छन्। यस्तो प्रविधिले दीर्घकालीन सञ्चालन खर्च घटाउने मात्र नभई वातावरणीय सन्तुलन कायम राख्न मद्दत गर्दछ।

ऊर्जाको मुख्य श्रोत विद्युत नै भएता पनि विद्युत कटौती वा विद्युत आपूर्ती नभएमा डिजेल जेनरेटर प्रयोग गरिनेछ। सौर्य ऊर्जालाई बत्ति बाल्न, पानी तताउनको लागि वैकल्पिक ऊर्जाको रूपमा प्रयोग गर्दा उपयुक्त हुन्छ। होटलको आन्तरिक सडकमा बत्ति बाल्नका लागि सौर्य ऊर्जाको प्रयोग उत्तम देखिन्छ। होटल सञ्चालनका क्रममा प्रयोगमा ल्याउने मेसिनरी सामानहरू कम विद्युत खपत गर्ने, कम ध्वनि उत्पादन गर्ने र हानिकारक ग्याँसहरू उत्सर्जन नगर्ने खालका प्रयोग गर्न सकिन्छ। होटलमा प्लाष्टिकको बोतलको सट्टा ग्लासको बोतलहरू प्रयोग गर्न र पानीको बोतलहरू रिफिल गर्ने अभ्यास गर्नु उपयुक्त हुन्छ। यी प्रकृयाहरू अपनाउँदा होटलबाट निस्कने फोहोरको मात्रा कम हुन्छ र यसले वातावरण सफा राख्नमा केही हदसम्म मद्दत पुऱ्याउँछ। आयोजना निर्माण तथा सञ्चालन चरणमा प्लाष्टिक झोला प्रतिबन्ध सम्बन्धी कार्ययोजना, २०७८ अनुसारनै ४० माइक्रोनभन्दा पातलो प्लाष्टिको

प्रयोगमा प्रतिबन्ध लगाइनेछ। प्लाष्टिकको विकल्पको रुपमा कागज तथा कपडाका झोला, बाँसले बनेका विभिन्न सामाग्रीहरुको प्रयोग गर्न सकिन्छ। होटलले पर्यटकहरुलाई ल्याउने र पुऱ्याउने (Pickup and Drop Service) सेवा प्रदान गर्न वातावरणमैत्री उर्जा प्रयोग गर्ने इलेक्ट्रिक गाडी प्रयोग गर्न उपयुक्त हुन्छ।

६.४ सेवा तथा सुविधाको डिजाईन (Service Design) विकल्प

होटलमा आउने पाहुनालाई सहजिकरण गर्नको लागि Pickup and Drop सेवा उपलब्ध गराइने छ। होटलमा आउने पाहुनाहरुलाई होटल प्रवेश गरेदेखि बाहिर निष्कदा सम्म उपलब्ध गराईने सेवा तथा सुविधा तथा कर्मचारीहरुसँग हुने अन्तर्क्रियालाई सहज र समय किफाइत गराईनेछ। यस अन्तर्गत पाहुनाहरुलाई स्वागत तथा ईन्ट्रि गर्दा विशेष ध्यान दिईनेछ र होटलमा उपलब्ध कोठा तथा सेवा सुविधाहरुको बारेमा जानकारी प्रदान गरिनेछ। पाहुनाहरुलाई बसाईको क्रममा कुनै समस्या भएमा तुरुन्त समाधान गरिनेछ। प्रस्तावित होटलमा Nepali Cuisine, Continental Cuisine, Indian Cuisine, Chinese Cuisine, Japanese Sushi आदि खानाको सुविधा रहने छ। रेष्टुरेन्टमा सजावटका लागि कृत्रिम फूलहरुलाई निषेध गरी प्राकृतिक फूलको प्रयोगमा जोड दिइनेछ। पर्यटकहरुको बसाई लम्बाउने उद्देश्यका साथ नजिकका विभिन्न पर्यटकीय, धार्मिक तथा ऐतिहासिक स्थलहरु जस्तै नगरकोट, धुलिखेल, चन्द्रागिरी, पशुपतिनाथ दर्शन, स्वयम्भु, वसन्तपुर, भक्तपुर र पाटन दरवार इस्क्वायर आदि जस्ता भर्मण प्याकेज उपलब्ध गरी पर्यटकलाई सेवा प्रवाह गर्न सकिन्छ।

६.५ समय तालिका

निर्माण सामग्री ढुवानी गर्दा रात्री समय वा कार्यालय समय/ ट्राफिक पिक आवर बाहेकको समयमा ढुवानी गरिनेछ। जसले ट्राफिक जाम, दुर्घटना जोखिम तथा स्थानीय समुदायमा पर्ने असरलाई न्यून गर्छ। निर्माण कार्यहरू मौसमअनुकूल (विशेषगरी वर्षायाम बाहेक) समयमा सञ्चालन गरिनेछ, जसले निर्माण गर्दा पानी जम्ने, निर्माण सामग्री ढुवानीमा कठिनाइ तथा कार्य ढिलाइ कम गर्छ। त्यसै गरी जोखिमयुक्त कार्यहरू जस्तै उचाइमा गरिने निर्माण कार्य, उपकरण प्रयोग, आदि दिनको उज्यालो तथा प्रशस्त प्रकाशको उपलब्धतामा गरिनेछ। साथै सञ्चालन चरणमा Peak guest flow र peak demand लाई ध्यानमा राखी कर्मचारीहरूको day hour निर्धारण गरिनेछ। जसले सेवा प्रवाहलाई प्रभावकारी बनाउनुका साथै कार्यदक्षता र व्यवस्थापन सुधारमा सहयोग पुऱ्याउँछ।

परिच्छेद ७: प्रस्ताव कार्यान्वयन गर्दा वातावरणमा पर्ने प्रभाव तथा संरक्षणका उपाय

वातावरणीय प्रभाव मुल्याङ्कनद्वारा आयोजनाको निर्माण तथा सञ्चालन चरणको क्रममा पर्ने भौतिक, जैविक, सामाजिक-आर्थिक तथा सांस्कृतिक प्रभावहरू पहिचान र पूर्वानुमान उपस्थित कार्य/गतिविधिहरुलाई प्रस्तुत गरिएको छ। प्रतिवेदनमा उल्लेख भएको विधि अनुरुप अध्ययन टोलीद्वारा निर्माण तथा सञ्चालन चरणका हरेक क्रियाकलापद्वारा सिर्जित प्रभावलाई सकारात्मक तथा नकारात्मक प्रभावहरूको रूपमा अध्ययन र विश्लेषण गरिएको छ। सम्भावित प्रभावहरूलाई तीन पक्षमा विभाजन गरिएको छः भौतिक, जैविक, सामाजिक-आर्थिक र सांस्कृतिक वातावरण। पूर्वानुमानित वातावरणीय प्रभावहरूको प्रकृति, परिमाण, सीमा र समयावधिको आधारमा राष्ट्रिय वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन निर्देशिका, २०५० बमोजिम विश्लेषण गरिएको छ। वातावरणीय प्रभाव मुल्याङ्कन प्रतिवेदनको तयारीको क्रममा वातावरणको निम्न लिखित पक्षहरूमा पर्ने प्रभावहरूलाई प्रतिवेदनमा समाहित गरिएको छ।

७.१ सकारात्मक प्रभाव

७.१.१ निर्माण चरण

७.१.१.१ सामाजिक, आर्थिक र सांस्कृतिक वातावरण

(क) रोजगारीको अवसर सिर्जना

प्रस्तावित आयोजनाको निर्माण चरणमा प्रति दिन ४० दक्ष प्राविधिक र ७० अर्धदक्ष र अदक्ष जनशक्तिको आवश्यकता पर्दछ। निर्माण चरणमा करिब ११० जनालाई प्रत्यक्ष रूपमा रोजगारी दिइनेछ, जसमा दक्ष कामदार, अर्धदक्ष श्रमिक, सुरक्षा गार्ड, सुपरभाइजर तथा प्राविधिकहरू समावेश हुनेछन्। यसले स्थानीय समुदायमा वैकल्पिक आयको स्रोत खुल्नेछ। कर्मचारी छनोटमा स्थानीय जनशक्तिलाई प्राथमिकता दिइने भएकोले यसले समुदायको समग्र सामाजिक आर्थिक अवस्था उकास्न मद्दत गर्नेछ।

(ख) प्राविधिक सीप तथा क्षमता अभिवृद्धि

प्रस्तावित आयोजना निर्माण चरणमा धेरै सङ्ख्यामा प्राविधिक तथा कामदारहरू परिचालन हुनेछन्। यसले आयोजना स्थलको आर्थिक क्रियाकलापमा बृद्धि गर्छ। ती प्राविधिक तथा कामदारहरूले आयोजना निर्माण कार्यमा संलग्न भई यस आयोजनाको डिजाइन, संरचना निर्माण तथा निर्माण व्यवस्थापनसम्बन्धी प्रयोगात्मक सीप; घेरा लगाउने, खट बाँध्ने

(स्काफोल्डीङ), बेसमेन्टका लागि खन्ने, निर्माण सामग्री भण्डारण तथा व्यवस्थापन, आदि प्राप्त गर्ने छन्

। निर्माण तथा व्यवस्थापनमा सहभागी हुने व्यवस्थापक, प्राविधिक र कामदारहरूले आफ्नो सीपमा अभिवृद्धि गर्ने अवसर प्राप्त गर्ने छन् ।

(ग) स्थानीय व्यवसायको प्रवर्द्धन

आयोजनाको निर्माणका लागि आवश्यक निर्माण सामग्रीहरू (जस्तै इँटा, सिमेन्ट, गिट्टी, बालुवा, फलाम, प्लम्बिङ सामग्री आदि) स्थानीय रूपमा खरिद गरिने हुँदा निर्माण सामग्री आपूर्तीकर्ता, सवारी साधन व्यवसायी, निर्माण उपकरण विक्रेता र अन्य सेवा प्रदायक व्यवसायहरूलाई प्रत्यक्ष लाभ पुग्नेछ।

७.१.२ सञ्चालन चरण

७.१.२.१ सामाजिक, आर्थिक र सांस्कृतिक वातावरण

(क) रोजगारीको अवसर सिर्जना

सञ्चालन चरणमा होटलले १३० जना कर्मचारी र पदाधिकारीलाई रोजगारी दिनेछ जसमा होटल व्यवस्थापन, हाउसकिपिङ, फुड एण्ड बेभरिज सेवा, प्राविधिक सेवा, सुरक्षा तथा ड्राइभर जस्ता विभिन्न क्षेत्रहरूमा रोजगारी सिर्जना हुनेछ। आयोजनाले स्थानीयलाई उनीहरूको सीप, योग्यता र रोजगारीको आधारमा प्राथमिकता दिइने छ ।

(ख) सीप तथा क्षमता अभिवृद्धि

होटल कर्मको सञ्चालनबाट स्थानीय जनशक्तिको सीप र क्षमता अभिवृद्धिमा उल्लेखनीय योगदान पुग्नेछ। होटलका विभिन्न सेवा क्षेत्रहरू‘जस्तै हाउसकिपिङ, फुड एण्ड बेभरिज सेवा, फ्रन्ट अफिस, प्रशासन, प्राविधिक सेवा आदिमा काम गर्नको लागि पूर्व तालिम र दक्षता आवश्यक पर्ने हुँदा कर्मचारीहरूलाई नियमित रूपमा आवश्यक तालिम तथा प्रशिक्षण प्रदान गरिनेछ। यसबाट उनीहरूको व्यवहारिक सीप, व्यवसायिक दक्षता, सेवा प्रवाह क्षमता तथा व्यवस्थापन क्षमतामा सुधार आउनेछ। यसले उनीहरूलाई भविष्यमा अन्य होटल, पर्यटन तथा सेवा व्यवसायमा पनि सफलतापूर्वक संलग्न हुन सक्ने योग्य बनाउनेछ।

(ग) स्थानीय अर्थ व्यवसायमा परिवर्तन

होटल कर्म सञ्चालनमा आएपछि स्थानीय अर्थ व्यवस्थामा उल्लेखनीय सुधार हुने अपेक्षा गरिएको छ। होटल सञ्चालनका लागि आवश्यक वस्तुहरू‘जस्तै खाद्यान्न, फलफूल, दूध, मासु, फुल आदि स्थानीय स्रोतबाट खरिद गरिने हुँदा कृषक र व्यवसायीलाई स्थायी बजार उपलब्ध

हुनेछ। साथै होटलले पर्यटक आकर्षण गर्ने भएकाले ट्राभल एजेन्सी, टयाक्सी सेवा, गाइड, हस्तकला पसल, र अन्य साना व्यवसायहरूको माग पनि वृद्धि हुनेछ। यसले रोजगारी, स्वरोजगार, आयआर्जन र व्यवसायिक अवसरहरू बढाएर स्थानीय आर्थिक गतिविधिमा सकारात्मक परिवर्तन ल्याउनेछ।

(घ) राजश्व सङ्कलन तथा वृद्धि

होटलको सञ्चालनबाट नेपाल सरकार तथा स्थानीय तहलाई प्रत्यक्ष रूपमा कर, सेवा शुल्क, व्यवसायिक लाइसेन्स शुल्क आदि मार्फत राजस्व प्राप्त हुनेछ। पाँचतारे सुविधायुक्त होटलले उच्च दरमा कर तिर्नुपर्ने भएकाले सरकारी ढुकुटीमा उल्लेखनीय योगदान हुने अपेक्षा गरिएको छ। साथै होटलमा सञ्चालन हुने बैंक्वेट सेवा, रेस्टुराँ, क्यासिनो लगायतका व्यवसायिक क्रियाकलापहरूले थप आर्थिक क्रियाशीलता ल्याएर राजस्व वृद्धिमा मद्दत पुऱ्याउनेछ।

(ङ) पर्यटन विकासमा सहयोग

काठमाडौं उपत्यकामा पाँचतारे सुविधायुक्त होटलको अभाव रहेको अवस्थामा होटल कर्मको स्थापनाले गुणस्तरीय होटल सेवा प्रदान गरी आन्तरिक तथा बाह्य पर्यटकहरूलाई आकर्षित गर्नेछ। पशुपतिनाथ, बौद्ध, स्वयंभूनाथ, पाटन दरबार, भक्तपुर दरबार, वसन्तपुर दरबारजस्ता विश्व सम्पदा स्थलहरूको नजिक अवस्थित होटलले पर्यटकलाई सुविधाजनक आवास सेवा प्रदान गर्न सहयोग गर्नेछ। यसले नेपालको पर्यटन ब्रान्डिङमा टेवा पुऱ्याउनेछ र देशको समग्र पर्यटन प्रवर्द्धनमा सकारात्मक प्रभाव पार्नेछ।

(च) आयोजनाले व्यवसायिक सामाजिक उत्तरदायित्व अन्तर्गत स्थानीयका लागि गरिने सहयोग

प्रस्तावित होटलले सञ्चालनको क्रममा सामाजिक उत्तरदायित्व अन्तर्गत विभिन्न कार्यक्रमहरू सञ्चालन गर्ने प्रतिबद्धता जनाएको छ। यसमा स्वास्थ्य, शिक्षा, पानी आपूर्ती, सरसफाइ, तथा धार्मिक सांस्कृतिक सम्पदा संरक्षणजस्ता क्षेत्रहरूमा सहयोग समावेश छन्। साथै वातावरण संरक्षण तथा जनचेतना अभिवृद्धि कार्यक्रमहरू सञ्चालन गरिनेछ। यसले समुदायप्रति जिम्मेवारिता पूरा गर्दै सामाजिक विकासमा सकारात्मक योगदान पुऱ्याउनेछ।

७.२ नकारात्मक प्रभाव

७.२.१ निर्माण चरण

७.२.१.१ भौतिक वातावरण

(क) फोहोर मैला व्यवस्थापनका समस्या

निर्माण चरणमा ठोस तथा तरल फोहोरको उत्पादन अत्याधिक हुने भएकाले यसको उचित व्यवस्थापनमा चुनौती उत्पन्न हुन सक्छ। होटलबाट दैनिक झण्डै १६० के.जी. ठोस फोहोर उत्पादन हुने अनुमान गरिएको छ। निर्माण चरणको अवधिमा उत्पन्न हुने ठोस फोहोरहरूमा इँटाका टुक्रा, टाइलहरू, निर्माण सामग्रीजस्तै बालुवा, सिमेन्ट, प्याकेजिङ सामग्री, फर्निचर सेटअपबाट निस्कने काठका टुक्रा, धुलो, पेन्ट, PVC, र फलामका स्क्रयापहरू प्रमुख हुन्छन्। यस्ता फोहोरहरूको असँगठित र अव्यवस्थित व्यवस्थापनले होटल क्षेत्रको दृश्य सौन्दर्यमा प्रतिकूल असर पार्न सक्छ। साथै, निर्माण स्थलमा छरपस्ट रहेका ती वस्तुहरूबाट कामदारहरूलाई घाइते हुने सम्भावना पनि उच्च रहन्छ।

निर्माण अवधिमा तरल फोहोरको रूपमा बालुवासहितको पानी, शौचालय र नुहाउने स्थानबाट निस्कने फोहोरपानी समेत देखा पर्छ। यस्ता तरल फोहोर अनुचित व्यवस्थापन भएमा भूमिगत पानी स्रोतहरू तथा नजिकका सतही जलस्रोतहरू प्रदूषित हुने जोखिम रहन्छ, जसले स्थानीय जनस्वास्थ्यमा नकारात्मक असर पुर्‍याउन सक्छ।

(ख) Muck उत्सर्जन तथा व्यवस्थापन

आयोजना निर्माण क्रममा उत्खनन, लेभलिङ तथा संरचना निर्माण कार्यबाट माटो, ढुंगा तथा अन्य अवशेष (Muck) उत्पन्न हुने सम्भावना रहन्छ। Muck को ढुवानीका क्रममा बाटोमा झर्ने, धुलो उडने र वर्षायाममा माटो बगेर बाटो चिप्लो हुने जस्ता समस्या देखा पर्न सक्छ।

(ग) वायु प्रदूषण

निर्माण सामग्रीको ढुवानी, एस्काभेसन मेसिन, जेनरेटर आदिको प्रयोगले वायु प्रदूषण हुन सक्छ। संरचना निर्माण कार्यमा प्रयोग हुने उपकरण तथा सवारी साधनहरूको कारण उत्सर्जन हुने धुलो र धुवाँले वायुको गुणस्तरमा प्रभाव पार्ने सम्भावना हुन्छ। निर्माण कार्यका लागि उत्खन्न तथा प्रयोग गरिने ड्रिलिङ, मिक्सिङ प्लान्टमा राखिने निर्माण सामग्रीले पनि वायु प्रदूषण गर्छ। ससाना धुलोको कण तथा धुवाँले कामदार र स्थानीयलाई स्वासप्रस्वास सम्बन्धी समस्याहरू देखा पर्न सक्छ। साथै अन्य संरचना, स्मारक समेतलाई साना कणहरूले फोहोर पार्ने, रंगरोगन बिगार्ने र धातुमा खिया लगाउने जस्ता प्रभाव पर्न सक्छ ।

(घ) ध्वनि प्रदूषण

आयोजना निर्माण चरणमा ध्वनिले वातावरणीय प्रभाव पर्नु स्वाभाविक हो। निर्माणसम्बन्धी कार्यहरू, मेसिनरीको प्रयोग, सवारी साधन, निर्माण सामग्रीको ढुवानी, आदि ध्वनि प्रदूषणका मुख्य कारण हो। निर्माण कार्यका लागि ड्रिलिङ, भाइब्रेटर, डोजर, रोलर, क्रेन, जेनरेटर तथा पम्प जस्ता हेभी उपकरणहरु चलाउदा ध्वनि प्रदूषण हुन्छ। ती निर्माण कार्यहरु हुँदा

नजिकैको कार्यालयलाई असर पर्न सक्छ। ध्वनि प्रदूषणका कारण संचारसम्बन्धी समस्या सिर्जना गर्छ। यसले तनाव बढाउनका साथ स्वास्थ्यसम्बन्धी असरहरू पार्छ ।

(ङ) जल प्रदूषण

निर्माण चरणमा रासायनिक पदार्थ, तेलजन्य फोहोरहरू वर्षातको समयमा बगेर सतही जल स्रोतहरूमा पुग्न सक्छन्। यस्ता रासायनिक फोहोरहरू जल स्रोतमा मिसिएर प्रदूषण निम्त्याउँछन्, जसले स्थानीय बासिन्दाको पिउने पानीमा असर पार्न सक्छ। साथै, ढलको असँगठित व्यवस्थापन वा सेप्टिक ट्याङ्कको लिकेजले पनि सतही र भूमिगत जल स्रोत प्रदूषित हुनसक्छ।

(च) निर्माण सामग्रीहरूको ढुवानी तथा व्यवस्थापन

निर्माण सामाग्रीहरू (जस्तैः इँटा, सिमेन्ट, गिट्टी, बालुवा आदि) ढुवानी गर्दा सडकको क्षति, ट्राफिक जाम, धुलो तथा ध्वनि प्रदूषणको समस्या देखिन सक्छ। यदि सामग्रीहरू समयमै नछोपिकन वा सुरक्षित भण्डारण नगरिएमा सार्वजनिक सडक, पैदलमार्ग तथा स्थानीय संरचनामा असर पर्न सक्छ। साथै, सामाग्रीहरुको फैलावटले दुर्घटनाको सम्भावना पनि बढाउँछ।

(छ) भूमिगत पानीको निकासिबाट वरपरको पानी निकासिमा पर्ने प्रभाव

होटलको लागि प्रस्तावित दैनिक ४५,००० लिटर भूमिगत पानी उत्खननले स्थानीय जलस्रोतको सन्तुलनमा गम्भीर असर पार्न सक्छ। अत्याधिक उत्खननका कारण वरपरको भूमिगत पानीको स्तर घट्ने र अन्य उपयोगकर्ताहरूलाई पानीको अभाव हुनसक्ने खतरा रहन्छ। यसले कृषि, घरायसी प्रयोजन तथा स्थानीय जलवायु चक्रमा असर पुऱ्याउन सक्छ।

(ज) ढल निकास व्यवस्थापनका समस्या

निर्माण अवधिमा अस्थायी शौचालय, भोजनालय र कामदारहरूको बसोबासबाट उत्पन्न ढलको व्यवस्थापन चुनौतीपूर्ण हुन्छ। यदि ढल सिधा सतह वा नालामा मिसाइयो भने यो जनस्वास्थ्यमा ठूलो जोखिम बन्न सक्छ। सेप्टिक ट्याङ्कको लिकेज तथा Sewage Treatment Plant (STP) को अभाव वा ढिलाइले वातावरणमा गम्भीर असर पुऱ्याउन सक्छ।

(झ) उच्च ऊर्जाको खपत एंव मागमा वृद्धि

निर्माण चरणमा विभिन्न प्रकारका मेशिनरी र उपकरणहरूको प्रयोग हुने हुँदा ठूलो मात्रामा ऊर्जाको खपत हुन्छ। यी उपकरणहरू सञ्चालन गर्न प्रयोग हुने ऊर्जाको मुख्य स्रोत डीजेल जस्ता अनवीकरणीय इन्धन हुन्। यस्ता इन्धन स्रोतहरूको सीमित उपलब्धता र दीर्घकालीन प्रयोगका कारण भविष्यमा अभावको सम्भावना रहन्छ। साथै, डीजेल इन्धनको दोहनबाट

वातावरणमा कार्बन डाइअक्साइड, सल्फर डाइअक्साइड, नाइट्रोजन अक्साइड जस्ता हानिकारक ग्याँस उत्सर्जन भई वायु प्रदूषणमा योगदान पुऱ्याउँछ। निर्माण कार्यको समयमा प्रयोग हुने विद्युतीय उपकरणहरूको प्रयोग, वेल्डिङ र ड्रिलिङ, तथा अन्य उपकरणलाई उच्च ऊर्जा आवश्यक हुन्छ। ऊर्जाको उच्च खपतले स्थानीय विद्युत आपूर्तीमा भार बढाउन सक्छ।

(ञ) विद्यमान पूर्वाधारमा पर्न सक्ने प्रभाव

आयोजनास्थल व्यस्त सडक क्षेत्रमा अवस्थित भएकाले निर्माण सामग्रीको ढुवानी, भारी सवारीसाधनको आवागमन, र निर्माणजन्य गतिविधिले सडकमा ट्राफिक जाम, क्षति तथा दुर्घटनाको जोखिम बढाउनेछ। त्यस्तै, निर्माण शिविर, अस्थायी शौचालय र पानीको प्रयोगबाट उत्पन्न फोहोर तथा ढलको असक्षम व्यवस्थापन भएमा महानगरपालिकाको ढल निकास प्रणालीमा चाप पर्न सक्छ। यसले वरपरका घरधुरीहरूमा नाली जाम, दुर्गन्ध र फोहोर पस्ने अवस्था उत्पन्न गराउन सक्छ। साथै, आयोजनाको कारणले खानेपानी, बत्ती, फोहर संकलन, पार्किङ्गजस्ता स्थानीय पूर्वाधारमा अस्थायी दबाब पर्न सक्छ, जसले समुदायमा असहजता र असन्तुष्टि सिर्जना गर्न सक्छ।

७.२.१.२ जैविक वातावरण

(क) **आयोजना स्थानमा रहेको हरियालीमा पर्ने प्रभाव**

प्रस्तावित होटल कर्म आयोजना राष्ट्रिय निकुञ्ज, वन्यजन्तु आरक्षण, संरक्षण क्षेत्र वा अन्य वातावरणीय रूपमा संवेदनशील क्षेत्रमा नपरेको भए तापनि, यस क्षेत्र भित्र रहेको सीमित हरियालीमा भने प्रभाव पर्न सक्ने सम्भावना रहन्छ। आयोजना क्षेत्र घना सहरी बस्तीमा अवस्थित भएको हुँदा त्यहाँ कुनै प्राकृतिक वन क्षेत्र वा संरक्षित वन्यजन्तुको उपस्थिति छैन। परियोजना स्थलमा रहेको मौजुदा हरियाली, साना बगैंचाहरू, झाडी तथा रूखहरूलाई हटाएर भवन निर्माण गर्दा वातावरणीय सन्तुलनमा केही हदसम्म नकारात्मक असर पर्न सक्छ। हरियालीको नष्ट हुने प्रक्रियाले स्थलको तापमानमा वृद्धि, धुलो तथा वायुप्रदूषणमा वृद्धि, र जैविक विविधता घटाउने सम्भावना रहन्छ।

७.२.१.३ सामाजिक, आर्थिक र सांस्कृतिक वातावरण

(क) विद्यमान सडकको पहुँचमा प्रभाव

आयोजना अन्तर्गत निर्माण कार्यको क्रममा ट्रिपर, मिनी ट्रक, ट्रयाक्टर तथा आधिकारिक सवारीसाधनहरूको बारम्बार प्रयोग आवश्यक पर्ने भएकाले आयोजना स्थलसम्मको पहुँच मार्गमा अत्याधिक सवारी चाप बढ्नेछ। विशेषतः निर्माण सामग्री ढुवानी, उपकरण स्थानान्तरण तथा कामदारहरूको ओसारपसारले गर्दा विद्यमान सडकको प्रयोग अधिकतम

हुनेछ।यसले गर्दा स्थानीय सडकमा ट्राफिक जाम, आवागमनमा अवरोध तथा पैदलयात्रीहरूलाई असहजता हुन सक्छ। सडकको अस्तव्यस्त प्रयोगले सार्वजनिक सेवा प्रवाहमा समेत अवरोध उत्पन्न गराउन सक्छ। साथै, अत्याधिक सवारी चाप र समन्वयको कमीले गर्दा दुर्घटनाको जोखिम बढ्ने सम्भावना रहन्छ।

(ख) व्यवसायजन्य स्वास्थ्य र सुरक्षा

प्रस्तावित आयोजनाको निर्माण चरणमा निर्माण स्थलमा हुन सक्ने व्यवसायजन्य स्वास्थ्य तथा सुरक्षाको जोखिम अधिक हुने छ। व्यवसायजन्य स्वास्थ्य र सुरक्षामा उचाइबाट खस्ने, निर्माण सामग्री खसेर लाग्ने, बिजुलीको झड्का, घाउ तथा चोट पटक आदि जोखिम रहन्छ। इन्धन, लुब्रीकेन्ट्सको व्यवस्थापनमा संलग्न कामदारहरुको स्वास्थ्य जोखिम रहन्छ। विभिन्न प्रकारको उपकरण प्रयोग गर्दा सामान्य चोटदेखि लिएर घातकसमेत हुने सम्भावना रहेको छ। असुरक्षित पिउने पानी, सरसफाइको अवस्थाले थप सरुवा रोगहरूको जोखिम बढाउन सक्छ। निर्माण गतिविधिका क्रममा उच्च तापक्रम, ध्वनि, कमजोर प्रकाश आदिले कामदारहरूको शारीरिक रूपमा हानि पुऱ्याउन सक्छ ।

(ग) स्थानीय र बाहिरी कामदारहरू बीच द्वन्द्व

आयोजनामा स्थानीय तथा बाहिरी कामदारहरूको मिश्रण हुँदा भाषा, संस्कृति वा रोजगारीको अवसरको प्रतिस्पर्धाबाट आपसी द्वन्द्व उत्पन्न हुन सक्छ। परियोजनाले स्थानीयलाई प्राथमिकता नदिएमा असन्तुष्टि, विरोध, र सामाजिक तनाव बढ्न सक्छ, जसले निर्माणको प्रगति अवरुद्ध गर्न सक्छ।

(घ) गुनासो व्यवस्थापन

निर्माण गतिविधिका क्रममा उत्पन्न हुने ध्वनि, धुलो, फोहोर, ट्राफिक जाम जस्ता समस्या प्रति स्थानीय बासिन्दा वा सरोकारवालाहरूबाट गुनासो आउने सम्भावना हुन्छ। यदि प्रभावकारी गुनासो सुनुवाइ संयन्त्र स्थापना नगरिएमा ती गुनासोहरू समाधान नहुँदा असन्तुष्टि बढ्नेछ र सामाजिक द्वन्द्व सिर्जना हुन सक्छ।

(ङ) संक्रामक रोगबाट पर्न सक्ने प्रभाव

प्रस्तावित आयोजना निर्माण चरणमा धेरै सङ्ख्यामा कामदारहरू परिचालन हुने गर्दछ । स्तरीय खानेपानी, सरसफाइ र स्वच्छताको कमीले कामदारहरूबीच सरूवा रोगको सङ्क्रमण हुन सक्छ। यस्तै अन्य सरुवा रोगहरू जस्तै Sexually Transmitted Disease (STD), कोरोना, आदि रोगको समेत सङ्क्रमण हुन सक्दछ। निर्माणस्थल वरपर यस्ता रोग फैलनु सार्वजनिक स्वास्थ्यका लागि गम्भीर चुनौती बन्न सक्छ।

(च) कार्यस्थलमा हुन सक्ने यौनजन्य दुर्व्यवहार

कामदारहरूको विविध सामाजिक पृष्ठभूमिका कारण कार्यस्थलमा यौनजन्य दुर्व्यवहार वा हिंसाका घटना घट्न सक्ने सम्भावना रहन्छ। यदि यस्तो व्यवहारलाई गम्भीर रूपमा

नलिएमा महिला कामदारहरू असुरक्षित महसुस गर्न सक्छन्, जसले लैङ्गिक असमानता, मानसिक पीडा, र कार्य क्षमतामा गिरावट ल्याउन सक्छ।

(छ) बाल श्रमको प्रयोग

निर्माण क्षेत्रमा लागत घटाउन वा सहज श्रम पाउनका लागि कहिलेकाहीं नाबालिग श्रमिक प्रयोग हुने प्रवृत्ति देखिन्छ। बाल श्रमको प्रयोगले केवल कानुनी उल्लङ्घन मात्र होइन, समाजमा नकारात्मक सन्देश दिन्छ र परियोजनाको नैतिक तथा सामाजिक छविमा प्रतिकूल असर पार्छ।

(ज) लैङ्गिक विभेद (लैङ्गिक हिंसा र समान कामको असमान ज्याला)

निर्माण क्षेत्रमा लैङ्गिक विभेद अझै पनि एउटा चुनौतीपूर्ण सामाजिक मुद्दाको रूपमा रहँदै आएको छ। प्रस्तावित आयोजनाको निर्माण चरणमा महिला तथा पुरुष कामदारहरूबीच कार्य विभाजन, ज्यालाको दर, र कार्यस्थलमा व्यवहारका आधारमा लैङ्गिक असमानता देखिन सक्ने सम्भावना रहन्छ। विशेषतः समान प्रकृतिको काम गरे तापनि महिलाहरूलाई पुरुषभन्दा कम पारिश्रमिक दिइने, जिम्मेवारीपूर्ण कार्यमा महिलालाई अवसर नदिने, वा प्राविधिक काममा सहभागिताबाट वञ्चित गराउने अवस्था देखिन सक्छ। यस्तै, महिला कामदारहरू कार्यस्थलमा यौनजन्य दुर्व्यवहार, मानसिक दवाव वा असुरक्षित वातावरणको सिकार बन्न सक्ने खतरा पनि रहन्छ, जसले उनीहरूको आत्मविश्वास र कार्यक्षमता दुवैमा गिरावट ल्याउन सक्छ।

७.२.२ सञ्चालन चरण

७.२.२.१ भौतिक वातावरण

(क) ठोस फोहोरमैला व्यवस्थापन

होटल सञ्चालनको क्रममा उत्पादन हुने ठोस फोहोर प्रायः दुई श्रेणीमा वर्गीकृत हुन्छः कुहिने र नकुहिने । यस्ता फोहोरहरूमा प्रमुख रूपमा खाना, कागज, उपभोक्ता प्याकेजिङ सामग्री, र घरेलु सामग्रीहरूसहितको फोहोर पर्दछ, जसमा कुहिने फोहोरको मात्रा बहुसंख्यक हुन्छ। होटल सञ्चालनका क्रममा उत्पादन हुने फोहोरहरुमा पाहुनाहरूबाट निस्कने फोहोर, भान्साबाट उत्पन्न हुने फोहोर, सरसफाइ तथा व्यवस्थापनबाट आउने फोहोर र प्रशासन तथा हाउसकीपिङ्ग विभागहरूबाट कागज, फूटा भाँडा, शीशा, प्लास्टिक, लिकोटाइल आदिको हुन्छ। होटलको पूर्ण सञ्चालन अवधिमा दैनिक औसत १६० के.जी. ठोस फोहोर उत्पादन हुने अनुमान गरिएको छ। यस अतिरिक्त, प्रयोगबाट हटाइएका CFL वा LED बल्ब, तथा अन्य विद्युत उपकरणहरू जस्ता विशेष प्रकारका फोहोरहरू पनि उत्पादन हुन्छन्, जसलाई हानिकारक श्रेणीमा राख्न सकिन्छ। यस्ता फोहोरहरूको असँगठित वा अव्यवस्थित व्यवस्थापन भएमा कर्मचारीहरू, पाहुना र वरपरको वातावरणमा विभिन्न तरिकाले नकारात्मक असर पर्न सक्छ ‘ जस्तैः अप्रिय दृश्य, दुर्गन्ध, संक्रमण फैलाउने जोखिम, आदि।

(ख) तरल फोहोर/ ढल निकास व्यवस्थापन

होटल सञ्चालनको क्रममा उत्पन्न हुने तरल फोहोरहरूमा प्रमुख रूपमा शौचालय (कालो पानी), भान्सा, बाथरूम, लुगा धुने स्थान तथा सरसफाइ (खैरो पानी) कार्यहरूबाट निस्कने पानी पर्दछ। तरल फोहोरको मात्रा दैनिक १,२०,००० लिटर हुनसक्ने अनुमान गरिएको छ। यसरी उत्पन्न हुने फोहोर पानीमा चिल्लो पदार्थ, फोहोर, साबुनजन्य रसायन, र जैविक पदार्थको मात्रा उच्च हुन्छ, जसले पानीको गुणस्तरमा प्रतिकूल असर पार्न सक्छ।

सञ्चालन अवधिमा कालो पानी र खैरो पानी संयुक्त रूपमा निकास प्रणालीमा प्रवाह गरिँदा उच्च TSS (Total Suspended Solids), BOD (Biochemical Oxygen Demand) तथा दुर्गन्धिजन्य ग्याँसको उत्सर्जन हुने खतरा रहन्छ। यदि यस्तो पानीलाई STP (Sewage Treatment Plant) मार्फत पूर्ण रूपमा प्रशोधन नगरी बाह्य वातावरणमा फालियो भने, यसले नजिकको जमिन, सतही जलस्रोत तथा भूमिगत पानी स्रोतमा गम्भीर प्रदूषण फैलाउन सक्छ। त्यसका साथै, ढल निकास पाइप प्रणाली कमजोर, चिसिएको वा चुहावटयुक्त भएमा, शौचालयबाट निस्किएको कालो पानी भूमिगत तहसम्म पुग्न सक्छ। यसले केवल माटो र पानीको गुणस्तरलाई बिगार्दैन, स्थानीय बासिन्दा तथा पर्यावरणीय स्वास्थ्यमा प्रत्यक्ष असर पार्न सक्छ।

(ग) वायु प्रदुषण

सञ्चालन अवधिमा होटलको भान्सा, डीजल जेनरेटर, HVAC प्रणाली, तथा सवारी साधनहरूले वायुमण्डलमा धुलो, धुँवा र ग्याँस उत्सर्जन गर्नेछन्। विशेषतः किचनबाट ग्रीजयुक्त गन्ध, डिजेलबाट NOx र SOx जस्ता ग्याँसहरू, र ट्राफिक चापले वातावरणीय वायु गुणस्तरमा गिरावट ल्याउने सम्भावना छ।

(घ) ध्वनि प्रदुषण

होटल सञ्चालनका क्रममा विभिन्न उपकरणहरू 'जस्तै जेनरेटर, पम्प, र HVAC प्रणाली (Heating, Ventilation and Air Conditioning)'को निरन्तर सञ्चालनबाट ध्वनि प्रदूषण हुने सम्भावना रहन्छ। यस्ता यान्त्रिक स्रोतहरूले उत्पन्न गर्ने आवाज विशेषगरी राति वा शान्त वातावरणमा बढी सुन्न सक्छ, जसले पाहुनाहरू र स्थानीय बासिन्दाहरूमा असन्तुष्टि बढ्न सक्छ। पाहुनाहरू र कर्मचारीहरूको गतिविधिबाट उत्पन्न हुने ध्वनि'जस्तैः आवतजावत, बोलचाल, वा सामान्य हल्ला' यान्त्रिक स्रोतहरू (जस्तै जेनरेटर वा पम्प) को तुलनामा नगण्य मानिन्छ।

(ङ) भूमिगत पानीको प्रयोगबाट भूमिमा पर्ने प्रभाव

सञ्चालन अवधिमा होटलले दैनिक ४५,००० लिटर पानीको आवश्यकता पूर्ति गर्न भूमिगत पानी उत्खनन गर्ने योजना बनाएको छ। यसले जलस्तर घटाउने, जमिन भासिने (Land Subsidence) जोखिम बढाउने, र वरपरका जलस्रोतमा पानीको कमी ल्याउने खतरा रहन्छ।

(च) ऊर्जा खपत सम्बन्धी सवाल

होटलको सञ्चालन चरणमा ऊर्जा खपत उल्लेखनीय मात्रामा हुने गर्दछ। ऊर्जा खपतका प्रमुख स्रोतहरूमा HVAC, पम्पहरूको सञ्चालन, लिफ्ट तथा अन्य विद्युतीय उपकरणहरू, तातो पानी आपूर्ती, प्रशासकीय कार्यहरूमा प्रयोग हुने उपकरणहरू, र सवारीसाधनहरूको चार्जिङ प्रणाली आदि पर्दछन्। विशेषतः साना उपकरण मात्र नभई, जेनरेटर र चिलरजस्ता ठूला प्रणालीहरूको दैनिक सञ्चालनले विद्युत प्रणालीमा निरन्तर भार पार्दछ। यस्तो उच्च खपतले स्थानीय ऊर्जा आपूर्तीमा चाप सिर्जना गर्न सक्छ र आपूर्ती असन्तुलन भएमा होटलको नियमित सेवा सञ्चालनमा बाधा उत्पन्न हुन सक्छ।

(छ) उच्च पानीको प्रयोग

होटल सञ्चालनका क्रममा पानीको अत्याधिक खपत हुन्छ, जुन विशेषतः नुहाउने, सरसफाइ, भान्साको प्रयोग, बगैंचाको सिँचाइ र अन्य घरेलु प्रयोजनका लागि प्रयोग गरिन्छ। परियोजना प्रतिवेदन अनुसार, होटल सञ्चालनका लागि दैनिक अनुमानित २,७५,००० लिटर पानीको आवश्यकता पर्नेछ। यो माग भूमिगत पानी स्रोत र महानगरपालिकाबाट आपूर्ती हुने पानीबाट पूर्ति गरिने योजना छ।

(ज) विपद् जोखिम सम्बन्धि सवाल

सञ्चालन चरणमा आगलागी, भूकम्प, ग्याँस लिकेज, विद्युत शर्ट सर्किट जस्ता दुर्घटनाको सम्भावना रहन्छ। साथै ५८ मिटर अग्लो भवन भएकोले भूकम्पले जनधनको क्षति हुन सक्छ। यस्ता विपद् अवस्थाको पूर्वतयारी कमजोर भएमा जनधनको क्षति हुनुका साथै होटलको सुरक्षा र व्यवसायिक छवि समेत प्रभावित हुन सक्छ।

(झ) ट्राफिक जाम सम्बन्धी सवाल

होटल सञ्चालनको क्रममा पाहुना, कर्मचारी, सेवा प्रदायक र आपूर्ती सामग्री ढुवानीका लागि सवारी साधनहरूको नियमित आवागमन हुने भएकाले आयोजनास्थल वरपरको सडकमा सवारी चापमा उल्लेखनीय वृद्धि हुने सम्भावना रहन्छ। विशेषतः होटलस्थित कार्यक्रमहरू, सवारी पार्किङको सीमितता, र भीडभाड हुने समयहरूमा स्थानीय सडकमा ट्राफिक जाम उत्पन्न हुन सक्छ। फलस्वरूप बसुन्धरा, गैरिगाउँ, महाराजगन्ज, बसभारी सडक देखि यस आयोजना स्थलसम्मको पहुँच मार्ग, आयोजनाको लागि सञ्चालन हुने गाडीहरूले अति व्यस्त हुने छ । यसबाट आयोजना स्थलसम्म जोडने सडकमा ट्राफिक जामको समस्या हुने छ ।

(ञ) भवनले गर्दा घाम छेक्न सक्ने सवाल

आयोजना निर्माणका कारण वरपर रहेका आवासीय तथा व्यवसायिक संरचनामा प्राकृतिक घाम तथा प्रकाशको पँहुचमा आंशिक अवरोध हुन सक्ने सम्भावना रहन्छ। विशेषगरी भवनको उचाई, बनावट, अभिमुखीकरण (Orientation) का कारण बिहान र बेलुकीको समयमा छाँया

पर्न सक्छ। यसरी घाम तथा प्रकाश अवरुद्ध हुँदा छिमेकीहरुको जीवनशैलीमा नकारात्मक असर पर्न सक्ने अनुमान गरिएको छ।

७.२.२.२ जैविक वातावरण

(क) होटल परिसर भित्र हरियालिको संरक्षण तथा व्यवस्थापन

होटल सञ्चालनका क्रममा यदि हरियालीको संरक्षण तथा व्यवस्थापनमा आवश्यक ध्यान नदिइयो भने, परियोजना क्षेत्रभित्र पूर्वनिर्धारित हरित क्षेत्रको गुणस्तरमा गिरावट आउने सम्भावना रहन्छ। प्रस्तावित होटल परिसरको एक भाग खुला क्षेत्र र हरियालीको रूपमा छुट्याइएको भए तापनि, नियमित हेरचाह, सिँचाइ, मलजल, र मर्मतको अभावमा बोटबिरुवा सुक्ने, हरियाली हराउने, र माटो कटान तथा धुलो वृद्धि हुने स्थिति सिर्जना हुन सक्छ।

७.२.२.३ सामाजिक, आर्थिक र सांस्कृतिक वातावरण

(क) होटल भित्र र आसपास क्षेत्रको स्वास्थ्य तथा सरसफाई

सञ्चालन चरणमा होटलबाट उत्पन्न हुने कुहिने र नकुहिने फोहोरको उचित व्यवस्थापन नभएमा वरपरको वातावरण प्रदूषित हुन सक्छ। होटल सञ्चालनसँगै दैनिक ठूलो परिमाणमा ठोस तथा तरल फोहोर उत्पादन हुन्छ (जस्तै १६० के.जी. ठोस फोहोर र करिब १,२०,००० लि. फोहोर पानी)। विशेषगरी कुहिने फोहोरको असँगठित व्यवस्थापन वा भण्डारणले दुर्गन्ध फैलाउने र लामखुट्टे, झिँगा जस्ता रोग फैलाउने कीटको बासस्थान बन्ने सम्भावना हुन्छ, जसले समुदायको स्वास्थ्यमा प्रतिकूल असर पुऱ्याउन सक्छ। त्यस्तै, फोहोर पानी पाइपको चुहावट वा ढल निकासको अनुचित व्यवस्थापनका कारण वरपरको भूगोलमा दुर्गन्ध फैलिन सक्छ, र यस्ता दूषित पदार्थ भूगर्भीय वा सतही पानीको स्रोतमा मिसिएमा खानेपानीसमेत प्रदूषित भई आम नागरिकको स्वास्थ्यमा दीर्घकालीन असर पार्न सक्छ।

(ख) व्यवसायजन्य सुरक्षा तथा स्वास्थ्यको जोखिम

सञ्चालन चरणमा होटलभित्र काम गर्ने कर्मचारीहरू विभिन्न जोखिमपूर्ण परिस्थितिहरूमा कार्य गर्न बाध्य हुन्छन्। उच्च तापक्रम, अत्याधिक ध्वनि, कम प्रकाशजस्ता कार्य वातावरणका कारण शारीरिक तथा मानसिक थकान, आँखा र श्रवणसम्बन्धी समस्या उत्पन्न हुन सक्छ। विशेषतः भान्साघरमा कार्यरत कर्मचारीहरूलाई गर्मी, धुवाँ, तथा काट्ने उपकरण (जस्तै धारिलो चक्कु) को प्रयोगका कारण चिप्लिएर लड्ने, जल्ने, चुँडिने, वा घाइते हुने सम्भावना रहन्छ। त्यस्तै, मेशिन, पम्प तथा जेनरेटर सञ्चालन गर्ने कर्मचारीहरू निरन्तर उच्च आवाज र विद्युतजन्य जोखिमको सम्पर्कमा रहने हुँदा उनीहरूमा दीर्घकालीन स्वास्थ्य असर देखिन सक्छ। फोहोरमैला व्यवस्थापनमा संलग्न कर्मचारीहरूलाई संक्रमणजन्य रोग लाग्ने जोखिम पनि रहन्छ, यदि उनीहरूले उचित सुरक्षात्मक सामग्री प्रयोग नगरेमा। अन्ततः, खाना पकाउने क्रममा ग्याँस विस्फोट, तातो पदार्थको सम्पर्क, वा सतह चिप्लो हुँदा हुने दुर्घटनाहरूले थप स्वास्थ्य जोखिम निम्त्याउन सक्छ।

(ग) आगन्तुकहरूको सुरक्षा

होटल सञ्चालनको समयमा ठूलो संख्यामा पाहुना र पर्यटकहरूको आगमन हुने सम्भावना रहन्छ। यस्तो अवस्थामा आगन्तुकहरूको व्यक्तिगत सम्पत्ति तथा सामानहरूको चोरी वा हराउने सम्भावना रहन्छ, जुन होटलका अन्य पाहुनाहरू वा कर्मचारीहरूबाट समेत हुन सक्छ। साथै, होटलको रेस्टुराँ वा बार क्षेत्रमा मदिरापान गर्ने पाहुनाहरूबीच सामान्य विवाद वा झगडाको सम्भावना पनि रहन्छ, जसले होटलको शान्ति सुरक्षामा असर पार्न सक्छ।

(घ) खाद्यान्न गुणस्तर

होटलमा तयार पारिने खाना स्वच्छ र स्वस्थ नभएमा त्यसले पाहुनाहरूको स्वास्थ्यमा प्रतिकूल प्रभाव पार्न सक्छ। यदि अस्वच्छ वातावरणमा खाना तयार गरियो भने वा म्याद समाप्त भइसकेको कच्चा पदार्थको प्रयोग गरियो भने, त्यस्ता खाद्य सामग्रीहरूले खाद्यान्नको गुणस्तरलाई कमजोर बनाउँदै, उपभोक्ताहरूमा पेट सम्बन्धी रोग, विषाक्तता, वा अन्य स्वास्थ्य समस्या निम्त्याउन सक्छ। त्यसैले, होटलका कर्मचारीहरूलाई खाद्य स्वच्छता, भण्डारण, र पकाउने प्रक्रियामा आवश्यक सचेतना र तालिम दिनु अत्यावश्यक हुन्छ। यदि उचित प्रबन्ध नगरीयो भने, यसले होटलको सेवा गुणस्तर मात्र होइन, पर्यटकको स्वास्थ्य र सन्तुष्टिमा समेत नकारात्मक असर पार्न सक्छ।

(ङ) गुनासो व्यवस्थापन

होटल सञ्चालनको क्रममा फोहोरमैला व्यवस्थापनको अभाव, अत्याधिक ध्वनि प्रदूषण, र अव्यवस्थित सवारी साधनको पार्किङ व्यवस्थाले स्थानीय बासिन्दाहरूमा असन्तुष्टि र गुनासो उत्पन्न गराउन सक्छ। नियमित सरसफाइ नगरिएमा दुर्गन्ध, सडकमा फोहोरको जमावट, र आवाजका कारण स्थानीय जीवनशैलीमा अवरोध उत्पन्न हुन्छ। त्यस्तै, पाहुनाहरूका गाडीहरूको अव्यवस्थित पार्किङले सार्वजनिक बाटोमा अवरोध सिर्जना गरी स्थानीय समुदायको दैनिकीमा असर पुऱ्याउन सक्छ।

(च) होहल्ला तथा झैझगडा सम्बन्धी सवाल

होटल सञ्चालनको क्रममा विशेषगरी रेस्टुराँ, क्यासिनो, बार तथा भोज हल (Banquet Hall) मा हुने गतिविधिका कारण अत्याधिक आवाज (ध्वनि प्रदूषण) र कहिलेकाहीं झैझगडाको सम्भावना रहन्छ। मदिरापानपछि पाहुनाहरूबीच विवाद उत्पन्न हुनु वा अतिथिहरूको चर्को आवाजले आसपासको बासिन्दालाई असहज महसुस गराउन सक्छ। यस्ता घटना दोहोरिएमा स्थानीय समाजमा होटलप्रति असन्तोष बढ्न सक्छ र होटलको छविमा समेत नकारात्मक असर पर्न सक्छ।

(छ) पुरातात्विक तथा सांस्कृतिक महत्वमा प्रभाव

होटलको सञ्चालनबाट पुरातात्विक वा सांस्कृतिक दृष्टिले महत्वपूर्ण स्थलहरूमा प्रत्यक्ष असर पर्ने सम्भावना प्रतिवेदन अनुसार न्यून भए पनि, अप्रत्यक्ष असर पर्ने जोखिम भने रहन्छ। विशेषगरी पर्यटकहरूको असंवेदनशील व्यवहार, संस्कृतिप्रति असम्मानजनक क्रियाकलाप, वा अवाञ्छित भीडभाडका कारण स्थानीय सांस्कृतिक मूल्यमान्यतामा नकारात्मक प्रभाव पर्न

सक्छ। त्यसैले, स्थानीय परम्परा र सम्पदाको संरक्षणलाई प्राथमिकतामा राखेर होटल सञ्चालन गर्नु आवश्यक हुन्छ।

(ज) कार्यस्थलमा हुन सक्ने यौनजन्य दुर्व्यवहार

होटलजस्तो विविध र व्यस्त कार्यस्थलमा कार्यरत महिला तथा पुरुष कर्मचारीहरूबीच यौनजन्य दुर्व्यवहारको सम्भावना रहन्छ, विशेषतः यदि स्पष्ट आचारसंहिता, सचेतना तालिम र गुनासो व्यवस्थापन प्रणाली लागू नगरिएमा। यस्तो व्यवहारले कार्य वातावरण असुरक्षित बनाउनुका साथै पीडितको मानसिक स्वास्थ्यमा गम्भीर असर पार्न सक्छ। यदि यस्ता घटना बारम्बार दोहोरिए भने संस्थाको प्रतिष्ठामा पनि नकारात्मक असर पर्न सक्छ। यसकारण, यौन उत्पीडनसम्बन्धी नीतिहरू कार्यान्वयन गर्न र प्रभावकारी गुनासो व्यवस्थापन संयन्त्र स्थापना गर्नु अनिवार्य हुन्छ।

तालिका ४५: वातावरणीय प्रभावका तह निर्धारण

क्र.सं.	वातावरणीय प्रभाव	प्रभावको तह निर्धारण				
		प्रत्यक्ष/ अप्रत्यक्ष	परिमाण	सीमा	अवधि	जम्मा अङ्कमान
अनुकूल प्रभावहरू						
निर्माण चरण						
१.	रोजगारीको अवसर सिर्जना	प्रत्यक्ष	मध्यम (२०)	स्थानीय (२०)	अल्पकालीन (५)	न्यून (४५)
२.	प्राविधिक सीप तथा क्षमता अभिवृद्धि	प्रत्यक्ष	मध्यम (२०)	स्थानीय (२०)	अल्पकालीन (५)	न्यून (४५)
३.	स्थानीय व्यवसायको प्रवर्द्धन	प्रत्यक्ष	मध्यम (२०)	स्थानीय (२०)	अल्पकालीन (५)	न्यून (४५)
सञ्चालन चरण						
१.	रोजगारीको अवसर सिर्जना	प्रत्यक्ष	मध्यम (२०)	क्षेत्रिय (६०)	दीर्घकालीन (२०)	उच्च (१००)
२.	सीप तथा क्षमता अभिवृद्धि	प्रत्यक्ष	मध्यम (२०)	क्षेत्रिय (६०)	दीर्घकालीन (२०)	उच्च (१००)
३.	स्थानीय अर्थ व्यवसायमा परिवर्तन	अप्रत्यक्ष	मध्यम (२०)	स्थानीय (२०)	दीर्घकालीन (२०)	मध्यम (६०)
४.	राजश्व सङ्कलन तथा वृद्धि	प्रत्यक्ष	मध्यम (२०)	स्थानीय (२०)	दीर्घकालीन (२०)	मध्यम (६०)
५.	पर्यटन विकासमा सहयोग	प्रत्यक्ष	मध्यम (२०)	स्थानीय (२०)	दीर्घकालीन (२०)	मध्यम (६०)
६.	आयोजनाले व्यवसायिक सामाजिक उत्तरदायित्व अन्तर्गत स्थानीयका लागि गरिने सहयोग	अप्रत्यक्ष	मध्यम (२०)	स्थानीय (२०)	दीर्घकालीन (२०)	मध्यम (६०)
नकारात्मक प्रभाव						
निर्माण चरण						
भौतिक वातावरण						
१.	फोहोर मैला व्यवस्थापनका समस्या	प्रत्यक्ष	उच्च (६०)	स्थानीय (२०)	अल्पकालीन (५)	उच्च (८५)

क्र.सं.	वातावरणीय प्रभाव	प्रभावको तह निर्धारण				
		प्रत्यक्ष/ अप्रत्यक्ष	परिमाण	सीमा	अवधि	जम्मा अङ्कमान
२.	Muck उत्सर्जन तथा व्यवस्थापन	प्रत्यक्ष	उच्च (६०)	स्थानीय (२०)	अल्पकालीन (५)	उच्च (८५)
३.	वायु प्रदूषण	प्रत्यक्ष	मध्यम (२०)	स्थानीय (२०)	अल्पकालीन (५)	न्यून (४५)
४.	ध्वनि प्रदूषण	प्रत्यक्ष	मध्यम (२०)	स्थानीय (२०)	अल्पकालीन (५)	न्यून (४५)
५.	जल प्रदूषण	अप्रत्यक्ष	न्यून (१०)	स्थानीय (२०)	अल्पकालीन (५)	न्यून (३५)
६.	निर्माण सामग्रीहरूको ढुवानी तथा व्यवस्थापन	प्रत्यक्ष	मध्यम (२०)	स्थानीय (२०)	अल्पकालीन (५)	न्यून (४५)
७.	भूमिगत पानीको निकासिबाट वरपरको पानी निकासिमा पर्ने प्रभाव	अप्रत्यक्ष	न्यून (१०)	स्थानीय (२०)	अल्पकालीन (५)	न्यून (३५)
८.	ढल निकास व्यवस्थापनका समस्या	अप्रत्यक्ष	न्यून (१०)	स्थानीय (२०)	अल्पकालीन (५)	न्यून (३५)
९.	उच्च ऊर्जाको खपत एंव मागमा वृद्धि	प्रत्यक्ष	मध्यम (२०)	स्थलगत (१०)	अल्पकालीन (५)	न्यून (३५)
१०.	विद्यमान पूर्वाधारमा पर्न सक्ने प्रभाव	अप्रत्यक्ष	मध्यम (२०)	स्थानीय (२०)	अल्पकालीन (५)	न्यून (४५)
जैविक वातावरण						
१.	आयोजना स्थानमा रहेको हरियालीमा पर्ने प्रभाव	प्रत्यक्ष	न्यून (१०)	स्थलगत (१०)	दीर्घकालीन (२०)	न्यून (४०)
सामाजिक-आर्थिक तथा सांस्कृतिक वातावरण						
१.	विद्यमान सडकको पहुँचमा प्रभाव	अप्रत्यक्ष	मध्यम (२०)	स्थानीय (२०)	अल्पकालीन (५)	न्यून (४५)
२.	व्यवसायजन्य स्वास्थ्य र सुरक्षा	प्रत्यक्ष	उच्च (६०)	स्थलगत (१०)	दीर्घकालीन (२०)	उच्च (९०)
३.	स्थानीय र बाहिरी कामदारहरू बीच द्वन्द्व	अप्रत्यक्ष	न्यून (१०)	स्थानीय (२०)	अल्पकालीन (५)	न्यून (३५)

क्र.सं.	वातावरणीय प्रभाव	प्रभावको तह निर्धारण				
		प्रत्यक्ष/ अप्रत्यक्ष	परिमाण	सीमा	अवधि	जम्मा अङ्कमान
४.	गुनासो व्यवस्थापन	प्रत्यक्ष	मध्यम (२०)	स्थानीय (२०)	अल्पकालीन (५)	न्यून (४५)
५.	संक्रामक रोगबाट पर्न सक्ने प्रभाव	अप्रत्यक्ष	मध्यम (२०)	स्थानीय (२०)	अल्पकालीन (५)	न्यून (४५)
६.	कार्यस्थलमा हुन सक्ने यौनजन्य दुर्व्यवहार	अप्रत्यक्ष	मध्यम (२०)	स्थानीय (२०)	अल्पकालीन (५)	न्यून (४५)
७.	बाल श्रमको प्रयोग	अप्रत्यक्ष	न्यून (१०)	स्थानीय (२०)	अल्पकालीन (५)	न्यून (३५)
८.	लैङ्गिक विभेद (लैङ्गिक हिंसा र समान कामको असमान ज्याला)	अप्रत्यक्ष	न्यून (१०)	स्थानीय (२०)	अल्पकालीन (५)	न्यून (३५)
सञ्चालन चरण						
भौतिक वातावरण						
१.	ठोस तथा तरल फोहोरमैला व्यवस्थापन	प्रत्यक्ष	उच्च (६०)	स्थानीय (२०)	दीर्घकालीन (२०)	उच्च (१००)
२.	तरल फोहोर/ ढल निकास व्यवस्थापन	प्रत्यक्ष	मध्यम (२०)	स्थानीय (२०)	दीर्घकालीन (२०)	मध्यम (६०)
३.	वायु प्रदुषण	प्रत्यक्ष	मध्यम (२०)	स्थानीय (२०)	दीर्घकालीन (२०)	मध्यम (६०)
४.	ध्वनि प्रदुषण	प्रत्यक्ष	मध्यम (२०)	स्थानीय (२०)	दीर्घकालीन (२०)	मध्यम (६०)
५.	भूमिगत पानीको प्रयोगबाट भूमिमा पर्ने प्रभाव	अप्रत्यक्ष	मध्यम (२०)	स्थानीय (२०)	दीर्घकालीन (२०)	मध्यम (६०)
६.	ऊर्जा खपत सम्बन्धी सवाल	अप्रत्यक्ष	मध्यम (२०)	स्थानीय (२०)	दीर्घकालीन (२०)	मध्यम (६०)
७.	उच्च पानीको प्रयोग	अप्रत्यक्ष	उच्च (६०)	स्थानीय (२०)	दीर्घकालीन (२०)	उच्च (१००)

क्र.सं.	वातावरणीय प्रभाव	प्रभावको तह निर्धारण				
		प्रत्यक्ष/ अप्रत्यक्ष	**परिमाण**	**सीमा**	**अवधि**	**जम्मा अङ्कमान**
८.	विपद् जोखिम सम्बन्धि सवाल	अप्रत्यक्ष	मध्यम (२०)	स्थानीय (२०)	दीर्घकालीन (२०)	मध्यम (६०)
९.	ट्राफिक जाम सम्बन्धी सवाल	अप्रत्यक्ष	मध्यम (२०)	स्थानीय (२०)	दीर्घकालीन (२०)	मध्यम (६०)
१०.	भवनले गर्दा घाम छेक्न सक्ने सवाल	प्रत्यक्ष	मध्यम (२०)	स्थानीय (२०)	दीर्घकालीन (२०)	मध्यम (६०)
जैविक वातावरण						
१.	होटल परिसर भित्र हरियालीको संरक्षण तथा व्यवस्थापन	प्रत्यक्ष	मध्यम (२०)	स्थलगत (१०)	दीर्घकालीन (२०)	मध्यम (५०)
सामाजिक-आर्थिक तथा सांस्कृतिक वातावरण						
१.	होटल भित्र र आसपास क्षेत्रको स्वास्थ्य तथा सरसफाई	अप्रत्यक्ष	मध्यम (२०)	स्थानीय (२०	दीर्घकालीन (२०)	मध्यम (६०)
२.	व्यवसायजन्य सुरक्षा तथा स्वास्थ्यको जोखिम	प्रत्यक्ष	मध्यम (२०)	स्थलगत (१०)	दीर्घकालीन (२०)	मध्यम (५०)
३.	आगन्तुकहरूको सुरक्षा	प्रत्यक्ष	मध्यम (२०)	स्थलगत (१०)	दीर्घकालीन (२०)	मध्यम (५०)
४.	खाद्यान्न गुणस्तर	प्रत्यक्ष	मध्यम (२०)	स्थलगत (१०)	दीर्घकालीन (२०)	मध्यम (५०)
५.	गुनासो व्यवस्थापन	प्रत्यक्ष	मध्यम (२०)	स्थानीय (२०)	अल्पकालीन (५)	न्यून (४५)
६.	होहल्ला तथा झैझगडा सम्बन्धी सवाल	अप्रत्यक्ष	मध्यम (२०)	स्थलगत (१०)	दीर्घकालीन (२०)	मध्यम (५०)
७.	पुरातात्विक तथा सांस्कृतिक महत्वमा प्रभाव	अप्रत्यक्ष	न्यून (१०)	स्थानीय (२०)	दीर्घकालीन (२०)	मध्यम (५०)
८.	कार्यस्थलमा हुन सक्ने यौनजन्य	अप्रत्यक्ष	न्यून (१०)	स्थानीय (२०)	दीर्घकालीन (२०)	मध्यम (५०)

क्र.सं.	वातावरणीय प्रभाव	प्रभावको तह निर्धारण				
		प्रत्यक्ष/ अप्रत्यक्ष	परिमाण	सीमा	अवधि	जम्मा अङ्कमान
	दुर्व्यवहार					

परिच्छेद ८: अनुकूल प्रभाव अधिकतम अभिवृद्धि गर्ने तथा प्रतिकूल प्रभाव न्यून गर्ने उपाय

यस अध्यायमा प्रस्तावित आयोजनाको प्रकृति, निर्माण तथा सञ्चालन अवस्थामा गरिने विभिन्न क्रियाकालप, निर्माण सामग्रीको ढुवानी तथा व्यवस्थापन, निर्माण कार्यमा परिचालित हुने कर्मचारी, कामदार, उपयोग हुने प्रविधिअनुसार वातावरणमा पर्ने सक्ने असरहरू पहिचान गरिएको छ ।

८.१ वातावारण प्रभाव पहिचान, विश्लेषण तथा न्यूनीकरण तथा अभिवृद्धिका उपाय

यस आयोजनाले वातावरणमा पर्न सक्ने प्रतिकूल प्रभावहरूलाई विशेष ध्यान दिइएको छ। पहिचान गरिएका प्रतिकूल प्रभावहरू हटाउन वा न्यूनीकरण गर्ने तीन प्रकारको उपायहरूः (क) क्षतिपूर्तिका उपाय (Compensatory Measure), (ख) सुधारात्मक उपाय (Corrective Measure) र (ग) प्रतिरोधात्मक उपायहरू (Preventive Measure) अवलम्बन गरिने छ। ती उपायहरूमध्ये प्रतिरोधात्मक उपायहरूलाई प्राथमिकता दिँदै क्रमशः सुधारात्मक र क्षतिपूर्तिका उपायहरू कार्यान्वयन गर्न प्रस्ताव गरिएका छन्। वातावरणीय प्रभावहरूको विश्लेषण र तीमध्ये नकारात्मक प्रभावहरूको न्यूनीकरण र सकारात्मक प्रभावहरूको बढोत्तरीका उपायहरू विस्तृत रूपमा प्रस्तुत गरिएको छ।

८.१.१ सकारात्मक प्रभावहरुको अभिवृद्धिका उपाय

८.१.१.१ निर्माण चरण

(क) रोजगारीको अवसर सिर्जना

आयोजनामा आवश्यक पर्ने जनशक्तिको छनोट गर्दा स्थानीय समुदायका व्यक्तिहरूलाई प्राथमिकता दिईनेछ जसबाट समुदायको प्रत्यक्ष समावेशिता सुनिश्चित हुन्छ। महिला, दलित, जनजाति तथा अन्य पिछडिएका वर्गहरूलाई रोजगारीमा विशेष प्राथमिकता दिइनेछ।

(ख) प्राविधिक सीप तथा क्षमता अभिवृद्धि

होटल निर्माण कार्यमा संलग्न स्थानीय र बाहिरबाट आएका कामदारहरूलाई आवश्यक प्राविधिक सीप र ज्ञान अभाव भएका क्षेत्रहरूमा उपयोगी तालिमको व्यवस्था गरिनेछ। स्थानीय कामदारहरूले होटल निर्माणका लागि आवश्यक ढलान हाल्ने, गारो लगाउने, टाइल्स जडान गर्ने, काठको काम, विद्युत् तथा प्लम्बिङ जस्ता सीपहरू सिक्ने अवसर पाउनेछन्। यस प्रकारको तालिमले उनीहरूको प्राविधिक दक्षता अभिवृद्धि गर्नुका साथै दीर्घकालीन रोजगारीमा प्रतिस्पर्धी बन्न मद्दत पुर्‍याउनेछ।

(ग) स्थानीय व्यवसायको प्रवर्द्धन

निर्माण सामग्री खरिद गर्दा स्थानीय आपूर्तीकर्ता र सेवा प्रदायकलाई प्राथमिकता दिईनेछ।

८.१.१.२ सञ्चालन चरण

(क) रोजगारीको अवसर सिर्जना

सञ्चालन चरणमा रोजगारीका अवसरहरूलाई अभिवृद्धि गर्न स्थानीय जनशक्तिलाई प्राथमिकता दिई उनीहरूको दक्षता बढाउन नियमित तालिम कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ। होटल सञ्चालनको चरणमा स्थानीय वडाहरू तथा महानगरपालिकाका नागरिकहरूलाई सम्भव भएसम्म सीप र इच्छुकको आधारमा रोजगारीमा प्राथमिकता दिइनेछ। होटल सञ्चालनको समयमा प्लम्बर, बिजुली प्राविधिक, प्लान्ट अपरेटर, व्यवस्थापन कर्मचारी, सुरक्षा गार्ड र सफाई कर्मचारी जस्ता विभिन्न आवश्यक पदहरूमा यथासम्भव स्थानीय जनतालाई प्राथमिकता दिइनेछ।

(ख) सीप तथा क्षमता अभिवृद्धि

सञ्चालन चरणमा स्थानीय जनशक्तिको सीप तथा क्षमता अभिवृद्धिका लागि होटलले नियमित रूपमा व्यवहारिक र प्राविधिक तालिम सञ्चालन गर्नेछ। नयाँ प्रविधि र सेवा सम्बन्धी ज्ञान प्रदान गर्दै, व्यवस्थापन र ग्राहक सेवा जस्ता क्षेत्रमा नेतृत्व विकास तालिम दिनेछ। यसले दीर्घकालीन रूपमा व्यवसायिक दक्षता र सेवाको गुणस्तर दुवैमा सुधार ल्याउनेछ।

(ग) स्थानीय अर्थ व्यवसायमा परिवर्तन

होटल सञ्चालनबाट स्थानीय अर्थ व्यवसायमा सकारात्मक प्रभाव अभिवृद्धि गर्न आवश्यक सामग्रीहरू स्थानीय उत्पादन तथा स्रोतबाट खरिद गरिनेछ। ट्राभल एजेन्सी, ट्याक्सी सेवा, टुर गाइड र हस्तकला व्यवसायीहरूलाई सहकार्यमा ल्याई पर्यटन सेवाको माग बढाइनेछ।

(घ) राजश्व सङ्कलन तथा वृद्धि

होटल सञ्चालनको क्रममा नेपाल सरकार र स्थानीय तहले प्राप्त गर्ने राजस्वलाई थप अभिवृद्धि गर्न सबै कर, सेवा शुल्क र इजाजतपत्र शुल्क समयमै तिर्ने व्यवस्था सुनिश्चित गरिनेछ। स्थानीय सरकारसँग समन्वय गरी पारदर्शी र डिजिटल कर प्रणाली अपनाइनेछ। होटलमा सञ्चालन हुने बैंक्वेट सेवा, क्यासिनो, रेस्टुराँलगायतका सेवाहरूबाट उत्पन्न आम्दानीलाई कर प्रणालीमा समेटिनेछ।

(ङ) पर्यटन विकासमा सहयोग

होटल सञ्चालनले गुणस्तरीय सेवा प्रदान गर्दै आन्तरिक तथा बाह्य पर्यटकहरूलाई आकर्षित गर्नेछ। डिजिटल मार्केटिङमा जोड दिई अन्तर्राष्ट्रिय स्तरमा प्रचार गरिनेछ र पर्यटन सम्बन्धी

निकायहरूसँग सहकार्य गरिनेछ। साथै, वातावरणमैत्री र उत्तरदायी पर्यटन अभ्यासलाई प्रवर्द्धन गरी नेपालको पर्यटन क्षेत्रलाई दीर्घकालीन रूपमा समृद्ध र दिगो बनाइनेछ।

(च) आयोजनाको सामाजिक उत्तरदायित्व अन्तर्गत स्थानीयका लागि गरिने सहयोग

सामाजिक उत्तरदायित्व अन्तर्गत स्थानीय समुदायका लागि आधारभूत कार्यक्रम र गतिविधिहरूमा सहभागी भई सहयोग गरिनेछ। प्रस्तावित होटलले सामाजिक कार्यक्रम, जनचेतना अभियान तथा वातावरण संरक्षण अभियानका लागि बजेट र रणनीति निर्माण गर्नेछ। ती कार्यक्रमहरूमा स्वास्थ्य, शिक्षा, पानी आपूर्ती र सरसफाइ, धार्मिक तथा सांस्कृतिक सम्पदा संरक्षणमा सहयोग प्रदान गरिनेछ।

८.१.२ नकारात्मक प्रभावहरुको न्यूनीकरणका उपाय

८.१.२.१ निर्माण चरण

८.१.२.१.१ भौतिक वातावरण

(क) फोहोर मैला व्यवस्थापनका समस्या

निर्माण चरणमा उत्पन्न हुने ठोस तथा तरल फोहोरको उचित व्यवस्थापनका लागि विभिन्न न्यूनीकरण उपायहरू अपनाइनुपर्छ। फोहोरलाई स्रोतमै वर्गीकरण गरी पुनः प्रयोग गर्न सकिने सामग्री (जस्तै काठ, फलाम, PVC आदि) छुट्याइनेछ भने अन्य फोहोरलाई स्थानीय पालिकासँग समन्वय गरेर सुरक्षित रूपमा व्यवस्थापन गरिनेछ। निर्माण स्थलमा पर्याप्त सङ्ख्यामा वर्गीकृत डस्टबिनहरू राखी फोहोरको सुरक्षित सङ्कलन गरिनेछ। विषालु तथा रसायनजन्य फोहोरको छुट्टै व्यवस्थापन गरिनेछ र पेन्ट वा अन्य तरल पदार्थहरू नालीमा मिसिन नदिन सोकपोखरी वा फिल्ट्रेसन पिटको व्यवस्था गरिनेछ।

(ख) वायु प्रदूषण

निर्माण सामग्रीहरूलाई प्लास्टिक वा त्रिपालले छोपेर राखिनेछ। डिजेल जेनरेटर र सवारी साधनहरू प्रयोग गर्दा नेपाल सरकारले तोकेको वायु प्रदूषणसम्बन्धी मापदण्डको पालना गरिनेछ, र डिजेल जेनरेटरको चिम्नीको उचाइ कम्तीमा १५ मिटर कायम राखिनेछ।

(ग) ध्वनि प्रदूषण

हेभी मेशिनरीहरू जस्तै जेनरेटर, पम्प, रोलर आदिमा साइलेंसर वा ध्वनि अवरोधक उपकरण जडान गरी प्रयोग गरिनेछ। रातको समयमा जनजीवनमा असर नपरोस् भनि यस्ता निर्माण कार्यहरू बिहान ७ बजे देखि साँझ ६ बजेभित्र सीमित गरिनेछ। सम्भव भएसम्म कम आवाज उत्पन्न गर्ने प्रविधिको प्रयोगलाई प्राथमिकता दिइनेछ। दीर्घकालीन स्वास्थ्य असर नहोस् भनी कामदारहरूलाई कानमा लगाउने सुरक्षा उपकरण (जस्तैः ear plugs वा ear muffs) अनिवार्य

व्यवस्था गरिनेछ। साथै, अत्याधिक आवाज हुने कार्यहरू सुरु गर्नु अघि नजिकका बस्ती वा कार्यालयहरूलाई पूर्वसूचना दिइनेछ, जसले स्थानीय समुदायसँग समन्वय कायम राख्न सहयोग पुऱ्याउँछ।

(घ) जल प्रदूषण

निर्माणस्थलमा प्रयोग हुने रासायनिक पदार्थ, इन्धन तथा तेलजन्य फोहोरहरू वर्षातको समयमा सतही जल स्रोतहरूमा बगेर मिसिन नदिन विशेष ध्यान दिइनेछ। यस्ता प्रदूषकहरू रोक्न अस्थायी ड्रेनेज (निकास) प्रणाली बनाइनेछ र पानीको बहाव नियन्त्रण गरिनेछ। तेल, पेन्ट तथा सोल्भेन्ट जस्ता रसायनहरू सुरक्षित ठाउँमा राखी तिनको रिसाव (Seepage) रोक्न उपयुक्त कन्टेनर र कभरको व्यवस्था गरिनेछ। सेप्टिक ट्याङ्क निर्माण गर्दा लिकेज नहोस् भनेर प्राविधिक मापदण्ड अनुसार सावधानी अपनाइनेछ। ढल निकास व्यवस्थापन व्यवस्थित गरी फोहोर पानी सतही वा भूमिगत जल स्रोतमा मिसिन नदिने व्यवस्था मिलाइनेछ।

(ङ) निर्माण सामग्रीहरूको ढुवानी तथा व्यवस्थापन

धुलो फैलन नदिन र सामग्री बाटोमा खस्नबाट रोक्न, निर्माण सामग्रीहरू; ईँटा, सिमेन्ट, गिट्टी, बालुवा आदि ढुवानी गर्दा ट्रक तथा सवारीसाधनमा सामग्रीहरू ढाक्न प्लास्टिक वा त्रिपाल प्रयोग गरिनेछ। निर्माण सामग्रीको भण्डारण सुरक्षित स्थानमा गरिनेछ र सडक वा पैदलमार्गमा नफैलिने व्यवस्था मिलाइनेछ।

(च) भूमिगत पानीको निकासिबाट वरपरको पानी निकासिमा पर्ने प्रभाव

Rain Water Harvesting प्रणालीको विकास गरी वर्षातको पानी संकलन र पुनः प्रयोगको व्यवस्था गरिनेछ जसले भूमिगत पानीमा पर्ने दबाब घटाउनेछ। भूमिगत पानीको स्तरमा पर्ने असर न्यूनीकरण गर्न निर्माण क्षेत्रको Pavement मा पानी छिर्नसक्ने सामग्री (Pervious Material) प्रयोग गरिनेछ, जसले वर्षाको पानी जमिनमा सोसिन सहायता पुऱ्याउँछ र भूमिगत जल पुनःभरण (मा योगदान पुऱ्याउँछ। साथै, खुला क्षेत्रहरूमा वृक्षारोपण र हरियाली प्रवर्द्धन गरिनेछ, जसले जमिनमा पानीको सोसाइ (Infiltration) बढाउने र जलचक्रलाई सन्तुलनमा राख्ने कार्य गर्नेछ।

(छ) ढल निकास व्यवस्थापनका समस्या

कामदारहरूको लागि अस्थायी शौचालय र भोजनालयबाट निस्कने ढलको व्यवस्थापन गर्न अस्थायी तर सुरक्षित ढल निकास प्रणाली जस्तै मोबाइल टयांक वा अस्थायी सेप्टिक ट्याङ्कको व्यवस्था गरिनेछ। ढललाई सिधै सतह वा खुला नालामा मिसाउन नदिइ उचित प्रशोधन प्रणालीमार्फत मात्र विसर्जन गरिनेछ। सेप्टिक ट्याङ्क निर्माण गर्दा त्यसमा लिकेज नहोस् भन्ने सुनिश्चित गर्न प्रविधिक मापदण्डको पालना गरिनेछ।

(ज) उच्च ऊर्जाको खपत एंव मागमा वृद्धि

निर्माण कार्यमा प्रयोग हुने मेशिनरी तथा उपकरणहरूको चयन गर्दा ऊर्जा दक्षता भएका आधुनिक तथा कम इन्धन खपत गर्ने मोडेलहरू प्रयोग गरिनेछ। सकेसम्म अनवीकरणीय स्रोतको सट्टा नवीकरणीय ऊर्जा स्रोतहरू, जस्तै सौर्य ऊर्जा, प्राथमिकतामा राखिनेछ। डीजेल इन्धनको प्रयोग न्यून गर्न निर्माण स्थलमा एलपीजी, बिजुली वा अन्य स्वच्छ ऊर्जा स्रोतको प्रयोगलाई प्रोत्साहन गरिनेछ। वेल्डिङ, ड्रिलिङ तथा भारी उपकरणहरूको सञ्चालन आवश्यक नभएको समयमा बन्द राखी अनावश्यक ऊर्जा खपत रोकिनेछ।

(झ) विद्यमान पूर्वाधारमा पर्न सक्ने प्रभाव

निर्माण सामग्रीको ढुवानी र भारी सवारीसाधनको आवागमनका लागि निर्धारित समय तालिका तयार गरिनेछ, जसले ट्राफिक जाम, सडक क्षति र दुर्घटनाको जोखिम न्यून गर्न सहयोग पुऱ्याउनेछ। सडक तथा पैदलमार्गमा सामग्री नफैलियोस् भन्नका लागि सुरक्षित र नियन्त्रित भण्डारण गरिनेछ। खानेपानी, बत्ती, फोहोर संकलन र पार्किङ्गजस्ता स्थानीय पूर्वाधारमा अस्थायी रूपमा पर्ने चाप न्यूनीकरण गर्न सम्बन्धित सेवा प्रदायक निकायहरूसँग समयमै समन्वय गरिनेछ।

८.१.२.१.२ जैविक वातावरण

(क) आयोजना स्थानमा रहेको हरियालीमा पर्ने प्रभाव

परियोजना स्थलमा हरित क्षेत्रको न्यूनतम प्रतिशत सुनिश्चित गरी खुला ठाउँमा घाँस, फूलबारी, वा साना बोटबिरुवा लगाइनेछ। निर्माण सम्पन्न भएपछि हरियाली पुनःस्थापना कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ, जसअन्तर्गत छत र बार्दलीमा गमलामा बिरुवा राख्ने, बगैंचाहरू विकास गर्ने, र हरित बार बनाउने जस्ता उपायहरू अपनाइनेछ।

८.१.२.१.३ सामाजिक, आर्थिक र सांस्कृतिक वातावरण

(क) विद्यमान सडकको पहुँचमा प्रभाव

निर्माण सामग्रीको ढुवानी, उपकरण स्थानान्तरण र कामदारहरूको ओसारपसार विशेष गरी ट्राफिक चाप न्यून हुने समय (जस्तैः बिहानको चाप भन्दा अगाडि वा दिउँसो) समयमा गराइनेछ। पैदलयात्रीहरूको सुरक्षाका लागि स्पष्ट संकेतसहितको पैदल मार्ग (Pedestrian Pathway) बनाइनेछ र आवश्यक ठाउँमा सवारी रोक्ने/घुमाउने क्षेत्र सुनिश्चित गरिनेछ। साथै, ट्राफिक व्यवस्थापनमा स्थानीय ट्राफिक प्रहरी वा सम्बन्धित निकायसँग समन्वय गरी अस्थायी मार्गनिर्देशन तथा ट्राफिक साइनेजहरू राखिनेछ।

(ख) व्यवसायजन्य स्वास्थ्य र सुरक्षा

कामदारहरूलाई सुरक्षात्मक पोशाक (जस्तैः हेल्मेट, सुरक्षा जुत्ता, सुरक्षा बेल्ट, ग्लोभ्स, मास्क आदि) अनिवार्य रूपमा प्रयोग गराइनेछ। उचाइमा काम गर्दा सेफ्टी हार्नेस र नेटको व्यवस्था गरिनेछ, जसले खस्ने जोखिम कम गर्छ। बिजुली सम्बन्धी काम गर्दा अनुभवी र प्रमाणित प्राविधिक मात्र परिचालन गरिनेछ र सबै उपकरणहरूको मर्मत तथा निरीक्षण नियमित रूपमा गरिनेछ। साथै, कार्यस्थलमा प्राथमिक उपचारको सामग्री र आपतकालीन सम्पर्क व्यवस्था अनिवार्य गरिनेछ।

(ग) स्थानीय र बाहिरी कामदारहरू बीच द्वन्द्व

रोजगारीका अवसरमा स्थानीय जनशक्तिलाई प्राथमिकता दिइनेछ र आवश्यक क्षमता विकासका लागि तालिमको व्यवस्था गरिनेछ। कामदारहरूबीच आपसी समझदारी र सहिष्णुता बढाउन नियमित रूपमा अन्तरक्रिया, समावेशी छलफल कार्यक्रम तथा सामूहिक गतिविधिहरू आयोजना गरिनेछ।

(घ) गुनासो व्यवस्थापन

निर्माण गतिविधिका क्रममा उत्पन्न हुने सम्भावित समस्या प्रति स्थानीय बासिन्दा वा सरोकारवालाबाट आउने गुनासोहरूको प्रभावकारी व्यवस्थापनका लागि स्पष्ट र पहुँचयोग्य गुनासो सुनुवाइ संयन्त्र स्थापना गरिनेछ। परियोजनाले गुनासो टिपोट गर्न सकिने "गुनासो रजिष्ट्रेशन बक्स" निर्माणस्थलमा राखिनेछ र वैकल्पिक रूपमा फोन, इमेल वा स्थानीय प्रतिनिधिमार्फत गुनासो दिने व्यवस्था मिलाइनेछ। प्राप्त गुनासोहरूको द्रुत समीक्षा तथा समाधानका लागि परियोजनास्तरमा गुनासो समाधान समिति गठन गरिनेछ, जसमा स्थानीय समुदायका प्रतिनिधिको पनि सहभागिता हुने व्यवस्था गरिनेछ। सबै गुनासोहरूलाई निश्चित समयसीमा भित्र समाधान गर्न प्रतिबद्धता जनाइनेछ र समाधान प्रक्रिया पारदर्शी बनाइनेछ।

(ङ) संक्रामक रोगबाट पर्न सक्ने प्रभाव

सबै कामदारहरूलाई सुरक्षित र स्वच्छ खानेपानी उपलब्ध गराइनेछ।शौचालयमामा साबुन र पानीको व्यवस्था गरिनेछ। कार्यस्थलमा मास्क तथा सेनिटाईजर अनिवार्य रुपमा प्रयोग गरिनेछ। सम्भावित संक्रमण फैलिन नदिन कामदारहरूको बसोबास क्षेत्रमा नियमित सरसफाइ गरिनेछ।

(च) कार्यस्थलमा हुन सक्ने यौनजन्य दुर्व्यवहार

कर्मचारीहरूलाई प्रत्यक्ष रूपमा यौन दुर्व्यवहार भए/नभएको सोधपुछ गर्ने गुनासो सुनुवाइका लागि जिम्मेवार अधिकारी तोकिन्छ र कार्यस्थलको अवलोकन तथा निरीक्षण गरिन्छ। यदि कसैलाई कहीँ गुनासो छ भने गुनासो पेटिका, मौखिक गुनासो, फोन तथा इमेलमार्फत जानकारी दिन प्रोत्साहन गरिन्छ र प्राप्त गुनासोहरूको तत्काल सुनुवाइ गरिन्छ।

(छ) बाल श्रमको प्रयोग

ठेकदार तथा उपठेकदारहरूसँग गरिएको सम्झौतामा बाल श्रम निषेध सम्बन्धी प्रावधान स्पष्ट रूपमा उल्लेख गरिनेछ र त्यसको कडाईका साथ निगरानी गरिनेछ।

(ज) लैङ्गिक विभेद (लैङ्गिक हिंसा र समान कामको असमान ज्याला)

महिला तथा पुरुष कामदारहरूलाई समान प्रकृतिको कामका लागि समान पारिश्रमिक दिइनेछ र यसबारे स्पष्ट व्यवस्था ठेक्का सम्झौतामा उल्लेख गरिनेछ। प्राविधिक तथा जिम्मेवारीपूर्ण कार्यमा महिलालाई पनि बराबरी अवसर प्रदान गरिनेछ र उनीहरूको क्षमता अभिवृद्धिका लागि आवश्यक तालिमको व्यवस्था गरिनेछ।

८.१.२.२ सञ्चालन चरण

८.१.२.२.१ भौतिक वातावरण

(क) ठोस फोहोरमैला व्यवस्थापन

उत्पादन हुने फोहोरलाई स्रोतमै कुहिने र नकुहिने गरी वर्गीकृत गरिनेछ, र त्यसअनुसार छुट्टाछुट्टै डस्टबिन तथा सङ्कलन प्रणालीको व्यवस्था गरिनेछ। होटलले फोहोरको मात्रा घटाउन, पुनः प्रयोग गर्न र पुनःचक्र गर्न (३R सिद्धान्त) अवधारणामा जोड दिईनेछ। ४० माइक्रोनभन्दा कमको प्लास्टिक झोलाको प्रयोग प्रतिबन्धित गरिनेछ। भान्सा, होटेल, भोजबाट बाँकी रहेको पकाएको खाना पशुपालन व्यवसायीहरूलाई दिइनेछ। कुहिने फोहोरलाई कम्पोस्टिङ प्रक्रियामार्फत प्रशोधन गरिनेछ भने नकुहिने फोहोर जस्तै प्लास्टिक, काँच, कागज आदि रिसाइकल गर्न योग्य फोहोरलाई छुटै सङ्कलन गरि सबन्धित बिक्रेतालाई आपूर्ती गरिनेछ। विशेष प्रकारका हानिकारक फोहोरहरू, जस्तै CFL/LED बल्ब, इलेक्ट्रोनिक उपकरण आदिको लागि सुरक्षित सङ्कलन गरी सबन्धित बिक्रेतालाई आपूर्ती गरिनेछ। फोहोरको व्यवस्थापनमा कार्यरत कर्मचारीहरूलाई आवश्यक सुरक्षा सामाग्री उपलब्ध गराइनेछ र तिनीहरूलाई व्यवस्थापन प्रक्रिया र जोखिमसम्बन्धी नियमित तालिम प्रदान गरिनेछ।

(ख) तरल फोहोर/ ढल निकास व्यवस्थापन

तरल फोहोर जमिनमुनिको सेप्टिक ट्याङ्कीमा संकलन गरी र प्रशोधन गरेर मात्र महानगरपालिकाको ढलमा पठाउने व्यवस्था गरिने छ। तरल फोहोर व्यवस्थापन गर्न १२० घन मीटर प्रति दिन क्षमताको Sewage Treatment Plant (STP) को जडान गरिनेछ। यस STP बाट निस्कने स्लजलाई मलको रूपमा प्रयोग गर्न मिल्नेछ, जसलाई स्थानीय कृषकहरूलाई बिक्री गरिनेछ। फोहोर पानीको निकास गर्दा नेपाल सरकारले लागु गरेको सार्वजनिक ढलहरू मार्फत पठाउने उद्योगजन्य एफ्लुएन्ट मापदण्डअनुसार मात्र विसर्जन गरिन्छ र प्राकृतिक स्रोत वा खोला-नालामा विसर्जन गरिँदैन। स्विमिंग पुल हप्ताको दुई पटक नियमित रूपमा सफा गरिन्छ र यसको पानी वर्षको एक पटक सुक्खा मौसममा मात्र परिवर्तन गरिन्छ। उक्त फोहोर पानी प्रशोधन गरी बगैचामा प्रयोग गरिन्छ।

(ग) वायु प्रदुषण

किचेनमा उत्पन्न हुने ग्रीजयुक्त धुवाँ र गन्ध नियन्त्रण गर्न इक्जस्ट फ्यान र इलेक्ट्रोस्टयाटिक फिल्टर जडान गरिनेछ, जसले तेल र धुवाँका कणहरू समात्न मद्दत गर्छ। डीजेल जेनरेटर

प्रयोग गर्दा नेपाल सरकारले तोकेको वायु गुणस्तर मापदण्ड अनुसारको उपकरण मात्र प्रयोग गरिनेछ, र तिनको नियमित मर्मत तथा परीक्षण गरिनेछ।

(घ) ध्वनि प्रदुषण

जेनरेटर, पम्प, र HVAC प्रणालीजस्ता यान्त्रिक उपकरणहरूलाई ध्वनि अवरोधक (Soundproof) कभर भित्र राखिनेछ र सकेसम्म तिनीहरूलाई होटलको आवासीय क्षेत्रबाट टाढा राखिनेछ। यस्ता उपकरणहरूको नियमित मर्मत गरी अनावश्यक आवाज उत्सर्जन हुन नदिने व्यवस्था मिलाइनेछ। यान्त्रिक उपकरणहरू सञ्चालनको समय र विधिमा नेपाल सरकारद्वारा तोकिएको ध्वनि मापदण्ड पालन गरिनेछ। होटलका पाहुनाहरू र कर्मचारीहरूको गतिविधिबाट उत्पन्न हुने आवाजलाई नियन्त्रण गर्न सजगता र शिष्ट व्यवहारका लागि आचारसंहिता लागू गरिनेछ।

(ङ) भूमिगत पानीको प्रयोगबाट भूमिमा पर्ने प्रभाव

भूमिगत पानीको उपयोगलाई आवश्यक मात्रामा सीमित गरी वर्षा पानी संकलन (Rainwater Harvesting) प्रणाली स्थापना गरिनेछ, जसले भूमिगत जलस्रोतमा पर्ने दबाब कम गर्नेछ। बर्सातको पानीलाई Raw Water Tank मा संकलन गरेर प्रशोधन पश्चात होटलका विभिन्न प्रयोजनका लागि प्रयोग गरिने र अतिरिक्त पानीलाई पुनःभरणको लागि Ground Water Recharge pit मा पठाइने। प्रयोग भइसकेको पानी (Gray Water) लाई प्रशोधन गरी फ्लस सफाइ, बगैंचा सिँचाइ जस्ता गैर-पेय प्रयोजनमा पुनः प्रयोग गरिनेछ। जमिन भासिने जोखिम न्यूनीकरण गर्न होटल वरपरको खुला क्षेत्रहरूमा हरियाली प्रवर्द्धन, पानी छिर्ने सामग्री (Pervious Paving) को प्रयोग, र ग्राउन्ड वाटर रिचार्ज पिट निर्माण गरिनेछ।

(च) ऊर्जा खपत सम्बन्धी सवाल

HVAC, पम्प, लिफ्ट र अन्य विद्युतीय उपकरणहरू छनोट गर्दा ऊर्जा दक्ष (Energy-Efficient) मोडेलहरू प्रयोग गरिनेछ जसले कम विद्युत खपतमा बढी कार्यक्षमता प्रदान गर्छन्। होटलको छत वा अन्य उपयुक्त स्थानमा सौर्य ऊर्जा प्रणाली जडान गरी नवीकरणीय ऊर्जा स्रोतको प्रयोगलाई प्रवर्द्धन गरिनेछ। तातो पानी आपूर्तीका लागि सौर्य गीजर वा हीट पम्प प्रविधिको प्रयोग गरिनेछ, जसले विद्युतीय हीटरको विकल्प दिन सक्छ। साना उपकरणहरूलाई अनावश्यक रुपमा खुला नराख्ने अभ्यास स्थापना गरिनेछ।

(छ) उच्च पानीको प्रयोग

दैनिक २,७५,००० लिटर पानीको आवश्यकता रहेको अवस्थामा, पानीको प्रयोगलाई दक्ष बनाउन लो-फ्लो उपकरणहरू (जस्तैः लो-फ्लो सावर, ट्याप, ट्वाइलेट फ्लस) को प्रयोग गरिनेछ। वर्षा पानी सङ्कलन प्रणाली (Rainwater Harvesting) जडान गरी सरसफाइका प्रयोजनमा प्रयोग गरिनेछ, जसले भूमिगत पानी स्रोतमा पर्ने दबाब कम गर्नेछ। त्यस्तै, भान्सा, बाथरूम र लुगा धुने स्थानबाट निस्कने खैरो पानी (Grey Water) लाई प्रशोधन गरी बगैंचा सिँचाइ र ट्वाइलेट फ्लसिङका लागि पुनः प्रयोग गरिनेछ।

(ज) विपद् जोखिम सम्बन्धि सवाल

५८ मिटर अग्लो भवन भएकाले भूकम्पीय संरचनागत मापदण्ड अनुसार भवन निर्माण सुनिश्चित गरिनेछ। आगलागीको जोखिम न्यूनीकरणका लागि प्रत्येक तल्लामा फायर अलार्म, फायर एक्स्टिङ्गुइशर, स्मोक डिटेक्टर तथा स्प्रिंकलर सिस्टम जडान गरिनेछ। ग्याँस लिकेजको सम्भावनालाई ध्यानमा राखी ग्याँस सेन्सर, सुरक्षित पाइप प्रणाली र नियमित जाँच व्यवस्था गरिनेछ। विद्युत शर्ट सर्किट रोक्न गुणस्तरीय वायरिङ्ग, सर्किट ब्रेकर प्रयोग गरिनेछ।

(झ) ट्राफिक जाम सम्बन्धी सवाल

सवारी साधन पार्किङका लागि पर्याप्त ठाउँको व्यवस्था गरिनेछ। सवारी संकेतहरू जस्तै 'No Roadside Parking', 'Way to Hotel', र 'No Parking' आदि होटल वरपरको सडकहरूमा राखिनेछ। दुर्घटना न्यून गर्न होटलतर्फ आउने सहायक सडकमा स्पीड ब्रेकरको प्रावधान गरिनेछ। प्रस्तावित होटल वरपर स्ट्रिट लाइटको व्यवस्था गरिनेछ र होटल पुग्ने बाटोलाई मर्मत गरी सवारी आवागमन सहज र सुरक्षित बनाइनेछ।

८.१.२.२ जैविक वातावरण

(क) होटल परिसर भित्र हरियालीको संरक्षण तथा व्यवस्थापन

पूर्वनिर्धारित हरित क्षेत्रको सौन्दर्य र पारिस्थितिक सन्तुलन कायम राख्नका लागि बोटबिरुवाहरूको नियमित सिँचाइ, मलजल र हेरचाह गरिनेछ। हरित क्षेत्रमा प्रयोग गरिने बिरुवाहरू स्थानीय प्रजातिका र कम पानी आवश्यक पर्ने हुने गरी छनोट गरिनेछ, जसले जल उपयोग पनि न्यून पार्छ।

८.१.२.३ सामाजिक, आर्थिक र सांस्कृतिक वातावरण

(क) होटल भित्र र आसपास क्षेत्रको स्वास्थ्य तथा सरसफाई

उत्पादन हुने कुहिने र नकुहिने फोहोरलाई स्रोतमै वर्गीकृत गरी छुट्टाछुट्टै डस्टबिनको प्रयोग गरिनेछ र समयमै सङ्कलन तथा व्यवस्थापन गरिनेछ। कुहिने फोहोरलाई कम्पोस्टिङ प्रविधिबाट प्रशोधन गरिनेछ, जसले दुर्गन्ध र कीटजन्य जोखिम न्यूनीकरणमा सहयोग पुऱ्याउनेछ। तरल फोहोर व्यवस्थापनको लागि भूमिगत सेप्टिक ट्याङ्की र १२० CMD क्षमताको STP को व्यवस्था गरिनेछ, जसबाट पानी प्रशोधन गरेपछि मात्रै महानगरपालिकाको ढल प्रणालीमा मिसाइनेछ। यस अतिरिक्त, वर्षातको पानी संकलन प्रणाली तथा हरियाली व्यवस्थापनले होटलभित्र र वरपरको वातावरण स्वच्छ र स्वस्थ बनाउन सहयोग गर्नेछ।

(ख) व्यवसायजन्य सुरक्षा तथा स्वास्थ्यको जोखिम

सबै कर्मचारीहरूलाई उनीहरूको कार्यक्षेत्र अनुसार व्यावसायिक सुरक्षा उपकरण (PPE) जस्तैः ग्लोभ्स, एप्रोन, एन्टी-स्लिप जुत्ता, कान र आँखा सुरक्षा उपकरण अनिवार्य रूपमा प्रयोग गराइनेछ। भान्साघरमा कार्यरत कर्मचारीहरूलाई गर्मी र धुवाँबाट जोगाउन उपयुक्त

भेन्टिलेसन प्रणाली, चिम्नी तथा इक्जस्ट फ्यानको व्यवस्था गरिनेछ। धारिलो उपकरणको सुरक्षित प्रयोगबारे प्रशिक्षण दिइनेछ र तिनको सुरक्षित भण्डारण सुनिश्चित गरिनेछ। जेनरेटर, पम्प वा अन्य भारी उपकरण सञ्चालन गर्ने कर्मचारीहरूलाई ध्वनि न्यून गर्ने उपकरण तथा विद्युत सुरक्षाको तालिम दिइनेछ। फोहोरमैला व्यवस्थापनमा संलग्न कर्मचारीहरूलाई संक्रमणबाट जोगाउन मास्क, गमबुट, ह्यान्ड स्यानिटाइजर र फोहोर छुट्याउने तालिम दिइनेछ। नियमित रूपमा स्वास्थ्य परीक्षण, सुरक्षा अभ्यास तालिम र प्राथमिक उपचार सामग्रीहरू सँगसँगै उपलब्ध गरिनेछ।

(ग) आगन्तुकहरूको सुरक्षा

पाहुनाहरूको व्यक्तिगत सम्पत्ति सुरक्षित राख्न प्रत्येक कोठामा सुरक्षित लक (Digital/key lock) को व्यवस्था गरिनेछ। होटलको प्रवेश र निष्कासन क्षेत्र, लबी, र सार्वजनिक स्थानहरूमा CC camera क्यामेरा जडान गरिनेछ र त्यसको निगरानी अनुभवी सुरक्षा कर्मचारीमार्फत २४ घन्टा गरिनेछ। आगन्तुक र कर्मचारीको गतिविधि नियन्त्रित गर्न ID कार्ड वा Access Control System को व्यवस्था गरिनेछ। होटलको रेस्टुराँ वा बार क्षेत्रमा मदिरा सेवन गर्ने पाहुनाहरूका लागि सजग सुरक्षा कर्मचारी राखिनेछ र सम्भावित विवाद रोक्न शिष्ट व्यवहार र सेवा नीति लागू गरिनेछ।

(घ) खाद्यान्न गुणस्तर

प्रयोग गरिने कच्चा पदार्थहरू नियमित रूपमा म्याद जाँच गरी मात्र प्रयोग गरिनेछ र म्याद समाप्त भइसकेका वा खराब अवस्थामा रहेका सामग्री तुरुन्त नष्ट गरिनेछन्। खाना पकाउने स्थान (भान्सा) सधै स्वच्छ, हावाप्रवाहयुक्त र कीटमुक्त बनाइनेछ र खाना बनाउने सबै उपकरणहरू नियमित रूपमा सफा गरिनेछन्। होटलका सबै भान्साका कर्मचारीलाई खाद्य स्वच्छता, हातको सरसफाइ, सुरक्षित पकाउने तापक्रम, र स्टोरेज प्रणाली सम्बन्धी तालिम दिइनेछ।

(ङ) गुनासो व्यवस्थापन

होटल सञ्चालनको क्रममा आगन्तुकहरू, कर्मचारीहरू वा अन्य सरोकारवालाबाट आउने गुनासोलाई प्रभावकारी ढंगले व्यवस्थापन गर्न गुनासो व्यवस्थापन समिति (Grievance Redress Committee) गठन गरिनेछ। गुनासो संकलनका लागि मुख्य प्रवेशद्वार र लबीमा गुनासो पेटिका राखिनेछ। साथै, डिजिटल माध्यमहरू (जस्तै ईमेल वा वेबसाइट) मार्फत पनि गुनासो दिन सकिने सुविधा उपलब्ध गराइनेछ। गुनासोहरूलाई समयमै सम्बोधन गरिने तथा अभिलेख राखिने छ जसले सेवा सुधारमा महत्वपूर्ण भूमिका खेल्नेछ।

(च) होहल्ला तथा झैझगडा सम्बन्धी सवाल

होटल जस्तो सार्वजनिक र व्यावसायिक स्थानमा होहल्ला तथा झैझगडाको सम्भावना रहन्छ। यस्ता समस्यालाई नियन्त्रण गर्न होटलले आचारसंहिता लागू गर्नेछ जसमा पाहुनाहरू र

कर्मचारीहरू दुबैको आचरण सम्बन्धी स्पष्ट निर्देशन दिइनेछ। साथै, सुरक्षा गार्डको व्यवस्था गरिनेछ र होटल परिसरभित्र CCTV को माध्यमबाट २४ सै घण्टा निगरानी गरिनेछ।

(छ) पुरातात्विक तथा सांस्कृतिक महत्वमा प्रभाव

हालको अध्ययन अनुसार प्रस्तावित होटल स्थल नजिकै कुनै प्रमुख संरक्षित पुरातात्त्विक सम्पदा प्रत्यक्ष प्रभावमा नपर्ने देखिन्छ। तथापि, होटल सञ्चालनका क्रममा स्थानीय सांस्कृतिक र धार्मिक मान्यताहरूको सम्मान गरिनेछ। पर्यटक तथा पाहुनाहरूलाई स्थानिय संस्कृतिको जानकारी दिन सक्ने किसिमको सामग्री र व्यवहारिक तालिम होटल कर्मचारीलाई दिइनेछ। यसले होटल र स्थानीय समुदायबीच सकारात्मक सम्बन्ध विकास गर्न सहयोग पुर्‍याउनेछ।

(ज) कार्यस्थलमा हुन सक्ने यौनजन्य दुर्व्यवहार

श्रम ऐन, २०७४ अन्तर्गतका प्रावधानहरू अनुसार यौन दुर्व्यवहार नियन्त्रणका लागि स्पष्ट नीति र कार्यप्रणाली लागू गरिनेछ। पीडितले सहज रूपमा उजुरी दिन सक्ने प्रणाली (जस्तै गुनासो पेटिका, गोप्य उजुरी प्रणाली) अपनाइनेछ। साथै, महिला तथा अल्पसंख्यक कर्मचारीहरूको सुरक्षालाई उच्च प्राथमिकतामा राखिनेछ र सुरक्षित कार्य वातावरण कायम गरिनेछ।

तालिका ४६: वातावरणीय प्रभावका तह निर्धारण तथा अभिवृद्धि र न्यूनीकरणका उपाय

क्र.सं.	वातावरणीय प्रभाव	प्रभावको तह निर्धारण					बढोत्तरी/ न्यूनीकरणका उपायहरू
		प्रत्यक्ष/ अप्रत्यक्ष	परिमाण	सीमा	अवधि	जम्मा अङ्कमान	
अनुकूल प्रभावहरू							
निर्माण चरण							
१.	रोजगारीको अवसर सिर्जना	प्रत्यक्ष	मध्यम २०	स्थानीय २०	अल्पकालीन ५	न्यून ४५	• स्थानीय समुदायका व्यक्तिहरूलाई प्राथमिकता दिईने
२.	प्राविधिक सीप तथा क्षमता अभिवृद्धि	प्रत्यक्ष	मध्यम २०	स्थानीय २०	अल्पकालीन ५	न्यून ४५	• कामदारहरूलाई आवश्यक प्राविधिक सीप र ज्ञान अभाव भएका क्षेत्रहरूमा उपयोगी तालिमको व्यवस्था गरिने
३.	स्थानीय व्यवसायको प्रवर्द्धन	प्रत्यक्ष	मध्यम २०	स्थानीय २०	अल्पकालीन ५	न्यून ४५	• निर्माण सामग्री खरिद गर्दा स्थानीय आपूर्तीकर्ता र सेवा प्रदायकलाई प्राथमिकता दिईने
सञ्चालन चरण							
१.	रोजगारीको अवसर सिर्जना	प्रत्यक्ष	मध्यम २०	क्षेत्रिय ६०	दीर्घकालीन २०	उच्च १००	• रोजगारीका अवसरहरूलाई अभिवृद्धि गर्न स्थानीय जनशक्तिलाई प्राथमिकता दिई उनीहरूको दक्षता बढाउन नियमित तालिम कार्यक्रम सञ्चालन गरिने
२.	सीप तथा क्षमता अभिवृद्धि	प्रत्यक्ष	मध्यम २०	क्षेत्रिय ६०	दीर्घकालीन २०	उच्च १००	• स्थानीय जनशक्तिको सीप तथा क्षमता अभिवृद्धिका लागि होटलले नियमित रूपमा

क्र.सं.	वातावरणीय प्रभाव	प्रभावको तह निर्धारण					बढोत्तरी/ न्यूनीकरणका उपायहरू
		प्रत्यक्ष/ अप्रत्यक्ष	परिमाण	सीमा	अवधि	जम्मा अङ्कमान	
							व्यवहारिक र प्राविधिक तालिम सञ्चालन गर्ने
३.	स्थानीय अर्थ व्यवसायमा परिवर्तन	अप्रत्यक्ष	मध्यम २०	स्थानीय २०	दीर्घकालीन २०	मध्यम ६०	• आवश्यक सामग्रीहरू स्थानीय उत्पादन तथा स्रोतबाट खरिद गरिने • ट्राभल एजेन्सी, ट्याक्सी सेवा, टुर गाइड र हस्तकला व्यवसायीहरूलाई सहकार्यमा ल्याई पर्यटन सेवाको माग बढाइने
४.	राजश्व सङ्कलन तथा वृद्धि	प्रत्यक्ष	मध्यम २०	स्थानीय २०	दीर्घकालीन २०	मध्यम ६०	• सबै कर, सेवा शुल्क र इजाजतपत्र शुल्क समयमै तिर्ने व्यवस्था सुनिश्चित गरिने
५.	पर्यटन विकासमा सहयोग	प्रत्यक्ष	मध्यम २०	स्थानीय २०	दीर्घकालीन २०	मध्यम ६०	• डिजिटल मार्केटिङमा जोड दिई अन्तर्राष्ट्रिय स्तरमा प्रचार गरिनेछ र पर्यटन सम्बन्धी निकायहरूसँग सहकार्य गरिने
६.	आयोजनाको सामाजिक उत्तरदायित्व अन्तर्गत स्थानीयका लागि गरिने सहयोग	अप्रत्यक्ष	मध्यम २०	स्थानीय २०	दीर्घकालीन २०	मध्यम ६०	• सामाजिक उत्तरदायित्व अन्तर्गत स्थानीय समुदायका लागि आधारभूत कार्यक्रम र गतिविधिहरूमा सहभागी भई सहयोग गरिने • प्रस्तावित होटलले सामाजिक कार्यक्रम, जनचेतना अभियान तथा वातावरण संरक्षण अभियानका लागि बजेट र रणनीति निर्माण गर्ने
	नकारात्मक प्रभाव						

क्र.सं.	वातावरणीय प्रभाव	प्रभावको तह निर्धारण					बढोत्तरी/ न्यूनीकरणका उपायहरू
		प्रत्यक्ष/ अप्रत्यक्ष	परिमाण	सीमा	अवधि	जम्मा अङ्कमान	
	निर्माण चरण						
	भौतिक वातावरण						
१.	फोहोर मैला व्यवस्थापनका समस्या	प्रत्यक्ष	उच्च ६०	स्थानीय २०	अल्पकालीन ५	उच्च ८५	• फोहोरलाई स्रोतमै वर्गीकरण गरी पुनः प्रयोग गर्न सकिने सामग्री (जस्तै काठ, फलाम, PVC आदि) छुट्याइनेछ भने अन्य फोहोरलाई स्थानीय पालिकासँग समन्वय गरेर सुरक्षित रूपमा व्यवस्थापन गरिने • निर्माण स्थलमा पर्याप्त सङ्ख्यामा वर्गीकृत डस्टबिनहरू राखी फोहोरको सुरक्षित सङ्कलन गरिने
२.	वायु प्रदूषण	प्रत्यक्ष	मध्यम २०	स्थानीय २०	अल्पकालीन ५	न्यून ४५	• निर्माण सामग्रीहरूलाई प्लास्टिक वा तिरपालले छोपेर राखिने • डिजेल जेनरेटर र सवारी साधनहरू प्रयोग गर्दा नेपाल सरकारले तोकेको वायु प्रदूषणसम्बन्धी मापदण्डको पालना गरिने
३.	ध्वनि प्रदूषण	प्रत्यक्ष	मध्यम २०	स्थानीय २०	अल्पकालीन ५	न्यून ४५	• हेभी मेशिनरीहरू जस्तै जेनरेटर, पम्प, रोलर आदिमा साइलेंसर वा ध्वनि अवरोधक उपकरण जडान गरी प्रयोग गरिने

क्र.सं.	वातावरणीय प्रभाव	प्रभावको तह निर्धारण					बढोत्तरी/ न्यूनीकरणका उपायहरू
		प्रत्यक्ष/ अप्रत्यक्ष	परिमाण	सीमा	अवधि	जम्मा अङ्कमान	
							• यस्ता निर्माण कार्यहरू बिहान ७ बजे देखि साँझ ६ बजेभित्र सीमित गरिने • दीर्घकालीन स्वास्थ्य असर नहोस् भनी कामदारहरूलाई कानमा लगाउने सुरक्षा उपकरण (जस्तै: ear plugs वा ear muffs) अनिवार्य व्यवस्था गरिने
४.	जल प्रदूषण	अप्रत्यक्ष	न्यून १०	स्थानीय २०	अल्पकालीन ५	न्यून ३५	• निर्माणस्थलमा प्रयोग हुने रासायनिक पदार्थ, इन्धन तथा तेलजन्य फोहोरहरू वर्षातको समयमा सतही जल स्रोतहरूमा बगेर मिसिन नदिन विशेष ध्यान दिइने • ढल निकास व्यवस्थापन व्यवस्थित गरी फोहोर पानी सतही वा भूमिगत जल स्रोतमा मिसिन नदिने व्यवस्था मिलाइने
५.	निर्माण सामग्रीहरूको ढुवानी तथा व्यवस्थापन	प्रत्यक्ष	मध्यम २०	स्थानीय २०	अल्पकालीन ५	न्यून ४५	• धुलो फैलन नदिन र सामग्री बाटोमा खस्नबाट रोक्न, निर्माण सामग्रीहरू; इँटा, सिमेन्ट, गिट्टी, बालुवा आदि ढुवानी गर्दा ट्रक तथा सवारीसाधनमा सामग्रीहरू ढाक्न प्लास्टिक वा त्रिपाल प्रयोग गरिने

क्र.सं.	वातावरणीय प्रभाव	प्रभावको तह निर्धारण					बढोत्तरी/ न्यूनीकरणका उपायहरू
		प्रत्यक्ष/ अप्रत्यक्ष	परिमाण	सीमा	अवधि	जम्मा अङ्कमान	
६.	भूमिगत पानीको निकासिबाट वरपरको पानी निकासिमा पर्ने प्रभाव	अप्रत्यक्ष	न्यून १०	स्थानीय २०	अल्पकालीन ५	न्यून ३५	• Rain Water Harvesting प्रणालीको विकास गरी वर्षातको पानी संकलन र पुनः प्रयोगको व्यवस्था गरिनेछ जसले भूमिगत पानीमा पर्ने दबाब घटाउने • भूमिगत पानीको स्तरमा पर्ने असर न्यूनीकरण गर्न निर्माण क्षेत्रको Pavementमा पानी छिर्नसक्ने सामग्री (Pervious Material) प्रयोग गरिने • खुला क्षेत्रहरूमा वृक्षारोपण र हरियाली प्रवर्द्धन गरिने
७.	ढल निकास व्यवस्थापनका समस्या	अप्रत्यक्ष	न्यून १०	स्थानीय २०	अल्पकालीन ५	न्यून ३५	• कामदारहरूको लागि अस्थायी शौचालय र भोजनालयबाट निस्कने ढलको व्यवस्थापन गर्न अस्थायी तर सुरक्षित ढल निकास प्रणाली जस्तै मोबाइल टयांक वा अस्थायी सेप्टिक ट्याङ्को व्यवस्था गरिने
८.	उच्च ऊर्जाको खपत एंव मागमा वृद्धि	प्रत्यक्ष	मध्यम २०	स्थलगत १०	अल्पकालीन ५	न्यून ३५	• निर्माण कार्यमा प्रयोग हुने मेशिनरी तथा उपकरणहरूको चयन गर्दा ऊर्जा दक्षता भएका आधुनिक तथा कम इन्धन खपत गर्ने मोडेलहरू प्रयोग गरिने

क्र.सं.	वातावरणीय प्रभाव	प्रभावको तह निर्धारण					बढोत्तरी/ न्यूनीकरणका उपायहरू
		प्रत्यक्ष/ अप्रत्यक्ष	परिमाण	सीमा	अवधि	जम्मा अङ्कमान	
							• नवीकरणीय ऊर्जा स्रोतहरू, जस्तै सौर्य ऊर्जा, प्राथमिकतामा राखिने • उपकरणहरूको सञ्चालन आवश्यक नभएको समयमा बन्द राखी अनावश्यक ऊर्जा खपत रोकिने
९.	विद्यमान पूर्वाधारमा पर्न सक्ने प्रभाव	अप्रत्यक्ष	मध्यम २०	स्थानीय २०	अल्पकालीन ५	न्यून ४५	• निर्माण सामग्रीको ढुवानी र भारी सवारीसाधनको आवागमनका लागि निर्धारित समय तालिका तयार गरिने
	जैविक वातावरण						
१.	आयोजना स्थानमा रहेको हरियालीमा पर्ने प्रभाव	प्रत्यक्ष	न्यून १०	स्थलगत १०	दीर्घकालीन २०	न्यून ४०	• खुला ठाउँमा घाँस, फूलबारी, वा साना बोटबिरुवा लगाइने
	सामाजिक- आर्थिक वातावरण						
१.	विद्यमान सडकको पहुँचमा प्रभाव	अप्रत्यक्ष	मध्यम २०	स्थानीय २०	अल्पकालीन ५	न्यून ४५	• निर्माण सामग्रीको ढुवानी, उपकरण स्थानान्तरण र कामदारहरूको ओसारपसार विशेष गरी ट्राफिक चाप न्यून हुने समय (जस्तैः बिहानको चाप भन्दा अगाडि वा दिउँसो) समयमा गराइने • ट्राफिक व्यवस्थापनमा स्थानीय ट्राफिक प्रहरी

क्र.सं.	वातावरणीय प्रभाव	प्रभावको तह निर्धारण					बढोत्तरी/ न्यूनीकरणका उपायहरू
		प्रत्यक्ष/ अप्रत्यक्ष	परिमाण	सीमा	अवधि	जम्मा अङ्कमान	
							वा सम्बन्धित निकायसँग समन्वय गरी अस्थायी मार्गनिर्देशन तथा ट्राफिक साइनेजहरू राखिने
२.	व्यवसायजन्य स्वास्थ्य र सुरक्षा	प्रत्यक्ष	उच्च ६०	स्थलगत १०	दीर्घकालीन २०	उच्च ९०	• कामदारहरूलाई सुरक्षात्मक पोशाक (जस्तैः हेल्मेट, सुरक्षा जुत्ता, सुरक्षा बेल्ट, ग्लोभ्स, मास्क आदि) अनिवार्य रूपमा प्रयोग गराइने • कार्यस्थलमा प्राथमिक उपचारको सामग्री र आपतकालीन सम्पर्क व्यवस्था अनिवार्य गरिने
३.	स्थानीय र बाहिरी कामदारहरू बीच द्वन्द्व	अप्रत्य क्ष	न्यून १०	स्थानीय २०	अल्पकालीन ५	न्यून ३५	• रोजगारीका अवसरमा स्थानीय जनशक्तिलाई प्राथमिकता दिइनेछ र आवश्यक क्षमता विकासका लागि तालिमको व्यवस्था गरिने • कामदारहरूबीच आपसी समझदारी र सहिष्णुता बढाउन नियमित रूपमा अन्तरक्रिया, समावेशी छलफल कार्यक्रम तथा सामूहिक गतिविधिहरू आयोजना गरिने
४.	गुनासो व्यवस्थापन	प्रत्यक्ष	मध्यम २०	स्थानीय २०	अल्पकालीन ५	न्यून ४५	• निर्माण गतिविधिका क्रममा उत्पन्न हुने सम्भावित समस्या प्रति स्थानीय बासिन्दा वा सरोकारवालाबाट आउने गुनासोहरूको प्रभावकारी व्यवस्थापनका लागि स्पष्ट र

क्र.सं.	वातावरणीय प्रभाव	प्रभावको तह निर्धारण					बढोत्तरी/ न्यूनीकरणका उपायहरू
		प्रत्यक्ष/ अप्रत्यक्ष	परिमाण	सीमा	अवधि	जम्मा अङ्कमान	
							पहुँचयोग्य गुनासो सुनुवाइ संयन्त्र स्थापना गरिने
५.	संक्रमक रोगबाट पर्न सक्ने प्रभाव	अप्रत्यक्ष	मध्यम २०	स्थानीय २०	अल्पकालीन ५	न्यून ४५	• सबै कामदारहरूलाई सुरक्षित र स्वच्छ खानेपानी उपलब्ध गराइने • गराइनेछ। शौचालयमामा साबुन र पानीको व्यवस्था गरिने • कार्यस्थलमा मास्क तथा सेनिटाईजर अनिवार्य रुपमा प्रयोग गरिने
६.	कार्यस्थलमा हुन सक्ने यौनजन्य दुर्व्यवहार	अप्रत्यक्ष	मध्यम २०	स्थानीय २०	अल्पकालीन ५	न्यून ४५	• कर्मचारीहरूलाई प्रत्यक्ष रूपमा यौन दुर्व्यवहार भए/नभएको सोधपुछ गर्ने गुनासो सुनुवाइका लागि जिम्मेवार अधिकारी तोकिन्छ र कार्यस्थलको अवलोकन तथा निरीक्षण गरिने
७.	बाल श्रमको प्रयोग	अप्रत्यक्ष	न्यून १०	स्थानीय २०	अल्पकालीन ५	न्यून ३५	• ठेकदार तथा उपठेकदारहरूसँग गरिएको सम्झौतामा बाल श्रम निषेध सम्बन्धी प्रावधान स्पष्ट रूपमा उल्लेख गरिनेछ र त्यसको कडाईका साथ निगरानी गरिने
८.	लैङ्गिक विभेद (लैङ्गिक हिंसा र समान कामको असमान ज्याला)	अप्रत्यक्ष	न्यून १०	स्थानीय २०	अल्पकालीन ५	न्यून ३५	• महिला तथा पुरुष कामदारहरूलाई समान प्रकृतिको कामका लागि समान पारिश्रमिक दिइने

क्र.सं.	वातावरणीय प्रभाव	प्रभावको तह निर्धारण					बढोत्तरी/ न्यूनीकरणका उपायहरू
		प्रत्यक्ष/ अप्रत्यक्ष	परिमाण	सीमा	अवधि	जम्मा अङ्कमान	
सञ्चालन चरण							
भौतिक वातावरण							
१.	ठोस तथा तरल फोहोरमैला व्यवस्थापन	प्रत्यक्ष	उच्च ६०	स्थानीय २०	दीर्घकालीन २०	उच्च १००	• उत्पादन हुने फोहोरलाई स्रोतमै कुहिने र नकुहिने गरी वर्गीकृत गरिनेछ, र त्यसअनुसार छुट्टाछुट्टै डस्टबिन तथा सङ्कलन प्रणालीको व्यवस्था गरिने • होटलले फोहोरको मात्रा घटाउन, पुनः प्रयोग गर्न र पुनःचक्र गर्न (३R सिद्धान्त) अवधारणामा जोड दिईने • कुहिने फोहोरलाई कम्पोस्टिङ प्रक्रियामार्फत प्रशोधन गरिनेछ भने नकुहिने फोहोर जस्तै प्लास्टिक, काँच, कागज आदि रिसाइकल गर्न योग्य फोहोरलाई छुटै सङ्कलन गरि सबन्धित बिक्रेतालाई आपूर्ती गरिने
२.	तरल फोहोर/ ढल निकास व्यवस्थापन	प्रत्यक्ष	मध्यम २०	स्थानीय २०	दीर्घकालीन २०	मध्यम ६०	• तरल फोहोर जमिनमुनिको सेप्टिक ट्याङ्कीमा संकलन गरी र प्रशोधन गरेर मात्र महानगरपालिकाको ढलमा पठाउने व्यवस्था गरिने

क्र.सं.	वातावरणीय प्रभाव	प्रभावको तह निर्धारण					बढोत्तरी/ न्यूनीकरणका उपायहरू
		प्रत्यक्ष/ अप्रत्यक्ष	परिमाण	सीमा	अवधि	जम्मा अङ्कमान	
							• तरल फोहोर व्यवस्थापन गर्न १२० घन मीटर प्रति दिन क्षमताको Sewage Treatment Plant (STP) को जडान गरिने
३.	वायु प्रदुषण	प्रत्यक्ष	मध्यम २०	स्थानीय २०	दीर्घकालीन २०	मध्यम ६०	• किचेनमा उत्पन्न हुने ग्रीसयुक्त धुवाँ र गन्ध नियन्त्रण गर्न इक्जस्ट फ्यान र इलेक्ट्रोस्टयाटिक फिल्टर जडान गरिने • डीजेल जेनरेटर प्रयोग गर्दा नेपाल सरकारले तोकेको वायु गुणस्तर मापदण्ड अनुसारको उपकरण मात्र प्रयोग गरिने
४.	ध्वनि प्रदुषण	प्रत्यक्ष	मध्यम २०	स्थानीय २०	दीर्घकालीन २०	मध्यम ६०	• जेनरेटर, पम्प, र HVAC प्रणालीजस्ता यान्त्रिक उपकरणहरूलाई ध्वनि अवरोधक (Soundproof) कभर भित्र राखिने • यान्त्रिक उपकरणहरू सञ्चालनको समय र विधिमा नेपाल सरकारद्वारा तोकिएको ध्वनि मापदण्ड पालन गरिने
५.	भूमिगत पानीको प्रयोगबाट भूमिमा पर्ने प्रभाव	अप्रत्यक्ष	मध्यम २०	स्थानीय २०	दीर्घकालीन २०	मध्यम ६०	• भूमिगत पानीको उपयोगलाई आवश्यक मात्रामा सीमित गरी वर्षा पानी संकलन (Rainwater Harvesting System) प्रणाली

क्र.सं.	वातावरणीय प्रभाव	प्रभावको तह निर्धारण					बढोत्तरी/ न्यूनीकरणका उपायहरू
		प्रत्यक्ष/ अप्रत्यक्ष	परिमाण	सीमा	अवधि	जम्मा अङ्कमान	
							स्थापना गरिने • जमिन भासिने जोखिम न्यूनीकरण गर्न होटल वरपरको खुला क्षेत्रहरूमा हरियाली प्रवर्द्धन, पानी छिर्ने सामग्री (Pervious Paving) को प्रयोग, र ग्राउन्ड वाटर रिचार्ज पिट निर्माण गरिने
६.	ऊर्जा खपत सम्बन्धी सवाल	अप्रत्यक्ष	मध्यम २०	स्थानीय २०	दीर्घकालीन २०	मध्यम ६०	• HVAC, पम्प, लिफ्ट र अन्य विद्युतीय उपकरणहरू छनोट गर्दा ऊर्जा दक्ष (Energy-Efficient) मोडेलहरू प्रयोग गरिने • होटलको छत वा अन्य उपयुक्त स्थानमा सौर्य ऊर्जा प्रणाली जडान गरी नवीकरणीय ऊर्जा स्रोतको प्रयोगलाई प्रवर्द्धन गरिने • तातो पानी आपूर्तीका लागि सौर्य गीजर वा हीट पम्प प्रविधिको प्रयोग गरिने
७.	उच्च पानीको प्रयोग	अप्रत्यक्ष	उच्च ६०	स्थानीय २०	दीर्घकालीन २०	उच्च १००	• पानीको प्रयोगलाई दक्ष बनाउन लो-फ्लो उपकरणहरू (जस्तैः लो-फ्लो सावर, ट्याप, ट्वाइलेट फ्लस) को प्रयोग गरिने • वर्षा पानी सङ्कलन प्रणाली (Rainwater Harvesting) जडान गरी सरसफाइका प्रयोजनमा

क्र.सं.	वातावरणीय प्रभाव	प्रभावको तह निर्धारण					बढोत्तरी/ न्यूनीकरणका उपायहरू
		प्रत्यक्ष/ अप्रत्यक्ष	परिमाण	सीमा	अवधि	जम्मा अङ्कमान	
							प्रयोग गरिने
८.	विपद् जोखिम सम्बन्धि सवाल	अप्रत्यक्ष	मध्यम २०	स्थानीय २०	दीर्घकालीन २०	मध्यम ६०	• भूकम्पीय संरचनागत मापदण्ड अनुसार भवन निर्माण सुनिश्चित गरिने • आगलागीको जोखिम न्यूनीकरणका लागि प्रत्येक तल्लामा फायर अलार्म, फायर एक्स्टिङ्गुइशर, स्मोक डिटेक्टर तथा स्प्रिंकलर सिस्टम जडान गरिने • ग्याँस लिकेजको सम्भावनालाई ध्यानमा राखी ग्याँस सेन्सर, सुरक्षित पाइप प्रणाली र नियमित जाँच व्यवस्था गरिने
९.	ट्राफिक जाम सम्बन्धी सवाल	अप्रत्यक्ष	मध्यम २०	स्थानीय २०	दीर्घकालीन २०	मध्यम ६०	• सवारी साधन पार्किङका लागि पर्याप्त ठाउँको व्यवस्था गरिने • सवारी संकेतहरू जस्तै 'No Roadside Parking', 'Way to Hotel', र 'No Parking' आदि होटल वरपरको सडकहरूमा राखिने
जैविक वातावरण							
१.	होटल परिसर भित्र हरियालिको संरक्षण तथा व्यवस्थापन	प्रत्यक्ष	मध्यम २०	स्थलगत १०	दीर्घकालीन २०	मध्यम ५०	• बोटबिरुवाहरूको नियमित सिँचाइ, मलजल र हेरचाह गरिने

क्र.सं.	वातावरणीय प्रभाव	प्रभावको तह निर्धारण					बढोत्तरी/ न्यूनीकरणका उपायहरू
		प्रत्यक्ष/ अप्रत्यक्ष	परिमाण	सीमा	अवधि	जम्मा अङ्कमान	
	आर्थिक-सामाजिक- सांस्कृतिक वातावरण						
१.	होटल भित्र र आसपास क्षेत्रको स्वास्थ्य तथा सरसफाई	अप्रत्य क्ष	मध्यम २०	स्थानीय २०	दीर्घकालीन २०	मध्यम ६०	• उत्पादन हुने कुहिने र नकुहिने फोहोरलाई स्रोतमै वर्गीकृत गरी छुट्टाछुट्टै डस्टबिनको प्रयोग गरिनेछ र समयमै सङ्कलन तथा व्यवस्थापन गरिने • तरल फोहोर व्यवस्थापनको लागि भूमिगत सेप्टिक ट्याङ्की र १२० CMD क्षमताको STP को व्यवस्था गरिएको छ, जसबाट पानी प्रशोधन गरेपछि मात्रै महानगरपालिकाको ढल प्रणालीमा मिसाइने
२.	व्यवसायजन्य सुरक्षा तथा स्वास्थ्यको जोखिम	प्रत्यक्ष	मध्यम २०	स्थलगत १०	दीर्घकालीन २०	मध्यम ५०	• सबै कर्मचारीहरूलाई उनीहरूको कार्यक्षेत्र अनुसार व्यावसायिक सुरक्षा उपकरण (PPE) जस्तैः ग्लोभ्स, एप्रोन, एन्टी-स्लिप जुत्ता, कान र आँखा सुरक्षा उपकरण अनिवार्य रूपमा प्रयोग गराइने • धारिलो उपकरणको सुरक्षित प्रयोगबारे प्रशिक्षण दिइनेछ र तिनको सुरक्षित भण्डारण सुनिश्चित गरिने

क्र.सं.	वातावरणीय प्रभाव	प्रभावको तह निर्धारण					बढोत्तरी/ न्यूनीकरणका उपायहरू
		प्रत्यक्ष/ अप्रत्यक्ष	परिमाण	सीमा	अवधि	जम्मा अङ्कमान	
							• जेनरेटर, पम्प वा अन्य भारी उपकरण सञ्चालन गर्ने कर्मचारीहरूलाई ध्वनि न्यून गर्ने उपकरण तथा विद्युत सुरक्षाको तालिम दिइने • फोहोरमैला व्यवस्थापनमा संलग्न कर्मचारीहरूलाई संक्रमणबाट जोगाउन मास्क, गमबुट, ह्यान्ड स्यानिटाइजर र फोहोर छुट्याउने तालिम दिइने • नियमित रूपमा स्वास्थ्य परीक्षण, सुरक्षा अभ्यास तालिम र प्राथमिक उपचार सामग्रीहरू सँगसँगै उपलब्ध गरिने
३.	आगन्तुकहरूको सुरक्षा	प्रत्यक्ष	मध्यम २०	स्थलगत १०	दीर्घकालीन २०	मध्यम ५०	• पाहुनाहरूको व्यक्तिगत सम्पत्ति सुरक्षित राख्न प्रत्येक कोठामा सुरक्षित लक (Digital/Key Lock) को व्यवस्था गरिने • होटलको प्रवेश र निष्कासन क्षेत्र, लबी, र सार्वजनिक स्थानहरूमा CCTV Camera क्यामेरा जडान गरिने
४.	खाद्यान्न गुणस्तर	प्रत्यक्ष	मध्यम २०	स्थलगत १०	दीर्घकालीन २०	मध्यम ५०	• प्रयोग गरिने कच्चा पदार्थहरू नियमित रूपमा म्याद जाँच गरी मात्र प्रयोग गरिनेछ र म्याद

क्र.सं.	वातावरणीय प्रभाव	प्रभावको तह निर्धारण					बढोत्तरी/ न्यूनीकरणका उपायहरू
		प्रत्यक्ष/ अप्रत्यक्ष	परिमाण	सीमा	अवधि	जम्मा अङ्कमान	
							समाप्त भइसकेका वा खराब अवस्थामा रहेका सामग्री तुरुन्त नष्ट गरिने • खाना पकाउने स्थान (भान्सा) सधैं स्वच्छ, हावाप्रवाहयुक्त र कीटमुक्त बनाइनेछ र खाना बनाउने सबै उपकरणहरू नियमित रूपमा सफा गरिने • होटलका सबै भान्साका कर्मचारीलाई खाद्य स्वच्छता, हातको सरसफाइ, सुरक्षित पकाउने तापक्रम, र स्टोरेज प्रणाली सम्बन्धी तालिम दिइने
५.	गुनासो व्यवस्थापन	प्रत्यक्ष	मध्यम २०	स्थानीय २०	अल्पकालीन ५	न्यून ४५	• होटल सञ्चालनको क्रममा आगन्तुकहरू, कर्मचारीहरू वा अन्य सरोकारवालाबाट आउने गुनासोलाई प्रभावकारी ढंगले व्यवस्थापन गर्न गुनासो व्यवस्थापन समिति (Grievance Redress Committee) गठन गरिने
६.	होहल्ला तथा झैझगडा सम्बन्धी सवाल	अप्रत्यक्ष	मध्यम २०	स्थलगत १०	दीर्घकालीन २०	मध्यम ५०	• सुरक्षा गार्डको व्यवस्था गरिनेछ र होटल परिसरभित्र CCTV को माध्यमबाट २४ सै घण्टा निगरानी गरिने

क्र.सं.	वातावरणीय प्रभाव	प्रभावको तह निर्धारण					बढोत्तरी/ न्यूनीकरणका उपायहरू
		प्रत्यक्ष/ अप्रत्यक्ष	परिमाण	सीमा	अवधि	जम्मा अङ्कमान	
७.	पुरातात्विक तथा सांस्कृतिक महत्वमा प्रभाव	अप्रत्यक्ष	न्यून १०	स्थानीय २०	दीर्घकालीन २०	मध्यम ५०	• स्थानीय सांस्कृतिक र धार्मिक मान्यताहरूको सम्मान गरिने • पर्यटक तथा पाहुनाहरूलाई स्थानिय संस्कृतिको जानकारी दिन सक्ने किसिमको सामग्री र व्यवहारिक तालिम होटल कर्मचारीलाई दिइने
८.	कार्यस्थलमा हुन सक्ने यौनजन्य दुर्व्यवहार	अप्रत्यक्ष	न्यून १०	स्थानीय २०	दीर्घकालीन २०	मध्यम ५०	• श्रम ऐन, २०७४ अन्तर्गतका प्रावधानहरू अनुसार यौन दुर्व्यवहार नियन्त्रणका लागि स्पष्ट नीति र कार्यप्रणाली लागू गरिने • पीडितले सहज रूपमा उजुरी दिन सक्ने प्रणाली (जस्तै गुनासो पेटिका, गोप्य उजुरी प्रणाली) अपनाइने

८.२ वातावरणीय व्यवस्थापन योजना

वातावरण व्यवस्थापन योजना अन्तर्गत, प्रस्तावित आयोजनाबाट वातावरणमा पर्न सक्ने नकारात्मक प्रभावहरूको न्यूनीकरण तथा सकारात्मक प्रभावहरू अभिवृद्धिका उपायहरू कार्यान्वयनका योजना निर्माण गर्दा उक्त उपायहरू कार्यान्वयन हुने स्थान र समय, अनुमानित लागत र कार्यान्वयन गर्ने जिम्मेवार व्यक्ति, निकाय र संस्थासँग छलफल, अन्तर्क्रिया र अवलोकन गरेर पहिचान गरिएको छ। ती उपायहरूको कार्यान्वयन योजना निम्न तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका ४७: वातावरणीय व्यवस्थापन योजना

विषयगत क्षेत्र	सकारात्मक प्रभावको बढोत्तरीका क्रियाकलाप	के के गर्ने	कहाँ गर्ने	कसरी गर्ने	कहिले गर्ने	कसले गर्ने	अनुमानित जनशक्ति, बजेट, समय	अनुगमन तथा मूल्याङ्कन
अनुकूल प्रभावहरू								
निर्माण चरण								
सामाजिक, आर्थिक र सांस्कृतिक वातावरण	रोजगारीको अवसर सिर्जना	• स्थानीय समुदायका व्यक्तिहरूलाई प्राथमिकता दिईने	आयोजना स्थल	स्थानीय समुदायका व्यक्तिहरूलाई प्राथमिकता दिएर	निर्माण चरण	निर्माण व्यवसायी	अतिरिक्त लागत आवश्यक नरहेको	आयोजना प्रस्तावक तथा स्थानीय निकाय
सामाजिक, आर्थिक र सांस्कृतिक वातावरण	प्राविधिक सीप तथा क्षमता अभिवृद्धि	• कामदारहरूलाई आवश्यक प्राविधिक सीप र ज्ञान अभाव भएका क्षेत्रहरूमा उपयोगी तालिमको व्यवस्था गरिने	आयोजना स्थल	कामदारहरूलाई आवश्यक प्राविधिक सीपको तालिमहरु दिएर	निर्माण चरण	प्रस्तावक, निर्माण व्यवसायी	५०,०००/-	आयोजना प्रस्तावक तथा स्थानीय निकाय
सामाजिक, आर्थिक र सांस्कृतिक वातावरण	स्थानीय व्यवसायको प्रवर्द्धन	• निर्माण सामग्री खरिद गर्दा स्थानीय आपूर्तीकर्ता र सेवा प्रदायकलाई प्राथमिकता दिईने	आयोजना स्थल	निर्माण सामग्री स्थानीय बजारबाट खरिद गरेर	निर्माण चरण	निर्माण व्यवसायी	अतिरिक्त लागत आवश्यक नरहेको	आयोजना प्रस्तावक तथा स्थानीय निकाय
सञ्चालन चरण								

विषयगत क्षेत्र	सकारात्मक प्रभावको बढोत्तरीका क्रियाकलाप	के के गर्ने	कहाँ गर्ने	कसरी गर्ने	कहिले गर्ने	कसले गर्ने	अनुमानित जनशक्ति, बजेट, समय	अनुगमन तथा मूल्याङ्कन
सामाजिक, आर्थिक र सांस्कृतिक वातावरण	रोजगारीको अवसर सिर्जना	• रोजगारीका अवसरहरूलाई अभिवृद्धि गर्न स्थानीय जनशक्तिलाई प्राथमिकता दिई उनीहरूको दक्षता बढाउन नियमित तालिम कार्यक्रम सञ्चालन गरिने	आयोजना स्थल	प्राविधिक सीपको तालिमहरु दिएर	सञ्चालन चरण	प्रस्तावक	५०,०००/-	आयोजना प्रस्तावक तथा स्थानीय निकाय
सामाजिक, आर्थिक र सांस्कृतिक वातावरण	सीप तथा क्षमता अभिवृद्धि	• स्थानीय जनशक्तिको सीप तथा क्षमता अभिवृद्धिका लागि होटलले नियमित रूपमा व्यवहारिक र प्राविधिक तालिम सञ्चालन गर्ने	आयोजना स्थल	प्राविधिक सीपको तालिमहरु दिएर	सञ्चालन चरण	प्रस्तावक	माथिको प्रभावमा समावेस	आयोजना प्रस्तावक तथा स्थानीय निकाय

विषयगत क्षेत्र	सकारात्मक प्रभावको बढोत्तरीका क्रियाकलाप	के के गर्ने	कहाँ गर्ने	कसरी गर्ने	कहिले गर्ने	कसले गर्ने	अनुमानित जनशक्ति, बजेट, समय	अनुगमन तथा मूल्याङ्कन
सामाजिक, आर्थिक र सांस्कृतिक वातावरण	स्थानीय अर्थ व्यवसायमा परिवर्तन	• आवश्यक सामग्रीहरू स्थानीय उत्पादन तथा स्रोतबाट खरिद गरिने • ट्राभल एजेन्सी, ट्याक्सी सेवा, टुर गाइड र हस्तकला व्यवसायीहरूलाई सहकार्यमा ल्याई पर्यटन सेवाको माग बढाइने	स्थानीय क्षेत्र	ट्राभल एजेन्सी, ट्याक्सी सेवा, टुर गाइड र हस्तकला व्यवसायीहरूलाई सहकार्य गरेर	सञ्चालन चरण	प्रस्तावक	अतिरिक्त लागत आवश्यक नरहेको	संस्कृति, पर्यटन तथा नागरिक उड्डयन मन्त्रालय
सामाजिक, आर्थिक र सांस्कृतिक वातावरण	राजश्व सङ्कलन तथा वृद्धि	• सबै कर, सेवा शुल्क र इजाजतपत्र शुल्क समयमै तिर्ने व्यवस्था सुनिश्चित गरिने	आयोजना स्थल	कर, सेवा शुल्क समयमै तिरेर	सञ्चालन चरण	प्रस्तावक	अतिरिक्त लागत आवश्यक छैन	स्थानीय निकाय
सामाजिक, आर्थिक र सांस्कृतिक वातावरण	पर्यटन विकासमा सहयोग	• डिजिटल मार्केटिङमा जोड दिई अन्तर्राष्ट्रिय स्तरमा प्रचार गरिनेछ र पर्यटन सम्बन्धी निकायहरूसँग सहकार्य गरिने	देश तथा अन्तर्राष्ट्रिय क्षेत्र	होटेलको सेवा सुबिधा बारे अन्तर्राष्ट्रिय स्तरमा प्रचार गरेर	सञ्चालन चरण	प्रस्तावक	३,००,०००/- (वेबसाइट बनाउन)	प्रस्तावक

विषयगत क्षेत्र	सकारात्मक प्रभावको बढोत्तरीका क्रियाकलाप	के के गर्ने	कहाँ गर्ने	कसरी गर्ने	कहिले गर्ने	कसले गर्ने	अनुमानित जनशक्ति, बजेट, समय	अनुगमन तथा मूल्याङ्कन
सामाजिक, आर्थिक र सांस्कृतिक वातावरण	आयोजनाको सामाजिक उत्तरदायित्व अन्तर्गत स्थानीयका लागि गरिने सहयोग	• सामाजिक उत्तरदायित्व अन्तर्गत स्थानीय समुदायका लागि आधारभूत कार्यक्रम र गतिविधिहरूमा सहभागी भई सहयोग गरिने • प्रस्तावित होटलले सामाजिक कार्यक्रम, जनचेतना अभियान तथा वातावरण संरक्षण अभियानका लागि बजेट र रणनीति निर्माण गर्ने	आयोजनाको प्रभावित क्षेत्र	स्वास्थ्य, सरसफाइ, धार्मिक सांस्कृतिक सम्पदा संरक्षण गर्न सहयोग, र नजिकको पहुँच सडकहरूको मर्मत	सञ्चालन चरण	प्रस्तावक	नेपला सरकारको नियम बमोजिम	प्रस्तावक, स्थानीय निकाय, संस्कृति, पर्यटन तथा नागरिक उड्डयन मन्त्रालय

विषयगत क्षेत्र	नकारात्मक प्रभावको न्यूनीकरणका क्रियाकलाप	के के गर्ने	कहाँ गर्ने	कसरी गर्ने	कहिले गर्ने	कसले गर्ने	अनुमानित जनशक्ति, बजेट, समय	अनुगमन तथा मूल्याङ्कन
नकारात्मक प्रभाव								
निर्माण चरण								
भौतिक वातावरण	फोहोर मैला व्यवस्थापनका समस्या	• फोहोरलाई स्रोतमै वर्गीकरण गरी पुनः प्रयोग गर्न सकिने सामग्री (जस्तै काठ, फलाम, PVC आदि) छुट्याइनेछ भने अन्य फोहोरलाई स्थानीय पालिकासँग समन्वय गरेर सुरक्षित रूपमा व्यवस्थापन गरिने • निर्माण स्थलमा पर्याप्त सङ्ख्यामा वर्गीकृत डस्टबिनहरू राखी फोहोरको सुरक्षित सङ्कलन गरिने	आयोजना स्थल	३R सिद्धान्तको प्रयोग गरेर	निर्माण चरण	प्रस्तावक, निर्माण व्यवसायी	९,३६०/- रू.३१२० (७० लि.डस्टबिन)*३ डस्टबिन (काठमाडौं जिल्ला दर रेट, २०८१/८२)	प्रस्तावक, स्थानीय निकाय, वन तथा वातावरण मन्त्रालय
भौतिक वातावरण	वायु प्रदूषण	• निर्माण सामग्रीहरूलाई प्लास्टिक वा तिरपालले	आयोजना स्थल	निर्माण सामग्रीहरूलाई	निर्माण चरण	निर्माण व्यवसायी	अतिरिक्त लागत आवश्यक छैन	प्रस्तावक / वातावरण

		छोपेर राखिने • डिजेल जेनरेटर र सवारी साधनहरू प्रयोग गर्दा नेपाल सरकारले तोकेको वायु प्रदूषणसम्बन्धी मापदण्डको पालना गरिने		प्लास्टिक वा तिरपालले छोपेर राखेर				विभाग / स्थानीय तह
भौतिक वातावरण	ध्वनि प्रदूषण	• हेभी मेशिनरीहरू जस्तै जेनरेटर, पम्प, रोलर आदिमा साइलेंसर वा ध्वनि अवरोधक उपकरण जडान गरी प्रयोग गरिने • यस्ता निर्माण कार्यहरू बिहान ७ बजे देखि साँझ ६ बजेभित्र सीमित गरिने दिइनेछ। दीर्घकालीन स्वास्थ्य असर नहोस् भनी कामदारहरूलाई कानमा लगाउने सुरक्षा उपकरण (जस्तैः ear plugs वा ear muffs) अनिवार्य व्यवस्था गरिने	आयोजना स्थल	हेभी मेशिनरीहरू जस्तै जेनरेटर, पम्प, रोलर आदिमा साइलेंसर राखेर, निर्माण कार्यहरू बिहान ७ बजे देखि साँझ ६ बजेभित्र सीमित गरेर र कामदारहरूलाई कानमा लगाउने सुरक्षा उपकरण व्यवस्था गरेर	निर्माण चरण	निर्माण व्यवसायी	२७,५००/-(११० जनशक्ति*रू. २५०)	प्रस्तावक / वातावरण विभाग/ स्थानीय तह

भौतिक वातावरण	जल प्रदूषण	• निर्माणस्थलमा प्रयोग हुने रासायनिक पदार्थ, इन्धन तथा तेलजन्य फोहोरहरू वर्षातको समयमा सतही जल स्रोतहरूमा बगेर मिसिन नदिन विशेष ध्यान दिइने • ढल निकास व्यवस्थापन व्यवस्थित गरी फोहोर पानी सतही वा भूमिगत जल स्रोतमा मिसिन नदिने व्यवस्था मिलाइने	आयोजना स्थल	ढल निकास व्यवस्थापन व्यवस्थित गरेर	निर्माण चरण	प्रस्तावक	अतिरिक्त लागत आवश्यक छैन	प्रस्तावक, स्थानीय निकाय, वन तथा वातावरण मन्त्रालय
भौतिक वातावरण	निर्माण सामग्रीहरूको ढुवानी तथा व्यवस्थापन	• धुलो फैलन नदिन र सामग्री बाटोमा खस्नबाट रोक्न, निर्माण सामग्रीहरू; इँटा, सिमेन्ट, गिट्टी, बालुवा आदि ढुवानी गर्दा ट्रक तथा सवारीसाधनमा सामग्रीहरू ढाक्न प्लास्टिक वा त्रिपाल प्रयोग गरिने	स्थानीय बजार, आयोजना क्षेत्र	निर्माण सामग्रीहरू ढुवानी गर्दा प्लास्टिक वा त्रिपालले ढाक्ने	निर्माण चरण	निर्माण व्यवसायी	अतिरिक्त लागत आवश्यक छैन	प्रस्तावक
भौतिक वातावरण	भूमिगत पानीको निकासिबाट	• Rain Water Harvesting प्रणालीको विकास गरी वर्षातको पानी संकलन र	आयोजना स्थल	Rain Water Harvesting प्रणालीको विकास गरेर,	निर्माण चरण	प्रस्तावक	हरियाली प्रवर्द्धन गर्न बार्षिक	प्रस्तावक, वन तथा

	वरपरको पानी निकासिमा पर्ने प्रभाव	पुनः प्रयोगको व्यवस्था गरिनेछ जसले भूमिगत पानीमा पर्ने दबाब घटाउने • भूमिगत पानीको स्तरमा पर्ने असर न्यूनीकरण गर्न निर्माण क्षेत्रको Pavementमा पानी छिर्नसक्ने सामग्री (Pervious Material) प्रयोग गरिने • खुला क्षेत्रहरूमा वृक्षारोपण र हरियाली प्रवर्द्धन गरिने		Pavementमा पानी छिर्नसक्ने सामग्री (Pervious Material) प्रयोग गरेर र खुला क्षेत्रहरूमा वृक्षारोपण गरेर			२,००,०००/-	वातावरण मन्त्रालय
भौतिक वातावरण	ढल निकास व्यवस्थापनका समस्या	• कामदारहरूको लागि अस्थायी शौचालय र भोजनालयबाट निस्कने ढलको व्यवस्थापन गर्न अस्थायी तर सुरक्षित ढल निकास प्रणाली जस्तै मोबाइल टयांक वा अस्थायी सेप्टिक ट्याङ्को व्यवस्था गरिने	आयोजना स्थल	ढलको व्यवस्थापन गर्न अस्थायी तर सुरक्षित ढल निकास प्रणालीको व्यवस्था गरेर	निर्माण चरण	निर्माण व्यवसायी	अतिरिक्त लागत आवश्यक छैन	प्रस्तावक

भौतिक वातावरण	उच्च ऊर्जाको खपत एंव मागमा वृद्धि	• निर्माण कार्यमा प्रयोग हुने मेशिनरी तथा उपकरणहरूको चयन गर्दा ऊर्जा दक्षता भएका आधुनिक तथा कम इन्धन खपत गर्ने मोडेलहरू प्रयोग गरिने • नवीकरणीय ऊर्जा स्रोतहरू, जस्तै सौर्य ऊर्जा, प्राथमिकतामा राखिने • उपकरणहरूको सञ्चालन आवश्यक नभएको समयमा बन्द राखी अनावश्यक ऊर्जा खपत रोकिने	आयोजना स्थल	नवीकरणीय ऊर्जाको प्रयोग गरेर	निर्माण चरण	निर्माण व्यवसायी	अतिरिक्त लागत आवश्यक छैन	प्रस्तावक
भौतिक वातावरण	विद्यमान पूर्वाधारमा पर्न सक्ने प्रभाव	• निर्माण सामग्रीको ढुवानी र भारी सवारीसाधनको आवागमनका लागि निर्धारित समय तालिका तयार गरिने	आयोजना स्थल	निर्माण सामग्रीको ढुवानी निर्धारित समय तालिकामा गरेर	निर्माण चरण	निर्माण व्यवसायी	अतिरिक्त लागत आवश्यक छैन	प्रस्तावक
जैविक	आयोजना	• खुला ठाउँमा घाँस,	आयोजना	हरियाली प्रवर्द्धन गरेर	निर्माण	प्रस्तावक	माथिको प्रभावमा	प्रस्तावक,

वातावरण	स्थानमा रहेको हरियालीमा पर्ने प्रभाव	फूलबारी, वा साना बोटबिरुवा लगाइने	स्थल		चरण		उल्लेख गरिएको छ	वन तथा वातावरण मन्त्रालय
सामाजिक-आर्थिक तथा सांस्कृतिक वातावरण	विद्यमान सडकको पहुँचमा प्रभाव	• निर्माण सामग्रीको ढुवानी, उपकरण स्थानान्तरण र कामदारहरूको ओसारपसार विशेष गरी ट्राफिक चाप न्यून हुने समय (जस्तैः बिहानको चाप भन्दा अगाडि वा दिउँसो) समयमा गराइने • ट्राफिक व्यवस्थापनमा स्थानीय ट्राफिक प्रहरी वा सम्बन्धित निकायसँग समन्वय गरी अस्थायी मार्गनिर्देशन तथा ट्राफिक साइनेजहरू राखिने	आयोजना स्थल	निर्माण सामग्रीको ढुवानी निर्धारित समय तालिकामा गरेर	निर्माण चरण	निर्माण व्यवसायी	अतिरिक्त लागत आवश्यक छैन	प्रस्तावक

सामाजिक-आर्थिक तथा सांस्कृतिक वातावरण	व्यवसायजन्य स्वास्थ्य र सुरक्षा	• कामदारहरूलाई सुरक्षात्मक पोशाक (जस्तैः हेल्मेट, सुरक्षा जुत्ता, सुरक्षा बेल्ट, ग्लोभ्स, मास्क आदि) अनिवार्य रूपमा प्रयोग गराइने • कार्यस्थलमा प्राथमिक उपचारको सामग्री र आपतकालीन सम्पर्क व्यवस्था अनिवार्य गरिने	आयोजना स्थल	कामदारहरूको सुरक्षाका लागि व्यक्तिगत सुरक्षा उपकरण (PPE) को अनिवार्य व्यवस्था गरेर र प्राथमिक उपचारको व्यवस्था गरेर	निर्माण चरण	प्रस्तावक	PPE: ५,५०,०००/- ((रू.५०००*११० व्यक्ति) (बजार भाउ)) प्राथमिक उपचारः रू.३०००	प्रस्तावक
सामाजिक-आर्थिक तथा सांस्कृतिक वातावरण	स्थानीय र बाहिरी कामदारहरू बीच द्वन्द्व	• रोजगारीका अवसरमा स्थानीय जनशक्तिलाई प्राथमिकता दिइनेछ र आवश्यक क्षमता विकासका लागि तालिमको व्यवस्था गरिने • कामदारहरूबीच आपसी समझदारी र सहिष्णुता बढाउन नियमित रूपमा अन्तरक्रिया, समावेशी छलफल कार्यक्रम तथा सामूहिक गतिविधिहरू आयोजना गरिने	आयोजना स्थल	स्थानीय जनशक्तिलाई प्राथमिकता दिएर र आवश्यक क्षमता विकासका लागि तालिमको व्यवस्था गरेर	निर्माण चरण	प्रस्तावक	५०,०००/-	प्रस्तावक

सामाजिक-आर्थिक तथा सांस्कृतिक वातावरण	गुनासो व्यवस्थापन	• निर्माण गतिविधिका क्रममा उत्पन्न हुने सम्भावित समस्या प्रति स्थानीय बासिन्दा वा सरोकारवालाबाट आउने गुनासोहरूको प्रभावकारी व्यवस्थापनका लागि स्पष्ट र पहुँचयोग्य गुनासो सुनुवाइ संयन्त्र स्थापना गरिने	आयोजना स्थल	गुनासो सुनुवाइ संयन्त्र स्थापना गरेर	निर्माण चरण	गुनासो सुनुवाइ संयन्त्र	अतिरिक्त लागत आवश्यक छैन	प्रस्तावक
सामाजिक-आर्थिक तथा सांस्कृतिक वातावरण	संक्रमक रोगबाट पर्न सक्ने प्रभाव	• सबै कामदारहरूलाई सुरक्षित र स्वच्छ खानेपानी उपलब्ध गराइने • शौचालयमामा साबुन र पानीको व्यवस्था गरिने • कार्यस्थलमा मास्क तथा सेनिटाईजर अनिवार्य रुपमा प्रयोग गरिने	आयोजना स्थल	कामदारहरूलाई सुरक्षित र स्वच्छ खानेपानी उपलब्ध गरेर	निर्माण चरण	निर्माण व्यवसायी	अतिरिक्त लागत आवश्यक छैन	प्रस्तावक

सामाजिक-आर्थिक तथा सांस्कृतिक वातावरण	कार्यस्थलमा हुन सक्ने यौनजन्य दुर्व्यवहार	• कर्मचारीहरूलाई प्रत्यक्ष रूपमा यौन दुर्व्यवहार भए/नभएको सोधपुछ गर्ने गुनासो सुनुवाइका लागि जिम्मेवार अधिकारी तोकिन्छ र कार्यस्थलको अवलोकन तथा निरीक्षण गरिने	आयोजना स्थल	यौन दुर्व्यवहार भए/नभएको सोधपुछ गर्ने गुनासो सुनुवाइका लागि जिम्मेवार अधिकारी तोकेर	निर्माण चरण	निर्माण व्यवसायी	अतिरिक्त लागत आवश्यक छैन	प्रस्तावक
सामाजिक-आर्थिक तथा सांस्कृतिक वातावरण	बाल श्रमको प्रयोग	• ठेकदार तथा उपठेकदारहरूसँग गरिएको सम्झौतामा बाल श्रम निषेध सम्बन्धी प्रावधान स्पष्ट रूपमा उल्लेख गरिनेछ र त्यसको कडाईका साथ निगरानी गरिने	आयोजना स्थल	बाल श्रम निषेध गरेर	निर्माण चरण	निर्माण व्यवसायी	अतिरिक्त लागत आवश्यक छैन	प्रस्तावक
सामाजिक-आर्थिक तथा सांस्कृतिक वातावरण	लैङ्गिक विभेद (लैङ्गिक हिंसा र समान कामको असमान ज्याला)	• महिला तथा पुरुष कामदारहरूलाई समान प्रकृतिको कामका लागि समान पारिश्रमिक दिइने	आयोजना स्थल	महिला तथा पुरुष लागि समान पारिश्रमिक दिएर	निर्माण चरण	निर्माण व्यवसायी	अतिरिक्त लागत आवश्यक छैन	प्रस्तावक
सञ्चालन चरण								

भौतिक वातावरण	ठोस तथा तरल फोहोरमैला व्यवस्थापन	• उत्पादन हुने फोहोरलाई स्रोतमै कुहिने र नकुहिने गरी वर्गीकृत गरिनेछ, र त्यसअनुसार छुट्टाछुट्टै डस्टबिन तथा सङ्कलन प्रणालीको व्यवस्था गरिने • होटलले फोहोरको मात्रा घटाउन, पुनः प्रयोग गर्न र पुनःचक्र गर्न (३R सिद्धान्त) अवधारणामा जोड दिईन • भान्सा, होटेल, भोजबाट बाँकी रहेको पकाएको खाना पशुपालन व्यवसायीहरूलाई दिइने • कुहिने फोहोरलाई कम्पोस्टिङ प्रक्रियामार्फत प्रशोधन गरिनेछ भने नकुहिने फोहोर जस्तै प्लास्टिक, काँच, कागज आदि रिसाइकल गर्न योग्य फोहोरलाई छुटै सङ्कलन गरि सबन्धित बिक्रेतालाई आपूर्ती गरिने	आयोजना स्थल	फोहोरलाई स्रोतमै कुहिने र नकुहिने गरी वर्गीकृत गरेर छुट्टाछुट्टै डस्टबिनमा संकलन, भान्सा, होटेल, भोजबाट बाँकी रहेको पकाएको खाना पशुपालन व्यवसायीहरूलाई दिएर, कुहिने फोहोरलाई कम्पोस्टिङ गरेर र नकुहिने फोहोर सबन्धित बिक्रेतालाई आपूर्ती गरेर	सञ्चालन चरण	प्रस्तावक	१,४९,७६०/- रू.३१२० (७० लि.डस्टबिन) *३ डस्टबिन *१६ (प्रत्येक तल्लामा)(काठमाडौं जिल्ला दर रेट, २०८१/८२)	प्रस्तावक, स्थानीय निकाय, वन तथा वातावरण मन्त्रालय

भौतिक वातावरण	तरल फोहोर/ ढल निकास व्यवस्थापन	• तरल फोहोर जमिनमुनिको सेप्टिक ट्याङ्कीमा संकलन गरी र प्रशोधन गरेर मात्र महानगरपालिकाको ढलमा पठाउने व्यवस्था गरिने • तरल फोहोर व्यवस्थापन गर्न १२० घन मीटर प्रति दिन क्षमताको Sewage Treatment Plant (STP) को जडान गरिने	आयोजना स्थल	Sewage Treatment Plant (STP) को जडान गरेर	सञ्चालन चरण	प्रस्तावक	अतिरिक्त लागत आवश्यक छैन	प्रस्तावक, स्थानीय निकाय, वन तथा वातावरण मन्त्रालय, संस्कृति, पर्यटन तथा नागरिक उड्डयन मन्त्रालय
भौतिक वातावरण	वायु प्रदुषण	• किचेनमा उत्पन्न हुने ग्रीसयुक्त धुवाँ र गन्ध नियन्त्रण गर्न इक्जस्ट फयान र इलेक्ट्रोस्टयाटिक फिल्टर जडान गरिने • डीजेल जेनरेटर प्रयोग गर्दा नेपाल सरकारले तोकेको वायु गुणस्तर मापदण्ड अनुसारको उपकरण मात्र प्रयोग गरिने	आयोजना स्थल	धुवाँ र गन्ध नियन्त्रण गर्न इक्जस्ट फयान र इलेक्ट्रोस्टयाटिक फिल्टर जडान गरेर	सञ्चालन चरण	प्रस्तावक	अतिरिक्त लागत आवश्यक छैन	प्रस्तावक, वन तथा वातावरण मन्त्रालय, पर्यटन विभाग

भौतिक वातावरण	ध्वनि प्रदुषण	• जेनरेटर, पम्प, र HVAC प्रणालीजस्ता यान्त्रिक उपकरणहरूलाई ध्वनि अवरोधक (soundproof) कभर भित्र राखिने • यान्त्रिक उपकरणहरू सञ्चालनको समय र विधिमा नेपाल सरकारद्वारा तोकिएको ध्वनि मापदण्ड पालन गरिने	आयोजना स्थल	यान्त्रिक उपकरणहरू सञ्चालनको समय र विधिमा नेपाल सरकारद्वारा तोकिएको ध्वनि मापदण्ड पालन गरेर	सञ्चालन चरण	प्रस्तावक	अतिरिक्त लागत आवश्यक छैन	प्रस्तावक, वन तथा वातावरण मन्त्रालय, पर्यटन विभाग
भौतिक वातावरण	भूमिगत पानीको प्रयोगबाट भूमिमा पर्ने प्रभाव	• भूमिगत पानीको उपयोगलाई आवश्यक मात्रामा सीमित गरी वर्षा पानी संकलन (Rainwater Harvesting) प्रणाली स्थापना गरिने • जमिन भासिने जोखिम न्यूनीकरण गर्न होटल वरपरको खुला क्षेत्रहरूमा हरियाली प्रवर्द्धन, पानी छिर्ने सामग्री (pervious paving) को प्रयोग, र	आयोजना स्थल	होटल वरपरको खुला क्षेत्रहरूमा हरियाली प्रवर्द्धन, पानी छिर्ने सामग्री (pervious paving) को प्रयोग, र ग्राउन्ड वाटर रिचार्ज पिट निर्माण, वर्षा पानी संकलन प्रणाली स्थापना गरेर	सञ्चालन चरण	प्रस्तावक	अतिरिक्त लागत आवश्यक छैन	प्रस्तावक, वन तथा वातावरण मन्त्रालय

		ग्राउन्ड वाटर रिचार्ज पिट निर्माण गरिने						
भौतिक वातावरण	ऊर्जा खपत सम्बन्धी सवाल	• HVAC, पम्प, लिफ्ट र अन्य विद्युतीय उपकरणहरू छनोट गर्दा ऊर्जा दक्ष (Energy-Efficient) मोडेलहरू प्रयोग गरिने • होटलको छत वा अन्य उपयुक्त स्थानमा सौर्य ऊर्जा प्रणाली जडान गरी नवीकरणीय ऊर्जा स्रोतको प्रयोगलाई प्रवर्द्धन गरिने • तातो पानी आपूर्तीका लागि सौर्य गीजर वा हीट पम्प प्रविधिको प्रयोग गरिने	आयोजना स्थल	ऊर्जा दक्ष मोडेलहरू प्रयोग गरेर	सञ्चालन चरण	प्रस्तावक	अतिरिक्त लागत आवश्यक छैन	प्रस्तावक, वन तथा वातावरण मन्त्रालय

भौतिक वातावरण	उच्च पानीको प्रयोग	• पानीको प्रयोगलाई दक्ष बनाउन लो-फ्लो उपकरणहरू (जस्तैः लो-फ्लो सावर, ट्याप, ट्वाइलेट फ्लस) को प्रयोग गरिने • वर्षा पानी सङ्कलन प्रणाली (Rainwater Harvesting) जडान गरी सरसफाइका प्रयोजनमा प्रयोग गरिने	आयोजना स्थल	वर्षा पानी सङ्कलन प्रणाली जडान गरी सरसफाइका प्रयोजनमा प्रयोग गरेर	सञ्चालन चरण	प्रस्तावक	अतिरिक्त लागत आवश्यक छैन	प्रस्तावक, वन तथा वातावरण मन्त्रालय
भौतिक वातावरण	विपद् जोखिम सम्बन्धि सवाल	• भूकम्पीय संरचनागत मापदण्ड अनुसार भवन निर्माण सुनिश्चित गरिने • आगलागीको जोखिम न्यूनीकरणका लागि प्रत्येक तल्लामा फायर अलार्म, फायर एक्स्टिङ्गुइशर, स्मोक डिटेक्टर तथा स्प्रिंकलर सिस्टम जडान गरिने • ग्यासँ लिकेजको सम्भावनालाई ध्यानमा राखी ग्याँस सेन्सर,	आयोजना स्थल	भूकम्पीय संरचनागत मापदण्ड अनुसार भवन निर्माण गरेर, आगलागीको जोखिम न्यूनीकरणका लागि प्रत्येक तल्लामा फायर अलार्म, फायर एक्स्टिङ्गुइशर, स्मोक डिटेक्टर तथा स्प्रिंकलर सिस्टम जडान गरेर	सञ्चालन चरण	प्रस्तावक	अतिरिक्त लागत आवश्यक छैन	प्रस्तावक

		सुरक्षित पाइप प्रणाली र नियमित जाँच व्यवस्था गरिने						
भौतिक वातावरण	ट्राफिक जाम सम्बन्धी सवाल	• सवारी साधन पार्किङका लागि पर्याप्त ठाउँको व्यवस्था गरिने • सवारी संकेतहरू जस्तै 'No Roadside Parking', 'Way to Hotel', र 'No Parking' आदि होटल वरपरको सडकहरूमा राखिने	आयोजना स्थल	पार्किङका लागि पर्याप्त ठाउँको व्यवस्था गरेर	सञ्चालन चरण	प्रस्तावक	३०,०००/-	प्रस्तावक
जैविक वातावरण	होटल परिसर भित्र हरियालिको संरक्षण तथा व्यवस्थापन	• बोटबिरुवाहरूको नियमित सिँचाइ, मलजल र हेरचाह गरिने	आयोजना स्थल	बोटबिरुवाहरूको नियमित सिँचाइ, मलजल र हेरचाह गरेर	सञ्चालन चरण	प्रस्तावक	अतिरिक्त लागत आवश्यक छैन	प्रस्तावक, वन तथा वातावरण मन्त्रालय
आर्थिक-सामाजिक-सांस्कृतिक वातावरण	होटल भित्र र आसपास क्षेत्रको स्वास्थ्य तथा सरसफाई	• उत्पादन हुने कुहिने र नकुहिने फोहोरलाई स्रोतमै वर्गीकृत गरी छुट्टाछुट्टै डस्टबिनको प्रयोग गरिनेछ र समयमै सङ्कलन तथा व्यवस्थापन गरिने	आयोजना स्थल	कुहिने र नकुहिने फोहोरलाई स्रोतमै वर्गीकृत गरी छुट्टाछुट्टै डस्टबिनको प्रयोग गरेर र तरल फोहोर व्यवस्थापनको लागि भूमिगत सेप्टिक	सञ्चालन चरण	प्रस्तावक	माथिको प्रभाव ठोस तथा तरल फोहोरमैला व्यवस्थापनमा समावेस गरिएको छ	प्रस्तावक, स्थानीय निकाय, वन तथा वातावरण मन्त्रालय

		• तरल फोहोर व्यवस्थापनको लागि भूमिगत सेप्टिक ट्याङ्की र १२० CMD क्षमताको STP को व्यवस्था गरिएको छ, जसबाट पानी प्रशोधन गरेपछि मात्रै महानगरपालिकाको ढल प्रणालीमा मिसाइने		ट्याङ्की र १२० CMD क्षमताको STP को व्यवस्था गरेर				
आर्थिक-सामाजिक-सांस्कृतिक वातावरण	व्यवसायजन्य सुरक्षा तथा स्वास्थ्यको जोखिम	• सबै कर्मचारीहरूलाई उनीहरूको कार्यक्षेत्र अनुसार व्यावसायिक सुरक्षा उपकरण (PPE) जस्तैः ग्लोभ्स, एप्रोन, एन्टी-स्लिप जुत्ता, कान र आँखा सुरक्षा उपकरण अनिवार्य रूपमा प्रयोग गराइने • धारिलो उपकरणको सुरक्षित प्रयोगबारे प्रशिक्षण दिइनेछ र तिनको सुरक्षित भण्डारण सुनिश्चित गरिने • जेनरेटर, पम्प वा अन्य	आयोजना स्थल	कर्मचारीहरूलाई उनीहरूको कार्यक्षेत्र अनुसार व्यावसायिक सुरक्षा उपकरण उपलब्ध गराएर, नियमित रूपमा स्वास्थ्य परीक्षण, सुरक्षा अभ्यास तालिम र प्राथमिक उपचार सामग्रीहरू सँगसँगै उपलब्ध	सञ्चालन चरण	प्रस्तावक	व्यावसायिक सुरक्षा उपकरणः ५,६२,३८०/- ((रू.४३२६*१३० व्यक्ति) (बजार भाउ))	प्रस्तावक, स्थानीय निकाय

		भारी उपकरण सञ्चालन गर्ने कर्मचारीहरूलाई ध्वनि न्यून गर्ने उपकरण तथा विद्युत सुरक्षाको तालिम दिइने • फोहोरमैला व्यवस्थापनमा संलग्न कर्मचारीहरूलाई संक्रमणबाट जोगाउन मास्क, गमबुट, ह्यान्ड स्यानिटाइजर र फोहोर छुट्याउने तालिम दिइने • नियमित रूपमा स्वास्थ्य परीक्षण, सुरक्षा अभ्यास तालिम र प्राथमिक उपचार सामग्रीहरू सँगसँगै उपलब्ध गरिने						
आर्थिक-सामाजिक-सांस्कृतिक वातावरण	आगन्तुकहरूको सुरक्षा	• पाहुनाहरूको व्यक्तिगत सम्पत्ति सुरक्षित राख्न प्रत्येक कोठामा सुरक्षित लक (Digital/Key Lock) को व्यवस्था गरिने • होटलको प्रवेश र निष्कासन क्षेत्र, लबी, र	आयोजना स्थल	होटलको प्रवेश र निष्कासन क्षेत्र, लबी, र सार्वजनिक स्थानहरूमा CCTV Camera जडान गरेर	सञ्चालन चरण	प्रस्तावक	अतिरिक्त लागत आवश्यक छैन	प्रस्तावक

		सार्वजनिक स्थानहरूमा CC camera क्यामेरा जडान गरिने						
आर्थिक-सामाजिक-सांस्कृतिक वातावरण	खाद्यान्न गुणस्तर	• प्रयोग गरिने कच्चा पदार्थहरू नियमित रूपमा म्याद जाँच गरी मात्र प्रयोग गरिनेछ र म्यादसमाप्त भइसकेका वा खराब अवस्थामा रहेका सामग्री तुरुन्त नष्ट गरिने • खाना पकाउने स्थान (भान्सा) सधैं स्वच्छ, हावाप्रवाहयुक्त र कीटमुक्त बनाइनेछ र खाना बनाउने सबै उपकरणहरू नियमित रूपमा सफा गरिने • होटलका सबै भान्साका कर्मचारीलाई खाद्य स्वच्छता, हातको सरसफाइ, सुरक्षित पकाउने तापक्रम, र स्टोरेज प्रणाली सम्बन्धी तालिम दिइने	आयोजना स्थल	प्रयोग गरिने कच्चा पदार्थहरू नियमित रूपमा म्याद जाँच गरी मात्र प्रयोग गरेर, होटलका सबै भान्साका कर्मचारीलाई खाद्य स्वच्छता, हातको सरसफाइ, सुरक्षित पकाउने तापक्रम, र स्टोरेज प्रणाली सम्बन्धी तालिम दिएर	सञ्चालन चरण	प्रस्तावक	५०,०००/-	प्रस्तावक, संस्कृति, पर्यटन तथा नागरिक उड्डयन मन्त्रालय

आर्थिक-सामाजिक-सांस्कृतिक वातावरण	गुनासो व्यवस्थापन	• होटल सञ्चालनको क्रममा आगन्तुकहरू, कर्मचारीहरू वा अन्य सरोकारवालाबाट आउने गुनासोलाई प्रभावकारी ढंगले व्यवस्थापन गर्न गुनासो व्यवस्थापन समिति (Grievance Redress Committee) गठन गरिने	आयोजना स्थल	गुनासो व्यवस्थापन समिति गठन गरेर	सञ्चालन चरण	प्रस्तावक	अतिरिक्त लागत आवश्यक छैन	प्रस्तावक, संस्कृति, पर्यटन तथा नागरिक उड्डयन मन्त्रालय
आर्थिक-सामाजिक-सांस्कृतिक वातावरण	होहल्ला तथा झैझगडा सम्बन्धी सवाल	• सुरक्षा गार्डको व्यवस्था गरिनेछ र होटल परिसरभित्र CCTV को माध्यमबाट २४ सै घण्टा निगरानी गरिने	आयोजना स्थल	सुरक्षा गार्डको व्यवस्था गरिनेछ र होटल परिसरभित्र CCTV को माध्यमबाट २४ सै घण्टा निगरानी गरेर	सञ्चालन चरण	प्रस्तावक	अतिरिक्त लागत आवश्यक छैन	प्रस्तावक, संस्कृति, पर्यटन तथा नागरिक उड्डयन मन्त्रालय
आर्थिक-सामाजिक-सांस्कृतिक वातावरण	पुरातात्विक तथा सांस्कृतिक महत्वमा प्रभाव	• स्थानीय सांस्कृतिक र धार्मिक मान्यताहरूको सम्मान गरिने • पर्यटक तथा पाहुनाहरूलाई स्थानिय संस्कृतिको जानकारी दिन सक्ने किसिमको सामग्री र व्यवहारिक तालिम	आयोजना स्थल	स्थानीय सांस्कृतिक र धार्मिक मान्यताहरूको सम्मान गरेर	सञ्चालन चरण	प्रस्तावक	अतिरिक्त लागत आवश्यक छैन	प्रस्तावक, संस्कृति, पर्यटन तथा नागरिक उड्डयन मन्त्रालय

		होटल कर्मचारीलाई दिइने						
आर्थिक-सामाजिक-सांस्कृतिक वातावरण	कार्यस्थलमा हुन सक्ने यौनजन्य दुर्व्यवहार	• श्रम ऐन, २०७४ अन्तर्गतका प्रावधानहरू अनुसार यौन दुर्व्यवहार नियन्त्रणका लागि स्पष्ट नीति र कार्यप्रणाली लागू गरिने • पीडितले सहज रूपमा उजुरी दिन सक्ने प्रणाली (जस्तै गुनासो पेटिका, गोप्य उजुरी प्रणाली) अपनाइने	आयोजना स्थल	श्रम ऐन, २०७४ अन्तर्गतका प्रावधानहरू अनुसार यौन दुर्व्यवहार नियन्त्रणका लागि स्पष्ट नीति र कार्य प्रणाली लागू गरेर र पीडितले सहज रूपमा उजुरी दिन सक्ने प्रणालीको व्यवस्था गरेर	सञ्चालन चरण	प्रस्तावक	अतिरिक्त लागत आवश्यक छैन	प्रस्तावक, संस्कृति, पर्यटन तथा नागरिक उड्डयन मन्त्रालय

८.३ प्रभाव न्यूनीकरण तथा बढोत्तरीका लागि अनुमानित लागत

प्रतिकूल प्रभाव न्यूनीकरण तथा अनुकूल प्रभाव बढोत्तरीका उपायहरूका लागतको विवरण निम्न तालिकामा दिइएको छ ।

तालिका ४८: सकारात्मक प्रभावहरू बढोत्तरी र नकारात्मक प्रभावहरू न्यूनीकरणका उपायहरूका लागि लाग्ने जम्मा बजेटको संक्षेप

क्र.सं.	खर्च गरिने क्रियाकलापहरू	अनुमानित बजेट (ने.रू.)	दर रेटको स्रोत	कैफियत
१	**सकारात्मक प्रभावको बढोत्तरी क्रियाकलाप**			
	निर्माण चरण			
१.१	कामदारहरूलाई आवश्यक प्राविधिक सीप र ज्ञान अभाव भएका क्षेत्रहरूमा उपयोगी तालिमको व्यवस्था गरिने	५०,०००/-	अर्थ मन्त्रालय	१ पटक
	सञ्चालन चरण			
१.२	स्थानीय जनशक्तिलाई दक्षता बढाउन नियमित तालिम कार्यक्रम सञ्चालन गरिने	५०,०००/-	अर्थ मन्त्रालय	१ पटक
१.३	डिजिटल मार्केटिङमा जोड दिई अन्तर्राष्ट्रिय स्तरमा प्रचार गरिनेछ र पर्यटन सम्बन्धी निकायहरूसँग सहकार्य गरिने	३,००,०००/-	विज्ञ टोलीको विशेषज्ञताको आधार	१ पटक (वेबसाइट बनाउन)
१.४	प्रस्तावित होटलले सामाजिक कार्यक्रम, जनचेतना अभियान तथा वातावरण संरक्षण अभियानका लागि बजेट र रणनीति निर्माण गर्ने		नेपल सरकारको नियम बमोजिम	
	जम्मा सकारात्मक प्रभावको बढोत्तरीका क्रियाकलाप	४,००,०००/-		
२	**नकारात्मक प्रभावको न्यूनीकरणका क्रियाकलाप**			

क्र.सं.	खर्च गरिने क्रियाकलापहरू	अनुमानित बजेट (ने.रू.)	दर रेटको स्रोत	कैफियत
	निर्माण चरण			
२.१	निर्माण स्थलमा पर्याप्त सङ्ख्यामा वर्गीकृत डस्टबिनहरू राखी फोहोरको सुरक्षित सङ्कलन गरिने	९,३६०/-	(काठमाडौं जिल्ला दर रेट, २०८१/८२)	कुहिने, नकुहिने र हानिकारक फोहोर को लागि छुट्टाछुट्टै डस्टबिन आयोजनाको ३ वटा डस्टबिन कामदार शिबिरमा राखिने छ (रू. ३१२०*३ वटा डस्टबिन कामदार शिबिरमा) १ पटक
२.२	कामदारहरूलाई कानमा लगाउने सुरक्षा उपकरण अनिवार्य व्यवस्था गरिने	२७,५००/-	बजार भाउ	(११० जनशक्ति*रू. २५०) (Lumsum)
२.३	हरियाली प्रवर्द्धन गर्न	२,००,०००/-	विज्ञ टोलीको विशेषज्ञताको आधार	बार्षिक
२.४	कामदारहरूको सुरक्षाका लागि व्यक्तिगत सुरक्षा उपकरण (PPE) को व्यवस्था	PPE: ५,५०,०००/- प्राथमिक उपचारः ३०००/-	बजार भाउ	(रू.५०००*११० व्यक्ति) (Lumsum)
२.५	स्थानीय जनशक्तिलाई प्राथमिकता दिइनेछ र आवश्यक क्षमता विकासका लागि तालिमको व्यवस्था गरिने	५०,०००/-		

क्र.सं.	**खर्च गरिने क्रियाकलापहरू**	**अनुमानित बजेट (ने.रू.)**	**दर रेटको स्रोत**	**कैफियत**
	सञ्चालन चरण			
२.६	फोहोरलाई स्रोतमै कुहिने र नकुहिने गरी वर्गीकृत गरिनेछ, र त्यसअनुसार छुट्टाछुट्टै डस्टबिन तथा सङ्कलन प्रणालीको व्यवस्था गरिने	१,४९,७६०/-	काठमाडौं जिल्ला दर रेट, २०८१/८२	रू.३१२० (७० लि.डस्टबिन) *३ कुहिने, नकुहिने र हानिकारक फोहोर को लागि छुट्टाछुटै डस्टबिन *१६ (प्रत्येक तल्लामा)
२.७	सवारी संकेतहरू जस्तै 'No Roadside Parking', 'Way to Hotel', र 'No Parking' आदि होटल वरपरको सडकहरूमा राखिने	३०,०००/-		
२.८	कर्मचारीहरूलाई उनीहरूको कार्यक्षेत्र अनुसार व्यावसायिक सुरक्षा उपकरणको व्यवस्था	५,६२,३८०/-	बजार भाउ	(रू.४३२६*१३० व्यक्ति) (Lum sum)
२.९	कर्मचारीलाई खाद्य स्वच्छता, हातको सरसफाइ, सुरक्षित पकाउने तापक्रम, र स्टोरेज प्रणाली सम्बन्धी तालिम	५०,०००/-		
	जम्मा नकारात्मक प्रभावको न्यूनीकरणका क्रियाकलाप	**१६,३२,०००/-**		
	वातावरणीय व्यवस्थापन योजनाको कूल लागत	**२०,३२,०००/-**		
	आयोजनाको कूल लागत	३,५०,००,००,०००/-		
	वातावरणीय व्यवस्थापन योजना (%)	०.०६%		

८.४ विपद् जोखिम न्यूनीकरण योजना

आयोजना सञ्चालन चरणमा आगलागी र भूकम्प जस्ता प्रकोपले जनधनको क्षति तथा नोक्सानी हुने सम्भावना रहन्छ। त्यस्ता प्रकोप जोखिम न्यूनीकरण योजनाको उद्देश्य व्यक्तिको जीवन तथा भौतिक सम्पत्ति, स्वास्थ्य, जीविकोपार्जन स्रोत साधनहरू र सांस्कृतिक सम्पदामा हुने क्षति कम गर्नु हो ।

तालिका ४९: विपद् जोखिम न्यूनीकरण पूर्वतयारी

क्र.स.	विपद्	न्यूनीकरणका उपाय	अनुगमन तालिका	जिम्मेवार निकाय/ व्यक्ति	अनुगमन कसले गर्ने	लागत
१	आगलागी	• आयोजना स्थलमा फायर एक्सटिङ्गयुसरको प्रावधान गरिने • भवनको प्रत्येक तलामा तीन वटा फायर हाइड्रन्ट (प्रति १,००० वर्ग मि. मा १ वटा) प्रस्ताव गरिने • जोखिमपूर्ण क्षेत्रमा फायर अर्लाम प्रणाली र स्मोक डिटेक्टर जडान गरिने	६ महिनाको एक पटक	कर्मचारी	प्रस्तावक	अतिरिक्त लागत आवश्यक नरहेको
२	भूकम्प	• भूकम्पमा अपनाइने सुरक्षा उपायहरूको बारेमा अभिमुखीकरण तालिम दिने • भूकम्पको पूर्वतयारी, बच्ने सम्भाव्य उपायहरू र जोखिमबारे प्रचार प्रसार गर्ने • बीमसहितको आरसीसी फ्रेम संरचना निर्माण गर्ने • संरचनात्मक विश्लेषण र डिजाइन राष्ट्रिय भवन कोड-१०५:२०८२ मा आधारित हुने • जोखिम न्यूनीकरणका लागि भू—विज्ञान, भूकम्प विज्ञान, भौगोलिक सूचना प्रणाली, पूर्वसूचना प्रणालीलगायतका आधुनिक तथा परम्परागत प्रविधिहरूको अध्ययन, अनुसन्धान गरी उपयुक्त प्रविधिको प्रयोग गरिने	निर्माण चरण पूर्व र निर्माण अवधिमा	प्रस्तावक	प्रस्तावक	अतिरिक्त लागत आवश्यक छैन

क्र.स.	विपद्	न्यूनीकरणका उपाय	अनुगमन तालिका	जिम्मेवार निकाय/ व्यक्ति	अनुगमन कसले गर्ने	लागत
३	भीड व्यवस्थापन	• आपत्कालीन अवस्थाका लागि आपत्कालीन प्रस्थानद्वार तथा खुला ठाँउ व्यवस्थापन गरिने	निर्माण चरण	कर्मचारी	प्रस्तावक	अतिरिक्त लागत आवश्यक छैन
४	सुरक्षा व्यवस्थापन	• उच्च रिजोलुसनको रात्रिको समयमा पनि भिडियो रेकर्ड गर्ने भिडियो क्यामेराको प्रयोग गरिने • सुरक्षा पोष्ट र सुरक्षाकर्मीहरूका लागि भवनहरूको व्यवस्थापन गरिने • सार्वजनिक स्थानहरूमा सुरक्षाका लागि अलार्म र सङ्केतहरू राखिने	हरेक महिना	कर्मचारी	प्रस्तावक	अतिरिक्त लागत आवश्यक छैन

८.५ आपत्कालीन समयका लागि तयारी योजना

आयोजना सञ्चालन चरणमा प्रकोप तथा विपद् उत्पन्न हुन सक्छ । यसको निराकरण तथा न्यूनीकरणका लागि तयारी योजना तल तालिकामा दिइएको छ ।

तालिका ५० : आपत्कालीन तयारी योजना

आगलागी व्यवस्थापन योजना	
• दमकलको व्यवस्था गर्ने	कर्मचारी तथा निवासी
• फायर अर्लामको स्रोत लोकेट गर्ने	कर्मचारी तथा निवासी
• आगन्तुक तथा कर्मचारीहरूलाई सुरक्षित स्थानमा लैजाने	कर्मचारी तथा निवासी
• आगलागी नियन्त्रण पूर्व तयारी	कर्मचारी तथा निवासी
✓ आगलागी हुने सम्भावित क्षेत्र पहिचान गर्ने	
✓ भवन निर्माण स्थलहरूमा आगलागी रोकथाम र बाहिरिन प्रयोग हुने चिन्ह सङ्केतहरूको प्रयोग गर्ने	
✓ आगलागी नियन्त्रण गर्न अग्नी प्रतिरोधी तयार अवस्थामा राख्ने	
✓ आपत्कालीन समयमा विपद् रोकथाम र नियत्रणका लागि कर्मचारीलाई तालिम दिएर दक्ष बनउने	
✓ आगलागी व्यवस्थापन योजनाको वार्षिक समीक्षा गर्ने	
सुरक्षा व्यवस्थापन योजना	
• अपरिचित व्यक्तिको आवागमनमा सोधपुछ गर्ने	कर्मचारी
• सबै क्यामरा २४ सै घण्टा चालु हालतमा राख्ने र निरीक्षण गर्ने	कर्मचारी
• होटेल परिसरमा २४ सै घण्टा सुरक्षाकर्मी तैनाथ गर्ने	कर्मचारी

८.६ गुनासो सुनुवाइ संयन्त्र

कुनै पनि आयोजना निर्माण र सञ्चालनमा स्थानीय र सरोकारवालाहरूको जायज गुनासोको सुनुवाई वा उजुरी दर्ता गुनासो व्यवस्थापनको लागि महत्वपूर्ण हुन्छ। आयोजना निर्माण तथा सञ्चालनबाट प्रभावित कुनै व्यक्ति वा समूहले दिएको उजुरीलाई गुनासो वा उजुरीको रूपमा लिन सकिन्छ। आयोजनाको निर्माण वा सञ्चालन गतिविधिहरूको कारणले हुनसक्ने कुनै पनि समस्यालाई प्रभावित व्यक्तिले उजुरी दर्ता गर्न सक्छ। गुनासो सुनुवाई संयन्त्रद्वारा गुनासोहरू सुन्न, पत्ता लगाउन वा ती गुनासोहरुलाई प्रभावकारी ढङ्गले प्रतिक्रिया दिन सकिन्छ। आयोजनासँग सम्बन्धित गुनासाहरूको सुनुवाई हल गर्न निम्न व्यवस्था मिलाइनेछ।

क. आयोजना कार्यान्वयन कार्यालय

आयोजना कार्यान्वयन कार्यालयले वातावरणीय, सामाजिक र सार्वजनिक सरोकारका मुद्दाहरूमा समग्र समन्वय र सम्बोधन गर्न निर्णय लिनेछ। आयोजनाको निर्देशकनै क्षतिपूर्ति निर्धारण समिति, स्थानीय परामर्श मञ्च र वातावरण व्यवस्थापन ईकाइको स्थापनाको लागि जिम्मेवार हुनेछ। आयोजना कार्यान्वयन कार्यालय अन्तर्गत एक गुनासो निराकरण समिति स्थापना हुनेछ। स्थापना भएको समितिको प्रमुख जिल्ला स्तरका एजेन्सीहरूसँग गुनासोहरू सम्बोधन गर्न जिम्मेवार हुनेछ।

ख. वातावरण र सामाजिक व्यवस्थापन ईकाइ

आयोजनाको वातावरणीय र सामाजिक व्यवस्थापन कार्यक्रम कार्यान्वयन र न्यूनीकरणका उपायहरू कार्यान्वयन गर्न तथा सरोकारवालाहरुसँग समन्वयका लागि वातावरण र सामाजिक व्यवस्थापन ईकाइ स्थापना गरिनेछ। वातावरण र सामाजिक व्यवस्थापन ईकाइमा निम्नानुसार व्यक्तिहरु रहनेछन् ।

- आयोजना कार्यान्वयन कार्यालयबाट तोकिएको व्यक्ति
- वडा प्रतिनिधी
- निर्माण व्यवसायीको प्रतिनिधी

ग. आयोजना निर्माण व्यवसायी

निर्माण व्यावसायी आफैले गर्न सक्ने सामाजिक मूद्दा र चासोका विषयहरुको न्यूनीकरणका उपायहरू कार्यान्वयन गर्न जिम्मेवार हुनेछ। व्यावसायिक सुरक्षा, स्थानीय श्रमिकलाई रोजगार, स्वास्थ्य र सरसफाईका कार्य जस्ता न्यूनीकरणका उपायहरू निर्माण व्यवसायीद्वारा कार्यान्वयन हुनेछ।

घ. जिल्ला स्तरीय निकायहरू (Line Agencies)

जिल्ला प्रशासन कार्यालय र महानगरपालिका जस्ता जिल्ला स्तरका निकायबाट वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनको कार्यान्वयनको सिलसिलामा समन्वय गरिनेछ। आयोजना प्रभावित व्यक्तिहरुलाई कुनै पनि असहमत निर्णय, अभ्यास र गतिविधिहरूको लागि अपील गर्न गुनासो

सुनुवाई संयन्त्र स्थापना गरिनेछ। गुनासो सम्बोधन संयन्त्र सामान्यतया निर्माण चरणमा हुने असरसम्बन्धी गुनासो हुनेछन्। आयोजना प्रभावित व्यक्तिलाई वातावरण र सामाजिक व्यवस्थापन ईकाइ र अदालत दुबैमा गुनासो सम्बोधन गर्न पहुँच हुनेछ। गुनासो सम्बोधन नभएमा आयोजना प्रभावित व्यक्तिले अदालतमा अपिल गर्न सक्नेछन्।

आयोजना स्थलमा सञ्चालन हुने वातावरण तथा सामाजिक व्यवस्थापन ईकाइमा गुनासाहरू राखिने छ। निर्माणसम्बन्धी गतिविधिहरू सम्बन्धित गुनासाहरू वातावरण तथा सामाजिक व्यवस्थापन ईकाइको कार्यालयमा दर्ता गर्न सकिनेछ।

आयोजना स्थलमा नै गरिने गुनासोको सुनुवाईको व्यवस्थाले आयोजना प्रभावित व्यक्तिहरूसँग अन्तर्क्रिया गर्न र समयमा नै गुनासोको उचित सम्बोधन गर्न मद्दत गर्छ। गुनासो सम्बोधनका चरणहरु तल दिइएको छः

चरण १

निर्माण चरणमा उत्पन्न गुनासोहरू मौखिकरूपमा वा लिखितरूपमा आयोजना स्थल कार्यालयमा समाधान गरिनेछ। उजुरीहरू आयोजना प्रभावित व्यक्तिसँग अनौपचारिक बैठकमा छलफल गरिनेछ। गुनासो दर्ता भएको सात दिनभित्र समाधान गरिनेछ।

चरण २

गुनासो सम्बोधनलाई लिखितरुपमा दर्ता गरेको १५ दिन भित्र पनि सम्बोधन भएन भने उजुरीकर्ताले वातावरण तथा सामाजिक व्यवस्थापन ईकाइमा लिखित गुनासो पेश गर्न सक्नेछ। गुनासो उजूरी दर्ता गर्दा उजुरीकर्ता वा समुदायले उनीहरूको दावी समर्थन गर्न कागजातहरू पेश गर्न आवश्यक छ। ईकाइले क्षेत्र अवलोकन गर्नेछ र आयोजना निर्देशकसँग यस विषयमा छलफल गर्नेछ। यसरी वातावरण तथा सामाजिक व्यवस्थापन ईकाइमा ल्याइएको, मुद्दा, उजूरी, गुनासो प्राप्त भएको मितिले ९० दिनभित्र समाधान गरिनेछ।

चरण ३

यदि उजुरीकर्ता वा स्थानीय समुदाय गुनासो सुनुवाई संयन्त्रको निर्णयसँग सन्तुष्ट नभए वा वातावरण तथा सामाजिक व्यवस्थापन ईकाइबाट गुनासो दर्ता भएको ९० दिनभित्र कुनै प्रतिक्रिया नहुँदा, उजुरीकर्ता वा समुदायले अदालतमा उजुरी गर्न सक्ने छ। अदालतको निर्णय दुवै पक्षलाई स्वीकार्य हुनेछ।

परिच्छेद ९: वातावरणीय अनुगमन योजना

यस आयोजनाको निर्माण र सञ्चालन चरणमा गरिने प्रभाव अनुगमन योजना वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनको महत्त्वपूर्ण अङ्ग हो। वातावरणीय प्रतिकूल प्रभावहरू न्यूनीकरण तथा अनुकूल प्रभावहरू बढोत्तरीका लागि गरिने क्रियाकलापहरूको सूची, जिम्मेवारी र बजेट व्यवस्थाका लागि बनाइने अनुगमन योजना नै वातावरणीय प्रभाव अनुगमन योजना हो। वातावरणीय प्रभाव अनुगमन योजनामा अनुगमन गरिने प्रभावहरूलाई प्रतिविम्बित गर्ने आधार तथा सूचकहरू तयार गरिएको छ । यसका साथै अनुगमनको समय तालिका र प्रकारसमेत निर्धारण गरिएको छ ।

प्रस्ताव कार्यान्वयन गर्दा वातावरणमा पर्न सक्ने प्रभावहरूको वातावरणीय अनुगमन निम्न उद्देश्य प्राप्तिका लागि गरिन्छ ।

- कानुनले तोकेका सीमाभन्दा बढी मात्रामा प्रभाव पर्न नदिन,
- वातावरणीय प्रभाव कम गर्न अपानाइएका उपायहरू वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन प्रतिवेदनमा उल्लेख भएअनुसार कार्यान्वयन भएका छन् कि छैनन् भन्ने कुरा जाँच्न,
- सरोकारवालालाई सम्भावित वातावरणीय क्षतिबारे समयमा नै जानकारी गराउन र
- पहिचान गरिएका तथा आकलन गरिएका प्रभावहरू वास्तविकतासँग कति नजिक छन् भन्ने जानकारी लिन ।

९.१ अनुगमनका प्रकार

वातावरणीय प्रभावको अनुगमन देहाय अनुसार गरिने छ ।

९.१.१ प्रारम्भिक अवस्थाको अनुगमन (Baseline Monitoring)

प्रस्ताव निर्माण कार्य शुरु गर्नुभन्दा अगावै निर्माण स्थल र वरपरका आधारभूत वातावरणीय पक्षको सर्वेक्षण गरिएको छ। यसले गर्दा अनुगमनको क्रममा प्रारम्भिक अवस्थाको तुलनामा वातावरणीय पक्षमा भएको परिवर्तन बारेमा थाहा पाउन सकिन्छ ।

९.१.२ प्रभाव अनुगमन (Impact Monitoring)

प्रस्ताव कार्यान्वयनबाट भएका वातावरणीय परिवर्तनको अवस्था पत्ता लगाउन आयोजना निर्माण र सञ्चालन चरणमा आयोजना स्थल क्षेत्रको जनस्वास्थ्यलगायत भौतिक, जैविक, सामाजिक र आर्थिक वातावरणीय अवस्थाका सूचकको मूल्याङ्कन गरिने छ ।

९.१.३ नियमपालन अनुगमन (Compliance Monitoring)

प्रस्तावकले वातावरण संरक्षणसम्बन्धी निर्धारित मापदण्डको पालना गरे नगरेको यकिन गर्न वातावरणीय गुणस्तरको विशेष सूचक वा प्रदूषणको अवस्थाबारेमा आवधिक वा निरन्तर रूपमा अनुगमन गरी अभिलेख राखिने छ ।

९.२ वातावरणीय अनुगमनका सूचक (Indicators)

प्रस्ताव कार्यान्वयन हुने क्षेत्रको आधारभूत तथ्याङ्क, पहिचान तथा आकलन गरिएका अनुकूल वा प्रतिकूल एवं वातावरण संरक्षणका उपायहरुलाई ध्यान दिई प्रस्तावकले पालना गर्नुपर्ने र वातावरणीय प्रभावको प्रभावकारिताको अनुगमन गर्न सूचकहरु प्रतिवेदनमा उल्लेख गरिएको छ।

९.३ अनुगमनको विधि

आयोजनाको अनुगमनको लागि स्थलगत अध्ययन, आयोजना कार्यालयबाट प्राप्त हुने तथ्याङ्कहरु, स्थानीयहरुसंगको अन्तर्क्रिया तथा सरोकारवालाहरुसँगको छलफल आदि विधि अपनाइनेछ। यसका साथै आयोजना क्षेत्रको नमुना (वायु, ध्वनि, पानी) सङ्कलन गरी प्रयोगशाला परीक्षण गरी थप विश्लेषण गरिनेछ। आयोजनाको अनुगमन गर्दा विज्ञद्वारा तयार गरिएको सूचक/मानकहरुको साथ आयोजनाको अनुगमन गरिनेछ। आयोजनाको अनुगमन कार्य गर्दा आयोजनासँग सम्बन्ध राख्ने विभिन्न निकायहरु, आयोजना कार्यालय, प्रस्तावक तथा प्रस्तावक अन्तर्गतका निकायहरु, आयोजनाबाट प्रभावित स्थानीय तह तथा वडा कार्यालयहरुको सहकार्यमा गरिनेछ।

९.४ अनुगमनको लागि समय तालिका

आयोजना सञ्चालनका विभिन्न अवस्थामा अनुगमन गर्नुपर्ने भएकाले सूचकको प्रकृति हेरी वातावरणीय अनुगमन गर्ने समय तालिका उल्लेख गरिनेछ।

९.५ अनुगमन गर्ने निकाय

वातावरण संरक्षण ऐन, २०७६ दफा ३९ को उपदफा (१) र वातावरण संरक्षण नियमावली, २०७७ नियम ४५ को उपनियम (२) मा व्यवस्था भए अनुसार वातावरणीय अनुगमनका लागि सम्बन्धित निकाय वा मन्त्रालय वा विभाग जिम्मेवार हुनेछ । प्रस्तावित आयोजनाको हकमा श्री संस्कृति, पर्यटन तथा नागरिक उड्डयन मन्त्रालय, श्री वन तथा वातावरण मन्त्रालय तथा सो मन्त्रालय मातहतका निकायले अनुगमन गर्नेछन्। वातावरण संरक्षण ऐन, २०७६ दफा ३९ को उपदफा (२) बमोजिम आफ्नो क्षेत्रभित्रको वातावरण संरक्षण र संवर्द्धन गर्ने उद्देश्यले प्रदेश सरकार वा स्थानीय तहले पनि अनुगमन तथा निरीक्षण गर्न सक्नेछन्। यस

प्रस्तावको हकमा काठमाडौं महानगरपालिका, संस्कृति, पर्यटन तथा नागरिक उड्डयन मन्त्रालय र वन तथा वातावरण मन्त्रालय, बागमती प्रदेश सरकारले अनुगमन गर्न सक्ने छन्।

वातावरण संरक्षण नियमावली, २०७७ का नियम ४५ उपनियम (१) बमोजिम प्रस्तावकले प्रस्तावको निर्माण तथा सञ्चालन गर्ने चरणमा सोबाट वातावरणमा परेको प्रभावको विषयमा प्रत्येक ६ महिनामा स्वः अनुगमन गरी सोको प्रतिवेदन सम्बन्धित निकाय वा विभागमा पेश गर्ने छ। यस प्रतिवेदनमा कुन कुन सूचक क-कसले अनुगमन गर्न सक्ने प्रष्ट खुलाइएको छ। साधारण तथा नियमित अनुगमन प्रस्तावकले गरेको खण्डमा प्रभाव न्यूनीकरण छिटो र कम खर्चमा गर्न सकिने छ। प्रस्तावको अनुगमनसम्बन्धमा सम्बन्धित मन्त्रालयले सुपरिवेक्षण गर्नेछ। यस आयोजनाका लागि वातावरणीय अनुगमन योजना निम्न तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका ५१: वातावरणीय अनुगमन योजना

अनुगमनका प्रकार	अनुगमनका सूचक	अनुगमनको विधि	स्थान	समय	अनुमानित रकम	अनुगमन गर्ने निकाय
प्रारम्भिक अवस्थाको अनुगमन	• प्रभावित क्षेत्रको Equivalent Noise level (Day/Night)	• साउण्ड लेबल मिटरद्वारा मापन • ध्वनी स्तर मापदण्डसँग तुलना	आयोजना प्रभावित क्षेत्र	निर्माण पूर्व	५,००० (NESS lab rate)	प्रस्तावक/ वातावरण विभाग/ वन तथा वातावरण मन्त्रालय
प्रारम्भिक अवस्थाको अनुगमन	• सवारी साधनबाट हुने उत्सर्जन (SO_x, NO_x, CO) • धूलो कणको मात्रा (PM_{10}, $PM_{2.5}$,TSP) • आयोजना क्षेत्र वरपरको वायुको स्तर	• स्थलगत वायु गुणस्तरको मापन • साइटमा रहेको वायु प्रदूषणको स्रोत अध्ययन • वायु गुणस्तर मापदण्डसँग तुलना	आयोजना प्रभावित क्षेत्र	निर्माण पूर्व	२९,००० (NESS lab rate)	प्रस्तावक/ वातावरण विभाग/ वन तथा वातावरण मन्त्रालय
प्रारम्भिक अवस्थाको अनुगमन	• पानीको गुणस्तर मापन	आयोजना स्थल वा प्रयोगशालामा परीक्षण	आयोजना प्रभावित क्षेत्र	निर्माण पूर्व	१७,८५० (NESS lab rate)	प्रस्तावक/ वातावरण विभाग/ वन तथा वातावरण मन्त्रालय
अनुकूल प्रभाव						
सामाजिक, आर्थिक र सांस्कृतिक वातावरण						

अनुगमनका प्रकार	अनुगमनका सूचक	अनुगमनको विधि	स्थान	समय	अनुमानित रकम	अनुगमन गर्ने निकाय
प्रभाव अनुगमन	• स्थानीय समुदायका व्यक्तिहरूलाई प्राथमिकता	• स्थानीयसँग छलफल	आयोजना स्थल	निर्माण चरण	जनशक्ति खर्च	आयोजना प्रस्तावक तथा स्थानीय निकाय
प्रभाव अनुगमन	• कामदारहरूलाई आवश्यक प्राविधिक सीपको तालिम	• प्रशिक्षणको अभिलेख • कार्यस्थल अनुगमन	आयोजना स्थल	निर्माण चरण	जनशक्ति खर्च	आयोजना प्रस्तावक तथा स्थानीय निकाय
प्रभाव अनुगमन	• निमार्ण तथा अन्य आवश्यक सामाग्री स्थानीय बजारबाट आपूर्ती	• स्थानीयसँग छलफल	स्थानीय बजार	निर्माण चरण	जनशक्ति खर्च	आयोजना प्रस्तावक तथा स्थानीय निकाय
सञ्चालन चरण						
सामाजिक, आर्थिक र सांस्कृतिक वातावरण						
प्रभाव अनुगमन	• आयोजना क्षेत्रमा आधुनिक प्रणालीको प्रयोग • कर्मचारी तथा पशु चिकित्सकहरूलाई नियमित तालिम	• प्रशिक्षणको अभिलेख • स्थलगत अनुगमन	आयोजना कार्यालय	सञ्चालन चरण	जनशक्ति खर्च	आयोजना प्रस्तावक तथा स्थानीय निकाय

अनुगमनका प्रकार	अनुगमनका सूचक	अनुगमनको विधि	स्थान	समय	अनुमानित रकम	अनुगमन गर्ने निकाय
	तथा आपत्कालीन व्यवस्थापनको तयारी					
प्रभाव अनुगमन	• स्थानीय आपूर्तीकर्तासँगको सम्झौता • ट्राभल एजेन्सी, ट्याक्सी सेवा, टुर गाइड र हस्तकला व्यवसायीहरूलाई सहकार्य	• खरिद बिल तथा सम्झौता कागजातको समीक्षा • स्थानीय आपूर्तीकर्तासँग साक्षात्कार • अन्तर्वार्ता तथा प्रत्यक्ष अवलोकन	आयोजना कार्यालय तथा स्थानीय बजार	सञ्चालन चरण	जनशक्ति खर्च	संस्कृति, पर्यटन तथा नागरिक उड्डयन मन्त्रालय
नियमपालना अनुगमन	• कर, सेवा शुल्क र इजाजतपत्र शुल्क समयमै भुक्तानी गरिएको प्रमाण (रसीद)	• लेखापाल वा प्रशासन शाखाबाट भुक्तानी विवरण संकलन • सम्बन्धित कार्यालयमा पेश गरिएका प्रमाणपत्रको	आयोजना कार्यालय/ सरोकारवाला निकाय	सञ्चालन चरण	जनशक्ति खर्च	स्थानीय निकाय

अनुगमनका प्रकार	अनुगमनका सूचक	अनुगमनको विधि	स्थान	समय	अनुमानित रकम	अनुगमन गर्ने निकाय
		समीक्षा				
प्रभाव अनुगमन	• सामाजिक सञ्जाल र वेबसाइटमा प्रकाशन गरिएको सामग्री	• सहकार्य सम्झौताहरूको समीक्षा • मार्केटिङ रिपोर्टको मूल्यांकन	आयोजना कार्यालय	सञ्चालन चरण	जनशक्ति खर्च	प्रस्तावक
प्रभाव अनुगमन	• आयोजना सहभागी सामाजिक कार्यक्रम • लाभान्वित समुदायको संख्या • बजेट विनियोजनको मात्रा र उपयोग दर	• सामाजिक कार्यक्रमको प्रतिवेदनको समीक्षा • स्थानीय समुदायबाट प्रतिक्रिया सङ्कलन • बजेट विवरणको विश्लेषण	आयोजना प्रभावित क्षेत्र	सञ्चालन चरण	जनशक्ति खर्च	प्रस्तावक, स्थानीय निकाय, संस्कृति, पर्यटन तथा नागरिक उड्डयन मन्त्रालय
नकारात्मक प्रभाव						
निर्माण चरण						
भौतिक वातावरण						
प्रभाव अनुगमन	• वर्गीकृत	• स्थल निरीक्षण	निर्माण स्थल	निर्माण	जनशक्ति खर्च	प्रस्तावक, स्थानीय

अनुगमनका प्रकार	अनुगमनका सूचक	अनुगमनको विधि	स्थान	समय	अनुमानित रकम	अनुगमन गर्ने निकाय
	डस्टबिनहरूको संख्या • स्रोतमै वर्गीकरणको अनुपालन दर • पुनःप्रयोग गरिएका सामग्रीको मात्रा • स्थानीय पालिकासँग समन्वय	तथा अवलोकन • फोहोर व्यवस्थापन रेकर्डको समीक्षा • सरोकारवालासँग अन्तर्वार्ता	तथा आयोजना क्षेत्र	चरण		निकाय, वन तथा वातावरण मन्त्रालय
प्रभाव अनुगमन	• निर्माण सामग्रीहरूलाई प्लास्टिक वा तिरपालले छोपेर राखेको • डिजेल जेनरेटर र सवारी साधनहरू प्रयोग गर्दा नेपाल सरकारले तोकेको वायु	• स्थल निरीक्षण तथा प्रत्यक्ष अवलोकन • वायु प्रदूषण मापन	निर्माण स्थल	निर्माण चरण	२९,००० (NESS lab rate)	प्रस्तावक, वातावरण विभाग, स्थानीय तह

अनुगमनका प्रकार	अनुगमनका सूचक	अनुगमनको विधि	स्थान	समय	अनुमानित रकम	अनुगमन गर्ने निकाय
	प्रदूषणसम्बन्धी मापदण्डको पालना					
प्रभाव अनुगमन	• साइलेंसर जडान गरिएका हेभी मेशिनहरू • निर्माण समय तालिका पालना दर • कान सुरक्षाका उपकरण वितरण तथा प्रयोग दर	• मेशिन तथा उपकरण निरीक्षण • ध्वनि स्तर मापन • सुरक्षा उपकरणको वितरण र श्रमिकसँग अन्तर्वार्ता	निर्माण स्थल	निर्माण चरण	५,००० (NESS lab rate)	प्रस्तावक, वातावरण विभाग, स्थानीय तह
प्रभाव अनुगमन	• व्यवस्थित ढल निकास प्रणाली • जल स्रोतको अवस्था	• निर्माणस्थलको निरीक्षण • फोहोर पानीको नमूना परीक्षण	निर्माण स्थल तथा आसपासको जल स्रोत	निर्माण चरण	फोहोर पानीः २१,७५० (NESS lab rate)	प्रस्तावक, वातावरण विभाग, स्थानीय तह
प्रभाव अनुगमन	• निर्माण सामग्रीहरू ढुवानी गर्दा प्लास्टिक वा त्रिपालले ढाकेको	• सामग्री ढुवानीको प्रत्यक्ष अवलोकन • सवारीचालक र मजदूरसँग	निर्माण स्थलसम्मको मार्ग	निर्माण चरण	जनशक्ति खर्च	प्रस्तावक, वातावरण विभाग, स्थानीय तह

अनुगमनका प्रकार	अनुगमनका सूचक	अनुगमनको विधि	स्थान	समय	अनुमानित रकम	अनुगमन गर्ने निकाय
		अन्तर्वार्ता				
प्रभाव अनुगमन	• Rain Water Harvesting प्रणालीको विकास • Pavementमा पानी छर्नसक्ने सामग्री (Pervious Material) प्रयोग • खुला क्षेत्रहरूमा वृक्षारोपण	• स्थल निरीक्षण	निर्माण स्थल	निर्माण चरण	जनशक्ति खर्च	प्रस्तावक, वातावरण विभाग, स्थानीय तह
प्रभाव अनुगमन	• ढलको व्यवस्थापन गर्न अस्थायी तर सुरक्षित ढल निकास प्रणालीको व्यवस्था	• स्थल निरीक्षण	निर्माण स्थल	निर्माण चरण	जनशक्ति खर्च	प्रस्तावक, स्थानीय तह, वातावरण विभाग
प्रभाव अनुगमन	• नवीकरणीय ऊर्जाको प्रयोग	• स्थल निरीक्षण	निर्माण स्थल	निर्माण चरण	जनशक्ति खर्च	प्रस्तावक, स्थानीय तह, वातावरण विभाग
प्रभाव अनुगमन	• निर्माण सामग्रीको ढुवानी निर्धारित	• स्थल निरीक्षण • गाडी चालक तथा	निर्माण स्थलसम्मको	निर्माण चरण	जनशक्ति खर्च	प्रस्तावक, स्थानीय तह, वातावरण विभाग

अनुगमनका प्रकार	अनुगमनका सूचक	अनुगमनको विधि	स्थान	समय	अनुमानित रकम	अनुगमन गर्ने निकाय
	समय तालिका गरेको	व्यवस्थापकसँग अन्तर्वार्ता	मार्ग			
जैविक वातावरण						
प्रभाव अनुगमन	• हरियाली प्रवर्द्धन	• स्थल निरीक्षण	आयोजना स्थल	निर्माण चरण	जनशक्ति खर्च	प्रस्तावक, वन तथा वातावरण मन्त्रालय
सामाजिक, आर्थिक र साँस्कृतिक वातावरण						
प्रभाव अनुगमन	• निर्माण सामग्रीको ढुवानी निर्धारित समय तालिकामा गरेको	• गाडी चालक र निर्माण व्यवस्थापकसँग अन्तरवार्ता	निर्माण स्थलसम्मको मार्ग	निर्माण चरण	जनशक्ति खर्च	प्रस्तावक, स्थानीय तह, वातावरण विभाग
प्रभाव अनुगमन	• कामदारहरूको सुरक्षाका लागि व्यक्तिगत सुरक्षा उपकरण (PPE) को अनिवार्य व्यवस्था गरेर र प्राथमिक उपचारको व्यवस्था	• PPE वितरण र प्रयोगको निरीक्षण • प्राथमिक उपचार किटको जाँच • श्रमिक र स्वास्थ्य अधिकारीसँग अन्तर्वार्ता	निर्माण स्थल	निर्माण चरण	जनशक्ति खर्च	प्रस्तावक, स्थानीय तह

अनुगमनका प्रकार	अनुगमनका सूचक	अनुगमनको विधि	स्थान	समय	अनुमानित रकम	अनुगमन गर्ने निकाय
प्रभाव अनुगमन	• स्थानीय जनशक्तिलाई प्राथमिकता • कामदारहरूबीच आपसी समझदारी र सहिष्णुता बढाउन नियमित रूपमा अन्तरक्रिया, समावेशी छलफल कार्यक्रम तथा सामूहिक गतिविधिहरू आयोजना	• कामदारहरूसँग अन्तर्वार्ता	निर्माण स्थल	निर्माण चरण	जनशक्ति खर्च	प्रस्तावक
प्रभाव अनुगमन	• गुनासो सुनुवाइ संयन्त्र स्थापना	• गुनासो रेकर्डहरूको समीक्षा • सरोकारवालासँग अन्तर्वार्ता	निर्माण स्थल तथा नजिकको समुदाय	निर्माण चरण	जनशक्ति खर्च	प्रस्तावक, स्थानीय तह, वातावरण विभाग, सरोकारवाला समिति
प्रभाव अनुगमन	• कामदारहरूलाई	• पानीको गुणस्तर	निर्माण स्थल	निर्माण	खानेपानीः	प्रस्तावक, वातावरण

अनुगमनका प्रकार	अनुगमनका सूचक	अनुगमनको विधि	स्थान	समय	अनुमानित रकम	अनुगमन गर्ने निकाय
	सुरक्षित र स्वच्छ खानेपानी उपलब्ध	परीक्षण • श्रमिकहरूसँग अन्तर्वार्ता		चरण	१७,८५०(NESS lab rate)	विभाग, स्थानीय तह
प्रभाव अनुगमन	• यौन दुर्व्यवहार भए/नभएको सोधपुछ गर्ने गुनासो सुनुवाइका लागि जिम्मेवार अधिकारी तोकेको	• सरोकारवाला (कामदार, महिला, समुदाय) सँग गोप्य अन्तर्वार्ता • गुनासो अभिलेखको समीक्षा	निर्माण स्थल तथा कार्यालय	निर्माण चरण	जनशक्ति खर्च	प्रस्तावक, स्थानीय तह , वातावरण विभाग
नियमपालाना अनुगमन	• बाल श्रम निषेध	• कामदारहरूको विवरण (ID, नागरिकता) को जाँच • साइट निरीक्षण • सुपरभाइजर र ठेकेदारसँग अन्तरवार्ता	निर्माण स्थल	निर्माण चरण	जनशक्ति खर्च	प्रस्तावक, स्थानीय तह, वातावरण विभाग
नियमपालाना अनुगमन	• महिला तथा पुरुष लागि समान	• तलब अभिलेखको समीक्षा	निर्माण स्थल	निर्माण चरण	जनशक्ति खर्च	प्रस्तावक, स्थानीय तह, वातावरण विभाग

अनुगमनका प्रकार	अनुगमनका सूचक	अनुगमनको विधि	स्थान	समय	अनुमानित रकम	अनुगमन गर्ने निकाय
	पारिश्रमिक	• महिला तथा पुरुष श्रमिकहरूसँग अन्तर्वार्ता				
सञ्चालन चरण						
भौतिक वातावरण						
प्रभाव अनुगमन	• फोहोरलाई स्रोतमै कुहिने र नकुहिने गरी वर्गीकृत गरेर छुट्टाछुट्टै डस्टबिनमा संकलन, भान्सा, होटेल, भोजबाट बाँकी रहेको पकाएको खाना पशुपालन व्यवसायीहरूलाई दिएर, कुहिने फोहोरलाई कम्पोस्टिङ • नकुहिने फोहोर	• फोहोर वर्गीकरण निरीक्षण • कुल फोहोरमध्य कति प्रतिशत पुनः प्रयोग वा रिसाइक्लिङ भयो ट्र्याक गर्ने	होटल परिसर, भान्सा, भोजस्थल	सञ्चालन चरण	जनशक्ति खर्च	प्रस्तावक, महानगरपालिकाको फोहोर व्यवस्थापन इकाइ, वातावरण विभाग

अनुगमनका प्रकार	अनुगमनका सूचक	अनुगमनको विधि	स्थान	समय	अनुमानित रकम	अनुगमन गर्ने निकाय
	सबन्धित बिक्रेतालाई आपूर्ती					
प्रभाव अनुगमन	• Sewage Treatment Plant (STP) को जडान	• STP निरीक्षण • पानीको गुणस्तर परीक्षण (प्रशोधित पानी)	होटल परिसर	सञ्चालन चरण	फोहोर पानीः २१,७५० (NESS lab rate) खानेपानीः १७,८५० (NESS lab rate)	प्रस्तावक, वातावरण विभाग, स्थानीय तह
प्रभाव अनुगमन	• किचेनमा उत्पन्न हुने ग्रीसयुक्त धुवाँ र गन्ध नियन्त्रण गर्न इक्जस्ट फ्यान र इलेक्ट्रोस्टयाटिक फिल्टर जडान • डीजेल जेनरेटर प्रयोग गर्दा नेपाल सरकारले तोकेको वायु गुणस्तर	• स्थलगत निरीक्षण • वायु प्रदूषण जाँच	होटल परिसर	सञ्चालन चरण	२९,००० (NESS lab rate)	प्रस्तावक, वातावरण विभाग

अनुगमनका प्रकार	अनुगमनका सूचक	अनुगमनको विधि	स्थान	समय	अनुमानित रकम	अनुगमन गर्ने निकाय
	मापदण्ड अनुसारको उपकरण मात्र प्रयोग गरिने					
प्रभाव अनुगमन	• यान्त्रिक उपकरणहरू सञ्चालनको समय र विधिमा नेपाल सरकारद्वारा तोकिएको ध्वनि मापदण्ड पालन	• ध्वनि मापन	होटल परिसर	सञ्चालन चरण	५,००० (NESS lab rate)	प्रस्तावक, वन तथा वातावरण मन्त्रालय, पर्यटन विभाग
प्रभाव अनुगमन	• होटल वरपरको खुला क्षेत्रहरूमा हरियाली प्रवर्द्धन, पानी छिर्ने सामग्री (Pervious Paving) को प्रयोग, र ग्राउन्ड वाटर रिचार्ज पिट निर्माण, वर्षा	• स्थलगत निरीक्षण	होटल परिसर	सञ्चालन चरण	जनशक्ति खर्च	प्रस्तावक, वन तथा वातावरण मन्त्रालय

अनुगमनका प्रकार	अनुगमनका सूचक	अनुगमनको विधि	स्थान	समय	अनुमानित रकम	अनुगमन गर्ने निकाय
	पानी संकलन प्रणाली स्थापना					
प्रभाव अनुगमन	• ऊर्जा दक्ष मोडेलहरू प्रयोग	• उपकरण निरीक्षण	होटल परिसर	सञ्चालन चरण	जनशक्ति खर्च	प्रस्तावक, वन तथा वातावरण मन्त्रालय
प्रभाव अनुगमन	• वर्षा पानी सङ्कलन प्रणाली जडान गरी सरसफाइका प्रयोजनमा प्रयोग	• स्थलगत निरीक्षण	होटल परिसर	सञ्चालन चरण	जनशक्ति खर्च	प्रस्तावक, वन तथा वातावरण मन्त्रालय
नियमपालाना अनुगमन	• भूकम्पीय संरचनागत मापदण्ड अनुसार भवन निर्माण, आगलागीको जोखिम न्यूनीकरणका लागि प्रत्येक तल्लामा फायर अलार्म, फायर एक्स्टिङ्गुइशर, स्मोक डिटेक्टर	• स्थलगत निरीक्षण	होटल परिसर	सञ्चालन चरण	जनशक्ति खर्च	प्रस्तावक

अनुगमनका प्रकार	अनुगमनका सूचक	अनुगमनको विधि	स्थान	समय	अनुमानित रकम	अनुगमन गर्ने निकाय
	तथा स्प्रिंकलर सिस्टम जडान					
प्रभाव अनुगमन	• पार्किङका लागि पर्याप्त ठाउँको व्यवस्था	• स्थलगत निरीक्षण	होटल परिसर	सञ्चालन चरण	जनशक्ति खर्च	प्रस्तावक
जैविक वातावरण						
प्रभाव अनुगमन	• होटल परिसर भित्र हरियालिको संरक्षण तथा व्यवस्थापन	• रोपिएका बोटहरूको संख्या, प्रजाति, स्थान अनुसार अभिलेख	होटल परिसर	सञ्चालन चरण	जनशक्ति खर्च	प्रस्तावक, वन तथा वातावरण मन्त्रालय
सामाजिक, आर्थिक र सांस्कृतिक वातावरण						
प्रभाव अनुगमन	• उत्पादन हुने कुहिने र नकुहिने फोहोरलाई स्रोतमै वर्गीकृत गरी छुट्टाछुट्टै डस्टबिनको प्रयोग	• स्थलगत निरीक्षण	होटल परिसर	सञ्चालन चरण	जनशक्ति खर्च	प्रस्तावक, स्थानीय निकाय, वन तथा वातावरण मन्त्रालय
प्रभाव अनुगमन	• कर्मचारीहरूलाई उनीहरूको	• स्थलगत निरीक्षण • कर्मचारीहरूसँग	कार्यस्थल, होटल परिसर	सञ्चालन चरण	जनशक्ति खर्च	प्रस्तावक

अनुगमनका प्रकार	अनुगमनका सूचक	अनुगमनको विधि	स्थान	समय	अनुमानित रकम	अनुगमन गर्ने निकाय
	कार्यक्षेत्र अनुसार व्यावसायिक सुरक्षा उपकरण उपलब्ध गराएर, नियमित रूपमा स्वास्थ्य परीक्षण, सुरक्षा अभ्यास तालिम र प्राथमिक उपचार सामग्रीहरू सँगसँगै उपलब्ध	अन्तरक्रिया				
प्रभाव अनुगमन	• होटलको प्रवेश र निष्कासन क्षेत्र, लबी, र सार्वजनिक स्थानहरूमा CC camera क्यामेरा जडान	• स्थलगत निरीक्षण • सुरक्षा प्रणालीको कार्यक्षमता परीक्षण	प्रवेश/निष्कासन क्षेत्र, लबी, सार्वजनिक स्थानहरू	सञ्चालन चरण	जनशक्ति खर्च	प्रस्तावक
प्रभाव अनुगमन	• प्रयोग गरिने कच्चा पदार्थहरू	• तालिम रेकर्डको समीक्षा	होटल परिसर	सञ्चालन चरण	जनशक्ति खर्च	प्रस्तावक, संस्कृति, पर्यटन तथा नागरिक

अनुगमनका प्रकार	अनुगमनका सूचक	अनुगमनको विधि	स्थान	समय	अनुमानित रकम	अनुगमन गर्ने निकाय
	नियमित रूपमा म्याद जाँच गरी मात्र प्रयोग • होटलका सबै भान्साका कर्मचारीलाई खाद्य स्वच्छता, हातको सरसफाइ, सुरक्षित पकाउने तापक्रम, र स्टोरेज प्रणाली सम्बन्धी तालिम	• कर्मचारीहरूसँग अन्तर्वार्ता				उड्डयन मन्त्रालय
प्रभाव अनुगमन	• गुनासो व्यवस्थापन समिति गठन	• बैठक अभिलेख र रिपोर्ट अध्ययन	होटल परिसर	सञ्चालन चरण	जनशक्ति खर्च	प्रस्तावक, संस्कृति, पर्यटन तथा नागरिक उड्डयन मन्त्रालय
प्रभाव अनुगमन	• सुरक्षा गार्डको व्यवस्था र होटल परिसरभित्र CCTV को माध्यमबाट २४ सै घण्टा निगरानी	• स्थलगत निरीक्षण	होटल परिसर	सञ्चालन चरण	जनशक्ति खर्च	प्रस्तावक, संस्कृति, पर्यटन तथा नागरिक उड्डयन मन्त्रालय

अनुगमनका प्रकार	अनुगमनका सूचक	अनुगमनको विधि	स्थान	समय	अनुमानित रकम	अनुगमन गर्ने निकाय
प्रभाव अनुगमन	• स्थानीय सांस्कृतिक र धार्मिक मान्यताहरूको सम्मान	• कर्मचारी र अतिथिहरूसँग अन्तरवार्ता • स्थानीय समुदायसँग समन्वय	होटल परिसर / स्थानीय क्षेत्र	सञ्चालन चरण	जनशक्ति खर्च	प्रस्तावक, संस्कृति, पर्यटन तथा नागरिक उड्डयन मन्त्रालय
नियमपालना अनुगमन	• श्रम ऐन, २०७४ अन्तर्गतका प्रावधानहरू अनुसार यौन दुर्व्यवहार नियन्त्रणका लागि स्पष्ट नीति र कार्यप्रणाली लागू • पीडितले सहज रूपमा उजुरी दिन सक्ने प्रणालीको व्यवस्था	• कर्मचारी र पीडितसँग अन्तरवार्ता • उजुरी दर्ता अभिलेख जाँच	होटल परिसर	सञ्चालन चरण	जनशक्ति खर्च	प्रस्तावक, संस्कृति, पर्यटन तथा नागरिक उड्डयन मन्त्रालय

९.६ अनुगमनका लागि अनुमानित लागत (Monitoring Cost)

आयोजनाको उपकरण, प्रयोगशाला तथा अनुगमनका लागि व्यवस्थापन लागत रु १,९९,०५० प्रस्ताव गरिएको छ। लागत विवरण तल दिइएको छः

तालिका ५२ः उपकरण, प्रयोगशाला तथा अनुगमनका लागि व्यवस्थापन लागत

अनुगमनको प्रकार	चरण	लागत (रु)
प्रारम्भिक अवस्थाको अनुगमन		
प्रभावित क्षेत्रको Equivalent Noise level (Day/Night)	निर्माण पूर्व	५,००० ।-
आयोजना क्षेत्र वरपरको वायुको स्तर	निर्माण पूर्व	२९,००० ।-
पानीको गुणस्तर मापन गर्ने विभिन्न सूचकहरु	निर्माण पूर्व	१७,८५० ।-
	जम्मा	**५१,८५०।-**
प्रभाव अनुगमन		
वायु प्रदूषण मापन	निर्माण चरण	२९,०००/-
ध्वनि स्तर मापन	निर्माण चरण	५,०००/-
फोहोर पानीको नमूना परीक्षण	निर्माण चरण	२१,७५०/-
खानेपानीको गुणस्तर परीक्षण	निर्माण चरण	१७,८५०
फोहोर पानीको नमूना परीक्षण	सञ्चालन चरण	२१,७५०।-
खानेपानीको नमूना परीक्षण	सञ्चालन चरण	१७,८५०।-
वायु प्रदूषण मापन	सञ्चालन चरण	२९,०००।-
ध्वनि स्तर मापन	सञ्चालन चरण	५,०००।-
	जम्मा	**१,४७,२००।-**

तालिका ५३: अनुगमनका लागि आवश्यक कुल लागत

क.सं.	विवरण	मानव प्रति महिना	एकाई दर (ने.रु)	रकम (ने.रु)	कैफियत
१	**आवश्यक जनशक्ति**				
क.	वातावरण विज्ञ	०.५	४,७६,५००	२,३८,२५०	प्रत्येक प्रकारको अनुगमनको लागि ५ दिन
ख.	समाजशास्त्री	०.५	४,७६,५००	२,३८,२५०	
ग.	वन विज्ञ	०.५	४,२१,५००	२,१०,७५०	
घ.	सिभिल इन्जिनियर	०.५	५,९५,५००	२,९७,७५०	
ङ.	आर्किटेक्ट	०.५	४,७६,५००	२,३८,२५०	
२	उपकरण, प्रयोगशाला	लगभग		१,९९,०५०	
३	प्रस्तावकले गरिने अनुगमन	लगभग		२,००,०००	
४	संस्कृति, पर्यटन तथा नागरिक उड्डयन मन्त्रालय र वन तथा वातावरण मन्त्रालयबाट गरिने अनुगमन	लगभग		३,००,०००	
५	यातायात ढुवानी खर्च	लगभग		१,००,०००	
	जम्मा			२०,२२,३००/-	

यस आयोजनाको लागि कुल अनुगमन लागत (Monitoring Cost) रु २०,२२,३००।— अक्षरुपि बीस लाख बाईस हजार तिन सय प्रस्ताव गरिएको छ ।

९.७ वातावरण व्यवस्थापन योजनाको लागत सारांश

वातावरण व्यवस्थापन योजनामा सकारात्मक प्रभावहरूको बढोत्तरीका उपायहरू र नकारात्मक प्रभावहरूको न्यूनीकरणका उपायहरू, प्रारम्भिक अनुगमन लागत, नियमपालन अनुगमन लागत, प्रभाव अनुगमन लागत लागि अनुमानित रकम समावेश गरिएको छ ।

तालिका ५४: आयोजनाको लागि अनुमानित वातावरणीय खर्चको विवरण

क्र.सं.	विवरण	अनुमानित रकम (ने.रु)
क.	सकारात्मक प्रभाव बढोत्तरीका लागि अनुमानित लागत	४,००,०००/-
ख.	नकारात्मक प्रभाव न्यूनीकरणका उपायहरुका लागि अनुमानित लागत	१६,३२,०००/-
ग.	वातावरणीय अनुगमनको लागि अनुमानित रकम	२०,२२,३००/-
	जम्मा	**४०,५४,३००/-**

परिच्छेद १०: वातावरणीय परीक्षण

प्रस्तावित आयोजना कार्यान्वयन भएको २ वर्ष पश्चात् ६ महिनाभित्र वातावरणीय प्रभाव परीक्षण गरिने छ । वातावरणीय प्रभाव परीक्षण गर्नु पर्ने कारणहरू निम्नानुसार छन् ।

- आयोजना निर्माण पश्चात् र आयोजना सञ्चालन पूर्व, आयोजना क्षेत्रका जैविक, भौतिक, सामाजिक, आर्थिक र सांस्कृतिक अवस्थाबारे जानकारी लिन ।
- वातावरणीय प्रतिकूल प्रभावहरू न्यूनीकरण तथा अनुकूल प्रभावहरू बढोत्तरीका उपायहरूको कार्यान्वयनको प्रभावकारिताबारे जानकारी प्राप्त गर्न ।
- वातावरणीय प्रभावहरू न्यूनीकरण तथा बढोत्तरीका उपायहरूले सोचेअनुरूप प्रभावकारी भएनभएको जानकारी हासिल गर्न ।
- स्थानीय आर्थिक गतिवधिमा आयोजनाको प्रभाव जाँच गर्न ।

वातावरण संरक्षण नियमावली, २०७७ अनुसार वन तथा वातावरण मन्त्रालयले आयोजना सञ्चालन भएको २ वर्षपछि वातावरणीय प्रभाव परीक्षण गर्नु पर्ने व्यवस्था छ । यसका लागि सम्बन्धित विभाग तथा सरोकारवाला निकायसँग समन्वय गर्ने तथा परीक्षणको उत्तरदायित्व सम्पूर्ण आयोजना प्रस्तावकको हुनेछ ।

१०.१ वातावरणीय परीक्षण

वातावरणीय परीक्षणका किसिम देहाय बमोजिमका हुनेछन् ।

क) निर्णय तहको परीक्षण

ख) कार्यान्वयन तहको परीक्षण

ग) कार्यको प्रभावकारिता परीक्षण

घ) आयोजना प्रभाव परीक्षण

ङ) आकंलन गरिएको प्रविधि परीक्षण

च) वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन प्रक्रिया परीक्षण

१०.२ वातावरणीय परीक्षणमा सामान्यतया तीन पक्ष संलग्न हुने गर्दछन्:

क) परीक्षक

ख) परीक्षित पक्ष (प्रस्तावसँग सरोकार भएको)

ग) तस्रो पक्ष

१०.३ वातावरणीय परीक्षणको प्रकार

बाध्यकारी परीक्षण वा स्वैच्छिक परीक्षणको लागि संलग्न पक्ष वा संस्थाको आधारमा वातावरणीय आन्तरिक वा बाह्य हुन सक्नेछन्।

क) आन्तरिक परीक्षण

ख) बाह्य परीक्षण

१०.४ वातावरणीय परीक्षण प्रतिवेदनको ढाँचा

प्रस्तावित आयोजनाको वातावरणीय परीक्षणको ढाँचा निम्न बमोजिमको हुनेछ।

तालिका ५५: वातावरणीय परीक्षण प्रतिवेदनको ढाँचा

परिच्छेद १	कार्यकारी सारांश
परिच्छेद २	परीक्षण प्रशासनिक तथा परीक्षण कार्यको विवरण, आयोजना स्थलमा गरिएको अन्तर्वार्ता, परीक्षण गर्ने पक्ष तथा परीक्षणका क्षेत्र र विधि, वातावरणीय अनुगमन परीक्षणसँग सम्बन्धित तथ्याङ्क तथा विवरण
परिच्छेद ३	परीक्षणको पूर्ण विवरण
परिच्छेद ४	आयोजना सम्बन्धमा पालना गर्नु पर्ने सुझाव तथा सुधारात्मक कार्य
अनुसूची	सम्बन्धित तथ्याङ्क र विवरण
परीक्षण गर्ने समूहमा समावेश हुनु पर्ने जनशक्ति	प्रस्तावसँग विषय मिल्ने विज्ञ
	वातावरण विज्ञ
	सामाजिक, आर्थिक, साँस्कृतिक विज्ञ
	प्रस्तावको क्षेत्र, किसिम र यसले पारेको प्रभावको गाम्भीर्यताको आधारमा थप अन्य विज्ञ

१०.५ वातावरणीय परीक्षणमा अनुगमन तथा मूल्याङ्कन गरिने आधार

वातावरणीय परीक्षणको सिलसिलामा भौतिक वातावरण, जैविक वातावरण र सामाजिक, आर्थिक र सांस्कृतिक वातावरणीय पक्षको परीक्षणका लागि प्रयोग गरिने चेकलिष्ट निम्न तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका ५६: वातावरणीय परीक्षणको लागि चेकलिष्ट

क्र.सं	**विवरण**	**आयोजनाको क्रियाकलाप**	**अनुमान गरिएको प्रभाव**	**खास प्रभाव**	**न्यूनीकरण/ बढोत्तरीका उपाय**	**प्रभावकारिता**	**सूचना**	**तथ्याङ्कको श्रोत**
भौतिक वातावरण								
१.	वायुको गुणस्तर	निर्माण सामग्रीको ढुवानी, एस्काभेसन मेसिन, जेनरेटर आदिको प्रयोग	वायुको गुणस्तरमा ह्रास	आयोजना क्षेत्र	निर्माण सामग्रीहरूलाई प्लास्टिक वा तिरपालले छोपेर राखिने	वायु प्रदूषणमा कमी	होटल कर्म प्रशासन	स्थलगत सर्वेक्षण र अभिलेख
२.	पानीको गुणस्तर	रासायनिक पदार्थ, तेलजन्य फोहोरहरू वर्षातको समयमा बगेर सतही जल स्रोतहरू मिसिएर प्रदूषण	जल स्रोत प्रदूषण	स्थनीय क्षेत्र	ढल निकास व्यवस्थापन व्यवस्थित गरी फोहोर पानी सतही वा भूमिगत जल स्रोतमा मिसिन नदिने व्यवस्था	राम्रो पानीको गुणस्तर	होटल कर्म प्रशासन	स्थलगत सर्वेक्षण र प्रयोगशाला प्रतिवेदन

क्र.सं	विवरण	आयोजनाको क्रियाकलाप	अनुमान गरिएको प्रभाव	खास प्रभाव	न्यूनीकरण/ बढोत्तरीका उपाय	प्रभावकारिता	सूचना	तथ्याङ्कको श्रोत
३.	ध्वनिको गुणस्तर	आयोजना क्षेत्रमा सवारी साधनहरूको चाप, भारी उपकरणहरुको प्रयोग र अन्य मेसिनको प्रयोग	आयोजना स्थल वरपर निर्माण क्रममा प्रर्योग हुने मेशिनहरु जस्तै भाइब्रेटर, जेनरेटर आदिले ध्वनी प्रदुक्षणको समस्या हुने	आयोजना क्षेत्र	• ध्वनि प्रदूषण न्यूनीकरणका लागि निर्माण स्थलमा आधुनिक कम-आवाज उत्सर्जन गर्ने उपकरण तथा मेसिनहरू प्रयोग गरिने निर्माण कार्यहरू बिहान ७ बजे देखि साँझ ६ बजेभित्र सीमित गरिने	ध्वनिको प्रदूषणमा कमी	होटल कर्म प्रशासन	स्थलगत सर्वेक्षण र मापन
४ .	ठोस फोहोरमैला निष्काशन	निर्माण चरणको अवधिमा उत्पन्न हुने ठोस फोहोरहरूमा ईंटाका टुक्रा, टाइलहरू, निर्माण सामग्रीजस्तै बालुवा, सिमेन्ट, प्याकेजिङ सामग्री, फर्निचर सेटअपबाट	फोहोरहरूको असँगठित र अव्यवस्थित व्यवस्थापनले होटल क्षेत्रको दृश्य सौन्दर्यमा प्रतिकूल असर पर्ने	आयोजना क्षेत्र	फोहोरलाई स्रोतमै वर्गीकरण गरी पुनः प्रयोग गर्न सकिने सामग्री (जस्तै काठ, फलाम, PVC आदि) छुट्याइनेछ भने अन्य फोहोरलाई स्थानीय पालिकासँग समन्वय गरेर सुरक्षित रूपमा व्यवस्थापन गरिने	फोहोर व्यवस्थापन	होटल कर्म प्रशासन	स्थलगत सर्वेक्षण , अभिलेख, अन्तर्वार्ता

क्र.सं	विवरण	आयोजनाको क्रियाकलाप	अनुमान गरिएको प्रभाव	खास प्रभाव	न्यूनीकरण/ बढोत्तरीका उपाय	प्रभावकारिता	सूचना	तथ्याङ्कको श्रोत
		निस्कने काठका टुक्रा, धुलो, पेन्ट, PVC, र फलामका स्क्र्यापहरू हुन्						
जैविक वातावरण								
१.	आयोजना स्थानमा रहेको हरियाली मा पर्ने प्रभाव	परियोजना स्थलमा रहेको मौजुदा हरियाली, साना बगैंचाहरू, झाडी तथा रूखहरूलाई हटाएर भवन निर्माण गर्दा वातावरणीय सन्तुलनमा केही हदसम्म नकारात्मक असर	हरियालीको नष्ट हुने प्रक्रियाले स्थलको तापमानमा वृद्धि, धुलो तथा वायुप्रदूषणमा वृद्धि, र जैविक विविधता घटाउने सम्भावना	आयोजना क्षेत्र	निर्माण सम्पन्न भएपछि हरियाली पुनःस्थापना कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ, जसअन्तर्गत छत र बार्दलीमा गमलामा बिरुवा राख्ने, बगैंचाहरू विकास गर्ने, र हरित बार बनाउने जस्ता उपायहरू अपनाइने	जैविक विविधता संरक्षण	होटल कर्म प्रशासन	अवलोकन, स्थानीयहरू सँगको अन्तर्वार्ता

क्र.सं	विवरण	आयोजनाको क्रियाकलाप	अनुमान गरिएको प्रभाव	खास प्रभाव	न्यूनीकरण/ बढोत्तरीका उपाय	प्रभावकारिता	सूचना	तथ्याङ्कको श्रोत
		पर्ने						
सामाजिक आर्थिक तथा सांस्कृतिक वातावरण								
१.	रोजगारी	आयोजनाले रोजगारी सिर्जना गर्ने	स्थानीयलाई रोजगारीको अवसर सिर्जना हुने	स्थानीय क्षेत्र	श्रमिकहरूको नियुक्तिमा स्थानीय समुदायका दक्ष तथा अदक्ष श्रमिकहरूलाई प्राथमिकता दिई रोजगारीको अवसर सिर्जना गरिने	स्थानीयको दक्षता विकास	होटल कर्म प्रशासन	स्थलगत सर्वेक्षण, अन्तर्वार्ता, सामूहिक छलफल
२.	पर्यटन विकासमा सहयोग	होटल कर्मको स्थापनाले गुणस्तरीय होटल सेवा प्रदान गरी आन्तरिक तथा बाह्य पर्यटकहरूलाई आकर्षित गर्ने	पर्यटन ब्रान्डिङमा टेवा पुऱ्याउनेछ र देशको समग्र पर्यटन प्रवर्द्धनमा सकारात्मक प्रभाव	स्थानीय क्षेत्र	डिजिटल मार्केटिङमा जोड दिई अन्तर्राष्ट्रिय स्तरमा प्रचार गरिनेछ र पर्यटन सम्बन्धी निकायहरूसँग सहकार्य गरिने	पर्यटन विकास	होटल कर्म प्रशासन	स्थलगत सर्वेक्षण, अन्तर्वार्ता, सामूहिक छलफल

क्र.सं	विवरण	आयोजनाको क्रियाकलाप	अनुमान गरिएको प्रभाव	खास प्रभाव	न्यूनीकरण/ बढोत्तरीका उपाय	प्रभावकारिता	सूचना	तथ्याङ्कको श्रोत
२.	व्यवसाय जन्य स्वास्थ्य र सुरक्षा	व्यवसायजन्य स्वास्थ्य र सुरक्षामा उचाइबाट खस्ने, निर्माण सामग्री खसेर लाग्ने, बिजुलीको झड्का, घाउ तथा चोट पटक आदि जोखिम	निर्माण गतिविधिका क्रममा उच्च तापक्रम, ध्वनि, कमजोर प्रकाश आदिले कामदारहरूको शारीरिक रूपमा हानि पुऱ्याउने	आयोजना क्षेत्र	कामदारहरूलाई सुरक्षात्मक पोशाक (जस्तैः हेल्मेट, सुरक्षा जुत्ता, सुरक्षा बेल्ट, ग्लोभ्स, मास्क आदि) अनिवार्य रूपमा प्रयोग गराइने	व्यवसायजन्य स्वास्थ्य र सुरक्षा सुनिश्चित	होटल कर्म प्रशासन	स्थलगत सर्वेक्षण , अन्तर्वार्ता
३ .	लैङ्गिक सवाल	परम्परागत रूपमा महिला श्रमिकहरूलाई पुरुषहरू भन्दा कम पारिश्रमिक दिने प्रवृत्ति	महिला र पुरुष बीच लैङ्गिक भेदभावका कारण श्रम एवं पारिश्रमिकमा विवाद उत्पन्न हुने	आयोजना क्षेत्र	परियोजनामा कार्यरत सबै श्रमिकलाई समान कामका लागि समान पारिश्रमिक सुनिश्चित गर्न कडा श्रम नीति लागू गरिने	समान अवसर	होटल कर्म प्रशासन	स्थलगत सर्वेक्षण , अन्तर्वार्ता

परिच्छेद ११: निष्कर्ष तथा प्रतिबद्धता

११.१ निष्कर्ष

कर्म हस्पिटालिटी प्रा. लि द्वारा काठमाडौं महानगरपालिका वडा नं. ३, महाराजगञ्जमा प्रस्तावित होटल कर्म (२१६ शय्याको) निर्माण तथा सञ्चालनको लागि प्रस्ताव गरेको हो। यो आयोजना नेपालको पर्यटन विकास, आन्तरिक तथा बाह्य पर्यटकलाई गुणस्तरीय सेवा प्रदान गर्ने र काठमाडौं उपत्यकाको होटल पूर्वाधारमा देखिएको अभावलाई सम्बोधन गर्ने उद्देश्यले ल्याइएको हो। प्रस्तावित भवनले ओगट्ने क्षेत्रफल १,३८० वर्ग मिटर र भवनको उचाई ५८ मिटर अग्लो हुनेछ।

वातावरणीय प्रभाव मुल्याङ्कन अध्ययन सिलसिलामा प्रस्तावित होटलको निर्माण तथा सञ्चालन बाट वातावरणमा दुवै सकारात्मक र नकारात्मक प्रभाव पर्ने अनुमान गरिएको छ। यस प्रतिवेदनमा वातावरण व्यवस्थापन योजना तयार गरिएको छ जसमा सकारात्मक प्रभावहरुको अभिवृद्धिका उपायहरु र नकारात्मक प्रभावहरुको न्यूनीकरणका उपायहरू सुझाव गरिएको छ। वातावरणीय अनुगमन कार्यले निर्माण र सञ्चालन चरणमा वातावरणीय क्षति कम गर्न सहयोग पुऱ्याउनेछ। वातावरणीय व्यवस्थापन तथा अनुगमनको लागि कुल अनुमानित लागत रु ४०,५४,३०० निर्धारण गरिएको छ। प्रस्तावित वातावरणीय व्यवस्थापन तथा अनुगमन योजना प्रभावकारी रूपमा कार्यान्वयन गरिएमा आयोजनाले न्यूनतम वातावरणीय असर पार्नेछ र दीर्घकालीन रूपमा पर्यटन तथा आर्थिक क्षेत्रको विकासमा योगदान पुऱ्याउनेछ। यस आयोजनाको लागि वातावरणीय प्रभाव मुल्याङ्कन पर्याप्त रहेको छ।

११.२ प्रतिबद्धता

वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन अध्ययन अनुसार पहिचान गरिएका नकारात्मक प्रभावहरू न्यूनीकरणका तथा सकारात्मक प्रभावहरू बढोत्तरीका उपायहरू कडाइका साथ कार्यान्वयन गरिने छ। यस प्रतिवेदनमा उल्लेख गरिएका वातावरणीय व्यवस्थापन योजना कार्यान्वयन गरिने छ। साथै यस वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन प्रतिवेदन सम्बन्धित निकायबाट स्वीकृत भए पश्चातमात्र निर्माण कार्य गरिनेछ।

सन्दर्भ सामग्री

नेपाल सरकार (२०७२) नेपालको संविधान

काठमाडौं महानगरपालिका (२०८२) वेवसाइट, अन्तिम पहुँच, २०८२

नेपाल सरकार, अर्थ मन्त्रालय (२०८१) आर्थिक सर्वेक्षण २०८०/८१

नेपाल सरकार (२०८२) पर्यटन नीति, २०८२

नेपाल सरकार (२०७६) वातावरण संरक्षण ऐन, २०७६

नेपाल सरकार(२०७७) वातावरण संरक्षण नियमावली, २०७७

नेपाल सरकार (२०५०) राष्ट्रिय वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन निर्देशिका, २०५०, काठमाडौं, नेपाल

नेपाल सरकार, खानेपानी मन्त्रालय (२०७९) राष्ट्रिय खानेपानी गुणस्तर मापदण्ड, २०७९

नेपाल सरकार, संस्कृति पर्यटन तथा नागरिक उड्डयन मन्त्रालय (२०७०), पर्यटन उद्योग सेवा प्रवाह निर्देशिका, २०७०

नेपाल सरकार, संस्कृति, पर्यटन तथा नागरिक उड्डयन मन्त्रालय (२०८०), नेपाल पर्यटन तथ्याङ्क, २०२३

न्यौपाने प. (२०१९) पशुपतिनाथ क्षेत्रमा सांस्कृतिक सम्पदा पर्यटन व्यवस्थापन, नेपाली संस्कृति, १३, ९५-१०६

पाण्डे वी. पी., राणा एस. बी., श्रेष्ठ एस. डी., खनाल ए. (सम्पादकहरू) (२०२३) काठमाडौं उपत्यकाको भू-गर्भीय पानीः अवस्था, चुनौती र अवसरहरू। काठमाडौं उपत्यका खानेपानी व्यवस्थापन बोर्ड, नेपाल। ISBN: १-४७३२-३

बुढानिलकण्ठ हेरिटेज होटलको वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन प्रतिवेदन, २०८०

राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालय (२०७९) राष्ट्रिय जनसङ्ख्या र आवास गणना २०७८, राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालय, काठमाडौं।

ADB (2013). Solid Waste Management in Nepal: Current Status and Policy Recommendations.

National Building Code 208:2003, Sanitary and Plumbing Design Requirements